

POVZETEK ZA DOKUMENTACIJO (PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI)

Ime in priimek: Ana Stritar

Naslov diplomske naloge: Pomen priprave bodočih staršev na posvojitev otroka

Kraj: Ljubljana

Leto: 2015

Število strani: 214

Število tabel: 0

Število grafov: 0

Število bibliografskih opomb: 24

Število prilog: 5

Mentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Ključne besede: posvojitev, priprava na posvojitev, starši, ki so posvojili otroka, otrok, ki je posvojen, biološka družina, socialni delavci in socialne delavke

Izvleček: Posvojitev otroka je zelo pomembna življenjska odločitev – odločitev, ki se je ne da spremeniti in se je nanjo potrebno pripraviti. Skozi pisanje diplomske naloge sem se spraševala, kakšen pomen ima priprava na posvojitev za bodoče starše in posledično tudi za otroke. Namen raziskave je, da socialnim delavcem, strokovnjakom in vsem ostalim, ki delajo na področju posvojitve, prikaže pogled parov, ki so posvojili otroka, na pripravo na posvojitev in potrebe, ki so jih čutili in jih čutijo še sedaj, ko so posvojiteljska družina. V teoretičnem delu sem definirala posvojitev, opisala mednarodno in slovensko zakonodajo na področju posvojitve, obstoječe priprave na posvojitev v Sloveniji ter v tujini, vlogo centra za socialno delo pri pripravah na posvojitev ter pomen priprav na posvojitev za starše in posledično tudi za otroke. V raziskovalnem delu pa sem po pogovorih s pari, ki so posvojili otroke, opredelila oziroma raziskala vlogo priprave v življenju posvojiteljskih družin. Zanimalo me je, kaj so starši (posredno pa s tem tudi otroci) pridobili s pomočjo priprave na posvojitev, centra za socialno delo in socialnih delavcev. Opisala sem potrebe staršev (in posredno otrok), ki jih

imajo po posvojitvi. Povedali so mi stvari, ki so jih pogrešali ali pa so jih motile v pripravi na posvojitev, na centru za socialno delo in pri socialnih delavcih. Izvedela sem, kakšno mnenje imajo o pripravi na posvojitev ter o ureditvi posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji. Na koncu pa so prikazane potrebe po spremembah na področju priprav na posvojitev v Sloveniji.

Key words: adoption, preparation for adoption/adoption training, adoptive parents, adopted child, biological family, social workers

Summary: The adoption of a child is a very important decision, which cannot be altered and therefore has to be well thought out and prepared for. The final paper I have written deals with the importance of adoption training for future parents and, consequently, for the adopted children. Laying out the attitude of adoptive couples, their preparation for adoption, their requirements and the needs they may have had and still have as an adoptive family has been the aim of this research which social workers, experts and everybody else active in the field of adoption may find useful. The research has a theoretical part, which provides a definition of adoption, a description of the international and Slovene legislations concerning adoption as well as the adoption training in Slovenia and abroad, the role of the Center for Social Work in the training and the importance of the adoption training for both parents and children. The research part of the paper contains interviews with adoptive parents which let me assess the role of the adoption training in the actual lives of adoptive families. My question was what the parents (and the children) acquired through the adoption training and the help of the Centre for Social Work and social workers. A description of the needs the parents and the children have after adoption is also given. The parents informed me about anything they may have missed or disliked in the course of the training, at the Centre itself or in social workers. They shared with me their opinion on adoption training, on Slovenian legislation and on how adoptions are organized in Slovenia. Last but not least, the necessary changes in the field of adoption training in Slovenia are outlined at the end of the paper.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**POMEN PRIPRAVE BODOČIH STARŠEV NA POSVOJITEV
OTROKA**

MENTORICA: doc. dr. ANA MARIJA SOBOČAN

AVTORICA: ANA STRITAR

LJUBLJANA, 2015

Vsem, ki so prispevali k mojemu spoznavanju in sprejemanju sebe kot otroka, ki je posvojen.

*Vaši otroci niso vaši otroci.
Sinovi in hčere klica življenja k življenju so.
Po vas prihajajo, a ne od vas.
Čeprav so z vami, niso vaša lastnina.*

Kahlil Gibran v Preroku

PREDGOVOR

Za obravnavanje teme o pomenu priprave bodočih staršev na posvojitev otroka se sploh nikoli nisem ravno odločila. Izbira te teme se mi je zdela kar samoumevna, saj me je na to napeljalo življenje samo. Od nekdanj me zanima področje posvojitve, saj je to del mojega življenja. Srečujem se z ljudmi, ki so posvojeni, in z ljudmi, ki so posvojili. Spoznala sem tudi že ženske, ki so se odločile, da svojega otroka iz različnih razlogov, ki so ponavadi kruti, oddajo v posvojitev. Vključena sem v Društvo posvojiteljskih družin Deteljica, kjer izvajajo pripravo bodočih staršev na posvojitev otroka. Osebnostno menim, da je priprava vsekakor koristna za bodoče posvojitelje, saj je biti starš zelo zahtevna naloga. Sedaj je po svetu veliko različnih izobraževanj za to in ono, »izobraževanja« za partnerstvo, družino, starševstvo, življenje ... pa ni, saj je samoumevno, da naj bi to obvladali sami od sebe. Vedno se mi zdi koristno slišati še kakšno stvar o nas ljudeh in o stvareh, ki se dogajajo v našem nezavednem in v zavestnem delu. Sama se včasih vprašam, zakaj sem ravno takšna in ne drugačna. Pa saj ne da si ne želim biti takšna, vendar me vseeno zanima. Upam pa si reči, da je priprava bodočih staršev pomembna tudi zaradi otrok samih, saj se morajo »žal« soočiti s kakšnimi stvarmi, s katerimi se ljudem, ki niso posvojeni, ni potrebno. Res pa je, da smo si ljudje zelo različni, zato tudi, če lahko trdim, da je priprava koristna, ne morem trditi, da je za vse potrebna enaka priprava. Ravno zato sem se odločila raziskati to različnost potreb, ki jih imamo ljudje.

Poročilo opisuje splošne stvari o parih, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitev, kako so se soočali z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok, kateri so bili razlogi za vključitev v pripravo na posvojitev, zakaj so se odločili za posvojitev, kako so doživljali odločanje za otroka, ko so poklicali iz centra za socialno delo ... Govori o stvareh, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitev, o potrebah parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka, o stvareh, ki so jih pari pogrešali v pripravi in o stvareh, ki jim niso bile všeč. Ugotovitve opisujejo neka splošna dejstva o otrocih, ki so posvojeni, o stvareh, ki so jih otroci pridobili s pripravo ter potrebe otrok po posvojitvi. Raziskava navaja mnenja parov o tem, ali je priprava sploh potrebna za posvojitev otroka, v kakšni obliki naj bi potekala ter koliko časa in na koliko časa naj bi potekala. Ugotovitve opisujejo ureditev, ki je in ki bi bila potrebna v Republiki Sloveniji in zakonodaji glede priprav na posvojitev in glede rejništva. Nato so navedene pozitivne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine dobili s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk. Zadnje ugotovitve pa opisujejo negativne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk.

Namen raziskave je, da socialnim delavcem in socialnim delavkam, strokovnjakom in vsem ostalim, ki delajo na področju posvojitve, prikaže pogled parov, ki so posvojili otroka, na pripravo na posvojitev in potrebe, ki so jih čutili in jih čutijo še sedaj, ko so posvojiteljska družina. Menim, da bi pri včasih celo »pompozmem« govoru o posvojitvah morali v ospredje postaviti predvsem to, da ima otrok pravico do staršev in ne starši do otroka. Otrok je tisti, ki je šibkejši, in potrebuje pomoč, da preživi. Zaradi sebe in še tisoče ostalih podobnih otrok sem se odločila, da poizkušam vsaj malo doprinesti k naši večji varnosti in lepši poti v prihodnosti. To pa lahko storim tako, da vse, ki delajo na varovanju otrokovih pravic, opozorim, da naj ne tekmujejo in si konkurirajo med seboj, pač pa naj le pomagajo in sodelujejo za otroško skupno srečo.

Ravno zato, ker je malo priprav na posvojitev in ker ima vsaka dobre stvari in stvari, ki bi jih bilo potrebno dodati ali pa izboljšati, sem se odločila, da v raziskavo vključim pare iz različnih priprav na posvojitev. Raziskava nima namena primerjati priprav med seboj in katero izmed njih povečevati ali pa poniževati. Namen raziskave je, da predstavi potrebe parov, ki se odločajo za posvojitev otroka. Vsaka priprava na posvojitev, center za socialno delo ali pa socialni delavec oz. socialna delavka zase ve, kaj velja in kaj ne velja zanj. Dobljene ugotovitve so zelo odvisne tudi od izkušnje vsakega para posebej. Vsako doživljanje in potrebe so odvisne tudi od osebnosti, življenja, vrednot vsakega posameznika. Pomemben dejavnik pa so tudi otroci, ki so jih posvojili. Odvisno je, pri kateri starosti so bili posvojeni, kje so bili pred tem, od kje prihajajo, kakšno zgodbo in preteklost nosijo, kakšni so po naravi, odvisno je od vpliva okolice in vzgoje ... Zelo pa je odvisno tudi od trenutne starosti, saj razpon sega od 7 do 22 let, kar pomeni, da se je njihovo dožemanje posvojitve lahko že zelo spremenilo. Ugotovitve pa so najbolj odvisne od pogovora, ki smo ga imeli.

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila mentorici as. dr. Ani Mariji Sobočan za pomoč in podporo pri pisanju diplomske naloge. Svetovala in razjasnila mi je veliko stvari ter se bila vedno pripravljena prilagajati.

Hvala vsem, s katerimi sem lahko govorila. Hvaležna sem, da so mi bili pripravljene zaupati svoje življenje in bili odkriti.

Najlepša hvala pa moji družini in prijateljem, ki so bili ob meni v dobrih in slabih trenutkih. Hvala Uršuli za vse nasvete.

Kazalo

1. Teoretski uvod (pregled problematike).....	13
1.1. Posvojitve	13
1.1.1. Definicija posvojitve	13
1.2. Zakonodaja na področju posvojitve.....	14
1.2.1. Temeljni mednarodni dokumenti	14
1.2.2. Slovenska zakonodaja	15
1.3. Priprave na posvojitve	16
1.3.1. Priprave na posvojitve v Sloveniji	16
1.3.2. Priprave na posvojitve v tujini	23
1.3.3. Naloge centra za socialno delo pri pripravi na posvojitve.....	25
1.4. Pomen priprave bodočih staršev na posvojitve otroka	29
1.4.1. Pomen priprave na posvojitve za otroke	31
1.4.2. Pomen priprave na posvojitve za bodoče starše.....	36
2. Problem	40
3. Metodologija	44
3.1. Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke.....	44
3.2. Merski instrumenti in viri podatkov	45
3.3. Populacija in vzorčenje (subjekti)	45
3.4. Zbiranje podatkov	46
3.5. Obdelava in analiza podatkov.....	46
4. Rezultati in razprava	48
4.1. Izkušnje parov, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitve	48
4.2. Izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitve	53
4.3. Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka	61
4.4. Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi na posvojitve	62

4.5.	Pripovedovanja staršev o otrocih, ki so posvojeni	64
4.6.	Vloga priprave v življenju otroka, ki je posvojen	66
4.7.	Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi	66
4.8.	Mnenja parov o pripravi na posvojitev	67
4.9.	Ureditev posvojitve in rejništva v Republiki Sloveniji in zakonodaji.....	69
4.10.	Pozitivne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev	71
4.11.	Negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev	72
4.12.	Pomen ugotovitev	76
4.13.	Omejitve dobljenih ugotovitev glede na uporabljeno metodologijo.....	78
5.	Sklepi	81
5.1.	Izkušnje, ki so jih pari doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitev	81
5.2.	Izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitev	81
5.3.	Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi	83
5.4.	Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi na posvojitev	83
5.5.	Pripovedovanja staršev o otrocih, ki so posvojeni	84
5.6.	Vloga priprave v življenju otrok, ki so posvojeni	84
5.7.	Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni	85
5.8.	Mnenja parov o pripravi na posvojitev	85
5.9.	Ureditev posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji.....	85
5.10.	Pozitivne in negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev	86
6.	Predlogi	87
6.1.	Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka	87
6.2.	Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi	87
6.3.	Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi	88
6.4.	Mnenja parov o pripravi na posvojitev	89

6.5.	Ureditev posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji.....	89
6.6.	Negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev	90
7.	Uporabljena literatura	92
8.	Priloge	95
8.1.	Izjava o avtorstvu	95
8.2.	Povzetek	97
8.3.	Intervjuji	99
8.4.	Izjave	134
8.5.	Kodiranje	169

1. Teoretski uvod (pregled problematike)

1.1. Posvojitev

1.1.1. Definicija posvojitve

»Posvojitev je ukrep za socialno varstvo otrok, katerih biološki starši so umrli ali pa zanje ne morejo več skrbeti« (Bizant 2013: 14).

Zaviršek (2012: 25) piše, da gre pri posvojitvi za vseživljenjski proces, v katerega so vpleteni otrok, ki je posvojen, družina, ki je posvojila otroka, in otrokova biološka družina. V Sloveniji pravno-formalni postopek urejajo socialne službe.

Klun (2009: 35) izpostavi, da je namen posvojitve delati v korist in zaščito otrok, ki zaradi različnih razlogov ne morejo odrasti v svoji biološki družini. Posvojitev je ena izmed najbolj znanih, uporabljenih in izvajanih oblik socialnega starševstva. Pri socialnem starševstvu oče in mama nimata istega genskega materiala kot otrok.

»Socialno starševstvo definiramo kot družbeni odnos med odraslim in otrokom, ki ne temelji na krvni povezavi, temveč na socialno-čustveni, in je glede na časovno dimenzijo stalen, po svoji kvaliteti pa intimen in vsebuje ekonomsko odgovornost odraslega do otroka. Socialno starševstvo pomeni opravljanje starševskih funkcij v daljšem časovnem razdobju. Odrasli so za otroka »pomembni drugi«, ne glede na to, ali jih tako definira tudi zakonodaja« (Zaviršek 2009: 4).

Obstajajo štirje različni načini posvojitve: popolna in nepopolna ter zaprta in odprta posvojitev.

Popolna posvojitev je »posvojitev, s katero otrok pridobi vse pravice, ki jih ima biološki otrok, in se v celoti vključi v sorodstveno mrežo osebe, ki je otroka posvojila« (Zaviršek 2012: 23).

Kot pojasnita Podbevšek in Šolar Meglič (2009: 12), pa z nepopolno posvojitvijo med otrokom, ki je bil posvojen, in ljudmi, ki so otroka posvojili, ne nastane sorodstveno razmerje. Osebe sicer imajo roditeljsko pravico in so dolžne otroka preživljati. Predpisov, ki urejajo nepopolne posvojitve, pri nas ni več. Še vedno pa obstajajo posvojitve, ki so bile sklenjene na podlagi prejšnjih predpisov, ki so urejali tudi nepopolne posvojitve (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 12).

Zaprta posvojitev je posvojitev, ko »otrok nima pravice, da bi ob polnoletnosti pridobil informacije o bioloških starših, in biološki starši ne morejo pridobiti informacije o otroku« (Zaviršek 2012: 23).

Pri odprti posvojitvi pa gre za to, da se z otrokom odprto govori o tem, da je posvojen. Ima omogočen dostop do informacij o bioloških starših ali obratno (Zaviršek 2012: 23).

1.2. Zakonodaja na področju posvojitve

1.2.1. Temeljni mednarodni dokumenti

Pomembna mednarodna dokumenta, ki urejata področje posvojitve sta Deklaracija Združenih narodov o varstvu otrok, rejništvu in posvojitvah, ki je bila sprejeta leta 1986, in Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki pa je bila sprejeta leta 1989.

Kot povzemata Podbevšek in Šolar Meglič (2009: 80) Deklaracija Združenih narodov o varstvu otrok, rejništvu in posvojitvah priporoča, da naj bi oskrbo in vzgojo otrokom zagotovili predvsem njihovi biološki starši. Če pa tega ne zmorejo, naj to prevzame nadomestna družina (rejniška družina ali družina, ki je posvojila otroka) ali ustrezna ustanova. Kot nadomestna rešitev je možna tudi mednarodna posvojitev. Deklaracija navaja, da je naloga posamezne vlade pri mednarodnih posvojitvah zaščita otrokovih interesov, kamor spada tudi priprava parov oziroma posameznikov na posvojitev.

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (v nadaljevanju KOP) »določa pogoje za posvojitev med državami, pogoje pristopa pri meddržavni posvojitvi, priznanje posvojitve in posledice posvojitve. Določa, da ima otrok, ki je začasno ali trajno prikrajšan za svoje družinsko okolje ali katerega koristi ne dopuščajo, da bi še naprej ostal v tem okolju, pravico do posebnega varstva in pomoči, ki mu jo zagotovi država« (20. člen KOP, v: Zaviršek et al. 2009: 18–19). Države morajo otroku zagotoviti nadomestno skrb (posvojitev).

Države pogodbenice, ki priznavajo in/ali dovoljujejo sistem posvojitve, se zavezujejo, da posvojitev lahko odobri samo pristojni organ. Na podlagi zakonov, postopkov in informacij morajo ugotoviti, da je posvojitev izvedljiva glede na položaj otroka do staršev, sorodnikov in zakonitih skrbnikov. Osebe, ki se jih posvojitev zadeva, morajo podati soglasje. Če skrbi za otroka ni možno zagotoviti v matični državi, se lahko izvede mednarodna posvojitev. Otrok je deležen enakega varstva pri nacionalni in mednarodni posvojitvi. Namen nastanitve otroka ni

bogatenje oseb, ki so vključene v mednarodno posvojitve. Če je potrebno, se sklenejo dvostranski in večstranski sporazumi (21. člen KOP, v: Zaviršek et al. 2009: 19).

1.2.2. Slovenska zakonodaja

»Posvojitve v Sloveniji ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v četrtem delu od 134. do 153. člena. Zakon opredeljuje pogoje za posvojitve in razmerja, ki z njo nastanejo, postopek ter neveljavnost posvojitve. Z njim se želi doseči, da bi bilo razmerje posvojitelj – posvojenec čim bolj podobno roditeljskemu razmerju« (Zaviršek et al. 2009: 20).

Mladoletno osebo lahko posvoji ena polnoletna oseba ali dva zakonca, ki sta vsak osemnajst let starejša od osebe, ki jo želita posvojiti. Posvojitve je prepovedano skleniti s sorodnikom v ravni vrsti, med bratom in sestro ter med skrbnikom in varovancem, dokler je sklenjeno skrbniško razmerje. Posvoji lahko tudi oseba, ki ni osemnajst let starejša od osebe, ki jo želi posvojiti, vendar le, če center za socialno delo spozna, da je to v njeno dobro. Za posvojitve osebe, ki je starejša od deset let, je potrebno njeno soglasje (Ur. l. RS, št. 69/2004, 134.–138. člen).

Posvojitelj ne sme biti oseba, ki nima roditeljske pravice, oseba, ki bi škodovala tistemu, ki bi ga posvojila ali ne bi delala v njegovo korist, oseba, ki nima poslovne sposobnosti, je duševno prizadeta ali bolna in bi s tem ogrozila zdravje in življenje tistega, ki bi ga posvojila (Ur. l. RS, št. 69/2004, 139. člen).

Posvoji lahko tuj državljan, vendar so potrebna soglasja pristojnih ministrov za družino in za upravo. Če otroka posvoji roditeljev zakonec, soglasje ministra, ki je pristojen za družino, in ministra, ki je pristojen za upravo, ni potrebno. Če so otrokovi starši neznani, eno leto neznanega bivališča, mrtvi ali pa so podali dovoljenje za posvojitve, gre otrok v posvojitve. Če oseba nima roditeljske pravice ali ne more izraziti volje, njena privolitev pred pristojnim organom ni potrebna. Po enem letu od izpolnitve pogojev je možna posvojitve. Če gre v otrokovo dobro, se lahko sklene prej. Med osebo, ki je posvojena, in njegovimi potomci ter osebo, ki je posvojila, in njegovimi sorodniki nastanejo sorodstvena razmerja. Pravice in dolžnosti osebe, ki je posvojena, do roditeljskih staršev in sorodnikov ter obratno se prekinejo. Posvojitve ni mogoče prekiniti. V rojstni matični knjigi sta po posvojitvi pod starše napisani osebi (oseba), ki sta (je) posvojili (Ur. l. RS, št. 69/2004, 140.–145. člen).

Center za socialno delo po uradni dolžnosti ali na predlog začne postopek posvojitve. Zagotovi izpiske iz rojstnih matičnih knjig, druge ustrezne listine in ugotovitev, da ima oseba,

ki bo posvojila, roditeljsko pravico. Pred posvojitvijo zasliši polnoletne brate, sestre in stare starše. Oseba, ki bo posvojena, pred tem živi z družino osebe, ki jo bo posvojila, da se vidi, če se ujamejo in je to koristno za otroka. Center za socialno delo prekine posvojitveni postopek, če ugotovi, da pogoji niso izpolnjeni ali da posvojitev ni v otrokovo korist. Če ugotovi nasprotno, izda odločbo o posvojitvi. V odločbo se napišeta ime in priimek, ki ga je določila oseba, ki je posvojila. Pristojni matičar pravnomočno odločbo o posvojitvi vpiše v matično knjigo (Ur. l. RS, št. 69/2004, 146.–151. člen).

Center za socialno delo po uradni dolžnosti na zahtevo otroka, ki je posvojen, ali staršev sproži postopek za razveljavitev odločbe o posvojitvi (Ur. l. RS, št. 69/2004, 152.–153. člen).

1.3. Priprave na posvojitev

1.3.1. Priprave na posvojitev v Sloveniji

CENTER ZA SOCIALNO DELO

»V okviru priprave na posvojitev je nujno pridobiti z zakonom določeno dokumentacijo o izpolnjevanju pogojev za posvojitelje in med pripravo spremljati, ali se je par vključil v priprave. Strokovna delavka se lahko udeležuje programa priprave in sodeluje v njem, po potrebi pa se izvede tudi skupni pogovor s parom in strokovnimi delavci v programu priprave med potekom priprav. Ob koncu programa se izvede skupni pogovor s kandidatom za posvojitelje in strokovnimi delavci programa priprave. Pri tem se obvezno pripravi skupna ocena o tem, kakšni so pogledi in pričakovanja v zvezi s posvojitvijo in pripravljenostjo kandidatov (kandidata) na starševstvo posvojenemu otroku. Na tej podlagi se izdelata socialno in po potrebi psihološko mnenje« (Zaviršek 2012: 72).

1.3.1.1. Priprave na posvojitev, ki ne potekajo več

IZOBRAŽEVANJE ZA KVALITETNO STARŠEVSTVO POSVOJITELJEV (IN REJNIKOV) V CELJSKI REGIJI

Raziskava Fakultete za socialno delo »Postopek posvojitve« navaja, da je leta 1998 potekalo enkratno usposabljanje za kvalitetno starševstvo posvojiteljev v celjski regiji v okviru psihološke svetovalnice. Pripravo je izvajala psihologinja (Rapoša Tajnšek et al. 1998: 49–50, v: Zaviršek et al. 2009: 115, Rapoša Tajnšek et al. 1998: 42–50, 62–67, v: Rapoša Tajnšek et al. 2002: 21).

CENTER ZA SOCIALNO DELO LJUBLJANA CENTER

Zaviršek in drugi (2009: 116) poročajo, da je priprava za pare, ki bi želeli posvojiti, na Centru za socialno delo Ljubljana Center potekala do leta 1990 oziroma do 1991. Skupina parov se je pod vodstvom socialne delavke in psihologinje srečala samo enkrat. Program je pare seznanil s posebnostmi in pastmi posvojitve. Po razpadu Jugoslavije se število parov, ki bi želeli posvojiti, ni spremenilo, število otrok pa se je zmanjšalo. Ker se potrebe parov niso zmanjšale, je nastalo društvo Deteljica, ki obstaja še danes (Zaviršek et al.).

CENTER ZA SOCIALNO DELO PTUJ – SKUPINA SRČKI

Na spletnih straneh CSD Ptuj lahko preberemo, kako je priprava potekala pri njih. Ko je par poslal prošnjo za posvojitev z življenjepisom, se je pričel postopek za posvojitev. Na Centru za socialno delo Ptuj so nudili individualno pripravo, ki je bila za vse pare obvezna, ter skupinsko pripravo, za katero se je prostovoljno odločil vsak sam. Priprave na posvojitev so potekale v obliki timskega dela. Strokovni tim so sestavljali psihologinja, specialni pedagog in dve socialni delavki¹.

Individualna priprava je vključevala informativni razgovor s socialno delavko ter psihologinjo in specialnim pedagogom, sprejetje vloge in ostale dokumentacije za posvojitev ter obisk na domu².

Na Centru za socialno delo Ptuj je v popoldanskem času enkrat na mesec potekala skupina za samopomoč Srčki. Skupina je bila neformalna. Njen namen je bilo druženje, medsebojna podpora in izmenjava izkušenj. Skupaj so poiskali informacije glede možnosti posvojitve³.

1.3.1.2. Priprave na posvojitev, ki še potekajo

DRUŠTVO POSVOJITELJSKIH DRUŽIN DETELJICA – PROGRAM PRIPRAVE NA NADOMESTNO STARŠEVSTVO

»Program priprave na nadomestno starševstvo je oblika izobraževanja, izkustvenega učenja in usposabljanja nadomestnih staršev za tvorno partnerstvo in nadomestno starševstvu tujemu otroku s poudarkom na posebnih zahtevah, ki jih prinašata posvojitev ali rejništvo otroka, pa

¹ Dostopno na: <http://csd-ptuj.si/ng/sl/Posvojitve> (21. 6. 2015).

² Dostopno na: <http://csd-ptuj.si/ng/sl/Posvojitve> (21. 6. 2015).

³ Dostopno na: <http://csd-ptuj.si/ng/sl/Posvojitve> (21. 6. 2015).

tudi izkušnja z neplodnostjo in njenimi posledicami, ki pogosto spremljajo prosilce za posvojitev ali rejništvo« (Društvo Deteljica 2007: 5).

Poslanstvo programa je ohranjanje partnerstva, otroka, starševstva in družine kot vrednote ter otrokom brez bioloških staršev omogočiti zdrav razvoj in srečno otroštvo. S tem namenom pare, ki ne morejo imeti bioloških otrok, v programu izobražujejo in usposabljaajo za sprejem otroka v posvojitev. Program vpliva na uspeh posvojitve ter na kvalitetnejše življenje para in družine. 27 % parov, ki se vključijo v program, zanosi (Društvo Deteljica 2007: 5).

Cilj programa je podpora parom pri ohranjanju partnerstva, starševstva in družine. Pari se v programu soočijo z neplodnostjo, s čimer si, kot lahko preberemo v publikaciji ob 15. obletnici delovanja Društva, izboljšajo samozavest in se ne izključijo iz socialne mreže. Učijo se razvijati sočutje do vseh ljudi, ki so vključeni v posvojitev. Seznanijo se s posebnostmi, ki jih prinaša posvojitev. Kot trdijo v Društvu, se pari s pripravo usposobijo za boljšo komunikacijo med partnerjema ter med otroki in starši. Cilj programa je izkustveno učenje staršev za vzgojo otrok, ki imajo za seboj travmatične izkušnje. Program podpira pare pred in po posvojitvi otroka. Eden izmed ciljev je tudi kvalitetnejše življenje v posvojiteljski družini (Društvo Deteljica 2007: 6).

V program so vključeni tako pari, ki ne morejo imeti bioloških otrok in si želijo odgovorno posvojiti otroka, kot tudi pari, ki se želijo soočiti z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok, in ugotoviti, ali bi bili pripravljeni otroka posvojiti. V programu ostajajo tudi nekateri pari, ki so že posvojili in potrebujejo podporo. Vračajo se mladi, ki so posvojeni in so pripravljeni posredovati svoje izkušnje ali želijo rešiti stisko, ki jo imajo zaradi posvojitve. Na skupini so dobrodošli tudi strokovni delavci službe centrov za socialno delo (Društvo Deteljica 2007: 6).

»Obsežna raziskava iz leta 2002 je pokazala visoko učinkovitost programa priprave na nadomestno starševstvo prav v doseganju dveh temeljnih ciljev: zavedanju neplodnosti in odpravljanju njenih posledic ter prepoznavanju in oblikovanju realnih pričakovanj do otroka, kar je bistvenega pomena za razvoj zdrave komunikacije in odnosov v nadomestni družini. Pokazala se je tudi ustreznost metod za dosego teh ciljev« (Društvo Deteljica 2007: 8).

Program poteka v Ljubljani. Osnovni program traja tri leta. Po tem lahko zaključijo ali ostanejo vključeni v skupino veteranov ali pa se vključijo samo v skupna srečanja, da s tem

posredujejo svoje življenjske izkušnje o posvojitvi. Skupina poteka dvakrat oziroma enkrat mesečno v poznopoldanskem času (Društvo Deteljica 2007: 8).

Društvo Deteljica pare samo usposablja za posvojitev otroka in posvojitev ne izvaja. Tako poteka sodelovanje s strokovnimi službami centrov za socialno delo. Program pripomore k boljšim in številčnejšim storitvam na področju posvojitve. Na zahtevo socialne zbornice je leta 2011 to ugotovilo tudi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS (Društvo Deteljica 2007: 10).

Dejavnosti, ki jih prireja društvo, so skupna izobraževalna srečanja, pohodi skupin, poletni tabori, tradicionalna srečanja v Preddvoru, predbožična srečanja ter slavnostne posvojitve.

Skupna izobraževanja obsegajo predavanja zunanjih sodelavcev o različnih temah: vzgoja, partnerstvo, razvojna psihologija otroka, otrokove potrebe, komunikacija v posvojiteljski družini, spolno nasilje in druge zlorabe otrok, posebnosti, ki jih zahteva otrok od staršev, ki so posvojili (npr. otrok z izkušnjo alkoholizma, kako se odzivati na otrokove izgube pomembnih ljudi), zdrav način življenja idr. Pohodi so organizirani enkrat na mesec. Njihov namen je povezovanje, prijateljevanje, izmenjavanje izkušenj ter opazovanje sebe, drugih in narave. Z enakim namenom kot pohodi tri dni poteka poletni tabor. Na tradicionalnih srečanjih v Preddvoru od leta 1977 poteka druženje posvojiteljskih družin. Od leta 1994 naprej v organizaciji društva Deteljica. Na predbožičnem srečanju se lahko snidejo vsi aktivni člani, bivši člani društva in otroci. Posvojitev se svečano zaključi s slavnostno posvojitvijo, kjer se staršem, ki so posvojili, izroči otrokov rojstni list. Slavnostne posvojitve se udeležijo tudi člani skupine. Izkušnje so dragocene za vse udeležene, še posebno pa za starše in otroke, ki so posvojeni, ter otroka, ki je posvojen, in njegovo novo sorodstvo (Društvo Deteljica 2007: 4–12).

SKUPINA ZA PRIPRAVO BODOČIH POSVOJITELJEV GORENJSKE

Cilj skupine je bodoče posvojitelje pripraviti na starševstvo. Posredujejo jim nov pogled na življenje. Novo znanje in izkušnje pridobijo z izkustvenimi delavnicami. Njihove vsebine vključujejo: odnose in delovanje v družini, temeljne psihološke potrebe, reševanje sporov, vzgojo, družinske vzorce in pravila, otrokovo pravico do resnice in neponovljivosti, spoštovanje njegovih potreb, partnerstvo in starševstvo, čustva in družina kot delovna skupina, vloge članov v družini. V skupini za pripravo se pari povežejo in sprejemajo drugačnost. Pari izboljšajo medsebojni odnos in rešujejo dvome. S pripravo si pridobijo širšo

socialno mrežo. Pridobijo boljši vpogled v svoj zakon. V skupini pridobijo osebne izkušnje za skupinski pogovor. Seznanijo se o dogajanju v širšem področju posvojitve. Tim si na pripravi ustvari mnenje o paru. Pare razdelijo na čakalno listo. Za otroka, ki izpolnjuje pogoje za posvojitve, lahko izberejo par, ki je zanj najbolj primeren⁴.

V pripravo so vključeni pari iz Gorenjske, ki so individualno pripravo že opravili⁵.

Skupino za pripravo, program in vsebine delavnic sestavijo socialne delavke in socialni delavci, ki delujejo na področju posvojitve na Centrih za socialno delo Kranj, Škofja Loka, Jesenice in Tržič. Delavnice izvedejo v tekočem koledarskem letu⁶.

Postopek priprave na posvojitve ni določen z zakonom. Strokovni delavci izvajajo pripravo v korist uporabnikov. Skupinska priprava je primarna in delno sekundarna preventivna dejavnost⁷.

Priprava na posvojitve je finančno podprta kot redna dejavnost centra za socialno delo. Voditelji in voditeljice delo izven rednega časa opravljajo prostovoljno⁸.

Pari se v skupino vključijo prostovoljno. Na začetku rešijo vprašalnik o njihovih pričakovanjih, ki jih na koncu preverijo. Priprava je namenjena tudi temu, da strokovni delavci v pripravi spoznajo pare in s tem otroku lažje izberejo ustrezne starše⁹.

Priprava na posvojitve otroka poteka v desetih delavnicah, ki vsebujejo različne teme. Srečanja so enkrat na mesec, razen julija in avgusta, ko jih ni. Delavnice se izvajajo na Centrih za socialno delo Kranj, Škofja Loka, Jesenice in Tržič¹⁰.

Teme delavnic pokrivajo različna področja. Namen prve delavnice je, da se člani spoznava in seznanijo s pravili. Predstavita se jim program in priporočljiva literatura. Spoznajo pravni vidik in zgodovino posvojitve. Seznanijo se o razliki med rejniško in posvojiteljsko družino

⁴ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

⁵ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

⁶ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

⁷ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

⁸ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

⁹ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

¹⁰ Dostopno na: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> (21. 6. 2015).

(otrokova resničnost, identiteta otroka, ki je posvojen, in pomen tega). Preko Skinnerjeve knjige govorijo o izboru partnerja in prenosu iz družine v družino. Psihologinja jim predstavi otrokove razvojne stopnje, potrebe in njegove skrbi. V šesti delavnici spoznajo pojem družine (vrste, razvoj in pomen bivanja v različnih družinah). Govorijo o načinu komunikacije in verbalni ter neverbalni komunikaciji. Tema je tudi nasilje v družini in kaj pomeni posvojiti otroka, ki je doživel nasilje. Deveta delavnica je namenjena odvisnosti od odnosov. Na srečanju svoje izkušnje podeli par, ki je posvojil otroka, otrok, ki je posvojen, pa še ne (Zaviršek et al. 2009: 119–120).

Na delavnicah odpirajo razprave, izražajo mnenja in igrajo igro vlog. Ko se pari spoznajo, dobijo vprašalnik za odpiranje osebnih tem. V pripravi raziščejo različne teme, partnerski odnos in se soočajo s čakanjem na posvojitev otroka (Zaviršek et al. 2009: 120).

Pari na pripravah za posvojitev pridobijo novo znanje in spoznajo pare s podobno izkušnjo. Po posvojitvi parov ne spremljajo več. Če potrebujejo pomoč, se lahko obrnejo na center za socialno delo, to je običajno šele v otrokovi puberteti (Zaviršek et al. 2009: 120).

CENTER ZA SOCIALNO DELO SEŽANA

Na Centru za socialno delo Sežana priprave potekajo v obliki desetih srečanj parov, ki želijo posvojiti otroka. Osebe, ki ne morejo imeti bioloških otrok, se soočajo s tem razočaranjem in si izmenjujejo izkušnje. Pari govorijo o pomenu tega, da imajo otroka. Posredujejo si informacije o postopku in poteku posvojitve. S svojimi izkušnjami jih seznanijo pari, ki so že posvojili. Spoznajo namen posvojitve, njene pravne vidike ter razliko med rejništvom in posvojitvijo. Seznanijo se o otrokovem razvoju skozi predšolsko, šolsko in najstniško obdobje. Učijo se o starševstvu otrokom, ki imajo posebnosti v razvoju, so zdravi ali bolni. Spoznajo, kako se otrok, ki je posvojen, vključi v vrtec ali šolo ter vzgojo otroka (Zaviršek et al. 2009: 116–117).

DIAGNOSTIČNO TERAPEVTSKI CENTER BANKO

Skupine po tri do šest parov so namenjene parom, ki želijo posvojiti otroka, in parom, ki že imajo otroka. Priprava na posvojitev traja štiri mesece. Srečanja se izvajajo enkrat na teden po dve uri. Po posvojitvi pa skupine potekajo enkrat na mesec po dve uri. Izvaja se tudi individualna priprava na posvojitev. Potek srečanj se prilagodi paru¹¹.

¹¹ Dostopno na: <http://www.dtcbanko.com/skupine-in-seminarji/> (21. 6. 2015).

CENTER ZA SOCIALNO DELO DOMŽALE

Ko par pošlje prošnjo za posvojitev z življenjepisom, se prične postopek za posvojitev. Na Centru za socialno delo Domžale izvajajo individualno pripravo, ki je za vse pare obvezna, ter skupinsko pripravo, za katero se prostovoljno odloči vsak sam. Priprave na posvojitev potekajo v obliki timskega dela. Strokovni tim sestavljajo psiholog, pedagog, socialni delavec in vodji programa¹².

Individualna priprava vključuje informativni razgovor, sprejetje vloge in ostale dokumentacije za posvojitev, individualni razgovor ter obisk na domu¹³.

Par, ki želi posvojiti otroka, se vključi na čakalno listo, če izpolni pogoje za posvojitev in je zmožen vzgoje¹⁴.

CENTER ZA SOCIALNO DELO MURSKA SOBOTA: PROGRAM PRIPRAVE KANDIDATOV – BODOČIH POSVOJITELJEV NA POSVOJITEV OTROKA

Namen programa je, da opolnomoči bodoče starše za posvojitev otroka. Z njegovo pomočjo se lažje oceni par. Vključuje pomembna področja življenja otroka: razvojne potrebe, partnerstvo kot osnova za uspešno starševstvo, način, kako seznaniti otroka s tem, da je posvojen, posvojiteljsko družino pripravi na odzive okolja in ravnanje z okolico, situacije, ki so povezane s posvojitvijo, pari izvejo pravno formalne informacije o posvojitvi¹⁵.

Priprave se udeležujejo pari iz Centra za socialno delo Murska Sobota, ki želijo posvojiti otroka¹⁶.

CENTER ZA SOCIALNO DELO MARIBOR

Naloge na področju posvojitve so izvajanje javnih pooblastil, strokovno delo z otrokom in biološko družino, individualna in skupinska priprava parov, pomoč pri vzpostavljanju stikov med otrokom, ki je posvojen, in biološkimi starši ter svetovanje¹⁷.

¹² Dostopno na: http://www.csd-domzale.com/?page_id=158 (21. 6. 2015).

¹³ Dostopno na: http://www.csd-domzale.com/?page_id=158 (21. 6. 2015).

¹⁴ Dostopno na: http://www.csd-domzale.com/?page_id=158 (21. 6. 2015).

¹⁵ Dostopno na: http://www.csd-ms.si/?page_id=1762 (21. 6. 2015).

¹⁶ Dostopno na: http://www.csd-ms.si/?page_id=1762 (21. 6. 2015).

¹⁷ Dostopno na: <http://csd-mb.si/dejavnosti/varstvo-otrok-in-druzine/posebno-varstvo-otrok-in-mladostnikov/posvojitve/> (21. 6. 2015).

Ko par pošlje prošnjo za posvojitve z življenjepisom, se prične postopek za posvojitve. Na Centru za socialno delo Slovenj Gradec izvajajo individualno pripravo, ki je za vse pare obvezna, ter skupinsko pripravo, za katero se prostovoljno odloči vsak sam. Priprave na posvojitve potekajo v obliki timskega dela¹⁸.

Individualna priprava vključuje informativni razgovor, sprejetje vloge in ostale dokumentacije za posvojitve, individualni razgovor s socialno delavko, psihologinjo in specialnim pedagogom ter obisk na domu¹⁹.

1.3.2. Priprave na posvojitve v tujini

PRIPRAVA NA POSVOJITEV V ITALIJI

»V Italiji lahko otroka posvoji par, ki je poročen vsaj tri leta in je sposoben izobraževati, voditi in vzdrževati otroka, ki ga namerava posvojiti« (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 117).

Sodišče [Children's Courts] na podlagi poročil socialne službe odloči, kdo je za posvojitve otroka dovolj primeren. Ugotovi, v kakšnem razmerju sta osebi, ki želita posvojiti, in če sta se sposobni soočati s težavami, ki jih lahko prinese posvojitve. Poročilo vključuje podatke o osebnih, družinskih in socialnih preteklostih oseb, ki želijo posvojiti otroka (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 117).

Posvojiteljske družine vodijo in jim svetujejo. Potekajo tudi skupine za samopomoč. Ker socialne službe v Italiji spregovorijo o možnih težavah, ki jih prinese posvojitve, je posvojiteljskim družinam ponujenih veliko podpornih sredstev (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 117).

V Italiji morajo vsi pari obvezno povedati otroku, da je posvojen. Vsak par pa se sam odloči o času in načinu seznaitve otroka z dejstvom posvojitve. Osebe, ki nameravajo posvojiti, izvejo vse podatke o posvojitvi in otroku že pred posvojitvijo. Ko je otrok mladoleten, z vsemi informacijami o otrokovih bioloških starših razpolagata osebi, ki sta otroka posvojili. Če podatki o bioloških starših ne škodujejo otrokovemu psihofizičnemu zdravju, jih po polnoletnosti lahko izve. Brez omejitve podatkov pa oseba, ki je posvojena, lahko razpolaga

¹⁸ Dostopno na: <http://www.csd-slovenjgradec.si/sl/page/view/id/posvojitve> (21. 6. 2015).

¹⁹ Dostopno na: <http://www.csd-slovenjgradec.si/sl/page/view/id/posvojitve> (21. 6. 2015).

šele po petindvajsetem letu. Ko biološki starši oddajo otroka v posvojitev ali ko otroka ne priznajo (običajno biološki oče), zahtevajo, da ostanejo anonimni, se podatki ne smejo razkriti (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 117–118).

Priprave na posvojitev v Italiji trajajo nekaj dni in dva konca tedna. Da se pari lahko odločijo, kje bodo posvojili, jim predstavijo potek posvojitve v štirinajstih državah, kjer običajno potekajo posvojitve. V nekaterih državah imajo posebne zahteve (npr. Filipinci zdravstveno kartoteko brez bolezni, Perujci cerkveno poroko) (Zaviršek 2012: 202).

POSVOJITVENI TEČAJI V AVSTRIJI (NA DUNAJU)

V Avstriji združenje Starši za avstrijske otroke (Eltern für Kinder Österreich) izvaja plačljive tečaje za posvojitev. Osebe, ki se pripravljajo na posvojitev, se na šestih modulih seznani s pomenom posvojitve in starševstva ter pravnimi in medicinskimi informacijami (Eltern für Kinder Österreich 2, 2009, v: Zaviršek et al. 2009: 67).

Posvojitve na Dunaju potekajo po enotnem sistemu bazena. Delujejo v otrokovo dobro, saj zanj primerne para ne izbirajo po datumu prijave. V Avstriji priprave na posvojitev niso zakonsko obvezne, vendar se jih udeležijo vsi pari. K dokumentaciji morajo priložiti potrdilo o opravljeni pripravi na posvojitev. Kljub začetnemu odporu parov, so na koncu veseli, da so se jih udeležili. Otroci lahko boljše razvijejo svojo identiteto, saj so se njihovi starši na posvojitev pripravili (Bizant 2014: 88).

PRIPRAVLJALNA SKUPINA ZA POSVOJITEV V VELIKI BRITANiji

Pripravljalno skupino za posvojitev v Veliki Britaniji sestavljajo ljudje, ki želijo posvojiti, in agencija. Skupine potekajo več tednov. Njihov namen je, da udeleženci spoznajo ljudi, ki so posvojili otroka, slišijo predavanja in da spoznajo osebe, ki delajo v agenciji. Prošnjo za posvojitev otroka lahko oddajo po koncu priprav na posvojitev, ampak otroka ne dobijo takoj. S strani agencije dobijo nasvet, da naj se pogovorijo z bližnjimi osebami in še enkrat dobro razmislijo, saj je posvojitev zelo pomembna (Adoption Information Line 2009, v: Zaviršek et al. 2009: 69).

PRIPRAVA NA POSVOJITEV V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Združene države Amerike so država, ki posvoji največje število otrok. Pol leta enkrat na teden potekajo individualne in skupinske priprave na posvojitev. Po koncu tega dela pa tri mesece

poteka usposabljanje na daljavo. Uporabljajo internet (elektronska sporočila, predavanja po spletu ...) (Zaviršek 2012: 202).

PRIPRAVA NA POSVOJITEV NA ŠVEDSKEM

Priprava na posvojitev na Švedskem zajema sedem obveznih seminarjev, kjer si bodoči starši izboljšajo samorefleksijo (Zaviršek 2012: 202).

PRIPRAVA NA POSVOJITEV NA FINSKEM

Priprava na posvojitev na Finskem je obvezna. V pol leta imajo deset srečanj. Na koncu prejmejo dovoljenje, da lahko posvojijo otroka. Govorijo o pomenu in odnosu do otroka ter osebni zgodovini. Udeleženci morajo o sebi pisati domače naloge – spisi o sebi, svojem otroštvu in svoji preteklosti. Na Finskem imajo dodatna izobraževanja o dokumentaciji, soočanju s tem, da ima otrok drugačen videz (Zaviršek 2012: 202–203).

1.3.3. Naloge centra za socialno delo pri pripravi na posvojitev

Namen centra za socialno delo ter socialnih delavcev in socialnih delavk pri posvojitvi je »priprava oseb na sprejem otroka in posvojitev, vključitev otroka v družino, kjer bo imel kar najboljše možnosti za zdravo rast in razvoj« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 84).

Posvojitev zakonsko opredeljujejo Zakon o osebnem imenu, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (134.–153. člen), Zakon o socialnem varstvu, Zakon o matičnem registru in Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (14. člen). Posvojitev izvajajo strokovni delavci po 69. členu Zakona o socialnem varstvu (Skupnost CSD Slovenije 2014: 84, 90).

Njihove naloge se delijo na delo s posvojitelji, posvojitev, enostranska posvojitev, posvojitev, ko so posvojitelji tuji državljani, ter posvojitev otroka tujega državljanca. Naslednja podpoglavja so vzeta iz Kataloga javnih pooblastil, kjer so po zakonu opredeljene naloge in storitve, ki naj bi jih izvajali centri za socialno delo.

1.3.3.1. Naloge centra za socialno delo pri delu s posvojitelji

Namen dela s posvojitelji je »pridobitev informacij, izdelava socialnega poročila in priprava parov na posvojitev« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 84). Postopek poteka 1030 minut (Skupnost CSD Slovenije 2014: 84).

Socialni delavci in socialne delavke sprejmejo in proučijo zahtevo za posvojitev. Prvi pogovor osebo, ki je oddala vlogo za posvojitev ali išče podatke o posvojitvi, seznani z osnovnimi podatki in pogoji posvojitve, posebnostmi posvojitelskega življenja ter pomenu in vključitvi v priprave na posvojitev. Dogovorijo se o vključitvi in spremljanju med pripravami na posvojitev. Socialni delavci in socialne delavke gredo na obisk na dom (Skupnost CSD Slovenije 2014: 84–85).

Socialni delavci in socialne delavke v pripravi na posvojitev pridobijo dokumentacijo, ki je potrebna za izpolnitev pogojev za posvojitev. Med pripravo preko strokovnih delavcev, ki vodijo program priprave, spremljajo osebe. Na koncu se socialni delavec ali socialna delavka, oseba ali par in vodja programa pogovorijo o pričakovanih povezanih s posvojitvijo ter o pripravljenosti osebe ali para, ki želi posvojiti. Socialni delavec ali socialna delavka napiše socialno in psihološko mnenje. O izpolnitvi pogojev presodi strokovna skupina. Če jim ustrezajo, se vključijo na čakalno listo. Če pa ne, se nujno pogovorijo o tem, zakaj ne izpolnjujejo pogojev in kaj lahko v prihodnje izboljšajo. Socialni delavci in socialne delavke ter osebe, ki želijo posvojiti, tudi po vključitvi na čakalno listo ohranjajo stike (Skupnost CSD Slovenije 2014: 85).

1.3.3.2. Naloge centra za socialno delo pri posvojitvi

Namen posvojitve je »delo z biološkimi starši, priprava posvojitelske družine na posvojitev in odločitev o posvojitvi otroka« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 86). Postopek poteka 2405 minut (Skupnost CSD Slovenije 2014: 86).

Biološki starši, ki ne želijo obdržati otroka, s tem seznani socialne delavce in socialne delavke. Otrok gre v posvojitev, če strokovna skupina sklene, da je to najboljša rešitev zanj. Socialni delavci in socialne delavke se pogovorijo z biološkimi starši (običajno biološko mamo) in naredijo zapisnik. Spregovorijo o razlogih in posledicah odločitve, predlagajo jim ostale možnosti in jih seznani o pomoči pri iskanju drugačnih rešitev. Staršem se omogoči čas za razmislek in odločitev. Spoštujejo, če otroka ne želijo ob sebi. Strokovna skupina sklene odločitev o otrokovi oddaji v posvojitev. Če je otrok starejši, se socialni delavec ali socialna delavka z njim pogovori in napiše zapisnik. Pove mu, da je strokovna skupina sklenila, da je posvojitev najboljša rešitev zanj. Upoštevati mora njegovo mnenje, skupaj z njim iskati rešitve in spoštovati pravico do dvojne identitete. Otrok o posvojitvi pove svoje mnenje, pričakovanja in strahove. Socialni delavec ali socialna delavka mora spoštovati ohranjanje preteklih stikov (obdrži ime, ohranja stike z rejniki, sorodniki ali prijatelji ...).

Spoštuje želje pri prehodu v posvojiteljsko družino (postopni prehod ...). Rejniške družine obvesti o odločitvi za posvojitve. Obe družini sodelujeta pri postopnem prehodu otroka iz rejniške v posvojiteljsko družino. Pomaga rejniški družini ob otrokovem odhodu (Skupnost CSD Slovenije 2014: 86–87).

Socialni delavec ali socialna delavka posvojiteljsko družino pripravi na otroka. Z njimi se pogovori in jih obišče. Glede na potrebe otroka in ostalih članov prilagodi otrokov prehod iz rejniške v posvojiteljsko družino. Pri tem udeležence spremlja in jim pomaga. V posebnem primeru otroku z odločbo določijo skrbnika. Ko otrok odide v posvojiteljsko družino, se napiše odločba o rejništvu z namenom posvojitve. Center za socialno delo spremlja otrokovo postopno vključevanje (180 minut) v novo okolje. Socialni delavci in socialne delavke se o svečani posvojitvi pogovorijo s starši, ki bodo posvojili, in otrokom. Na posvojitvi podpišejo odločbo o posvojitvi in o tem obvestijo matično službo. Po posvojitvi socialni delavci in socialne delavke družino spremljajo in ji pomagajo – predvsem pri otrokovem odraščanju (Skupnost CSD Slovenije 2014: 87–88).

1.3.3.3. Naloge centra za socialno delo pri enostranski posvojitvi

»Enostranska posvojitve je oblika varstva otroka, za katerega starš iz kakršnih koli razlogov ne more ali noče skrbeti. Cilj enostranske posvojitve je, da živi otrok v popolni družini in ima urejen status« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 88). Zakonsko jo opredeljujejo Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (134.–153. člen), Zakon o socialnem varstvu (49. člen) in Zakon o matičnih knjigah (151. člen). Postopek poteka 570 minut (Skupnost CSD Slovenije 2014: 88).

Center za socialno delo prouči, kdo in v čigavo dobro je zahteval posvojitve. Socialni delavec ali socialna delavka se o posvojitvi pogovori z biološkimi starši in posvojiteljskim staršem ter napiše zapisnik. Spregovorijo o razlogih in posledicah enostranske posvojitve ter o otrokovi pravici do obeh staršev. Seznani jih z dvojno identiteto otroka, ki je posvojen. Osebi predstavi pomembnost stikov z obema staršema. Če obstaja sum, da bi otroka lahko ogrožali, se stiki prekinajo. Če je otrok starejši, se z njim pogovori socialni delavec ali socialna delavka ter sestavi zapisnik. V pogovoru otrok lahko pove poglede in želje, ki jih čuti ob enostranski posvojitvi. Če želi, lahko ohrani stik z obema staršema. Socialni delavec ali socialna delavka se z bodočim posvojiteljem pogovori o pogledih ter pričakovanjih do posvojitve ter oceni njegovo sposobnost starševstva otroku, ki je posvojen (Skupnost CSD Slovenije 2014: 89).

V posebnem primeru otroku z odločbo določijo skrbnika. Če je otrok dovolj star, skupaj z njim v odločbo napišejo dogovor o dobri skrbi zanj po posvojitvi. Otroka in starše seznani z odločbo o posvojitvi. Če družina želi, jo center za socialno delo še naprej spremlja (Skupnost CSD Slovenije 2014: 89–90).

1.3.3.4. Naloge centra za socialno delo pri posvojitvi, ko so posvojitelji tuji državljani

Namen posvojitve, ko so posvojitelji tuji državljani, je »vključitev otroka v družino, kjer bo imel optimalne možnosti za zdravo rast in razvoj, če CSD ne more najti posvojitelja med državljani Republike Slovenije« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 90). Zakonsko jo opredeljujeta Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (130. člen) in Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (14. člen). Izvajajo jo strokovni delavci po 69. členu Zakona o socialnem varstvu. Postopek poteka 1530 minut (Skupnost CSD Slovenije 2014: 90).

Ko socialni delavec ali socialna delavka prejme zahtevo za posvojitve, jo prouči. Če strokovna skupina ugotovi, da otrokove posvojitve ni možno izvesti v Sloveniji, ga lahko posvojijo tuji državljani. Socialni delavec ali socialna delavka se pogovori z osebo, ki je podala vlogo za posvojitve, ter otrokom in sestavi zapisnik. Postopek pogovora je enak kot pri slovenskih posvojiteljih. Vplivajo samo posebnosti medkulturnih oziroma mednarodnih posvoitev. Potrebno je pridobiti soglasja Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstva za notranje zadeve in ostala mnenja, ki so potrebna (Skupnost CSD Slovenije 2014: 90–91).

Svetovalni pogovori s pari, pogovori z otroki, ki so dovolj stari, in delo z biološkimi starši potekajo enako kot pri slovenskih posvojitvah. Če je potrebno, socialni delavci in socialne delavke sodelujejo z rejniško družino. Strokovna skupina se o odločitvi pogovori. V odločbi se s parom, ki je posvojil, in otrokom, če je primerno star, dogovorijo o prehodu v posvojiteljsko družino. Pri tem je potrebo spoštovati stike s preteklostjo in kulturo. Pogovorijo se o stikih z rejniki in sorodniki (Skupnost CSD Slovenije 2014: 91).

1.3.3.5. Naloge centra za socialno delo pri posvojitvi otroka tujega državljana

Namen posvojitve otroka tujega državljana je »otroku tujega državljana najti starše in mu omogočiti življenje v družini, kjer bo imel kar najboljše možnosti za zdravo rast in razvoj« (Skupnost CSD Slovenije 2014: 91). Zakonsko jo opredeljujeta Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (140. člen) in Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (14. člen).

Izvajajo jo strokovni delavci po 69. členu Zakona o socialnem varstvu. Postopek poteka 1200 minut (Skupnost CSD Slovenije 2014: 91).

Ko socialni delavec ali socialna delavka dobi vlogo za posvojitev, jo pregleda. S parom ali samsko osebo, ki želi posvojiti, se pogovori ter jih seznani z osnovnimi podatki in pogoji za posvojitev. Razloži jim, kako pomembne so priprave na posvojitev in potek vključitve v tovrstne programe, ki pripravljajo na posvojitev. V podrobnejšem pogovoru s parom spregovorijo o razlogih za to odločitev in željah pri posvojitvi. Socialni delavec ali socialna delavka povpraša po partnerskem odnosu in izkušnjah, ki jih imajo v življenju. Vsi skupaj preverijo možnosti za posvojitev. Socialni delavec ali socialna delavka sestavi zapisnik in jih obišče. Socialni delavci in socialne delavke v pripravi na posvojitev pridobijo dokumentacijo, ki je potrebna, da izpolnijo pogoje za posvojitelje. Poudarek na posebnosti medkulturne posvojitve ter kulturne identitete otroka, ki je posvojen, dajo ob zaključku, ko ocenijo situacijo. Med pripravo preko strokovnih delavcev, ki vodijo program priprave, spremljajo osebe. Socialni delavec ali socialna delavka se pogovori s parom in vodjo priprave. Tako kot pri slovenskih posvojitvah, se pogovori z biološkimi starši in napiše zapisnik. Če je otrok primerno star, se z njim pogovori in napiše zapisnik kot pri slovenskih posvojitvah (Skupnost CSD Slovenije 2014: 91–92).

V posebnem primeru otroku z odločbo določijo skrbnika, saj je potrebno delati v otrokovo dobro in varovati njegove pravice. Strokovna skupina mora sprejeti odločitev, če je potrebno pristojnemu organu odstopiti dokumentacijo (Skupnost CSD Slovenije 2014: 92–93).

1.4. Pomen priprave bodočih staršev na posvojitev otroka

Vsaka družina je nekaj posebnega. Področja, katerim mora predvsem med odraščanjem otrok nameniti več pozornosti, so pri vsaki družini različna. Vsekakor pa se morajo posvojiteljske družine soočati tudi s posebnimi izzivi, ki jih prinese posvojitev. Kakšni pa bodo ti izzivi, ni mogoče predvidevati vnaprej, zato je zelo pomembno, da se bodoči posvojitelji seznani s posebnostmi posvojitve. Če se bodo na posvojitev pripravili, bodo znali bolje reševati težave in bodo vedeli, kje poiskati ustrezno pomoč.

Otroci, ki so posvojeni, lahko zaradi posvojitve občutijo veliko stisko in nemoč, na katero se zelo različno odzivajo. O sebi imajo zelo veliko vprašanj: »Izziv za posvojitelje je, da pošteno in rahločutno odgovorijo na ta težavna vprašanja. To je priložnost za graditev zaupanja, ki je temelj varne navezanosti« (Kompan Erzar et al. 2011: 108). Za posvojiteljsko družino je zelo

težko, ko otroci občutijo stisko, starši pa ne vedo, kako nanjo odgovoriti in jim ustrezno pomagati. O tem pišeta tudi Levy in Orlans (2003, v: Kompan Erzar et al. 2011: 108) in trdita, da starši velikokrat mislijo, da so otrokovi rešitelji, otroci pa jih zavračajo in se neprimerno vedejo, začnejo se prerekati in nasilno vesti. Avtorja trdita, da se otroci, ki so posvojeni, tudi takrat, ko so v varnem okolju, še naprej počutijo zlorabljene in zapuščene ter v sebi še vedno nosijo zgodovino zlorabe in zavrženosti ter si potrjujejo, da niso vredni, da jih imajo radi. Izogibajo se bližini, dotikom in čustvom. Otroci manipulirajo s svojim življenjem in ga kontrolirajo, saj menijo, da bodo le tako lahko preživeli, starši pa ob takšnem vedenju občutijo jezo in se s tem ne znajo soočati (Levy, Orlans 2003, v: Kompan Erzar et al. 2011: 108).

»Za uspešno posvojitve ni nobenega zagotovila. Okoliščine, dejavniki in raznovrstnost oseb, ki so vpletene v posvojitve, vplivajo na življenje bodoče posvojiteljske družine. Prav zaradi tega je pomembno, da se posvojitelji izobražujejo in poučijo o možnih težavah, ki bi jih lahko prinesla posvojitve, ter prisluhnejo izkušenim posameznicam, posameznikom in strokovnim delavkam« (Klun 2009: 48).

V Sloveniji ena izmed večjih priprav na posvojitve poteka v Društvu posvojiteljskih družin Deteljica, ki izvaja program priprave na nadomestno starševstvo. Pripravo na posvojitve vodi socialna delavka dr. Viktorija Bevc, zato sem ravno njo vprašala, kje ona vidi pomen priprave bodočih staršev na posvojitve otroka. Razložila mi je, kaj zanjo vsebuje priprava na posvojitve.

»Problem pri pripravah na posvojitve je, da stroki socialnega dela in uporabnikom vsebinsko ni jasno, kaj zajema termin priprava na posvojitve otroka. Nekateri smatrajo, da je priprava postopek pridobivanja dokumentacije za posvojitve. Dolgoletne izkušnje na področju posvojitve pa so pokazale, da je priprava vsebinski sklop, v katerem se bodočim posvojiteljem ponudi čustveno razbremenitev pritiskov posledic, ki jih prinaša neplodnost posamezniku in partnerstvu. Priprava je predstavitev in dojetje potreb otroka, ki je posvojen, katerim bodo lahko sledili, če je pravilno presežena neplodnost. Priprava na posvojitve je pomoč ljudem skozi izkustveno učenje, da oblikujejo realna pričakovanja o otroku, ki je posvojen, oziroma, da si pred tem odgovorijo, ali bodo sploh stopili na pot posvojitve ali bodo še nadaljnje v življenju ostali sami. Če se tega ne doseže v postopku priprave na posvojitve, je posvojitve več ali manj bolj škodljiva kot koristna za otroka. S posvojitvijo ne dosežemo namena posvojitve. To pa je sledenje zagotovitvi koristi otroka. Vsak človek, stroka socialnega dela in družba bi se morala pomena priprave zavedati do te mere, da bi vsakemu otroku zagotovila nadomestne

starše, ki bi bili temeljito pripravljeni na vlogo posvojiteljskih staršev in bi resnično sledili potrebam otroka, ki je posvojen. Šele potem lahko govorimo o uspešnosti posvojitve» (osebni pogovor, 2015).

1.4.1. Pomen priprave na posvojitev za otroke

Kot zapiše Čacinovič Vogrinčič (1989: 19), ima otrok v družini svojo vlogo in pomen. Tudi on na poseben način prispeva k skupnemu soustvarjanju družinskih odnosov in k njeni ohranitvi. Njegova temeljna psihološka pravica je pravica do resnice. Tudi on ima pravico, da se ga vzame resno, saj je enakovreden vsem ostalim družinskim članom. Pravico ima, da tudi po posvojitvi živi naprej z vsem tistim, kar je, in s svojo stvarnostjo.

1.4.1.1. Izkušnja travme in pot do iskanja stika

Večina otrok, ki so posvojeni, je doživela težko izkušnjo travme (Kompan Erzar et al. 2011: 103). Levy in Orlans (2003, v: Kompan Erzar et al. 2011: 103) menita, da novo priložnost dobijo s tem, ko pridejo v posvojiteljsko družino. Da pa se jim rana lahko vsaj delno zaceli, je pomembno, da od novih staršev dobijo dovolj čustvene podpore. Ob posvojiteljskih starših se jim rana, ki so mu jo zadali biološki starši, šele odpre. Izkušnje iz življenja v biološki družini so tako močne, da vplivajo tudi na življenje v posvojiteljski družini (Kompan Erzar et al. 2011: 104).

»Travma je nevaren dogodek, ki presega običajne človeške izkušnje. Sproža nenormalno intenzivne in podaljšane stresne odzive« (Kompan Erzar et al. 2011: 104). Velik vpliv na otrokovo nadaljnje življenje ima odnosna travma. To pomeni, da je bil zapuščen, zlorabljen in poniževan (Rotschild 2000, v: Kompan Erzar et al. 2011: 104). Posledica tega pa so lahko dolgotrajne težave – psihične, socialne in čustvene. V hudi travmi pride do trajne okvare možganskega razvoja in živčnega primanjkljaja (Child Trauma Academy 2009, v: Kompan Erzar et al. 2011: 104). Do tega pride zaradi hude trajne izpostavljenosti stresu. Preveč je stresnega hormona kortizola, kar pripelje do smrti celic. Pozitiven je samo v majhnih količinah, ker organizmu hitro prinese potrebno energijo (Rotschild 2000, v: Kompan Erzar et al. 2011: 104). Otroku se dan za dnem sprošča prevelika količina kortizola, kar je najbolj škodljivo predvsem za dojenčke, ker imajo še majhne in nerazvite možgane. Pride do okvare pri nadzorovanju čustev in obnašanja v obdobju odraščanja. Prav tako se poškoduje razvoj čustvenih sposobnosti (Siegel 1999, Schore 2003, v: Kompan Erzar et al. 2011: 104).

Priročnik Trauma and Children (2006, v: Kompan Erzar et al. 2011: 104) opisuje, da je od otrokove starosti odvisno, kako se kažejo posledice travme. Do petega leta jo izraža s pretiranim jokom in nezainteresiranostjo. Je prestrašen in neprestano drži kakšno stvar. Zelo je pomembno, kako so se starši soočili s travmo. Med šestim in enajstim letom ima vedenjske težave, šibko koncentracijo, težko spi in ima bolečine, občuti strah, jezo in krivdo. Travma se med dvanajstim in sedemnajstim letom začne kazati podobno kot pri odraslih. V spominu podoživlja travmo ali pa se izogiba vsem stvarem, ki so podobne travmatičnemu dogodku. Sooča se z depresijami, izrablja različne vrste drog, občuti telesne bolečine, razmišlja o samomoru in se čuti krivega.

Pri tem, ko otrok išče stik, je zelo pomembno, da vzpostavi navezanost in zaupanje. Bowlby (1969, 1973, 1980, v: Kompan Erzar et al. 2011: 105) navezanost opredeljuje kot vedenje, ki je prilagojeno in do njega pride že v otroštvu. Otrok s tem načinom vzpostavlja ali prekinja vez z biološkimi in posvojiteljskimi starši. Kako močno je otrok navezan na mamo, dokazuje to, kako močno otrok protestira ob njenem odhodu. Navezanost na mamo kaže z ohranjanjem pretiranega stika z njo. Raziskovalci so s testom tuje situacije [*strange situation test*] (Ainsworth et al. 1978, v: Kompan Erzar et al. 2011: 105) prepoznali štiri različne oblike navezanosti. Te so: varna, izogibajoča, ambivalentna in dezorganizirana navezanost. »Prav ta starševska odzivnost, ki je tako genetsko kot psihosocialno določena, daje temeljno čustveno strukturo družini in je temelj za otrokovo odzivnost, ki se bo kazala na vseh ravneh njegovega življenja. Če bo ta odzivnost že zelo zgodaj ostala brez odgovora, se pravi, če starša svoje odzivnosti zaradi konflikta med njima, žalovanja ali nefunkcionalnosti ne bosta mogla dati na voljo otroku, bosta z otrokom tudi pozneje zelo težko vzpostavila stik« (Kompan Erzar 2006, v: Kompan Erzar et al. 2011: 105–106). Otrok do svojega tretjega leta išče bližino in s tem navezanost na skrbnike. Raziskave so pokazale, da je otrok razvil varno navezanost, če je dobil dovolj odzivov, stika in je prišlo do dovolj medsebojnih interakcij (Cox et al. 1992, v: Kompan Erzar et al. 2011: 106).

Otroci, ki so posvojeni in so doživeli travmo zanemarjenosti, lahko vsaj do neke mere nevarno navezanost spremenijo v varno. Dolgoletne izkušnje in raziskave so pokazale, da otroci, ki niso razvili varne navezanosti, lahko napredujejo zgolj v novi in ljubeči družini (Marcus 1991, v: Kompan Erzar et al. 2011: 106). Veliko otrok pa kasneje tudi v varnem okolju ne vzpostavi varne navezanosti (Chrisholm 1998, O'Connor et al. 1999, v: Kompan Erzar et al. 2011: 106).

Hughes (2007, v: Kompan Erzar et al. 2011: 107) piše, da starši, ki posvojijo otroka, s tem postanejo njegovi nekakšni terapevtski starši. Pomembno je, da starši vedo, kakšne stiske doživljajo njihovi otroci, ker jim bodo le tako lahko uspešno pomagali. Otroci se počutijo krive, ker so odšli iz družine. V posvojiteljski družini se počutijo nemočne in nezaželenne (ibid.).

Če otrok v posvojiteljski družini občuti dovolj varne navezanosti, je zelo verjetno, da bo »odigral dramo iz svoje preteklosti«. S tem bo zacelil rane (Edwards 2000, v: Kompan Erzar et al. 2011: 109). Potrebno je, da posvojiteljski starši poznajo travmo in razvoj varne navezanosti. V pripravi na posvojitev pa bodo dobili znanje, pomoč in podporo, ki jo bodo potrebovali. Začutili bodo, da so otrokovi prvi starši, oni pa so njihovi pravi otroci (ibid.).

1.4.1.2. Biološka mama

Kot meni Bizant (2014: 87–88), biološke mame velikokrat v sebi potlačijo oddajo otroka v posvojitev. Strokovnjaki pravijo, da jim je za otroka mar. Otroci imajo z biološkimi mamami zelo različne izkušnje. Nekateri so z njimi vzpostavili stik, nekateri pa ne, kar v njih lahko pušča ponovno razočaranje.

Ključnega pomena je, da starši, ki so posvojili otroka, razumejo, če se otrok želi srečati z biološko družino. Običajno je to predvsem biološka mama. Ameriške raziskave odprtih posvojitvev so pokazale, da na otroka stiki z biološko materjo celo pozitivno vplivajo. Psihologa Ruth McRoy in Harold Grotevant (v: Bevc 1999: 72) sta dokazala, da biološke matere ne posegajo v otrokovo življenje in življenje njihovih staršev. Otroci za svojo mamo smatrajo posvojiteljico, biološko mamo pa imajo za prijateljico, znanko ali teto. Samospoštovanje otrok se pri običajnih in odprtih posvojitvah po mnenju psihologov ne razlikuje.

1.4.1.3. Dogodki pred posvojitvijo

Bizant (2014: 88) poroča o raziskavi, ki je pokazala, da so v otrokovem odraščanju vidne posledice, če je mama skrivala nosečnost. Posledice se vidne tudi kasneje, če otrok ni dobil dovolj telesnega stika. Nekateri otroci zaradi tega tudi kasneje nimajo želje po njem. Alkoholizem med nosečnostjo se odraža v otrokovi zmanjšani zbranosti, motoriki, koncentraciji in čustvenih izbruhih. Južnič (1993: 14, v: Bizant 2014: 88) poudarja, da je nejasna identiteta lahko posledica različnih travmatičnih dogodkov in okoliščin.

1.4.1.4. Okoliščine posvojitve

Pomemben dejavnik, ki vpliva na otrokovo življenje, je starost, ob kateri je bil dan v posvojitev. Prej je posvojen, boljše je, saj tako lažje razvije varno navezanost na starše (Bevc 2002: 44–45).

1.4.1.5. Biološke korenine

Otroci se slej ko prej začnejo zanimati za svoj izvor, ker čutijo potrebo po tem, da bi našli manjkajoči ali neznani del sebe. Bizant (2014: 90) opisuje, kako otroci v vsakodnevnem življenju naletijo na praznino, ker ne poznajo svoje biološke družine (pri zdravniku nimajo odgovora o družinskih boleznih, manjkajoče slike v otroškem albumu). Sprašujejo se, zakaj so bili oddani v posvojitev. Nekateri se odločijo za iskanje stika, vendar pa ne vsi. Strokovnjaki menijo, da za to obstajajo različni razlogi. Bizant (2014: 90) pravi, da so to občutki krivde, ne želijo raniti staršev, ki so jih posvojili, bojijo se ponovne zavrnitve s strani biološke mame ali pa lahko v družini čutijo tiho prepoved iskanja biološke družine. Otrok ima pravico izvedeti odgovore na vprašanja, ki ga zanimajo o sebi in njegovem izvoru. Starše (predvsem mamo), ki so otroka posvojili, je strah, kako bo potekalo iskanje in ali bodo morda želeli ostati pri biološki družini. Strokovnjaki navajajo, da si otroci domišljajo, kako bo potekalo srečanje in kakšna je njihova biološka družina. Če kasneje doživijo zavrnitev, občutijo hudo razočaranje in travmo, kar lahko privede tudi do težav s psihičnim ali telesnim zdravjem (ibid.).

Swientek (1999: 24, v: Klun 2009: 45–46) navaja, da imajo otroci, ki so posvojeni, občutek odraščanja med dvema družinama. V socialni družini odraščajo, biološka družina pa otroka in starše spremlja kot senca. Otrokov odnos in sprejemanje posvojitve ter biološke družine se bo odražal v otroštvu in mladosti, starosti primernega osamosvajanja v puberteti, izbiri vrstnikov in partnerstev, kasnejšem vzgajanju svojih otrok in občutku lastne vrednosti.

Kot pravi Klun (2009: 46), nepoznavanje bioloških staršev in družine v otrocih pušča občutek razcepljenosti in nemir. Pogrešajo zaupanje in občutek pripadanja. Želja po stiku se običajno prične v najstniškem obdobju adolescence in ob odločilnih življenjskih dogodkih – poroka, ustvarjanje lastne družine, nosečnost ... Težave z identiteto imajo lahko dokler s starši ne vzpostavijo naveze. Ob srečanju spoznajo, da biološki starši niso takšni, kot so pričakovali. Spoznajo, da do njih ne gojijo posebnih čustev, jih ne poznajo in da med njimi ni ničesar, kar bi jih povezovalo.

Starši, ki svojim otrokom ne govorijo o posvojitvi, ker je to skrivnost ali tabu, s tem prizadenejo svoje otroke; s tem ne izpolnijo naloge, ki jo imajo kot posvojiteljski starši (Klun 2009: 47).

1.4.1.6. Odkrit pogovor o posvojitvi

Vsak otrok ima pravico do resnice. Otrok, ki je posvojen, pa ima pravico tudi do resnice o posvojitvi. Lutter (1997: 33–41, v: Bizant 2014: 90) piše, da »iskanje identitete poteka vse življenje in zato pomanjkljive informacije ustvarjajo oviro za osebno prihodnost.« Za otroka je najboljša, da to, da je posvojen izve čim prej, saj bo tako vse skupaj lažje sprejel. Rapoša Tajnšek in drugi (1998: 19, v: Bizant 2014: 90) menijo, da laganje o posvojitvi ali prikrivanje nekaterih dejstev pripelje do otrokove izgube zaupanja, otroci so lahko jezni na starše.

1.4.1.7. Obdobje mladostništva

Bizant (2014: 91) pravi, da so bili nekateri otroci, ki so posvojeni, zapuščeni, zato nosijo primarno rano. Njihovi posvojiteljski starši jim je ne morejo zaceliti, lahko pa jim stojijo ob strani, da jim jo uspe sprejeti. Nekateri otroci, ki so živeli v ustanovah, niso bili deležni varne navezanosti. Lahko imajo potrebo po tem, da imajo vse svoje življenje pod kontrolo. Ti otroci se morajo v obdobju odraščanja spopasti s številnimi težavami, ki so posledica posvojitve, travme, ki so jo doživeli pred tem, in življenja v ustanovi. Lahko se čutijo drugačne, njihova samopodoba in samozavest sta lahko zelo slabi, doživljajo pomanjkanje čustev in depresijo, lahko pa se pojavijo tudi najrazličnejše zdravstvene težave, ki so posledica posvojitve.

1.4.1.8. Družinski odnosi

Vsak otrok, ki je posvojen, lahko zaradi tega nosi posledice. Pri sprejetju dejstva, da je posvojen, in pri sprejetju posledic mu lahko zelo pomaga posvojiteljska družina in odnosi v njej. Pomembno je, da se otrok počuti sprejetega in ljubljenega, saj bo lahko le tako prešel stiske.

Bizant (2014: 92) piše, da do posvojitve pride v različnih oblikah družin – enostarševske in mavrične družine. Strokovnjaki menijo, da je v enostarševskih družinah potrebno razviti socialno mrežo. Otroci v enostarševskih družinah živijo z enim staršem, zato lahko čutijo potrebo po liku starša, ki je odsoten. Pri delu z mavričnimi (istospolnimi) družinami pa imajo zelo malo izkušenj.

Otroci se na posvojitev odzivajo različno. Bizant (2014: 92) opisuje provokativna vprašanja otrok, kot so: »Zakaj sta vzela prav mene, bi pa drugega.« Prav je, da starši razložijo, zakaj so se odločili za posvojitev, čeprav otroci lahko začutijo, da niso bili prvotni načrt, ampak naknadna izbira. Da bo družina lahko vzpostavila zdrave in kvalitetne družinske odnose, je zelo pomembno, da se par že pred posvojitvijo sooči s tem, da ne more imeti otrok in to sprejme ter predela. Prihod otroka v njun odnos je velika sprememba za odnos in njuno življenje, saj sta lahko pred tem veliko let živela sama s pretirano željo, da bi spočela otroka.

1.4.1.9. Okolje

Bizant (2014: 93) poudari, da na otroka vpliva tudi okolje, v katerem živi. Okolica se na posvojitev odziva pozitivno in negativno, kar je včasih najpogostejša izkušnja posvojiteljske družine. Ljudje sprašujejo o podobnosti med starši in otroki, nad novico o posvojitvi pa so presenečeni. Pari, ki posvojijo otroka, se jim zdijo pogumni in jih dojemajo kot otrokove rešitelje. Nekateri ljudje parom svetujejo, da naj o posvojitvi še malo razmislijo.

Kot piše Klun (2009: 42), otroci, ki so posvojeni, in posvojiteljski starši nimajo istega genskega materiala, zato se mora posvojiteljska družina soočati z različnimi odzivi okolice. Nekaterim ljudem se zdi posvojitev tragičen dogodek, zato so začudeni. Skoraj vse posvojiteljske družine doživijo iz okolice tudi negativne odzive. Otroke norčevanje sošolcev iz tega, da so posvojeni, in iz njihove narodnosti prizadene in spravi v stisko.

1.4.2. Pomen priprave na posvojitev za bodoče starše

1.4.2.1. Neplodnost

Za dejstvo, da pari ne morejo imeti bioloških otrok, se v literaturi pojavlja poimenovanje neplodnost. Beseda neploden opredeljuje »tistega, ki ni ploden – neploden moški«, »tisto, ki ni plodna – neplodna ženska« (SSKJ 2014).

Kot piše Cooper – Hilbert (1999: 67), se morajo skoraj vsi bodoči starši, ki se odločijo za posvojitev, pred tem spopasti s krizo neplodnosti. Znajdejo se v krog upanja in nato sledi obup. Spopadajo se z motenim spolnim življenjem, saj se iz spontanega odnosa spremeni v obvezo ali nalogo s strahom, da zopet ne bo prišlo do spočetja otroka. Ljudje, ki ne morejo spočeti bioloških otrok, so zaradi tega jezni in se tega sramujejo. Kadar pa samo eden ne more spočeti otroka, lahko drugi partner čuti jezo nanj, ker je nesposoben. Sprašujejo se, ali naj svojo neplodnost obdrži zase ali pa naj s tem seznanijo prijatelje in svojce. Prav tako

dvomijo tudi v zdravljenje. S krizo neplodnosti se ne želijo soočiti, saj jim je težko priznati, da jim ne uspe nekaj, kar naj bi bilo čisto spontano in dano vsakomur.

Cooper – Hilbert (1999: 67–70) opisuje, kako so pari iz začetnega občudovanja drug drugega spremenili svoja čustva v jezo, frustracijo in prezir. Njihov odnos postane osredotočen na neplodnost in zdravljenje. Ves čas razmišljajo o tem, to postane rdeča nit njihovega odnosa in življenja nasploh. Partnerja, ki ne more spočeti otrok, skrbi, da bo drugi partner zaradi tega odšel, v zakonu občutijo nezadovoljstvo. Vsakič, ko zanosi kateri izmed prijateljev, sorodnikov in znancev, ki so podobnih let, ponovno podoživijo razočaranje nad sabo. Pari žalujejo in objokujejo to, da ne morejo spočeti otroka. Osvoboditi se morajo sanj, ki niso uresničljive in jih potiskajo v žalost. Pari tudi po posvojitvi in zanositvi čutijo posledice dolgotrajne krize neplodnosti. Če imajo rodnega otroka, se posledice krize neplodnosti izražajo v skrbi ali so sposobni imeti še več rodnihi otrok. Kot vsaka kriza tudi stiska neplodnosti nikoli ne izgine, vendar se razprši in postane del preteklosti.

Kot navaja Cooper – Hilbert (1999: 70), strokovnjaki opredeljujejo šest faz neplodnosti. Prva faza je spoznavanje, da ne moreta imeti bioloških otrok in zavedanje tega kot problema. Druga faza predstavlja mobilizacijo. Takrat par začne iskati pomoč pri zdravnikih in začne obiskovati različne terapije. Tretja faza je sestavljena iz dveh stopenj. Prva je potopitev in pogreznitev, ko se par osredotoči samo na problem neplodnosti in se vse vrti okoli tega, da bi zanosila. V to fazo je vključena tudi pozna potopitev, ko pari začnejo premišljevat i o ostalih poteh do zanositve – umetni oploditvi. Četrta faza se imenuje razrešitev, ki ji sledi sklep. Čutijo razočaranje in žalovanje ter sprejmejo ostale možnosti (posvojitev ali pa življenje brez otroka). Kriza neplodnosti jim ostane kot boleča življenjska izkušnja in zapuščina. Posledice neplodnosti vplivajo na starševstvo in partnerski odnos.

Bevc (2002: 53–54) trdi, da veliko socialnih delavcev oziroma delavk otroka dodeli v posvojitev paru, ki ne more imeti bioloških otrok. Ob tem pa se ne ukvarjajo s krizo neplodnosti. Veliko strokovnjakov z izkušnjami pravi, da ima kriza neplodnosti, ki je par ne reši, lahko zelo velik vpliv in posledice na otroka, ki je posvojen, in celotno posvojiteljsko družino.

Bevc (2006: 51–59) poroča o raziskavi, kjer so rezultati potrdili, da je čustveno stanje parov pred posvojitvijo otroka preveč stresno in močno, da bi otroku lahko zagotovili varen prostor za zdrav čustveni in osebni razvoj. Pari se počutijo zaznamovane in manjvredne, ker nimajo bioloških otrok. Okupirani so z nosečnostjo in željo po otroku.

Bevc (2002: 44) meni, da pari, ki imajo krizo zaradi neplodnosti, potrebujejo psihosocialno pomoč, da lahko prebrodijo stigma, ki jo čutijo, ker ne morejo imeti biološki otrok, ter da jim pomaga kvalitetno preživeti življenje in prosti čas. To ima kasneje zelo velik pomen za partnersko in družinsko življenje. Pari zakonske krize ne morejo rešiti z otrokom, ampak morajo pred posvojitvijo otroka ustvariti kvalitetno partnerstvo, da nato lahko nudijo tudi kvalitetno starševstvo otroku, ki je posvojen.

1.4.2.2. Prihod otroka v posvojiteljsko družino

Ko otrok pride iz predhodne družine v novo, posvojiteljsko družino, se pretrga osnovni naravni proces; na oblikovanje otrokove identitete in lastne vrednosti vpliva tudi to, da ima svojo družinsko preteklost (Lutter 1997: 34, v: Klun 2009: 41–42).

Obstaja več vrst posvojitve: posvojitev dojenčka, posvojitev otroka iz doma za otroke ali sirotišnice, posvojitev otroka iz rejniške družine, posvojitev, ki izhaja iz predhodnega rejništva, in posvojitev zarodka. Glede na vrsto posvojitve so odvisne otrokova starost, pretekle izkušnje, otrokove potrebe ter potrebe posvojiteljskih, bioloških in rejniških staršev (Zaviršek 2012: 96). Mlajši otroci so do starosti osemnajstega meseca, starejši pa po tej starosti. Posvojitve dojenčka so manj pogoste kot posvojitve starejših otrok. Otrok pred posvojitvijo malokrat živi v biološki družini ali socialnovarstveni ustanovi. To ima vpliv na socialni, čustveni in intelektualni razvoj otroka (Zaviršek 2012: 97).

Čim prej se je treba soočiti s posledicami življenja v socialnovarstveni instituciji – domu za otroke ali sirotišnici (Zaviršek 2012: 97). Otrok se ne naveže dolgotrajno na eno osebo. Ima pomanjkanje fizičnih stikov in spodbud. Navaditi se mora na življenje v instituciji (Zaviršek 2012: 161).

Kot pravi Zaviršek (2012: 97), če otrok pride v posvojiteljsko družino iz rejniške, ima kar tri vrste družine – biološko, rejniško in posvojiteljsko. Običajno so otroci, ki pridejo iz rejniške družine, starejši kot otroci iz socialnovarstvenih institucij. Ker so pred tem živeli v različnih okoljih, je bila njihova oskrba pretrgana, doživeli so travmatične odhode in niso uspeli razviti varne navezanosti. Preživijo veliko različnih zdravstvenih in socialnovarstvenih situacij in selitev (ibid.). Otroci, ki so posvojeni iz predhodnega rejništva, ostanejo pri isti, prej rejniški družini. Strokovnjaki velik pomen dajejo temu, da se otroke iz rejništev posvoji. Posvojitev je za otroka varnejša, stabilnejša in predstavlja trajno navezo. Otrokom se ni potrebno seliti in

menjati okolja. Posvojitev je za otroka vsekakor boljša možnost kot življenje v rejništvu (Zaviršek 2012: 98–99).

Pari lahko posvojijo zarodke, ki so ostali parom, ki so se oplodili z biomedicinskimi postopki. Pare in otroke zanimajo podobne ali iste stvari kot tiste, ki posvojijo ali pa so posvojeni že kot rojeni otroci (Zaviršek 2012: 100).

1.4.2.3. Življenje z otrokom, ki je posvojen

Posvojiteljska družina z otrokovim prihodom stopi na pot skupnega življenja. Kasneje pa se morajo pari soočiti s posebnostmi posvojiteljske družine. Na posvojiteljsko družino vplivajo otrokova izkušnja travme in pot do iskanja stika, otrokovo doživljanje biološke mame, dogodki pred posvojitvijo, okoliščine posvojitve, otrokove biološke korenine, odkrit pogovor o posvojitvi, obdobje mladostništva, družinski odnosi in okolje. To so dejavniki, ki vplivajo na identiteto otroka, ki je posvojen, in posledično vplivajo tudi na posvojiteljsko družino ter življenje z otrokom, ki je posvojen. Podrobneje so opisani v prejšnjem poglavju.

Posvojiteljske družine so nekaj posebnega. Soočajo se z nekaterimi situacijami, ki so značilne samo zanje in se biološki starši ne rabijo spopadati z njimi. Te so:

- otroci gradijo navezanost na posvojiteljske starše,
- otroci morajo vedenje o posvojitvi vključiti v razvoj svoje osebnosti,
 - otroci spoznavajo posvojitev in poskušajo razumeti, kaj pomeni posvojitev ter kakšne so njene posledice,
 - otroci se soočajo s spoznavanjem svoje biološke družine in etničnega porekla ali izvora,
 - otroci morajo imeti dostop do rodoslovnih in etničnih podatkov ter možnost stika z biološkimi sorodniki in krajem izvora,
 - otroci se soočajo s sprejetjem svojega drugačnega etničnega izvora,
 - otroci se soočajo s čustvi zavrnitve in izgube,
- otroci se soočajo z izoblikovanjem identitete, ki temelji na pozitivnem sprejetju pred tem opisanega (Triseliotis 2000: 82, v: Zaviršek et al. 2009: 136–137).

Družine, ki temeljijo na delnem socialnem starševstvu, in s tem tudi posvojiteljske družine, so zelo stigmatizirane. O njih se zelo redko govori (Zaviršek 2009: 15). Strokovnjaki, ki delajo na področju posvojitve, opisujejo različne negativne odzive in opazke iz okolja, s katerimi se morajo soočati otroci, ki so posvojeni, ter njihovi socialni starši.

2. Problem

Temo Pomen priprave bodočih staršev na posvojitev otroka sem si za svojo raziskovalno nalogo izbrala predvsem iz osebnih razlogov. S posvojitvami imam veliko izkušenj. V življenju sem spoznala veliko otrok, ki so posvojeni, posvojitelskih in bioloških staršev ter socialnih delavcev in socialnih delavk, ki delajo na tem področju. Pri tem sem spoznala, da otroci, posvojitelji in roditelji doživijo veliko težkih življenjskih situacij, saj se morajo spopadati s travmo in stigmatizacijo, ki jo nosijo. Pari potrebujejo pomoč, da najprej predelajo svojo travmo in se nato pripravijo na posvojitev otroka, ki je prav tako zaznamovan. Večina ljudi ali celo strokovnih delavcev laično meni, da priprava na posvojitev ni potrebna, saj posvojitelska družina ni nič drugačna kot biološka, vendar otroci, ki so posvojeni, in posvojitelski starši trdijo nasprotno. Po posvojitvi se začne novo obdobje, ki prav tako prinese nove izkušnje, zato se posvojitev ne konča s posvojitvijo otroka, ampak se delo potem nadaljuje.

Posvojitev je kot družbeni in socialno varstveni ukrep opredeljena v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Osnovni namen zakonodaje je delati v korist otroka. »Starši, druge osebe, državni organi ter nosilci javnih pooblastil morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za otrokovo korist. Starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka ob upoštevanju njegove osebnosti in želja« (Ur. l. RS, št. 69/2004, 5.a člen).

Zakonska določila o izbiri staršev, ki bodo posvojili otroka, so zelo površna. To pomeni, da imajo socialni delavci in socialne delavke pri izbiri veliko možnosti. To pa ne sme pomeniti, da posvojiteljem izberejo otroka, ki bo po njihovih zahtevah, merilih, željah in predstavah. Otroku je potrebno najti varen in topel dom, kar mora biti temeljno izhodišče strokovne službe pri odločanju o posvojitvi otroka (Zupančič 1987: 114). Otrok ima pravico do staršev in ne starši (odrasle osebe) do otroka.

Dejstvo je, da v Sloveniji priprava na posvojitev ni zakonsko obvezna. Strokovni delavci imajo zelo malo možnosti bodočim staršem zagotoviti celovito in poglobljeno pripravo na posvojitev otroka, zato je pri posvojitvah odgovornost socialnih delavcev in socialnih delavk zelo velika. Kljub temu pa potreba otrok in bodočih staršev po pripravi na posvojitev zaradi tega ne sme ostati preslišana. Priprava na posvojitev je pomembna tako za bodoče starše kot tudi za otroke.

Otroci, ki gredo v posvojitev, običajno nimajo možnosti, da bi jim biološki starši nudili ustrezno čustveno, socialno in telesno oskrbo. Mnogi izmed njih so doživeli veliko težkih in hudih preizkušenj. Lahko so bili zanemarjeni ali celo zlorabljeni. Socialni delavci in socialne delavke so že zaradi otrok, ki gredo v posvojitev, dolžni bodoče starše dobro pripraviti in podpreti pri vzpostavitvi zdravih medsebojnih odnosov z otrokom. Pomagati jim morajo pri vzgoji in vživljanju v novo okolje.

»Vse preveč zdravih otrok ostaja v večnem rejništvu in vse preveč otrok z različnimi motnjami v telesnem in duševnem razvoju ostaja brez družine, v oskrbi zavodov, ker socialne službe na terenu nimajo pregleda nad pripravljenostjo zakoncev ali družin po tovrstni pomoči in pri nas ni službe, ki bi se sistematično in profesionalno ukvarjala s tako obliko pomoči kljub obstoječim potrebam« (Bevc²⁰).

Pari, ki ne morejo imeti bioloških otrok, se zaradi tega pogosto znajdejo v krizi »neplodnosti«. Znajdejo se v krogu upanja in nato sledi obup (Cooper – Hilbert 1999: 67). Psihosocialna pomoč parom, ki ne morejo imeti bioloških otrok, pomaga pri sprejetju tega. To prispeva k umiritvi in sprostitev njihovih odnosov²¹.

Pari lahko v pripravi na posvojitev prejmejo veliko informacij o posvojitvi in se celostno pripravijo na starševstvo otroku, ki je posvojen. Spoznajo lahko, da je možno sprejeti in polno živeti tudi življenje brez otrok.

Kot trdi Ramovš²², pari, ki ne morejo imeti bioloških otrok, potrebujejo pomoč pri doživljajskem preseganju »primanjkljaja«, ki ga imajo v življenju. To lahko dosežejo v skupini.

Posvojitve še danes ostajajo skrivnost za otroka in okolico, vendar ne bi smele. Zato starši, ki posvojijo otroka potrebujejo pomoč pri udejanjanju psihološke pravice otroka po lastni resničnosti in sprejemanju resničnosti o otrokovih koreninah (Bevc, Čačinovič Vogrinčič²³).

²⁰ Dostopno na: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=34 (25. 4. 2015).

²¹ Dostopno na: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=27 (25. 4. 2015).

²² Dostopno na: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=34 (25. 4. 2015).

²³ Dostopno na: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=34 (25. 4. 2015).

Kot opozarja Zupančič, so osebe, ki želijo posvojiti otroka, za strokovno službo in socialne delavce ter socialne delavke dokajšnja neznanka. Vsa različna potrdila (tudi zdravniško potrdilo) ne povedo, kakšna bosta kot starša in vzgojitelja otroka. Prav tako finančni in materialni status ne more biti odločilen pri preverjanju primernosti, še posebej pa ni nobeno zagotovilo, za dobre družinske odnose (Zupančič 1987: 115).

Vprašanja, ki me zanimajo:

Vplivanje priprave na starše, ki so posvojili, in na otroka, sprejemanje in soočanje

- Zakaj ste se odločili za pripravo na posvojitve?
- Kako je priprava na posvojitve vplivala na vaju kot posameznika in na vajin odnos?
- Kako je priprava na posvojitve vplivala na sprejemanje odzivov okolice?
- Ali ste skozi pripravo na posvojitve začutili, da bolje razumete identiteto vašega otroka? Zakaj?
- Kako je priprava na posvojitve vplivala na odnos z otrokom?
- Kako je priprava na posvojitve vplivala na življenje družine po posvojitvi?

Pozitivne in negativne stvari v pripravi

- Vas je priprava na posvojitve dovolj pripravila na starševstvo otroku, ki je posvojen? V čem?
- Kaj ste dobili in kaj ste pogrešali v pripravi na posvojitve?
- Ali menite, da je priprava na posvojitve potrebna ali ne? V čem vidite prednosti priprave oziroma iz kakšnih razlogov se vam zdi, da priprave ne potrebujemo?
- Kaj menite, da pomeni temeljita priprava na posvojitve? Kakšna priprava je to?

Struktura priprave

- Kakšno menite, da bi morala biti oblika priprave na posvojitve: skupinska, individualna, kot delavnica, kot tečaj, kot seminar, kombinirana, drugo?
- Koliko časa naj bi po vašem mnenju trajala priprava na posvojitve? Časovno opredelite.
- Ali menite, da bi tudi po posvojitvi bila potrebna nekakšna oblika srečanj? Zakaj ja in zakaj ne? Koliko časa in kakšna?

Socialno delo

- Ali ste dobili dovolj podpore s strani socialnih delavcev, ko ste potrebovali pomoč? Kakšna je bila ta podpora?
- Ali menite, da je v Sloveniji priprava bodočih staršev na posvojitve otroka dovolj dobro organizirana in kvalitetna? Ali je sedaj dovolj ponudbe na tem področju? Ali bi bilo potrebno uvesti obvezno pripravo na posvojitve?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke

Raziskava je kvalitativna, saj sem opravila intervjuje, s katerimi sem pridobila besedne opise. Namen kvalitativne raziskave je odkriti, kako ljudje doživljajo življenje, kako ga interpretirajo, saj objektivna realnost ne obstaja, ampak je odvisna od tega, kako jo doživljajo ljudje. (Mesec 2009: 6–14) Raziskovalec mora biti v taki raziskavi nevtralen (zavedati se mora lastnih predpostavk), ljudje, ki jih preučujemo so »subjekti«, uporabljen je postopek indukcije (od posamičnega k splošnemu), uporabijo se fleksibilni (okvirni) načrti, raziskovalci so soustvarjalci procesa raziskovanja. Pri kvalitativni raziskavi se uporablja osnovno izkustveno gradivo, ki ga predstavljajo besedni opisi ali pripovedi. Priporoča se uporaba poglobljenih intervjujev, opazovanje z udeležbo ali brez udeležbe, ter neslučajnostna metoda vzorčenja. Analiza podatkov je kvalitativna. Rezultat je prilehna, utemeljena, poskusna teorija. V kvalitativni raziskavi je gradivo obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila in brez operacij nad števili. Raziskava je glede na stopnjo v procesu spoznavanja eksplorativna ali poizvedovalna. Ta raziskava je uvod v spoznavanje področja/problematike. Njen namen je formulacija problema in hipoteze. Uporabljamo jo za manj sistematične postopke zbiranja in analize podatkov. Uporablja se za študije primerov, nekontrolirane poskuse in eksplorativno deskriptivne raziskave (Mesec 2009: 6–14). Raziskava bo tudi empirična ali izkustvena, ker sem raziskovala socialno problematiko.

Spremenljivke oz. teme raziskovanja:

- priprava na posvojitev – proces, v katerem se bodoči starši pripravijo na posvojitev otroka,
- soočanje z dejstvom, da ne moreta imeti bioloških otrok – nezmožnost imeti biološke otroke,
- identiteta otroka, ki je posvojen – sistem, po katerem je otrok, ki je posvojen, prepoznan sebi in drugim,
- življenje posvojiteljske družine po posvojitvi – družinski odnosi med otrokom, ki je posvojen, posvojiteljskimi starši, sestrami in brati,
- prednosti in pomanjkljivosti priprave na posvojitev – stvari, ki so jih v pripravi spoznali, in stvari, ki so jih v pripravi pogrešali,

- oblika priprave na posvojitev na centru za socialno delo – individualna, skupinska, kot delavnica, kot tečaj, kot seminar, kombinirana,
- trajanje priprave na posvojitev na centru za socialno delo – časovna opredelitev priprave na posvojitev,
- potrebe posvojitelskih družin po posvojitvi – stvari, ki jih pogrešajo in jih nimajo na voljo,
- podpora parom s strani socialnih delavcev – zadostna, pomanjkljiva,
- ureditev priprave na posvojitev v Republiki Sloveniji – pravna opredelitev posvojitve in priprave na posvojitev v Sloveniji.

3.2. Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrumenti so lahko vprašanja, vprašalnik ali testi. To so različni pripomočki, ki jih uporabljamo pri merjenju (Mesec 2009: 16). Uporabila sem delno standardiziran intervju. Vnaprej sem si zapisala nekaj osnovnih vprašanj, nato pa sem glede na tok pogovora postavljala tudi morebitna podvprašanja. Vir podatkov je šest poglobljenih pogovorov s pari, ki so se pred posvojitvijo otroka udeleževali različnih priprav na posvojitev. Dva para sta bila člana Društva posvojitelskih družin Deteljica, ki ima program priprave na nadomestno starševstvo. Prvi par ima 22 let staro hči, ki je posvojena, in 19 let staro hči, ki je njun biološki otrok. Posvojila sta jo pri enem letu, pred tem pa je bila v rejništvu. Drugi par pa ima 19 let staro hči, ki je posvojena. Nekaj let je bila pri njiju tudi v rejništvu. Tretji par je bil član Skupine za pripravo bodočih posvojiteljev Gorenjske. Imata 7 let starega sina, ki je posvojen. K njima je prišel iz porodnišnice. Četrty par je bil član priprave na enem izmed centrov za socialno delo. Imata 18 let starega sina in 13 let staro hči, ki sta posvojena, ter 11 in 3 leta stara sinova, ki sta v rejništvu. Tudi sin in hči, ki sta posvojena, sta bila na začetku v rejništvu z namenom posvojitve. Peti par je bil član priprave v Diagnostičnem terapevtskem centru Banko. Imata 13 let starega sina ter dve hčeri, ki sta stari 9 in 8 let. Posvojila sta jih pred enim letom iz Ukrajine. Šesti par je bil član samo osnovne priprave na centru za socialno delo. Imata 18 let staro hči, ki sta jo posvojila. Dobila sta jo takoj iz porodnišnice.

3.3. Populacija in vzorčenje (subjekti)

Enote raziskave so odvisne od značilnosti, ki jih želimo raziskati: določila sem družbeno celoto, ki je predmet raziskave. Nameravam opisati primere, ki bodo vzorec za kvalitativno raziskavo. Naredila sem neslučajnostni in priložnostni vzorec. Pri neslučajnostnem vzorcu enote populacije nimajo enake možnosti, da so izbrane v vzorec. Pri priložnostnem vzorcu pa

so enote, ki so raziskovalcem najbolj dostopne. Velikost vzorca je šest parov, ko so posvojili otroka in so se udeleževali različnih priprav na posvojitve. Pogoji opredelitve so stvarni, krajevni in časovni. Stvarna opredelitev: populacijo sestavljajo pari, ki so posvojili in so se udeleževali različnih priprav na posvojitve. Krajevna opredelitev: Slovenija. Časovna opredelitev: pari, ki so posvojili otroka in so se udeleževali različnih priprav na posvojitve, intervjuvani pomladi 2015.

3.4. Zbiranje podatkov

Podatke oz. empirično gradivo sem zbirala po metodi spraševanja. Intervju je oblika neposrednega pogovora, katerega osnova je vprašalnik. Ko sem iskala pare, s katerimi sem želela govoriti, sem videla, da je to dosti težje, kot sem si predstavljala. Problem je, ker je priprav na posvojitve zelo malo, poleg tega pa socialni delavci in socialne delavke s posvojiteljskimi družinami prekinajo stik takoj po posvojitvi. Veliko centrov za socialno delo mi sploh ni odpisalo na elektronsko pošto ali pa se niso oglasili na telefon. Ko sem našla pare, sem se z njimi dogovorila za intervju. Trudila sem se, da smo se dogovorili takrat, ko sta imela čas oba partnerja, saj menim, da sem tako izvedela še več. V vseh primerih, razen s parom iz priprave na Diagnostičnem terapevtskem centru Banko, sem govorila z obema. Ko sem prišla k njima, je moški nekam odšel, tako da sem govorila samo z žensko. Z vsemi sem imela intervju pri njih doma, razen s parom iz Skupine za pripravo bodočih posvojiteljev Gorenjske, s tem parom sem se dobila v Ljubljani. Pogovori so potekali spontano in približno od ene do dve uri. Z vsemi sem se predhodno dogovorila preko elektronske pošte in telefona. Vse pare sem našla sama, razen para iz Skupine za pripravo bodočih posvojiteljev Gorenjske. Njun kontakt sem dobila od socialne delavke, ki dela na področju rejništva in posvojitve na Centru za socialno delo Radovljica. Pred srečanjem sem vsem poslala gradivo oz. okvirna vprašanja, da so se lahko pripravili. Glavna, bistvena vprašanja sem imela določena vnaprej, hkrati pa sem si pustila dovolj prostora, da sem lahko postavljala dodatna vprašanja v okviru danih splošnih smernic. Pri vseh intervjujih sem dobila dovoljenje, da sem jih lahko posnela. Poleg sem si napisala tudi smiselne povzetke. Drugih posebnosti ni bilo.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Na začetku sem izvedla intervjuje, jih zapisala in parafrazirala. Potem, ko sem jih zapisala, sem jih poslala v pregled intervjuvancem, da so lahko preverili svoje besede, jih popravili ali pa kaj dodali, saj so lahko kaj pozabili omeniti ali pa sem jih jaz narobe razumela in sem napačno zapisala. Šele, ko so se strinjali z zapisom intervjuja, sem začela analizirati podatke.

Analiza podatkov je bila kvalitativna. Naredila sem izbor enot kodiranja. Pri določanju enot kodiranja sem izbrala izjave, ki so se mi zdele pomembne in bi jih bilo smiselno vključiti v analizo. Določila sem tudi oznako za vsako izjavo. Pare sem označila s črkami A (Društvo posvojiteljskih družin Deteljica), B (Društvo posvojiteljskih družin Deteljica), C (Skupina za pripravo bodočih posvojiteljev Gorenjske), Č (eden izmed centrov za socialno delo), D (Diagnostično terapevtski center Banko) in E (osnovna priprava na centru za socialno delo). Pri zapisu pogovora sem ženske označevala s črko Ž, moške pa s črko M. Izjave sem razdelila v enajst smiselnih sklopov: par – splošno, par – pridobil s pripravo, par – potrebe po posvojitvi, par – pogrešal v pripravi, otrok – splošno, otrok – pridobil s pripravo, otrok – potrebe po posvojitvi, priprava, ureditev v Republiki Sloveniji in zakonodaja, center za socialno delo – pozitivno in center za socialno delo – negativno. Iz vsake izjave sem ven razbrala kategorijo, ki je označevala ključni pomen izjave. Če je bilo potrebno, sem nekatere kategorije razdelila še na pojme. Izjave sem začela razdeljevati tako, da sem jih razvrstila v smiselne sklope. Iz njih sem potegnila ven najprej kategorijo in šele na koncu pojem, če je bilo potrebno. Napisala sem še rezultate, razpravo, sklepe in predloge.

4. Rezultati in razprava

Rezultate sem razdelila na enajst sklopov. Prvi sklop ugotovitev opisuje izkušnje parov, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitve, kako so se soočali z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok, zakaj so se odločili za posvojitve, kateri so bili razlogi za vključitev v pripravo na posvojitve, kako so doživljali odločanje za otroka, ko so poklicali iz centra za socialno delo ... Drugi sklop ugotovitev opisuje izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitve. Tretji sklop ugotovitev opisuje potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka. Četrty sklop ugotovitev opisuje vse tisto, kar so pari pogrešali in jim ni bilo všeč. Peti sklop ugotovitev opisuje neka splošna prepričanja in poglede na otroke, ki so posvojeni. Šesti sklop ugotovitev opisuje tisto, kar so starši pridobili v pripravi in menijo, da je koristno za njihove otroke. Sedmi sklop ugotovitev opisuje potrebe otrok po posvojitvi, kot jih vidijo starši. Osmi sklop ugotovitev opisuje mnenja parov ali je priprava sploh potrebna za posvojitve otroka, v kakšni obliki naj bi potekala ter koliko časa in na koliko časa naj bi potekala. Deveti sklop ugotovitev opisuje ureditev, ki je in ki bi bila potrebna v Republiki Sloveniji in zakonodaji glede priprav na posvojitve in rejništva. Deseti sklop ugotovitev opisuje pozitivne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine dobili s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk. Zadnji enajsti sklop ugotovitev pa opisuje negativne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk.

4.1. Izkušnje parov, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitve

Nekaterim parom je **soočanje z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok**, predstavljalo veliko **bolečino**. Nikogar ni bilo, ki bi jim lahko pomagal, zato so bili **osamljeni**. (A2: *Z neplodnostjo sva se soočala sama, kakor sva vedela in znala. Nihče nama ni pomagal, nisva poznala parov s podobno izkušnjo, zato je bilo zelo težko.*; C6: *S tem, da ne moreva imeti rodni otrok, sva se morala soočiti sama, ker takrat ni bilo nikogar od strokovnih delavcev, ki bi nama pomagal. Pripravo na posvojitve sva imela kasneje, ko je bil prvi šok glede neplodnosti že mimo.*) Menim, da bi bilo dobro, da bi se pari takoj, ko bi začutili potrebo po pripravi, lahko vključili v program, kjer bi jim ponudili ustrezno pomoč, da ne bi v tej stiski ostajali sami. Težko jim je bilo sprejeti, da imajo sorodniki, prijatelji in znanci otroke, oni pa ne. O sebi so dvomili. (B20: *Prav v tem času je bila moja najmlajša sestra noseča in mi jo je bilo zelo boleče gledati. Spraševala sem se, kaj sem naredila narobe, da ima ona lahko*

otroka, jaz pa ne.) O tem jim je bilo neprijetno govoriti in poslušati, saj so tako vse skupaj podoživeli. (D51: *Jaz to vem in to vsak zase ve, da so to neprijetne stvari.*; D80: *Ko sem tam slišala zgodbo punce, ki ne more imeti otrok, sem vse skupaj podoživela.*) Predvsem ženske (nihče od moških ni povedal tega ali pa potrdil trditev svoje partnerice) so povedale, da so sanjarile o tem, kako bo, ko bodo mame. (D81: *Tudi jaz sem sanjala in si želela, da bom rodila, šla z vozičkom na sprehod, kako bo otrok shodil ... Ko nimaš svojih otrok in čakaš in čakaš, je za znoret.*) Nekaterim parom pa soočanje z dejstvom, da ne moreta imeti bioloških otrok **ni** predstavljalo strašne **bolečine**. (Č1: *Midva nisva bila nič posebno žalostna, ker nisva imela svojih otrok. Zaradi tega nisva trpela. Bila sva vključena v različne dejavnosti. Otroka sva si želela, vendar to ni bila glavna stvar.*; Č3: *Zame to ni bila velika bolečina, nisem se jokala.*; E11: *Nisva mislila, da bo konec sveta.*) O tem so govorili in so to počasi sprejeli kot dejstvo, ki ga je nemogoče spremeniti. (Č2: *O tej možnosti, da ne bo otrok, sva se pogovarjala tudi pred poroko.*; Č56: *Midva nisva občutila velike žalosti, da ni otrok, kot jo nekateri. Nama je bilo to dejstvo, ki nama je dano z določenim razlogom. Ni se nama zdelo tragično. Če ena stvar ne gre, bova pa drugače. Iz tega nisva delala drame.*) Opazila sem, da sta se para, ki jima je dejstvo, da ne moreta imeti bioloških otrok, predstavljalo veliko bolečino udeleževala priprave na Društvu posvojiteljskih družin Deteljica, kjer je velik poudarek ravno na tem področju. Na pripravi so to travmo in bolečino tudi predelali. V ostalih pripravah na tem ni velikega poudarka.

Ker niso mogli imeti bioloških otrok so začeli razmišljati o tem, da bi otroka posvojili. Nekateri pari so povedali, da so se **za posvojitev odločili** predvsem zaradi **želje po otroku**, včasih celo za »vsako ceno«. (A3: *Za posvojitev sva se odločila, ker sva za vsako ceno hotela otroka.*; D2: *S tem sva se sprijaznila, čeprav sva imela zmeraj veliko željo imeti družino – že ko sva se poročila.*; E3: *Za posvojitev sva se odločila, da si popestriva življenje, da se nekaj dogaja, da lahko nekomu pomagava, da lahko za nekoga skrbiva.*) Menim, da je potrebno, da par spozna, da je na prvem mestu otrok, saj on potrebuje socialne starše. Nekateri pari so razmišljali o **umetni oploditvi** kot načinu, da bi osnovali družino, vendar so zaradi različnih razlogov prenehali ali se za to sploh **niso odločili**. Nekateri pari se za to možnost niso odločili, saj niso vedeli, kako tovrstne postopke pojasniti otroku, niso našli pravega nasveta glede odkritega pogovora z otrokom, zato so to možnost opustili. (B19: *Že pred vključitvijo v pripravo sem se odločila, da ne želim umetne oploditve. Vedela sem, da je zato zame edina možnost, da sprejem tujega otroka.*; C1: *Umetne oploditve nisva želela, ker bi imela preveč vprašanj, kako otroku povedati, ali mu povedati ali ne. Ko sva šla k zdravniku za umetno*

oploditev, sva ga vprašala, kako povedati otroku. Rekel je, da mu ne povedati. Z njim sva takoj zaključila, saj se ne strinja s tem.) Eden izmed teh parov je razmišljal tudi o enakovrednem položaju staršev glede na biološko oziroma socialno vez z otrokom. Partnerja sta se odločila, da ne želita izbrati umetne oploditve, da ne bi bila v odnosu do otroka v neenakovrednem položaju. (C2: Pri umetni oploditvi nisva na istem. V tem primeru bi nekdo bil biološki starš, drugi pa ne.) Eden od parov je imel izkušnjo zdravstvenih težav v zvezi z umetno oploditvijo, zato sta se partnerja odločila, da to ni več način, na katerega želita ustvariti družino. (E2: Ko ni bilo več upanja in bi samo še škodovalo zdravju, sva začela razmišljati v smeri posvojitve.) Par, ki pa je poskusil z umetno oploditvijo, se je odločil za posvojitev, ker je bila umetna oploditev neuspešna. (D1: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti rodni otrok, sva poskusila z umetno oploditvijo, vendar ni bilo uspeha.) Zanimivo je, da je bil nekaterim otrok nuja, drugim pa se je zdelo, da **ni nujno, da imata otroka**. (Č7: Nama ni bilo nujno, da posvojiva.; E12: Tudi posvojiti nisva želela na vsak način, na silo.) Tisti, ki niso želeli posvojiti za vsako ceno, bi bili pripravljeni živeti tudi sami. Bi pač našli neko drugo dejavnost. (E4: Če bi morala biti sama, bi bila tudi, vendar se nama je zdelo, da bo tako življenje bolj polno. Če bi bila sama, bi bilo prazno in bi morala z drugo aktivnostjo, dejavnostjo to nadomestiti.)

V Sloveniji je zelo dolga čakalna doba za posvojitev. Parov, ki bi želeli posvojiti (večina zaradi tega, ker ne morejo imeti bioloških otrok) je čedalje več, otrok, ki bi lahko šli v posvojitev, pa ni tako veliko. Večina parov, ki ne more imeti bioloških otrok, ni več tako zelo mlada, zato se odločijo za **tujino**, saj je tam krajša čakalna doba. (D3: Pogovarjala sva se, da bi posvojila v tujini. V Sloveniji sva poskusila, ampak je bilo za čakat 8 let. Ko sva začela razmišljati o posvojitvi, sem bila stara 32 let. Šele pri 40-ih letih imeti dojenčka mi ni bilo ravno prav. S tem bi zamudila določeno življenjsko obdobje.) Par, ki se je odločil, da bo posvojil v tujini **ni želel imeti rejništva**, ker ju je bilo strah, da bi se navezala na otroka, potem pa bi odšel. (D6: SD nama je rekla, da dobiva otroka in potem lahko gre. Moti me, da dobiš otroka, se navežeš, čez pol leta ti ga vzamejo – meni bi se zmešalo.; D8: Rejništva zaradi naveze na otroka nisva hotela. Hotela sva svoje otroke.)

Eden izmed **razlogov za vključitev v pripravo** je bil občutek **nepripravljenosti na posvojitev** otroka. Ko sta posvojila, sta začutila, da sta na to nepripravljena in da potrebujeta pomoč. (A5: Začutila sva, da to ni enostavna stvar.; A9: Zaradi slabe izkušnje nepripravljenosti na posvojitev, sva po posvojitvi začutila, da potrebujeva pripravo.; A12: Spoznala sva, da bi se z večjim veseljem in sproščenostjo odločila za otroka, če bi se na to

pripravila.) Naslednji razlog za vključitev v pripravo se je razvil iz prvega, saj sta imela **željo po tem, da bi slišala pare s podobno izkušnjo** (A19: *Hlepela sva po tem, da bi nama nekdo povedal, kako on doživlja.*) V pripravo so se vključili, ker so dobili **nasvet od parov s podobno izkušnjo in socialnih delavcev**. (A10: *Socialna delavka je imela program priprave v glavi in je naju ter še nekaj parov povabila k sodelovanju.*; B4: *Predstavila sta nama delovanje društva ter program.*; B6: *Edino iz enega CSD sva dobila nasvet, da se morava na posvojitev pripraviti in zanj dozoriti. Svetovano nama je bilo, naj se obrneva na društvo.*; C50: *Za pripravo sva zvedela na CSD, kjer nam je SD povedala, da obstaja neobvezna priprava.*; D10: *Na CSD-ju nama je dala zgibanko o eni izmed priprav, da tam narediva priprave.*; D39: *Rekla je, da posvojiti ni enostavno in se bova morala pripraviti, ter da misli, da nama bo to šlo. Svetovala je, da naj poskusiva na društvu ali kje drugje.*) Priprava je parom predstavljala **boljšo možnost za posvojitev**. (B11: *Začutil sem, da je to edina možnost, da prideva do otroka.*; C51: *Rekla je, da je priporočljiva in da je boljša osnova za naprej.*) Med pogovori s pari sem opazila, da so se čutili nekako »prisiljene«, da se vključijo v pripravo na posvojitev. Sklepali so, da bo več možnosti, da dobijo otroka, če bodo vključeni v pripravo. Menili so, da bodo otroka dobili prej, ker jih bo socialni delavec ali socialna delavka poznal. Menijo, da se tisti socialni delavci oz. socialne delavke, ki pare napotijo v pripravo, prej odločijo, da dajo otroka paru, ki je šel v pripravo, ki so mu jo svetovali. Nekateri socialni delavci in socialne delavke celo obvestijo organizirane priprave, da imajo otroka. Če pa socialni delavec ali socialna delavka ni priporočil priprave, vključenost v pripravo nima bistvenega vpliva na njegovo odločitev. Par, ki ima otroke tudi v rejništvu, je začel z obiskovanjem **rejniške skupine**. Par, ki je posvojil v Ukrajini, je moral opraviti pripravo na posvojitev, saj je pri njih to pogoj. (D17: *Dobila sva prevajalko, ki nama je rekla, da morava za Ukrajino obvezno imeti 50 ur priprav na posvojitev. Rabila sva potrdilo, da sva primerna.*; D40: *Rekla je, da bova rabila psihološko-socialno poročilo. Socialno je, kam bodo otroci prišli, psihološko je, kako si pripravljen biti starš, koliko si psihološko razvit.*) Tudi par, ki je imel samo osnovno pripravo na centru za socialno delo, bi se vključil v skupinsko pripravo, ker bi to čutil kot **obvezo**. (E43: *Če bi naju poklicali na priprave, bi šla, ker bi to čutila kot pogoj, da sva kandidata.*)

Ena izmed težjih stvari, ki je pare doletela tik pred posvojitvijo, je bilo **odločanje za otroka, ko so poklicali iz centra za socialno delo**. Večini je bilo zelo **težko** in se niso mogli takoj odločiti. (A6: *Za odločitev sva si vzela tri dni. V teh dneh se je izkazal velik manko nepripravljenosti na posvojitev.*) Odločanje je bilo zelo naporno. Težko so se odločili za

otroka, saj so imeli zelo malo časa. Tudi okoliščine (obvezni roki v službi, dvomi svojcev) niso bile najboljše za sproščen prihod otroka. Ko so se odločali za sprejem otroka, so veliko premišljevali, dvomili o sebi, postalo jih je strah ... (B23: *Kljub temu je bila noč, preden sva šla zjutraj po otroka, najdaljša in najbolj naporna v mojem življenju.*; B28: *Skoraj celo noč sem prejkala. Mož je bil v delavnici, slišala sem, da nekaj dela. Molila sem in jokala in približno ob petih zjutraj mi je postalo jasno, da morava vzeti tega otroka. Bil nama je namenjen. Kmalu potem je tudi mož prišel iz delavnice in vedela sva, da sva se vsak zase res odločila za tega otroka.*) Sprejem otroka so občutili kot veliko odgovornost, saj o njem niso vedeli ničesar. Niso vedeli, kaj vse bo prinesel s seboj. Otrok je bil malo starejši, zato se je v njem že začela izoblikovati osebnost, karakter, vzgoja. Pomemben dejavnik je bilo tudi preteklo življenje. Vse skupaj je otežil še dvom socialne delavke. (B25: *Tudi ena od strokovnih delavk v programu je dan pred prihodom otrok imela pomisleke zaradi dejstva, da je bilo predvideno kratkotrajno rejništvo, čeprav je strokovna služba na otrokovem CSD ocenjevala, da je malo verjetnosti, da bi se otroka po treh mesecih vrnila v matično družino.*) Pari so občutili **časovno stisko**, saj so se morali odločiti skoraj takoj. (C13: *Poklicali so naju po petih letih priprave in vse se je zgodilo zelo hitro. Tega sploh nisva pričakovala. Bila sva sicer zelo vesela, ker sva vedela, da bova posvojila dojenčka, vendar se je vse zgodilo tako na hitro. Socialna delavka naju je poklicala in rekla, da naj popoldne prideva k njej. Mislila sva, da bodo kakšne formalnosti. Ko je povedala, da ima otroka, je bil za naju to velik šok. Sicer izredno vesela novica, vendar na drugi strani šok.*) Večina si je želela na razpolago več časa. Želeli so si, da bi jih socialni delavci obveščali o vrstnem redu na čakalni listi, da bi bili lahko vsaj malo bolj pripravljeni. Menim, da ne gre za to, kdo bo prej na vrsti, ampak kateri starši so za določenega otroka najprimernejši. Socialni delavci morajo delati v korist otrokovih potreb in pravic. Če se bodo odločali zgolj po vrstnem redu, se lahko zgodi, da otrok dobi zanj neprimerne starše. Ravno to, da socialni delavec spozna pare in se odloči za najprimernejši par, naj bi bil tudi eden od namenov priprave na posvojitev. Menim, da je želja po tem, da bi imeli za sprejem odločitve več časa, potrditev, da je priprava pomembna. Priprava mora pare res dobro pripraviti, da se bodo takrat, ko bo prišel otrok, pripravljeni odločiti takoj. Vsekakor bodo občutili šok in časovno stisko, saj so to človeška doživljanja, vendar bodo pripravljeni sprejeti odločitev. Otrok ne more čakati, da se bodo odločali daljše časovno obdobje. Zaradi časovne stiske, so občutili velik **šok**. (C44: *Nihče nama ni povedal, da bo to tak šok, ko bova dobila otroka in bo v enem tednu vse postavljeno na glavo. Po eni strani je bil prijeten šok, po drugi strani pa strah, da ne bova znala skrbeti za otroka. Po moje sem se prve dni počutila, kot da imam poporodno depresijo.*) Ženske so ob odločitvi za otroka navdajala lepa čustva.

(B31: *Danes vem, da sem tisto noč, preden sva šla po otroka, v svojem srcu rodila tega otroka. Ni bilo več pomembno, kakšen je ta otrok in koliko časa bo pri nama. Pripravljena sem bila na vse. Pa tudi, če bo pri nama samo tri mesece. Mati bom temu otroku tri mesece. Bolje tako, kot nobenemu nikoli.*; C14: *Bilo me je strah, da ne bom znala skrbeti za otroka. Takrat se ti v glavi mešajo izredno lepi občutki, ker je končno prišel ta trenutek posvojitve, hkrati pa skrb, če bo vse v redu, če sva primerna starša.*) Moški niso posebno izpostavljali svojih čustev, kar pa ne pomeni, da jih niso doživljali. Zanimivo je, da eden izmed parov ni potreboval več časa, saj se je odločil takoj v tistem trenutku. (E7: *Takoj sva se odločila, da greva.*) Hitra odločitev se jima je zdela dobra, saj tako nista imela časa, da bi ju bilo strah. (E38: *Midva nisva imela časa, da naju bi bilo strah, ker sva se morala v minuti odločiti, če vzameva otroka ali ne.*) V sebi sta bila odločena, da posvojita otroka in jima ni bilo potrebno ničesar premišljevati. Če bi imela na voljo več časa, bi o tem koraku začela premišljevati, dvomiti, postalo bi ju strah. (E40: *Dobro je, da sva se morala odločiti tisti hip. Če bi imela čas en teden za razmišljati, potem pa vprašanje, kako bi bilo. Meni je bilo fino. Na pripravah mogoče šele začneš razmišljati o tem in te začne biti strah.*) Samo eden izmed parov je imel kot pogoj, da sprejme otroka, da je **zdrav**. (E8: *Vprašal sem, če je otrok zdrav. Če bi bil bolan, ga ne bi vzela, ker nisem imel namena biti negovalec. SD je rekla, da ima dobro oceno in da je brez posebnosti.*) Par, ki je otroke posvojil v Ukrajini, je moral **iz fascikla** sam izbrati otroke. S tem načinom se nista strinjala. Tudi, če rodiš, si ne moreš izbrati kakšnega otroka boš dobil, zato na takšen način odločanja za otroka nista bila pripravljena. Opisala sta izbiranje otrok. (D32: *SD je rekla, da večjih otrok nihče ne vzame. Prevajalka nama je rekla, da naj rečeva, da si želiva čim manjšega otroka. Želela sem, da SD odloči, katerega otroka. Mož je položil roko na list v fasciklu in te otroke sva izbrala. Mislila sva, da sva padla v past, ker sva morala izbrati otroka kot iz kataloga.*; D35: *SD je rekla, da je tam, kjer se je možu ustavila roka čuden fant z 2 sestrama, ki ga nihče noče. Rekla sva si, da bova vzela otroka, ki ga nihče noče. SD naju je vprašala, če sva prepričana, da ne bova nič pogledala. Rekla sva, da sva prepričana.*)

4.2. Izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitev

Zanimalo me je, kaj so **pari pridobili s pripravo**. Eden od parov je opazil, da se je med udeleževanjem priprave na posvojitev poglobil in izboljšal njun **partnerski odnos**. Priprava ju je pripravila na soočanje z nevarnostmi, ki so pretile njunemu odnosu, ko sta posvojila. Dva para menita, da lahko par v pripravi ugotovi, da ne potrebuje otroka. Ugotovi, da sta dovolj drug drugemu, ali pa se sprosti in ima potem biološkega otroka. Poznata tudi takšne pare.

Parom je bila zelo pomembna stvar, ki so jo pridobili s pripravo, da so spoznali **pare s podobno izkušnjo**, ki so jih razumeli. (A15: *Ob parih s podobno izkušnjo sva začutila potrditev, da sva zmogla ubrati drugačno pot – pot posvojitve.*) Dobili so velik krog ljudi, s katerimi so bili povezani. Veliko so jim dale njihove izkušnje. (A56: *Osebne izkušnje ostalih članov skupine so zelo dragocene in jih ne moreš dobiti v nobeni literaturi.*) S pripravo so navezali prijateljske stike, ki so ostali za celo življenje. (A58: *Odnosi in prijatelji so nama največje bogastvo v življenju. To sva pridobila s tem načinom priprave.*) Slišali so pričevanja ostalih, kar jim je zelo pomagalo. Skupaj so reševali težave in si izmenjavali izkušnje. (B32: *Pravzaprav se ne spomnim, da bi imela na začetku kakšne posebne težave. Gotovo tudi zato, ker sva še naprej hodila v program in ker sva imela možnosti kadarkoli poklicati strokovni sodelavki na društvu, ali pa sva se lahko pogovorila s kakšnim parom iz društva, ki je že imel posvojenega otroka.*; B33: *Bilo mi je lahko pri srcu, saj sem lahko vse probleme, povezane z deklico, predelala v programu. Na srečanju smo si vedno vse povedali.*) Vedeli so, da niso sami in imajo ob sebi ljudi, ki so jim bili pripravljeni pomagati. Videli so, kako se drugi soočajo s težavami. Nekateri pari do vključitve v pripravo niso poznali nikogar, ki ne more imeti bioloških otrok. (C39: *Nikoli nisem skrivala, da ne moreva imeti rodni otrok. Ampak šele, ko sva posvojila, se mi je odprl nov svet. Kar naenkrat sva zvedela, koliko ljudi nima otrok in ima težave z zanositvijo. Do takrat nisem vedela, da ima tudi sodelavec posvojenega otroka. Takrat sem videla, da ima večina določene težave. Pred tem se ljudje niso odprli.*) Par, ki ima poleg posvojenih otrok še dva v rejništvu, je rekel, da še zdaj z veseljem hodi prostovoljno na rejniško skupino. (Č15: *Ko sva dobila prvega sina (4 leta), sem začela 1x na mesec hoditi na rejniško skupino. Tam slišim zelo podobne zgodbe. Hodim prostovoljno, saj nisva poklicna rejnika. ... Zraven sta psiholog in SD, ki komentirata probleme, ki jih povemo. ... Skupine so fine.*) Par, ki se ni udeleževal skupinske priprave na posvojitev, je od para s podobno izkušnjo izvedel, kako je treba urediti papirje za posvojitev. (E34: *Od para sva dobila dobro informacijo, kaj je potrebno priložiti vlogi, saj sta že posvojila in sta to vedela. Bila sta aktivna v društvih. Povedala sta, kako napisati vlogo, življenjepis, katere dokumente priložiti, da bo popolno.*) Vsa ta pričevanja parov so potrditev, da je priprava dobra. Spoznali so ljudi, s katerimi so si lahko izmenjavali malo bolj specifična doživljanja, o katerih običajno ne morejo govoriti ravno z vsakim znancem.

Priprava na posvojitev otroka je pripomogla, da so si pari izoblikovali pozitiven odnos do otrokove **biološke družine** – predvsem biološke mame (roditeljice). Biološke starše spoštujejo in jih ne obsojajo, saj so otroku omogočili življenje. Vsi so sprejeli, da ima otrok

druge korenine, ki jih bo nekoč želel odkriti. Nekateri jih že poznajo, saj so otroke posvojili, ko so bili nekoliko starejši ali pa so bili pred tem pri njih v rejništvu. Eden od parov je spregovoril o tem, kako sta se starša soočila s tem, da je otrok iskal biološke starše. Takrat sta ga podprla in mu stala ob strani. (A80: *Skozi pubertetno obdobje sva čutila, kako se ji majejo tla pod nogami. Želela sva si, da bi prišla do podatkov o bioloških starših, ker sva vedela, da ji bo to pomagalo.*) Ni jih bilo strah in niso bili užaljeni. Biološke mame ne obsojajo in jo spoštujejo, saj ne poznajo njenega življenja in okoliščin, zaradi katerih je oddala otroka v posvojitev. (C68: *Roditeljice ne obsojava, ker ne veva, kakšno življenje ima. Nama je spremenila življenje na boljše. Lahko ji rečem samo hvala. Ni najina pristojnost, da jo obsojava. Vsak ima svoje skrbi, trpljenje. Spoštujeva, da se je odločila roditi otroka in ga dati v posvojitev.*; D74: *Na sodišču me je sodnica vprašala, kakšno mnenje imam o njej, ker je prostitutka, alkoholičarka, narkomanka. Da je vse to troje v življenju, ni dobro. Ker pa je rodila 3 otroke in naju je Bog pripeljal sem, da jih dobiva, je za naju boginja. Zelo naju je osrečila. Če drugega v življenju ni naredila, je rodila 3 otroke. Tudi to ni enostavno, prestati je morala porodne bolečine. Jaz jo spoštujem.*) Vsi starši, s katerimi sem govorila, otroke vzgajajo v tem, da ne bi gojili sovraštva do biološke družine. Roditeljice niso postavljali v slab položaj. Otroku so rekli, da je imela težave in ga ni mogla obdržati, drugače bi ga. Tisti starši, katerih otrok ne pozna biološke družine, bi mu pomagali, da jih spozna, če bi si jih želel poiskati in mu ne bi branili, da vzpostavi z njimi odnos.

Pari so s pripravo gradili odnos do **otroka**. Par je povedal, da se za otroka nista odločila iz usmiljenja do njega ali zaradi njune dobrote, ampak ker sta mu želela omogočiti, da bi odrasel z dvema staršema, ki bi lahko skrbela zanj, saj biološki starši očitno tega ne zmorejo. (A18: *Naloga otroka ni, da nama zapolni praznino.*; A8: *Otroka nimaš rad zato, ker je ljubeč, ampak ker je tega vreden in potreben.*) Doumela sta, da ima pravico do nadomestnih staršev, saj ga biološki starši ne morejo imeti. Drugi par pa je posvojitev definiral malo drugače (D41: *Posvojitev je, da enemu pomagaš in omogočiš življenje.*) Kot so povedali nekateri starši je v pripravi velik poudarek namenjen temu, kako ravnati z otrokom prva leta po posvojitvi. Skozi pripravo so sprejeli otroka z vsemi njegovimi lastnostmi, ki jih je prinesel s seboj. Naučili so se, kako bodo živeli z njim. Pomagalo jim je, da so prepoznavali stiske, ki jih je otrok doživljal. (B90: *Moj otrok je s seboj prinesel velik »nahrbtnik« z vso svojo preteklostjo. Kar me je delo v programu društva naučilo je, da v težavnih trenutkih nisem nikoli razmišljala, da ima otrok težave zaradi svojega izvora. Ker to ni res. Raje sem razmišljala o tem, kje nisem bila dovolj pozorna, ali sem bila premalo pripravljena, da bi pravočasno prepoznala stisko*

otroka in mu primerno pomagala.) Samo eden izmed parov je omenil, da so govorili o pomembnosti življenjske knjige otroka. Otroci, ki so posvojeni (posebno starejši), imajo lahko zaradi različnih vzrokov specifične potrebe, ki pa so lahko za nepripravljene starše težka preizkušnja. (Č14: *Na CSD enega 14-letnega fanta nihče ni želel vzeti v rejništvo, zato ga je vzela psihologinja, ki nam je predavala in svetovala. Njen mož je bil zdravnik. Rekla je, da je šele takrat videla, kako je to težko. Mislila je, da rejnice pretiravajo. Delal je same neumnosti: vabil v stanovanje prijatelje, da so kadili travo, pokvaril njene otroke. Rekla je, da je komaj čakala, da bo polnoleten, da je potem odšel.*) Par, ki ima otroke tudi v rejništvu, meni, da je rejništvo najbolj temeljita priprava na posvojitev. Pri posvojitvi in rejništvu sprejemaš popolnoma tujega otroka (drugi geni, zgodovina, ranjena psiha, izruvanost iz domačega okolja ...). Otroci, ki so posvojeni ali v rejništvu, imajo posebne potrebe. (Č18: *Najstarejši sin je k nama prišel pri 4-ih letih. Pred tem je živel pri brezdomcih. Bila je velika razlika. Težje naju je sprejel, ker se je že oblikoval. Čutil je razočaranje, bolečino, zavrženost, zanemarjenost. To se odraža na vseh področjih v življenju. Z njim je drugače kot z ostalimi tremi, ki so prišli kot dojenčki.*) Menita, da če poznaš biološke starše, lahko vidiš povezavo med otrokom in njimi ter lažje razumeš otrokovo ravnanje ali pa lastnost, ki ti je tuja. Vidiš, da ni drugačen zaradi vzgoje, okolja. Staršem je pomembno, da razumejo, da oni ne delajo nič narobe, čeprav so razočarani nad vedenjem otroka. Včasih je njihovo vedenje neskladno z vzgojo. Enemu izmed parov je socialna delavka rekla, da je potrebno sedemkrat dalj časa kolikor je otrok v slabem stanju, da se stanje izboljša. Nikoli pa se ne nadomesti manka, ampak se ga samo preoblikuje. (Č59: *Na začetku sva si predstavljala, da bova lahko nadoknadila stvari, za katere je bil prikrajšan (pravljičice, obiski, igra, delo, praznovanja ...). Kmalu sva videla, da se tega ne da prinašat notri, ampak je treba graditi naprej od tam, kjer je sedaj.*) Eden od parov je imel na pripravah drugačne informacije. Povedali so jima, da se zamujeno da nadoknaditi. Voditeljica priprave jima je razložila, da je razvoj otroka od rojstva do tretjega leta za vse življenje. Kar se je zamudilo se lahko popravi v puberteti in ko dobi partnerja. Eden izmed parov je povedal, da k njima pride veliko parov, ki želijo posvojiti. Vidita, da si posvojitev predstavljajo nerealno. Po tolikih letih izkušenj vidita, da je potrebno pozabiti na svoje predstave ter sprejeti dejansko stanje in otroka takšnega, kot je.

Starši so povedali, da so se v pripravi veliko naučili o **starševstvu** otroku, ki je posvojen. Vedeli so, da sta prava starša – oče in mama, čeprav otroka nista spočela in rodila. Naučili so se, da niso samo redniki, ampak oče in mama, ki vzgajata in sta na to ponosna. Ena izmed mam je opisala, da je začutila, da je lahko prav tako v polnem pomenu mama, čeprav ni rodila

in nista samo nadomestna (neoriginalna) starša, ampak da imata prav tako glavno vlogo. (A22: *Po nekaj mesecih priprave sem začutila, da sem z veseljem posvojiteljska mama in sem bila na to ponosna, ker me ni bilo več strah in sem bila sproščena.*) Delo v pripravi jih je pripravilo na to, da ima lahko otrok ob določenih okoliščinah čudne reakcije. Naučili so se prepoznavati, zakaj tako reagira. (A27: *Kasnejša priprava na posvojitev je vplivala na to, da sva prepoznavala odzive in vedela, kako reagirati, ko nama je rekla, da nisva njena starša.*) Pari so povedali, da jim je priprava dala vedeti, da otrok ni dan za vedno in da ni tvoj. Dan ti je za določen čas, da zraste in potem živi svoje življenje. Pri otrocih, ki so posvojeni, je pomembno, da jim pomagajo odložiti »nahrbtnik« in da samozavestno stopijo v življenje. Pravijo, da posvojitev pomeni, kaj bodo posvojiteljski starši in otrok skupaj naredili za prihodnje življenje.

Kot so povedali intervjuvanci, je priprava pripomogla tudi k soočanju z **okolico**. Nekateri so na posvojitev dobili **negativen** odziv. Razčistili so strahove in imeli pripravljene odgovore na neprijetne odzive okolice. Priprava jih je »oborožila«, da so se po posvojitvi znali braniti pred okolico. Znali so pripraviti okolico in šolo na sprejemanje dejstva, da je otrok posvojen. S tem so otroku preprečili travme in napade zaradi stigmatizacije sovrstnikov. (A28: *Ker imava še rodnega otroka, je okolica spraševala, katera je najina in katera ni. Povedala sva, da sta obe najini. S tem sva najini posvojenki dala vedeti, da pripada nama tako kot najina rojenka.*) Nekateri se s tem, da okolica ni bila naklonjena posvojitvi, niso obremenjevali. (Č8: *V našem kraju so bili vsi posvojeni otroci problematični. Posvojitelji so imeli z njimi velike težave (zdravstvene in vedenjske). Vsi so nama rekli, zakaj rineva v to. Prijatelja sva bila s parom, ki sta v rejništvo vzela problematičnega otroka. Videla sva, da se je pri njih izboljšalo stanje. Ko sva gledala njiju, sva se odločila, da greva v to.*) V nasprotju s temi pa so nekateri doživeli **pozitivne** odzive okolice. (C8: *Zoprno mi je bilo edino to, da so naju vsi spraševali, kaj še čakava, zakaj nimava otrok. Mislili so, da želim zaključiti študij. Nisem želela prikrivati posvojitve in tega, da ne moreva imeti otrok. Osredotočala sem se na to, kaj narediti v trenutni situaciji.*) Lepo so sprejeli prihod otroka. (C61: *Odzivi okolice, ko sva povedala, da sva dobila dojenčka, so bili fenomenalni. Od ljudi sva čutila veliko ljubezni, topline. Od vseh ljudi. Čistilka v bloku nama je spletla copatke. Prinesli so nama obleke, voziček. Vsi so nama čestitali in bili iskreno veseli z nama. Tudi tisti, s katerimi si nismo ravno najbolj blizu. To mi je bilo zelo lepo.*)

Pari so **spregovorili o posvojitvi** in otroku tega niso prikrivali. (A33: *Rodno hči sva pripravila na to, da sta sestri. To, da je njena sestra posvojena, je sprejemala kot dejstvo in ji*

nisva skrivala.) V pripravi so govorili o tem, kdaj in kako povedati otroku, da je posvojen. Dobili so tudi pripravljeno gradivo. (B43: *Nisem bila v zadregi, ko smo se pogovarjali o njenem izvoru. Da jo je rodila neka druga mama, sem ji skušala povedati že kmalu po prihodu v najino skupnost.*) Par je povedal, da jima je socialna delavka povedala tudi slabe izkušnje tistih parov, ki so prikrivali posvojitev in so otroci izvedeli kasneje. Menim, da je zelo pomembno, da socialni delavec ali socialna delavka pare opozori na razkritje posvojitve, saj je to ključnega pomena za otroka. Ta par, s katerim sem govorila, bi brez opozorila socialne delavke dvomil o tem, ali mu sploh povedati. Tudi če bi se odločila, da mu povesta, ne bi vedela, kdaj je primeren čas. (D72: *Napačno je, ko starši to skrivajo. Zgrešeno je, če mu povedo pri 10-ih letih. To bo hudo.*) Pomembno je, da se otroku takoj pove, da je posvojen oziroma da se ga v tem že vzgaja. Če mu starši to prikrivajo, izgubi zaupanje vanje. (E23: *Ko je vprašala, zakaj je posvojena, sva ji povedala, da je mami ni mogla obdržati in da se je ni hotela znebiti. To je vprašala šele, ko je bila že v šoli.*) To, da je otrok posvojen, niso skrivali pred okolico, šolo ... O posvojitvi so spregovorili na različne **načine**. Nekateri so povedali skozi zgodbe in igro. (B44: *Sama sem si izmišljevala pravljice, skozi katere sem ji govorila o tem, kako in zakaj je prišla v našo družino.*; E22: *Hčerka je videla nosečnico in me je vprašala, če je bila tudi ona v mojem trebuhu. Rekla sem, da ne in da jo je rodila druga mamica. Potem o tem ni več vprašala nekaj let. Rekla je, da je huda, ker je nisem rodila jaz.*) Menim, da je to ena izmed pomembnejših stvari, ki so jih pari pridobili s pripravo na posvojitev, saj je ključnega pomena za otroka.

Enemu od parov je priprava pomagala pri **reševanju življenjskih situacij**, premagovanju težav, znala sta se pobrati. Dobila sta dovolj informacij in širokega znanja, da sta lahko prebrodila težave. Če pa sta potrebovala pomoč, sta jo znala poiskati. Naučila sta se prepoznavati življenjske situacije in jih primerno reševati. Kljub temu pa sta izpostavila, da je potrebna priprava tudi po posvojitvi. Imela sta to prednost, da sta lahko tudi po posvojitvi obiskovala pripravo. Takrat sta se največ naučila.

V intervjujih so pari, ki imajo izkušnjo priprave, povedali, da so s pripravo dosegli, da so **sprejeli dejstvo, da ne morejo imeti bioloških otrok**. Pari so se zavedli, da si bolečine zaradi dejstva, da ne morejo imeti bioloških otrok, ne morejo zaceliti z otrokom. (B64: *Otrok ne more biti obliž na bolečino moje neplodnosti.*) Menim, da je to spoznanje zelo pomembno tako za par kot tudi za otroka. Nekateri pa so mnenja, da je potrebno na pripravo na posvojitev priti predelan s tem in že odločen za posvojitev. (D82: *Zgodba se začne: vi ste pač neploden par. Potem pa kakšne otroke si želite, kaj si želite, si želite rejništvo ...*) Pri tem sem opazila

razliko med pari. Potrebno je, da v pripravi obstaja možnost, da lahko tisti pari, ki občutijo stisko zaradi dejstva, da ne morejo imeti bioloških otrok, o tem spregovorijo.

Pari so povedali, da so v pripravi dobili veliko **novih življenjskih spoznanj**, nov pogled na življenje, širino v odnosu do življenja, sprejemanja ljudi, kar pa ne gre od danes na jutri, ampak traja dalj časa, zato samo predavanja niso dovolj. Priprava jim je dala notranjo preobrazbo. (A64: *Želela bi poudariti, da priprava na posvojitev ne pomeni pridobivanja znanja.*) Nekateri so se šele v pripravi srečali s temami, o katerih prej niso razmišljali. (B13: *V tem času sem, poleg »obvezne« literature, prebrala ogromno knjig za osebno rast. Še danes znova preberem katero od teh knjig ter v njih najdem kakšen nov pogled na življenje.*) Priprava jim je dala veliko, kar pa je od njih zahtevalo tudi energijo, prilagajanje. Nekaterim je celo odprla stare rane. (D20: *To je bila priprava za celo življenje, ker je mož odprl rane iz otroštva, ki mu jih je pozdravila.*)

Para, ki sta bila v pripravi v Društvu posvojiteljskih družin Deteljica, sta izvedela, da gredo v posvojitev **različni otroci** (različne razmere, starost, psihično in fizično zdravje ...). Soočili so jih z realnostjo, da je na razpolago malo dojenčkov, ter pokazali možnost, da lahko posvojijo **starejše** otroke ... Par iz druge priprave je rekel, da so jim povedali, kam se obrniti pri posvojitvi **tujih** otrok. Ostali pari pa so se celo odločili za starejše otroke in otroke iz tujine. To spoznanje je zelo pomembno, saj vsi, tudi otroci z oviro, potrebujejo starše. Naloga priprave in socialnih delavcev ter socialnih delavk pa je, da pare na to ustrezno pripravijo.

Eden od parov je povedal, da sta se s pomočjo priprave na posvojitev odločila za začasno **rejništvo**. Brez priprave tega ne bi zmogla, saj sta otroka želela za stalno. (B22: *Delo v programu me je pripeljalo do tega, da sem prišla do sklepa, da lahko otroku ponudim dom tudi začasno. Če bi mi vse to nekdo pred vključitvijo v pripravo samo omenil, bi mu rekla, da je zmešan.*) Kar sta se naučila v programu, jima je pomagalo, da sta dolžnosti, ki sta jih imela kot rejnika, spremenila v pravice. V programu sta dobila moč, odločnost, suverenost, da sta zaščitila otroka. Drugi par, ki pa ima še sedaj otroke v rejništvu, se je za rejništvo odločil, ker jima je bila to **pot do posvojitve**. Za dolgotrajno rejništvo sta se lažje odločila, ko jima je socialna delavka povedala, da se tako lahko pojavi tudi priložnost za posvojitev. Rejništvo sta sprejela, saj sta čutila, da je to bližnjica do posvojitve. Menim, da to do otrok ni popolnoma pošteno. Socialni delavci se morajo truditi, da otroka v rejništvo in v posvojitev dajo najprimernejšemu paru, ne pa, da potešijo želje in potrebe parov.

Eden izmed parov je izpostavil, da se je s pomočjo priprave lažje **odločil za otroka** in prenehal razmišljati. (B29: *Zgodaj zjutraj me je klicala še mama, spet s kupom dvomov glede skrbi za otroka, glede podjetja ... Rekla sem ji, da me to ne zanima več. In sva šla po otroka.*)

V samo eni izmed priprav imajo organizirana srečanja **posvojiteljskih družin**. Z veseljem so se in se še udeležujejo prireditve, ki so organizirane v okviru društva. (B74: *Priprava je kot razširjena družina.*) Tudi paru, ki ima rejništvo, so vseč rejniška srečanja, ki jih imajo. Menim, da je to zelo dobro, da priprava na posvojitev omogoči druženje med pari, ki se pripravljajo na posvojitev in posvojiteljskimi družinami.

Na pripravi na posvojitev so slišali določene stvari in dobili **odgovore na vprašanja**. Menijo pa, da je od takrat pa do trenutka, ko so dobili otroka preteklo toliko časa, da so podrobnosti že pozabili. Zelo pomembno je, da priprava traja do posvojitve oziroma, da se vsaj ohranja stik.

Samo par iz priprave na Diagnostično terapevtskem centru Banko je imel na koncu priprave **psihološke teste**. Pripravljala ju je psihologinja in ne socialni delavec. Menita, da je pomembno, da psiholog opravi teste. (D26: *Pri testih se ne da igrati dobre mame, ampak moraš znati odgovoriti na vprašanja.*) Povedala sta, da se moraš za posvojitev odločiti sam, potem pa moraš opraviti samo še psihološke teste. (D28: *Nekdo te samo še izpili, testira ali si res dober ali se igraš srečno družino. Ne pove samo lepe plati, ampak tudi, kaj te lahko doleti.*)

Med pogovorom s parom, ki je imel samo osnovno pripravo na centru za socialno delo, sem večkrat zaznala, da je v družini prisoten **molk o posvojitvi**. (E20: *Mi nimamo več težav kot običajne rodne družine. O posvojitvi ne govorimo veliko.*; E25: *Mi se o tem nikoli ne pogovarjamo.*; E29: *Ona ne kaže tega, da je posvojena. O tem ne govorimo.*) Vse družine, s katerimi sem govorila, so izpostavile to, da imajo veliko problemov. Soočajo se z nekaterimi stvarmi, s katerimi se družinam, ki niso posvojile, ni potrebno. Takšne stvari so lahko, da otroci doživljajo stisko, ko se soočajo s tem, da so posvojeni, iščejo biološke starše, nosijo fizične in psihične posledice življenja pred posvojitvijo itd. V njihovi družini pa o posvojitvi ne govorijo. Ve se, da je otrok posvojen. To je pa tudi vse. To mi pove, da nimajo vse posvojiteljske družine problemov, ki sem jih omenila – odvisno je, kdaj je bil otrok posvojen, kako je živel pred posvojitvijo, odvisno od osebnosti ... Povedala sta, da njun otrok ne

doživlja stiske, ker je posvojen (vsaj ne, da bi onadva opazila). Dejstvo, da je posvojen, normalno sprejema in tudi ne išče bioloških staršev. Ne želi si stika z njimi.

4.3. Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka

Pari si želijo, da bi po posvojitvi imeli različna **srečanja**. Nekatere priprave se zaključijo že pred posvojitvijo (lahko že več let). Par, ki ni imel priprave do posvojitve, bi potreboval srečanja **parov od konca priprave do posvojitve**. Povedala sta, da bi srečanja lahko imeli manj pogosto – na dva ali tri mesece. Toliko, da bi obnavljali in bili v stiku. Vsi pari pa menijo, da bi moralo obvezno vsaj kakšno leto po posvojitvi potekati srečanja **parov, ki so že posvojili**. Potem pa je dovolj občasno. Odvisno od tega, koliko časa je par hodil na pripravo pred posvojitvijo in kakšnega otroka je posvojil. Takšna srečanja enemu izmed parov nadomeščajo rejniška srečanja. Pari pravijo, da srečanja po posvojitvi obiskujejo prostovoljno, saj so jim v veliko pomoč. (D42: *Ko smo prišli v Slovenijo, so se začele težave, zato hodiva na skupino.*) Povedo si probleme, ki so se jim zgodili tisti mesec in jih nato skupaj rešujejo. (D63: *Vidiš, da imajo ljudje še hujše probleme in jim skušaš pomagati.*) Pravijo, da so lahko srečanja parov po posvojitvi vse življenje, saj so to druženja in ohranjanje prijateljskih vezi. Po posvojitvi pa so s strani parov in otrok dobrodošla srečanja **posvojiteljskih družin**. Starejše otroke je potrebno spodbujati, da pridejo na srečanje. Otroci si želijo iti, vendar jim je srečanje dolgočasno. Če bi prišli vsi otroci, bi vsi imeli družbo svojih sovrstnikov. Pari, ki imajo že starejše otroke, so povedali, da otroci obiska posvojiteljskih dogodkov ne smejo dojemati kot stigme. Na teh srečanjih ima vsak možnost, da spozna otroke, ki imajo podobne izkušnje. Povedali so, da se problem pojavi v puberteti. Pred in po puberteti pa otroci zelo radi pridejo. (Č47: *Na srečanja bi morali hoditi od vsega začetka z majhnimi otroki, da se na to navadijo. Rejniška srečanja so mi nadomestila srečanja družin s posvojenimi otroki. Čeprav so zame neobvezna, grem, ker jih rabim.*) Samo par, ki se ni vključeval v skupinske priprave na posvojitve, meni, da srečanja **niso potrebna**. (E67: *Mogoče, da bi si izmenjavali izkušnje. Te potrebe nisva čutila. Zaradi tega, ker je posvojena, ni imela težav. Nismo imeli kaj razpravljati.*) Menim, da je prav, da socialni delavci in socialne delavke omogočijo neobvezna srečanja tudi po posvojitvi. Kdor bi želel, se jih lahko udeleži.

Poleg srečanj s pari rabijo tudi stalen **stik in podpora centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk**. Posvojiteljska družina bi se vsaj enkrat na leto morala srečati s centrom za socialno delo, da se ohrani kontakt in da jih spremljajo v življenju. (A69: *Ko prideš čez leta, nič ne vedo, kaj se je dogajalo z nami in nam ne znajo pomagati. Če nas ne*

poznajo več, nam ne morejo nuditi pomoči in podpore.) Če socialni delavci poznajo družino, znajo lahko takoj pomagati. (A73: *Ali pa bi rekel: Ves čas vidimo, da pri vas to ni v redu, dajte to področje uredit. Če pa npr. 10 let sploh ni kontakta s CSD, potem tudi ne ve, kako se odzvati v danem primeru.*) Pari bi po posvojitvi potrebovali nasvet, vendar ga nimajo, ker se prekinje odnos s socialnimi delavci. (C26: *Če ne bi sama šla tja, bi izgubili stik. Tja smo šli 2x, 3x pogledat SD, ker se mi je zdelo prav, da vidi, kako se otrok razvija in da mu ni nič hudega.*) Posvojitev se prepusti staršem, ker se jih enači z neposvojiteljsko družino. Pari mislijo, da so družine, ki posvojijo, tako posebne kot rejniške družine. Potrebno je, da se na tem področju naredijo temeljite spremembe, kjer jih še niso naredili. Dolžnost socialnih delavcev in socialnih delavk je, da pomagajo. Menim, da družine, ki so posvojile, jasno in glasno opozarjajo, da se jih ne sme po posvojitvi odsloviti. Pari so povedali, da se morajo sami truditi in si poiskati ustrezno pomoč, če je potrebna. Tudi starši rabijo besedo podpore, da lažje vztrajajo. (Č76: *Po posvojitvi ostaneš samo ti, starš, ki si trd, nesramen nerazumevajoč in brezsrčen, postavljaš meje, ne sadiš rožic. Otroke skušaš pripraviti na velikokrat trdo vsakdanjost. Otrokom nisva prijatelja, ampak vzgojitelja, ki jim naravnava smer.*) Povedali so, da se center za socialno delo z bistvenimi stvarmi ne ukvarja in jih prepušča iznajdljivosti posameznika. Nekateri imajo srečo, ker imajo rejništvo in podporo dobijo tam, drugače bi bili prepuščeni sami sebi. Center za socialno delo bi moral vedeti, kaj se dogaja s posvojiteljsko družino in bi morali priti na **obisk**. Obiski bi morali biti bolj pogosti in nenapovedani, saj socialni delavci drugače ne poznajo realne slike. To bi morali zakonsko urediti. (C24: *Lahko bi npr. zanemarjala otroka. ... Meni je bilo super, da mi ni nihče težil, vendar je moje mnenje, da bi morali bolj skrbeti za otrokovo dobro. Ob napovedanem obisku, bi lahko imela vse urejeno. Ob nenapovedanem pa bi lahko bilo vse razmetano, otrok bi lahko bil zanemarjen ... To se mi zdi čisto narobe.*)

4.4. Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi na posvojitev

Nekaterim se je v pripravi zdel premajhen poudarek na **partnerskem odnosu**.

Pogrešali so, da bi kaj več izvedeli o **otrocih**, ki so v **puberteti** in se začnejo soočati s tem, da so posvojeni. S tem imajo lahko težave. (D45: *Sin je že v puberteti in je bil uporniški, zato sva poklicala psihologinjo, če bi lahko prišla na par razgovorov z njo. Nisva vedela, kako sedaj, ko imava 3 otroke.*) Nekateri so povedali, da se v pripravi niso pogovarjali o otrocih, ki so **starejši**. Za sabo imajo svojo zgodovino, ki pogostokrat ni prijetna. Težje bi se odločili za starejšega otroka, ker ne vedo, če bi znali ravnati z njim in prepoznavati njegove znake, ko bi

imel stiske. Mislijo, da bi socialni delavci in socialne delavke morali narediti poudarek na tem, kako ravnati s starejšim otrokom.

Pogrešali so **izkušnje para**, ki je posvojil, in **otroka**, ki je posvojen. Povedali bi jim realno življenje, ki pa ni vedno tako, kot je v teoriji. Povedali so, da bi morali slišati več težkih situacij, ki v življenju doletijo posvojiteljske družine. Šele skozi leta so se začeli zavedati, kaj vse posvojitev potegne za sabo. (Č60: *Priprava bi morala bodoče starše postaviti na realna tla, pričakovanja in sanjarjenja se morajo posloviti.*)

Pari, ki se pripravljajo na posvojitev, bi lahko šli v **šolo za starše**. Socialni delavci in socialne delavke bi jih lahko opozorili, da bi šli v šolo za starše preden bodo dobili otroka. Povedali so, da bi se lahko tudi sami pozanimali, vendar ko so jim povedali, niso imeli časa, saj je bilo vse zelo hitro. Pogrešali so, da bi jim povedali, kako skrbeti za otroka. (C16: *Na hitro sem šla kar na tečaj k ženi od sodelavca, ki je ravno imela novorojenčka.*; C45: *Meni je bilo težko, ker nisva imela šole za starše. Nisem vedel niti, kako ga bom držal.*)

Čutijo se premalo usposobljene, kako ravnati, ko bo otrok želel stopiti v stik z **biološko družino**. Eden od parov je povedal, da ima zelo veliko skrbi. (C34: *Skrbi me, da se mama ne bo želela srečati z njim. Ne vem, kaj je otroku, ko išče biološke starše, pomembno.*; C64: *Sin ni edini otrok te biološke mame, ki je posvojen. Ne veva, kaj narediti na tem področju. Sina ne bova silila v srečanje z brati oz. sestrami, če ne bo sam želel. Ne vem, ali bi bilo boljše, da bi sedaj navezala stike z njimi, ali naj počakava, da bo sin izrazil to željo.*; C66: *Nisva pa mu povedala, da ima brate in sestre. Ne vem, kako in kdaj mu to povedati, in ali sploh začeti stike. Skrbi me, da bi mu naredila travmo, če bi mu to povedala prezgodaj, ko še ni dovolj zrel. Razume že, da ga nisem rodila. Sin bi mogoče lažje preživel stiske, če bo imel stik z brati in sestrami.*)

Pogrešali so pripravo na **prihod otroka**. (C56: *Niso nama povedali, da bo vse tako na hitro.*) Menim, da je pomembno, da priprava starše dovolj dobro pripravi, da so sposobni sprejeti otroka, če je potrebno tudi hitro, saj otrok ne more čakati.

Nekateri se zaradi načina **sodelovanja** in aktivnosti, ki je potrebno na določeni pripravi, niso odločili, da se včlanijo. (Č55: *Vedela sem za eno izmed priprav, vendar sva od več ljudi slišala negativne izkušnje, zato se nisva odločila za to pripravo. Ni mi bilo všeč, da je treba pisati utrinke in sodelovati na način, kot so ga opisali nekateri pari, ki so tam sodelovali.*)

Para, ki sta bila člana te priprave, pa sta povedala, da sta jima ravno aktivnost in vložen trud veliko dala.

4.5. Pripovedovanja staršev o otrocih, ki so posvojeni

Starši so povedali, da imajo otroci, ki so jih posvojili, veliko vprašanj o svoji **biološki družini**. Nekateri pravijo, da imajo **željo po stiku**. (A82: *Škoda, da ni prišlo do stika z roditeljico. Čutiva, da najini posvojenki zaradi tega nekaj manjka.*) Starši so prepričani, da bo otrok želel spoznati biološko mamo in družino. Drugi pa **odklanjajo stik** z njimi. (B50: *S hčerko se sedaj, ko ima tudi sama otroka, velikokrat pogovarjava o rodni mami. Spodbujam jo, da o njej govoriva, saj želim, da bi bolje razumela, da je bila njena biološka mama takrat v stiski in jo je zato oddala. Mislila sem, da bo privolila v srečanje, ko bo sama postala mati, vendar čutim, da je prav rojstvo otroka poglobilo v njej odločitev, da srečanje z biološko mamo odklanja.*) Otroka ne sili v srečanje z biološko družino, ker si tega ne želi. (B51: *Sem pa prepričana, da bo čas naredil svoje in da bo tudi sama začutila stisko rodne matere ter ji tako pustila do svojega srca.*)

Starši menijo, da so za otroke, ki so posvojeni oziroma so v rejništvu z namenom posvojitve, zelo pomembna **rejniška srečanja**. Starši so povedali, da jih večina otrok odklanja in ima do njih odpor. Sogovornika sta se v pripravi naučila, da je treba najprej gledati koristi otroka in ne na želje socialnih delavcev ter socialnih delavk. Opisala sta rejniška srečanja. (B46: *Nekajkrat smo bili na srečanjih rejniških družin, ki jih je prirejal otrokov CSD. Na enem srečanju smo šli na neko goro. Na poti nazaj sta nama socialni delavki ponudili prevoz z avtom. Jaz sem se želela peljati, saj je bila pot še kar dolga. Odprla sem vrata in hčerko želela potisniti v avto. Hčerka je zavreščala in mi skočila v naročje. Bilo je popolnoma jasno, da se boji, da jo bom pustila pri njih.; B47: *Srečanj rejniških otrok ni marala. Takoj ko smo ji povedali, da bomo šli na CSD, je bila slabe volje. Ko se je usedla v avto in smo se odpeljali na srečanje, je otrpnila ter ni govorila. Ko pa smo šli domov, je oživela. Mislila je, da jo bova tam pustila. Prav travma, ki jo je otrok doživljal ob vsakokratnem srečanju na CSD, nama je dala misliti, da res ni potrebno, da takoj tečeva na CSD, ko naju pokličejo. V programu sva se namreč naučila, da je treba najprej gledati koristi otroka.*) Starši so povedali, da otroci posebno po trinajstem letu nasprotujejo rejniškim srečanjem, ker se sramujejo posvojitve. Njihovi starši jim povejo, da zaradi tega niso manjvredni od ostalih otrok. Srčna lepota se ne meri po zunanjih lastnostih in materialnem premoženju ter stvareh, ki so te v življenju doletele (posvojitev, fizična ovira ...). Pričakovanja socialnih delavcev in delavk so, da otroci*

pridejo na rejniška srečanja, ampak menim, da ne smejo zahtevati, da otroci pridejo, če ne želijo. Potrebujejo čas, da sprejmejo dejstvo, da so posvojeni. Ob tem pa bi se socialni delavci in delavke morali pogovoriti s starši, da bi otroku znali pomagati. (Č38: *Mislijo, da jim piše na čelu, da so posvojeni in da so takšni otroci čudni.*; Č39: *Ne gredo radi, ker so videli, da je tam veliko prizadetih otrok, čudno se obnašajo, ni jih prijetno videti.*; Č41: *Otroci pravijo, da ne bodo šli med te ljudi. Najstarejši sin sploh ne želi hoditi med posvojene otroke in otroke, ki so v rejništvu, ker meni, da je on boljši, bolj normalen.*)

Starši menijo, da **življenje pred posvojitvijo** otroke, ki so posvojeni, zaznamuje za celo življenje. **Preteklost**, ki so jo doživeli, jih bo vedno spremljala. Pari za otrokovo preteklost uporabljajo izraz »nahrbtnik, ki so ga prinesli s seboj«. Iz njega prihaja veliko reakcij, ki jih ne razumejo in se morajo kasneje soočati z njihovimi posledicami. Skušajo jim pomagati, da bodo odložili težko popotnico, ki jo nosijo s seboj. (D73: *Pravim, da kri ni voda in je ena vez. Povedo in pokažejo nama, kaj vse je delala njihova prva mama.*) Starši imajo izkušnjo, da nekateri ob tem, da so posvojeni občutijo **bolečino** in **drugačnost**. (Č53: *V sebi nosi veliko frustracij.*; Č72: *Čuti se drugačnega od ostalih otrok.*) Pari so navajali, da imajo otroci nekakšno stisko ali travmo, ker so posvojeni. (E64: *Hči bi rada videla, da sva njena roditelja. Neko travmo sigurno ima.*; E65: *To bolečino mora sama predelati.*)

Starši so povedali, da otroci menijo, da je zanje vsekakor boljša **posvojitev** kot pa rejništvo. S posvojitvijo občutijo popolno pripadnost. V rejništvu pa živijo v stalnem dvomu in strahu, saj so nikogaršnji otroci, ki imajo samo nadomestne starše. Intervjuvanka je rekla, da je bila hči pred posvojitvijo pri njima v rejništvu, vendar je kljub temu ob slovesni posvojitvi občutila umirjenost in pripadnost. (B93: *Ko sva hčerki povedala, da bo posvojena, da bo postala najina prava hčerka, z istim priimkom kot midva, je rekla: »O mami, oči, čestitam!« Bila je zelo vesela in umirjena.*; B94: *Tudi ko je mož zamujal na svečano posvojitev, je bila mirna, saj je vedela, da bo prišel. »Mami, saj veš, da vedno zamuja.«. Začutila sem v njej globoko umirjenost. Ni je bilo strah, saj je vedela, da smo mi njeni in ona naša.*) Izkušnje staršev kažejo, da se v posvojitvi otroci počutijo ljubljene, zato se sprostijo. (D44: *Tam so bili trpinčeni, videli so, kako se je mama prodajala. Temu so bili priče in vse se jim meša po glavi.*) Menim, da je to za socialne delavce in delavke zelo pomemben podatek, saj je njihova naloga, da delajo v korist otroka. Če je otrok že starejši in si iz različnih razlogov želi, da bi bil posvojen, je potrebno, da se mu to čim prej zagotovi.

Nekateri doživijo **negativne** odzive s strani **okolice**. Včasih zaradi norčevanja občutijo stigmo. Do tega prihaja predvsem pri mlajših otrocih. (C35: *Enkrat se je zgodilo, da je prišel domov iz vrtca in rekel, da mu je punčka rekla, da se ni rodil. Razložila sem mu, da se je rodil, vendar ga nisem jaz rodila, ampak ga je ena druga mamica. To je sicer že vedel, vendar ga je punčkina izjava prizadela. Pričakujeva tudi, da ga bodo kasneje zmerjali ali kaj podobnega.*) Nekateri pa so dobili iz okolice **pozitivne** odzive. Ostali otroci jim ne pokažejo, da so kaj drugačni. Nimajo občutka, da so manjvredni. Eden od parov meni, da otroka stigmatizacija ne bi prizadela, ker ve, da je posvojena. (E28: *Če tega ne bi vedela, bi bilo to zanjo travma.*)

4.6. Vloga priprave v življenju otroka, ki je posvojen

Otroci so s pripravo pridobili to, da se udeležujejo **srečanj posvojiteljskih družin**, ki se jih po izkušnjah staršev radi udeležujejo, v nasprotju z rejniškim srečanji. V krogu otrok s podobno izkušnjo se počutijo suverene. Med seboj so si izmenjali vsa doživljanja, stiske, čustva ... (A39: *Ostale otroke, ki so bili posvojeni, je zelo cenila in so ji veliko pomenili.*) Starši menijo, da so jim srečanja pomagala pri vključitvi v družbo.

4.7. Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi

Kot so povedali starši, si otroci, tudi ko so starejši, želijo udeleževati **srečanj posvojiteljskih družin**. Nekateri imajo to možnost, nekateri pa ne. Par, ki je nima, meni, da bo sin imel željo in potrebo, da se bo družil s sovrstniki, ki so posvojeni. Bodo si v oporo, ko bodo imeli stiske, vprašanja, dvome ... Nekdo, ki je posvojen, te lažje razume na tem področju kot starši ali pa prijatelj v šoli. Vidijo, da niso edini, ki so posvojeni. (C36: *Fino bi bilo, da bi poznal sovrstnike, ki so posvojeni, da bi rastel s tem. Mogoče se bo nekatera vprašanja lažje pogovoril s sovrstnikom, ker bo imela ista vprašanja kot on. Po posvojitvi bi lahko imeli neformalna druženja s temi družinami – npr. piknike, kjer bi se spoznavali in družili. Ko bi mu bilo hudo, bi jih lahko poklical in vprašal, kako oni o tem razmišljajo. Večkrat bi se dobivali.*) Pari so povedali, da otroci, ki so v puberteti, pogrešajo **sovrstnike**, zaradi tega nekateri ne želijo priti. Če pa bi imela družbo svojih let, bi z veseljem prišli. (B75: *Hčerka je sicer kasneje, ko je bila že najstnica, v društvu pogrešala družbo svojih let. Zato smo včasih s seboj vzeli kar kakšno njeno prijateljico, samo zato, da je šla na prireditev.*)

4.8. Mnenja parov o pripravi na posvojitve

Priprava se zdi **potrebna** vsem parom, ki sem jih intervjuvala (razen enemu). Rekli so, da mora biti **obvezna**. Menijo, da posvojitve brez priprave skoraj ne more biti uspešna. (A44: *Ne predstavljam si, kako se gredo pari, ki se niso pripravljali skozi vsa težka obdobja v življenju, posvojiteljske družine.*) Vključenost v program priprave na posvojitve je na nekatere zelo globoko vplivala in si posvojitve ne predstavljajo brez vključenosti v pripravo. Starši so menili, da je za vsako delo potrebno imeti izobraževanje, za posvojitve se pa kar samo po sebi razume, da je potrebna samo dobra materialna osnova. Vsak bi se morali pripraviti na starševstvo in vzgojo otroka, saj je to zahtevna naloga. Še posebno pa na vzgojo otroka, ki je posvojen, saj prihaja iz neznanih okoliščin in z zgodovino, ki je parom tuja. Menijo, da nihče ne bi smel posvojiti brez priprave. (B53: *Otrok ni vreča krompirja in ga ne moreš postavljati, kakor se ti zljubi. Ni igrača iz trgovine. Še posebno pa otrok, ki je že začutil zavrnitev.*) Država bi morala predpisati, da je za posvojitve potrebna priprava na starševstvo. (B60: *Preden sva se vključila v program in sva dobila otroka, sva se spraševala, zakaj sploh potrebujeva pripravo. Samoumevno je, da dobiš otroka in si ga pripravljen vzgojiti, vendar to ni res.*) Ena izmed intervjuvank je opisala njen stik s pari, ki niso bili pripravljeni na posvojitve. (B72: *Sama sem tudi aktivno delala v društvu, bila sem predsednica 8 let. Imela sem stike v zvezi s posvojitvami na različnih nivojih. Najbolj težko mi je bilo, ko sem imela stike z otroki, ki se o svoji posvojitvi niso mogli odkrito pogovarjati s posvojitelji, ali pa ko so posvojenci pripovedovali, kako jih posvojitelji ali okolica zaničujejo zaradi njihovega izvora. To je vse posledica popolne nepripravljenosti.*) Izpostavili so, da bi se morali pari, ki posvojijo v tujini, na to zelo dobro pripraviti, saj so ti otroci iz zelo težkih razmer. S pripravo socialni delavci in delavke spoznajo par, ker drugače ne vedo, komu dajo otroka. Priprava mora biti realna in brez olupšav. (Č49: *Srečanja morajo biti, da naravnavamo kompas in se ne izgubimo v težavah. Dobro je, da je prisoten tudi zunanji opazovalec, ker lahko stvar bolj realno umiri, ko se ti zdi pretežka. Če imaš srečanja, nimaš občutka, da si prepuščen sam sebi.*) Par, ki je imel samo osnovno pripravo na posvojitve, trdi, da je dovolj, da je priprava samo **na voljo**. Onadva nista čutila potrebe po obsežni pripravi, vendar menita, da je potrebno, da je priprava na posvojitve na voljo ljudem, ki jo potrebujejo. (E46: *Če se v sebi odločiš, ne rabiš priprave. To je isto, kot če zanosiš – ali boš rodil ali naredil splav. Jaz tega ne čutim čisto nič drugače.*)

Oblike priprave na posvojitve, ki jo pari potrebujejo, so zelo različne. Zelo pomembna oblika priprave je priprava v **skupini**, saj je nekaterim zelo pomagalo sodelovanje v skupini. (A55:

Meni se zdi najboljša skupinska priprava, ker si v skupini aktiven in moraš nekaj dati od sebe. Na predavanju si pasiven in samo nekaj vzameš. Ne rabiš vlagati truda.) Potrebno je, da na priprave vsaj občasno pridejo različni **strokovnjaki**, da bi vse skupaj strokovno podkrepili. Izpostavili so predvsem potrebo po psihologih. (A49: *Kako skozi vsa obdobja otrokovega razvoja upoštevati tudi razvojno psihologijo otroka. Pogrešala sem kakšnega strokovnjaka s tega področja, še posebej posvojenega otroka.*) Ena izmed oblik so tudi **seminarji** in **tečaji**. Na seminarje pridejo strokovnjaki. Rejniki se morajo trikrat na leto obvezno udeležiti seminarjev, kamor prideta psiholog in socialni delavec ali delavka. Obravnavajo različne teme, potem pa sledijo pogovori v manjših skupinah in poročanje celotni skupini. (Č37: *Meni je bilo na seminarjih zoprno, nerodno. Vseeno mi je bilo všeč, ker smo dobili konkretne naloge s kočljivimi situacijami, ki smo jih morali razrešiti oz. povedati, kaj bi naredili.*) Vsi pari pa bi poleg vsega tega potrebovali tudi **individualne** pogovore s socialnimi delavci in delavkami. (B82: *Čeprav cenim skupinsko delo, menim, da so individualni pogovori zelo pomembni, saj nekaterih stvari morda ne moreš povedati pred celotno skupino. Zato mora biti vseeno možnost, da se z nekom individualno pogovoriš.*) Pogovor iz oči v oči je potreben, ker jim socialni delavec ali delavka lahko direktno odgovori na vprašanja. Intervjuvanec je opisal, kako si predstavlja »idealno« pripravo. (A61: *Sam bi v »idealno« pripravo vključil skupinski del s strokovno podkrepitvijo in občasno tudi individualni del.*) Eden izmed sogovornikov meni, da bi morali bodoči posvojitelji obvezno na začetku poskusiti rejništvo, ker dobijo otroka, ki jim je neznan. Med pogovori sem glede vseh priprav na posvojitev zasledila določeno obliko, ki prevladuje – priprava je bila skoraj v celoti naravnana skupinsko ali individualno. Ostale stvari (strokovnjaki, seminarji ...) pa so bili občasno ali jih celo ni bilo. Parom je bilo pomembno, da bi priprava vključevala vse. To pomeni, da bi npr. srečanja imeli v skupini, vseeno pa bi povabili kakšnega gosta ali pa bi jim bila na voljo udeležba v seminarju ...

Rezultati pa so pokazali še bolj pestro časovno opredelitev oziroma **trajanje** priprave na posvojitev. Nekateri menijo, da mora priprava trajati vsaj dve do **tri leta**. (B68: *Socialna delavka, ki ima gotovo največ izkušenj s posvojitvami v Sloveniji, vztraja, da mora trajati priprava približno tri leta.*) Povedali so, da je priprava potrebna toliko časa, da se v človeku **premakne nekaj temeljnega**. Za to pa je lahko potrebno tudi več let. Priprave morajo biti **poglobljene**. (B83: *Z gotovostjo lahko trdim, da tako dobrih in poglobljenih priprav, kot so na društvu, ni na nivoju CSD. Za tako občutljivo področje, kot je sprejem tujega otroka, bi morali uvesti poglobljene priprave in ne samo tečaje in predavanja.*) Priprava bi bila lahko

tudi krajša kot tri leta. Pravijo, da vsekakor pa vsaj **eno leto**. (B86: *V enem letu se lahko vsaj delno prepoznaš.*) Povedali so, da morajo potekati vsaj eno leto, da stvari strnjeno predelajo. Priprava naj bi trajala toliko časa, **dokler ne dobijo otrok**. Nekateri pari pa so izrazili ravno nasprotno željo, da bi bile priprave **kratkotrajne**. (E53: *Ta tečaj ne bi rabil trajat prav dolgo. Dovolj je par ur v 1 sklopu.*) Menijo, da ko je nekdo odločen, da bo posvojil otroka, ne potrebuje dolgih priprav. (E73: *Bila bi kratkotrajna. Povedali bi konkretne stvari, ne da ti perejo možgane.*) Potreba po trajanju priprave je odvisna od vsakega posameznika. Trajala naj bi **po potrebi**. Nekaterim je dovolj **50 ur** in se jim zdi dalj časa nepotrebno. Priprava bi morala potekati **enkrat na mesec** skozi cel čas, da se stvari obnavljajo. (Č43: *Ni dovolj samo enkratni tečaj in potem končaš. Vse stvari v življenju je treba obnavljati. Obnavljati je treba v intervalih, da si lahko olajšaš dušo in napolniš z močjo.*) Eden izmed parov je imel zelo pogoste priprave na posvojitev. Potekale so **dvakrat na teden** po dve do tri ure. (D56: *Pripravo na posvojitev sva imela 2x na teden, saj sva se dogovorila, kot je nama odgovarjalo. Rekla sva, da želiva priprave narediti čim prej, da se ne izgublja čas in da takoj realno pove, ali sva ali nisva primerna starša, in da greš naprej.*)

4.9. Ureditev posvojitve in rejništva v Republiki Sloveniji in zakonodaji

Eden od parov meni, da v Sloveniji ni potrebno, da se vsak center za socialno delo ukvarja s **pripravami** na posvojitev. Lahko bi uredili nekaj priprav – npr. v vsakem **okrožju** Slovenije ena. Pari so zelo veliko povedali o tem, kakšna je in kakšna bi morala biti **v državi ureditev priprave in zakonodaje**. Menijo, da bi priprava na posvojitev morala biti finančno in strokovno podprta s strani države, zakonodaje in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. V Sloveniji je premalo priprav za posvojitev. (D71: *Težko rečem glede tega, če je dovolj priprav, ker sploh ne vem, kje še potekajo poleg (priprave).*; E70: *Ne veva, koliko je ponudbe na področju priprav na posvojitev.*) Področju posvojitve je namenjeno zelo malo denarja. (A89: *Sama čutim brezbriznost države. Za rejništvo je denar, za posvojitev pa ne.*) Vsak človek ne čuti potrebe po pripravi, saj smo si ljudje različni. Kljub temu bi morala država zahtevati pripravo na posvojitev, saj govorimo, da spoštujemo Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala tudi naša država. Torej bi prav država morala zahtevati dobre posvojiteljske starše za otroke, ki so ostali brez biološke družine. To pa ne more biti brez temeljite priprave bodočih staršev. Menijo, da je zaradi pomanjkljive zakonodaje področje posvojitve zelo neurejeno. (Č64: *Nekateri posvojitelji in rejniki so se pritoževali, da socialna samo štrene meša. Stvari niso urejene z zakonodajo, zato je od vsakega posameznega SD odvisno, koliko je karakterno sposoben hitrega razmišljanja in odločanja, ko pride do težkih*

situacij.) Center za socialno delo in država ne poskrbita dovolj za otroke, ki so posvojeni. Za državo je s posvojitvijo vse urejeno, vendar rezultati kažejo, da to ni res. To je v resnici šele začetek. Samo dejstvo, da je posvojen, otroku ne zaceli nobene dušne rane. (Č73: *Verjetno bi bilo tudi, če bi imela rodne otroke, veliko vprašanj. Zelo bi bilo dobrodošlo, da se poskrbi za starše, ki posvojijo, ker rabijo obnavljati moč in znanje.*) Vsi pari (razen para, ki je imel samo osnovno pripravo na centru za socialno delo) trdijo, da bi priprava na posvojitev morala biti **obvezna**. (Č78: *Priprava na posvojitev bi morala biti obvezna, kot je osnovna šola.*) Ta par pa meni, da priprave na posvojitev ne bi rabile biti obvezne, ampak bi morale biti **na voljo**. Če par izrazi željo po pripravi na posvojitev, bi mu jo morali omogočiti. (E49: *Meni se ne zdi potrebna ne vem kakšna priprava. Je tveganje, potem pa sprejmeš ali pa ne.*)

Pari menijo, da je posvojitev veliko boljša rešitev za otroka kot **rejništvo**. Rejništvo je samo začasna rešitev, izhod v sili, vsekakor pa ne končna in najboljša rešitev za otroka. Področje posvojitve in rejništva bi moralo biti bolj organizirano in natančno določeno. Rejništvo ima med ljudmi zelo negativen prizvok. (Č29: *Že beseda ni posrečena in je, kot da pitamo živali.*) Opisali so, da so bili socialni delavci in delavke prisotni samo takrat, ko so imeli probleme, drugače pa jih ni bilo. V Sloveniji je veliko rejništev. Starši menijo, da je najboljša zaščita otroka, da gre čim prej v novo družino. (Č75: *Posvojitev je boljša kot rejništvo, ker ni več direktnega vpliva bioloških staršev, ki samo obljubljajo, uresničijo pa zelo malo ali skoraj nič. Na primer obljubijo, da bodo prišli, potem pa jih ni. Otroci so razočarani. V odkupnino jim nosijo cenene igrače in sladkarije.*; D83: *V skupini je par, ki ima otroka v rejništvu, mama pa je na zdravljenju zaradi drog. Kliče jih, da bo vzela otroka, potem pa, da jima ga da. Končno sta srečna, da bo otrok samo njun, in si spet premisli. Otrok raste, starši pa trpijo in tratijo energijo, ker ne vedo, ali bo prišla po otroka ali ne. Namesto, da bi živeli sproščeno, brez bremena.*) Povedali so, da bi otroka morali odvzeti biološkemu staršem, ki za otroka ne skrbijo ustrezno. (D84: *Otrok v rejništvu je enkrat tam, drugič drugje in ima 100 načinov vzgajanja. Včasih je boljše, da je ena vzgoja, tudi če je slaba. Bolje je kot 10 različnih načinov vzgoje.*) Posvojitev se jim zdi boljša kot rejništvo, saj so tako otroku starši in ne začasni rejniki. (A54: *Vedela sva, da imava svojo vlogo.*) Skupaj vzpostavijo trajno navezo. (D64: *Če otroke posvojiš, so popolnoma tvoji in se drugače razvijajo. Pride do trajne naveze, v rejništvu pa tega ni. Rejništvo je kot koruzništvo. Posvojitev pa je kot zakon in tega ne moreš prekiniti.*) Ena izmed intervjuvank je podala zanimiv komentar, da veliko parov čaka na otroke, nekateri jih gredo iskat v tujino. Ob tem pa si zatiskamo oči pred množico slovenskih, ki so in ostajajo v trajnem rejništvu.

4.10. Pozitivne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev

Ena izmed raziskovalnih tem je bila tudi to, kako so **center za socialno delo in socialni delavci ter delavke pomagali** bodočim staršem, ki so se pripravljali na posvojitvev otroka. Pari so povedali kar nekaj **pohval**. Ko so potrebovali **podporo**, jim je bila tudi zagotovljena. Para, ki sta bila vključena v Društvo posvojiteljskih družin Deteljica, sta zelo pohvalila eno izmed socialnih delavk, ki je delovala na enem od centrov za socialno delo. O posvojitvi je imela veliko znanja in izkušenj. (A50: *Veliko informacij o odnosu med posvojitelji in posvojenci nama je podala socialna delavka s CSD. Imela je ogromno izkušenj. Zelo pomemben se mi je zdel poudarek na trojni krog – posvojitelj, posvojiteljica, otrok.*; B80: *Hčerka je bila nameščena iz CSD, kjer je delovala (socialna delavka). Imeli smo srečo, da smo imeli njo. Imela je ogromno izkušenj na področju posvojitvev, znala je pomagati, povedati, svetovati.*) Dotična para sta dobila zelo veliko podpore s strani Društva posvojiteljskih družin Deteljica in voditeljice Viktorije Bevc. (A77: *Podporo sva dobila s strani priprave zato, ker sva bila vanjo vključena. Iz istega razloga sva jo dobila tudi od (socialne delavke).*; B81: *Jaz osebno pa sem se vseeno največ obračala na (socialno delavko).*) Socialna delavka na enem od centrov za socialno delo je pomagala družini, ki ima dva otroka, ki sta posvojena, in dva, ki sta v rejništvu. Na pomoč se jim je odzvala tudi, ko sta imela probleme s posvojenim sinom, čeprav ni bila dolžna, saj ni v rejništvu. Predlagala jim je, h kateremu psihologu naj gredo in paru priskrbelo literaturo. Nekateri socialni delavci in delavke so bili pripravljeni prisluhniti in pomagati. Tudi ko se soočajo s težavami, se hitro odzovejo, postavijo na stran staršev in otrokom postavijo mejo. (Č66: *Trenutna SD je dobra, ker na hitro in ostro odreagira. Zoži manevrski prostor tistemu, ki dela probleme.*) Socialna delavka je paru, ki ni imel skupinske priprave, povedala, da je otrok uradno njun šele s slovesno posvojitvijo in ne takoj, ko pride. Če jima tega ne bi povedala, ne bi vedela. (E69: *Opozorjena sva bila, da takoj še ni najina in da je šele po posvojitvi.*) Par je povedal, da je socialna delavka večkrat prišla na **obisk** na dom, ko sta jo poklicala zaradi težav. Socialni delavki od otrok, ki sta v rejništvu, prideta na dom enkrat na leto. Ko so imeli težave, jim je svetovala, kako naj ukrepajo. (Č52: *SD je prišla na dom in svetovala, kaj narediti, ko smo imeli težave. Ko so bili nasilni, je rekla, da morava imeti pripravljeno stvar, kjer se lahko sprostijo in dajo jezo ven iz sebe.*) Center za socialno delo je paru, ki je otroke posvojil v Ukrajini, pomagal **urejati dokumente**, saj sta morala zbrati zelo veliko potrdil. Dokumentacijo je bilo potrebno urejati tudi naknadno, zato so jima jo kar poslali. (D47: *Postopek so pospešili, ker sva izrazila željo, da vzameva vse 3,*

čeprav imajo različne očete. Na CSD nama je še tisto popoldne, ko sva prišla v Slovenijo, pripravila vso dokumentacijo in jo poslala v Kijev, kar je zelo pohvalno.)

4.11. Negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev

Pari pa so ob pozitivnih situacijah **centrov za socialno delo in socialnih delavcev ter delavkah** doživeli še več stvari, ki so **bile negativne**, in bi jih bilo potrebno izboljšati. Parom se je bilo težko v zelo kratkem času **odločiti, ali bodo sprejeli otroka**. Doživeli so velik šok. Tega na centru za socialno delo niso razumeli, saj menijo, da se to sploh ni potrebno odločati. (A7: Na centru niso razumeli, zakaj se sploh odločava. Rekli so, da je vendar vsak otrok ljubeč in ga moraš imeti rad. Ne gre za to.) Socialna delavka je enemu izmed parov predlagala, naj prideta **pogledat otroka**. Ogled otroka sta zavrnila, saj menita, da otroci niso na razstavi in so kakršni so, česar socialni delavci prav tako niso razumeli. (B30: Ko nama je strokovna delavka iz otrokovega CSD predlagala, naj prideva otroka najprej pogledat, sva to odklonila. Vedela sem, da otrok ni iz trgovine z igračami, ki jih greš gledat in izbirat. Pojavil se je otrok, ki nama je namenjen.)

Vse pare moti, da center za socialno delo po posvojitvi z njimi **ne ohranja stika**. Niso imeli podpore in spremljanja. (A75: Z njimi sva stopila v stik samo takrat, ko je najina posvojena hčerka iskala biološke starše. Drugega kontakta nismo imeli.) Center za socialno delo je delo zaključil s tem, ko so dobili otroka. Pari so povedali, da so dobili potrebne pomoči. (B36: Ne predstavljam si, da nimaš priprave, da te obravnavajo samo površinsko, potem pa se morda znajdeš v težavah. Kako naj prosim pomoč na centru, če mi oni niso nudili nobene pomoči in priprave.) K nekaterim parom je socialni delavec na obisk prišel samo enkrat napovedano. Tudi poklicali niso velikokrat. (Č24: Niso naju nadzorovali. Za hči, ki je posvojena, je SD iz CSD poklicala samo 1x, kakšno leto po posvojitvi.) Par, ki dobi podporo, ker ima poleg posvojenih otrok še dva v rejništvu, bi pomoč socialnih delavcev in delavk zelo pogrešal. (Č48: Če ne bi imela 2 otrok v rejništvu, bi bila suša s strani CSD, razen, če bi sam poiskal pomoč.) Večkrat so si želeli, da bi socialna delavka ali delavec prišel k njim – lahko tudi nenapovedano, zato da nimajo občutka, da so odvrženi. Ko so dobili otroka, so se morali z njim ukvarjati sami, kakor so vedeli in znali. Če bi bil ob njih socialni delavec ali delavka, ki se ukvarja s posvojitvami, bi bili bolj gotovi. Premalo je, da samo zaradi uradne dolžnosti pride enkrat na leto. Seveda pa je to odvisno od posameznega socialnega delavca oz. delavke. Eden izmed parov je povedal, da je socialna delavka prišla samo enkrat, potem pa je ponovno

želela priti ravno na dan uradne posvojitve. (E9: *Pred posvojitvijo je samo 1x prišla pogledat. Po 7-ih mesecih je prišla pogledat, kako se imamo, po 9-ih mesecih smo imeli pa posvojitev. Točno na dan posvojitve so poklicali iz CSD, da bi prišli pogledat, kako skrbiva za otroka. Povedala sem jim, da imamo danes posvojitev. Potem niso prišli.*) Paru, ki je imel samo osnovno pripravo na centru za socialno delo, pa se pogostejši klici in obiski niso zdeli smiselni, saj bi sami prosili za pomoč, če bi jo rabili. Menita pa, da bi se socialni delavci oz. delavke morali prepričati, če so otroka dali v dobre razmere, saj bi ga lahko dali v neprimerno okolje, česar pa ne bi vedeli, ker z družinami nimajo stika.

Pare moti tudi to, da večino socialnih delavcev in delavk zanima samo **materialno stanje**, ne pa odnos med bodočima posvojiteljema. (A88: *Ravnokar mi je prijateljica rekla, da imata premajhno stanovanje in sta šla gradit hišo. Saj sama vesta, da imata premajhno stanovanje.*) Ko so na centru za socialno delo urejali papirje, so ju spraševali po hiši, službi ... Nihče ju ni obravnaval kot osebi. Vsi so se ukvarjali s tem, kaj imata. (B79: *Od matične CSD sva dobila samo potrdilo, da imava materialne pogoje za namestitev otroka. Vprašali so naju samo po stanovanju, službi, kakšne dohodke imava.*) Tudi, ko so prišli na obisk, so prišli, da so pogledali, v kakšnem okolju živijo. Pari so povedali, da je socialni delavec oz. delavka ob obiskih spraševal samo po otroški sobi. (C49: *Ko sva se preselila, sva bila toliko pravična, da sva jo poklicala, da naj pride še enkrat pogledat. Vprašala je tudi to, kje bo otrok, če pride. Ja, bova že preuredila delovno sobo, ko bo prišel. Ne bova imela kar otroške sobe in lahko sploh nikoli ne bi dobila otroka. Ko jo je bilo treba narediti, sva že preuredila. Prav je, da pridejo pogledat.*) Pari menijo, da je prav, da socialni delavec ali delavka pride k njim. Včasih s strani socialnih delavcev in delavk niso dobili podpore, saj so se ukvarjali zgolj s formalnostmi. (D38: *Psihološke priprave ti ne more dati SD na CSD. SD rešuje iz socialnega vidika. K nama je prišla pregledat sobe, kamor naj bi prišli otroci, dvorišče, hišo, šolo. Razložila nama je, katere dokumente rabiva, formalnosti.*)

Odgovori centrov za socialno delo **na prošnje** so jih razočarali, saj so jih doživljali kot skope in **neosebne**. (B5: *Otrok za posvojitev je zelo malo, je bila rdeča nit vseh.*)

Ena izmed intervjuvank je poudarila, da se ji zdi ena izmed večjih napak socialnih delavcev in delavk, da gledajo na **pravice parov** do otroka in ne na pravice otroka do staršev. Napaka našega socialnega dela je, da na posvojitve gledajo skozi oči ženske in slovenske matere – »cankarjanske mame«. Meni, da se tako socialni delavci in delavke lahko zelo hitro identificirajo z bolečino ženske, ki ne more imeti bioloških otrok, ali pa biološke mame, ki

trpi, ker ne more več videti svojega otroka. Vsi skupaj se gnetemo v lažnem samopomilovanju in s tem delamo največjo škodo prav otrokom. Gospa, ki je bila veliko let predsednica Društva Deteljica, je izpostavila pravice otrok in ne parov, zato je bila večkrat nerazumljena. (B73: *Poleg tega sem vedno znova doživljala popolno nerazumevanje javnosti, tudi strokovne, ko sem se udeleževala snemanj in intervjujev, kjer se je vedno izpostavljalo samo pomanjkanje otrok za posvojitev ter pravice parov, da bi posvojili otroka.*) Par, ki je imel pred posvojitvijo hči v rejništvu z namenom posvojitve, je opisal, da jo je socialna delavka nameravala dati v posvojitev drugemu paru. Socialni delavki sta povedala, da je otrok pri njiju že dalj časa in jo želita tudi posvojiti, saj sta njena starša, čeprav ne uradno. (Č25: *Pri njej sva dobila občutek, da sva bila kot rejnika v redu, ko pa je bila hči stara 2 leti in je prišlo do posvojitve, je otroka hotela dati drugemu paru. ... Občutek sva imela, da imajo zanjo pripravljen drug par.*) Socialna delavka je to utemeljila s tem, da drugi par čaka na posvojitev že več let, onadva pa že imata v rejništvu dva otroka – zakaj bi rada še njo, saj imata dovolj njiju. (Č27: *Predstavljala sem si, da je zmenjeno, komu je hči namenjena, in da je vse skupaj podkupljeno.*) Socialna delavka ju je obravnavala samo kot rejnika, ki bosta dobila drugega otroka. Dejstvo, da sta otroka prvenstveno želela posvojiti, je povsem zanemarila ali pa o tem sploh ni bila obveščena. (Č28: *Takrat sva zarobantila, da naj par, ki želi otroka v posvojitev, vzame nekoga v rejništvo, tako kot midva, da se jima bo lažje odprla pot do posvojitve.*) Socialna delavka je paru razložila, da si je **izbrala njiju**, ker ji je bila všeč pisava. (E35: *Mislim, da je SD rekla, da ji je bila všeč pisava. To je bil tudi eden od argumentov, da sva bila izbrana. Očitno imajo neke prioritete.*; E37: *Očitno je imela čut in merila za izbiranje posvojiteljev. Rekla je, da je bil en par pred nama in nista imela časa, da bi takrat posvojila, zato je poklicala naju, ker sva bila 2. na seznamu.*)

Pari so poročali o kar nekaj **nepravilnostih**, ki so jih naredili **neusposobljeni** socialni delavci oz. delavke. Sedanji sistem posvojitve, ki je razpršen po vseh centrih za socialno delo, dovoljuje, da delajo na posvojitvah socialni delavci ali delavke s premalo izkušnjami in usposobljenosti. Pari opisujejo, da socialni delavci in delavke delujejo glede na razpoloženje, kar pa ne bi smelo biti pogoj za kvaliteto dela. (Č65: *V [kraj] smo že imeli SD, za katero smo bili zelo veseli, da je šla v pokoj, ker je bila destruktivna. Ko je bila dobre volje, se je ukvarjala z otroki, kot da je njihova vrstnica, ko pa je bila slabe, se ni. Otrokom in rejnikom je naredila škodo in otežila vzgojo, ker je podprla nepravilno ravnanje otrok. Rejnikom ni pomagala postavljati jasnih mej.*) Veliko nepravilnosti se pojavlja tudi v **postopku**. Socialna delavka je pozabila povedati, da otrok že ima ime. (C17: *Na primer, na CSD-ju nama niso*

povedali, da že ima ime. Bilo je zelo nerodno, ker sva ga v porodnišnici poimenovala po svoje, potem pa sva izvedela, da ima ime.; C27: Zmotilo me je, da se je pohvalila, da se že 20 let ukvarja s posvojitvami. Sploh na koncu je naredila nekaj katastrofalnih napak. Z odločbo sva čakala samo, kdaj bo kaj narobe. Bila sva jezna.) Pari menijo, da bi morali obstajati protokoli, kako mora biti, ne da delajo kar po svoje. V odločbi so bili napačni datumi in še nekaj manj pomembnih napak. (C30: Zahtevala sem, da so v odločbi pravilni datumi, in ji ni bilo prav, da jih je morala popraviti. Ni hotela razumeti, da ne dovolim, ker je to uradna stvar. Potem je naredila, kot je treba.) Tudi objave dolgo časa ni bilo na internetu, ko poteče 15-dnevni rok za ugovor. S strani socialnih delavcev in delavk so dobili napačne **informacije**. Ena izmed socialnih delavk je trdila, da ima moški pravico do očetovskega dopusta, potem pa je izvedel, da je nima. Socialni delavci in delavke morajo paru povedati pravilne informacije, kakšne pravice jim po zakonu pripadajo, saj nekateri o tem nič ne vedo. (E48: Na začetku nisva vedela, da to, ko dobiš otroka, še ne pomeni, da je za vedno tvoj. To nama je povedal posvojitelski par ne SD, ki pa bi morala. ... Tisti, ki namerava posvojiti mora vstopiti v stik s SD, kjer bi mu moral SD predstaviti, kaj je potrebno za vlogo, nujne informacije.) Par je opisal, da je imel otrok pred posvojitvijo **skrbnico** iz centra za socialno delo, ki pa je nikoli ni **bilo**. Kljub temu sta jo morala za vsako stvar prositi za dovoljenje. (C22: Zmotilo pa me je, da ga npr. nikoli ni prišla pogledat k nam na obisk. Menim, da bi se skrbnica otroka morala prepričati, kako je otrok. Lahko bi bila npr. alkoholika in ne bi skrbela za otroka.; C25: Da ga skrbnica ni videla, je pa »van pameti«, sploh ne bom komentirala! Morala bi priti na obisk. Bilo je vse preveč birokratsko.) Socialna delavka je biološki mami **razkrila osebne podatke** posvojitelskih staršev, ko ji je poslala dokument o posvojitvi. (C32: Ni pa prav, da je mami poslala dokument z vsemi najinimi podatki. Mame ne pozna in bi se lahko zgodilo karkoli. Menim, da zakonsko ni prav, da se pošiljajo najini podatki roditeljici, preden sva posvojila. Imela sva neprijeten občutek.)

Rezultati so pokazali, da je enemu paru zelo všeč določen **način priprave na posvojitev**, drugemu pa je ravno ta zgrešen. Par je povedal, da ju je motilo **soočanje z dejstvom, da ne moreta imeti bioloških otrok**. Opisujeta, da ju je motilo, da so govorili o tem, saj ju je preveč bolelo. Menita, da sta se s tem sprijaznila in o tem ni potrebno ponovno govoriti. Težko jima je bilo vse skupaj ponovno podoživljati in odpirati stare rane. (D11: Ko so se predstavljali pari, so se nama začele odpirati rane, ker nimava otrok. Bilo mi je kot pogrevanje ran za nazaj. To so težke stvari, zato sem prišla domov izmučena, psihično ubita, zato se s tem nisem strinjala.; D13: Tukaj so si odpirali rane, jokali, bili žalostni. Ni mi

delovalo pozitivno.) Menita, da ta priprava ni to, kar rabi posvojitelj. (D76: *Odpirati rane je brez veze. Ne moreš živeti za preteklost. Treba je živeti za sedanjost*) Motilo ju je tudi to, kako se **izbira pare** za posvojitev. Želela sta posvojiti takoj, tukaj pa so bili pari lahko vključeni že dalj časa in še niso posvojili. (D12: *Jaz sem bila takoj odločena, da sem lahko mama in konec.*) Pravita, da sta opazila, da imajo prednost pari, ki so bolj izobraženi in imajo več denarja. **Odnos socialne delavke** do njiju ju je zelo motil. Ko sta voditeljici povedala, da sta se odločila, da nehata, jima je ponudila otroka. (D49: *Socialna delavka je videla po 4 obiskih, da sva primerna posvojitelja ali rejnika za 12 let starega fanta, ki ga je »ponujala« še 12-im parom, ki so bili na pripravah po 6 let in več. To je skregano z logiko.*) Menita, da je bilo to zelo nestrokovno. Povedala sta ji tudi, da sta se odločila za posvojitev v Ukrajini. (D15: *Rekla je, da lahko greva in privlečeva ukrajinske otroke. Zelo me je šokiralo. Bila sem sesuta. Povedala sva SD na najinem CSD-ju. Ne vem, če je povedala naprej.*) Iz celotne njune izkušnje sklepata, da mora pripravo na posvojitev voditi psiholog in ne socialni delavec oz. delavka. Njihovo področje je urejanje pravno-formalnih stvari. Zadnja stvar, zaradi katere sta odšla, pa je bilo **pripovedovanje o sebi** skozi različne predstavitve. (D61: *Pari so imeli napisane cele liste, ko so se predstavili. Jaz sem povedala, da se lahko takoj predstavim in da ne rabim nič pisat.*) Para, ki sta bila vključena ravno v to pripravo, pa sta povedala, da jim je bilo to, da so morali govoriti in pisati o sebi, sodelovati ter brati, na začetku zelo težko in jim je predstavljalo odpor. Po določenem času pa so spoznali, da jim je ravno aktivnost v skupini dala največ. Če hočeš kaj dobiti, moraš tudi nekaj dati od sebe.

4.12. Pomen ugotovitev

Ugotovitve so pokazale, da tudi pari, ki se pripravljajo na posvojitev, otroci, ki so posvojeni, in posvojiteljske družine potrebujejo pomoč. Kralj Salomon²⁴ je modro rekel: »Nihče ni tako

²⁴ Salomon je znan po svojih modrih besedah in dejanjih. To zanimivo opisuje tudi Salomonova sodba, ki je pri delu na področju posvojitve lahko zelo poučna. Ob Salomonovi razsodbi lahko premislimo, kdo je »pravi« starš posvojenemu otroku. Sveto pismo v odlomku 1 Kr 3, 16–28 piše: »Tedaj sta prišli h kralju dve vlačugi in stopili predenj. Ena od žená je rekla: »O, moj gospod, jaz in ta žena stanujeva v isti hiši. V njeni navzočnosti sem rodila v hiši. Tri dni po mojem porodu je rodila tudi ta žena. Bili sva skupaj, nikogar drugega ni bilo pri naju v hiši; sami sva bili v hiši. Sin te žene pa je ponoči umrl, ker je ležala na njem. Sredi noči je vstala, vzela mojega sina z moje strani, medtem ko je tvoja dekla spala, in ga dela sebi v naročje; svojega mrtvega sina pa je položila meni v naročje. Ko sem zjutraj vstala, da bi sina podojila, glej, je bil mrtev. Ob jutranjem svitu sem si ga natančno ogledala, in glej, to ni bil moj sin, ki sem ga rodila.« Druga žena pa je rekla: »Ne, živi otrok je moj sin, mrtvi pa je tvoj!« Ta je rekla: »Ne, mrtvi je tvoj sin, živi pa je moj!« Tako sta se prerekali pred kraljem. Tedaj je kralj rekel: »Ena pravi: »Moj sin je ta, ki živi; mrtvi pa je tvoj.« Druga pa pravi: »Ne, mrtvi je tvoj sin, živi pa je moj.« In kralj je rekel: »Prinesite mi meč!« Ko so prinesli pred kralja meč, je kralj rekel: »Presekajte živega otroka na dvoje in dajte polovico eni, polovico pa drugi!« A žena, katere sin je bil živ, je rekla kralju – kajti zaradi sina se ji je trgalo srce: »O, moj gospod, dajte njej živega otročička in nikar ga ne umorite!« Druga pa je rekla: »Ne bo ne moj ne tvoj, presekajte ga!« Tedaj je kralj odgovoril in rekel: »Prvi dajte živega otročička in nikar ga ne umorite: ona je njegova mati!« Ves Izrael je slišal o razsodbi, ki jo je izrekel kralj. Navdal jih je strah

velik, da ne bi potreboval pomoči – in nihče ni tako majhen, da je ne bi mogel nuditi« (osebna zbirka misli). Socialni delavci in delavke pa so tisti, ki so dolžni nuditi pomoč na področju posvojitve. Opisani rezultati in sklepi kažejo, da je potrebno v praksi uvesti nekatere spremembe. Predlogi pa opisujejo, katere spremembe in na kakšen način. Ugotovitve so pokazale, da je nujno potrebno, da se še naprej izvajajo postopki priprave na posvojitve ter se na že obstajajočih pripravah uvedejo izboljšave in da se uvede še več novih priprav. Ugotovitve potrjujejo novejša raziskava, ki so bile izvedene v tem obdobju. Našla sem raziskavo, ki je bila opravljena leta 1993. Navedla bom samo kratek povzetek rezultatov, saj se mi zdi zelo zanimivo, da so nekateri deli rezultatov drugačni, kot sem jih dobila sedaj, leta 2015. Leta 1993 je večina posvojiteljev menila, da so v pripravah na posvojitve izvedeli vse, kar so želeli izvesti, in da so priprave na posvojitve dovolj obširne (Vrlinič 1993: 43–44). Leta 2015 pa se je pokazalo manjše zadovoljstvo s pripravami kot takrat. Pokazalo se je kar nekaj potreb, ki jih imajo bodoči starši pred in po posvojitvi otroka. Res pa je, da je bila to manj obsežna raziskava, kar je eden izmed ključnih dejavnikov pri veljavnosti in posplošenju ugotovitev.

Pri branju teorije, ki govori o posvojitvi, sem opazila, da se pojavlja potreba po novejši literaturi. Veliko raziskav o pripravah na posvojitve je že zelo starih. Razmere se spreminjajo, zato so potrebne nove raziskave. Posebno v Sloveniji se mi zdi to področje dokaj neobdelano. Veliko knjig, člankov in ostale literature uporablja jezik, ki ni socialno delavski. Za dejstvo, da ljudje ne morejo imeti bioloških otrok, se uporablja besednjak, ki ljudi zaznamuje (biti jalov, biti neploden). V terminologiji se uporabljajo besede posvojenec namesto otrok, ki je posvojen, rejenec namesto otrok, ki je v rejništvu, posvojiteljski starši namesto socialni starši ali starši, ki so posvojili otroka, roditeljica namesto biološka mama ... Pomembno je, da na prvo mesto damo osebo in šele zatem neko dejstvo, ki velja zanjo. Na ta način ljudi manj stigmatiziramo in izpostavimo to, kar je najpomembnejše, da so kljub vsemu, kar nosijo in kar imajo v življenju, na prvem mestu ljudje ali osebe.

Dolgo sem razmišljala, vendar sem se odločila, da v svoji diplomski nalogi na kratko podam tudi del lastne izkušnje, čeprav to nerada izpostavljam v javnosti. Menim, da je tudi iz metodološkega vidika pomembno, da opišemo lastno pozicijo. Menim tudi, da so v socialnem

pred kraljem, ker so videli, da je Božja modrost v njem za izrekanje razsodbe.« Menim, da nam zgodba sporoča, da so otrokovi starši tisti, ki ga nesebično ljubijo in so pripravljeni sprejeti trpljenje za to, da mu ohranijo življenje. Starši zavestno omogočijo, da otrok odraste, kjer je zanj najboljše. Vse dobro želijo otroku in ne sebi ter ga ne dojemajo kot lastnine. To pa so lahko biološki starši in tudi posvojiteljski starši.

delu največ vredne izkušnje ljudi, saj iz njih izvemo največ, vredne so več kot vsa teorija. To sem spoznala tekom študija socialnega dela. Sama kot dekle, ki sem posvojena, menim, da je priprava na posvojitev vsekakor pozitivna in koristna tako za pare, ki se pripravljajo na posvojitev, kot tudi za otroke, ki so posvojeni. Moji starši so se v pripravo na posvojitev vključili šele po posvojitvi in so se pred tem s posvojitvijo soočali sami. Šele po posvojitvi so spoznali nekatere stvari, ki so bile zame ključnega pomena. Prikrivali so mi nekatera dejstva, ki sem jih izvedela kasneje. Počutila sem se nekako »izdano«. Seveda jim tega nisem zamerila. Sedaj pri triindvajsetih letih vem, da so tako ravnali, ker so mislili, da je tako najboljše zame. Ko pa sem bila v najstniškem obdobju, tega nisem razumela in sem bila besna. Menim, da bi to lažje sprejela, če bi vedela od vsega začetka. Starša pa bi tako ravnala, če bi se s tem seznanila v pripravi na posvojitev. Menim, da iz priprave na posvojitev vsak lahko odnese kakšna nova spoznanja, čeprav se mu na začetku ne zdi smiselna in potrebna. Potrdim lahko tudi doživljanja, ki so jih pripovedovali starši o otrocih. Zelo rada sem se udeleževala srečanj posvojiteljskih družin. Če le morem, se jih udeležim tudi sedaj, ko sem nekoliko starejša.

Ves čas sem se trudila, da moja lastna izkušnja in zadovoljstvo s pripravami nista vplivala na interpretacijo rezultatov. Razumela in sprejemala sem nasprotna mnenja parov. Med pogovori z njimi sem spraševala tisto, kar sem želela natančneje izvedeti. Namen intervjujev je bil raziskati pomen priprave bodočih staršev na posvojitev otroka in ne sproščena debata, kjer bi si izmenjavali mnenja. Niso me povprašali po mojem mnenju, zato jim ga nisem izrazila in sem sprejela vse, kar so mi povedali. Tudi če se nisem strinjala z njimi, moj namen ni bil, da jih »spreobračam«, ampak da izvem, kar me zanima. Mislim, da sem bila dovolj odprta, da sem slišala, karkoli so mi pari povedali. Menim, da nisem iskala zgolj potrditev, da so priprave dobre, še posebno pa ne točno določene priprave. Ljudje imamo različna mnenja, nobeno mnenje in doživljanje ni napačno. Vsak ima pravico do svoje lastne interpretacije. Ravno zaradi različnosti se mi zdi raziskovanje ljudi zelo zanimivo.

4.13. Omejitve dobljenih ugotovitev glede na uporabljeno metodologijo

V raziskavo sem vključila šest parov iz petih različnih priprav na posvojitev otroka. Nekatere priprave so bolj poglobljene, druge pa manj. Dva para sta bila člana Društva posvojiteljskih družin Deteljica, tretji par je bil član Skupine za pripravo bodočih posvojiteljev Gorenjske, četrti par je bil član priprave na Centru za socialno delo Domžale, peti par je bil član priprave v Diagnostičnem terapevtskem centru Banko (pripravo vodi psihologinja) ter šesti par, ki je

bil član samo osnovne priprave na centru za socialno delo. V raziskavo sem vključila dva para iz iste priprave na posvojitev, ker je to najpogostejše obiskovana priprava na posvojitev, kar pomeni, da je tudi v realnosti največji delež staršev, ki so posvojili iz te priprave. Priprave na posvojitev se glede na način vodenja, vsebino, informacije, poudarke, trajanje in obliko zelo razlikujejo med seboj. To pomeni, da se pogled parov zelo razlikuje glede na doživljanje priprav na posvojitev. Pari, ki so bili vključeni v raziskavo, so bili naključni. Bili so iz različnih krajev Slovenije. Želela sem samo to, da so iz različnih priprav, saj raziskava nima namena primerjati priprav med seboj in katere izmed njih povečevati ali pa poniževati. Namen raziskave je, da predstavi potrebe parov, ki se odločajo za posvojitev otroka. Vsaka priprava na posvojitev, center za socialno delo ali pa socialni delavec oz. delavka zase ve, kaj zanje velja in kaj ne. Dobljene ugotovitve so zelo odvisne tudi od izkušnje vsakega para posebej. Vsako doživljanje in potrebe so odvisne tudi od osebnosti, življenja, vrednot, izobrazbe vsakega posameznika ... Pomemben dejavnik pa so tudi otroci, ki so jih posvojili. Odvisno je, pri kateri starosti so jih posvojili, kje so bili pred tem, od kje prihajajo, kakšno zgodbo in preteklost nosijo, kakšni so po naravi, odvisno je od vpliva okolice in vzgoje ... Zelo je odvisno tudi od trenutne starosti, saj razpon sega od 7 do 22 let, kar pomeni, da se je njihovo dožemanje posvojitve lahko že zelo spremenilo. Ugotovitve pa so najbolj odvisne od pogovora, ki smo ga imeli. Nekateri so veliko govorili, nekateri malo, nekateri sploh niso odgovorili na vsa vprašanja. Med pogovorom sem poskušala vprašati čim več podvprašanj, vendar pri nekaterih nisem mogla, ker so govorili brez premora. Pogovore sem snemala. Vmes sem si tudi zapisovala. Ko sem vse skupaj pretipkala, sem intervjuje poslala parom v branje, da so lahko v miru še enkrat prebrali, popravili, dopolnili s čim pomembnim, kar so pozabili povedati, in dali potrditev, da je to vse, kar so želeli povedati. Tako sem se izognila temu, da bi bil zapis intervjuja napačen, pomanjkljiv, preverili so moje razumevanje povedanega, da ni prišlo do nesporazuma, izbrisali, kar niso želeli povedati ... Na ta način sem res dobila najbolj izčrpne podatke.

Menim, da z nalogo lahko ponudim ustrezen pogled v to področje, saj je parov, ki so posvojili, in priprav na posvojitev bolj malo. Obstaja samo še nekaj manjših priprav na posvojitev. Ko sem spraševala socialne delavce in delavke, kam iz njihovega centra za socialno delo napotijo pare, ki bi želeli posvojiti, so mi povedali, da jih veliko usmerja v Društvo posvojiteljskih družin Deteljica. V raziskavo sem iz te priprave vključila dva para, kar je ena tretjina vzorca. Menim, da sem z vsem opisanim naredila največ, kar sem lahko, da sem pridobila čim bolj veljavne in posplošene podatke. Vsekakor ugotovitev ne gre

posploševati na celotno Slovenijo, saj je v raziskavo vključenih zgolj šest parov. Za širši pogled bi morala intervjuvati veliko več parov. Ugotovitev ne smemo posploševati na določeno pripravo, saj vsi rezultati, razprava, sklepi in predlogi temeljijo na vseh parih, vseh centrih za socialno delo in socialnih delavcih in delavkah, s katerimi so bili pari povezani, ter vseh pripravah. Posploševati ne smemo trditev o otrocih, saj nisem govorila z njimi, ampak so to pripovedovanja njihovih staršev.

5. Sklepi

Na začetku bi rada poudarila, da so sklepi osredotočeni samo na to raziskavo, ki pa vsebuje veliko izkušenj in čutenj intervjuvanih parov. Ljudje lahko isto stvar izkusimo ali občutimo zelo različno, kar pomeni, da niso takšni sklepi edini možni. Ne veljajo vse izkušnje za vse pare, otroke ali priprave.

5.1. Izkušnje, ki so jih pari doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitev

Raziskava je pokazala različne izkušnje intervjuvanih parov, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitev. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare.

- Soočanje z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok, ni nujno vedno zelo boleče in ne traja vedno več let.
- Za posvojitev se odločijo zaradi želje po otroku, ki pa ni vedno življenjska nuja. Na začetku kot načinu za osnovanje družine razmišljajo o umetni oploditvi, vendar se kasneje zaradi moralnih in zdravstvenih zadržkov odločijo za posvojitev. Za posvojitev se odločijo, ker jih je pri rejništvu strah navezave na otroka in kasnejšega odhoda.
- Razlog za vključitev v pripravo je občutek nepripravljenosti na posvojitev otroka in želja po tem, da bi slišali pare s podobno izkušnjo. Najpomembnejši razlog za vključitev je, ker jim to svetujejo pari s podobno izkušnjo in socialni delavci oz. delavke. Zaradi nasveta socialnih delavcev in delavk jim priprava predstavlja boljšo možnost za posvojitev. Starši menijo, da je v tujini (Ukrajina) priprava na posvojitev pogoj.
- Odločanje za otroka, ko pokličejo iz centra za socialno delo, je zelo težko. Večina parov občuti šok in časovno stisko. Večina jih za temeljit premislek potrebuje več časa. Izkazalo pa se je tudi obratno, da je lahko dobra tudi hitra odločitev, saj tako nimajo časa, da bi začeli dvomiti in premišljevali o že sprejeti odločitvi. Odločitev je odvisna tudi od otrokovega zdravstvenega stanja.

5.2. Izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitev

Raziskava je pokazala različne izkušnje, za katere intervjuvani pari menijo, da so jih pridobili s pomočjo priprave na posvojitev. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare.

- Njihov partnerski odnos se poglobi in izboljša.

- Spoznajo pare s podobno izkušnjo, s katerimi skupaj rešujejo stiske in navežejo tesne prijateljske stike.
- Izoblikujejo pozitiven in spoštljiv odnos do otrokove biološke družine – predvsem biološke mame (roditeljice). Sprejmejo, da je ali morda bo otrok želel odkriti svoje korenine, mu stojijo ob strani in jim to ne predstavlja zavrnitve njih kot staršev.
- Gradijo odnos do otroka in doumejo, da ima pravico do nadomestnih staršev. Sprejmejo otroka z vsemi njegovimi lastnostmi in zgodovino (velikokrat je travmatična, ni pa nujno), ki jo je prinesel s seboj. Naučijo se prepoznavati otrokove stiske in mu primerno pomagati.
- Veliko izvejo o starševstvu otroku, ki je posvojen. Zavejo se, da so pravi starši, čeprav ga niso spočeli in rodili. Pripravijo se na to, da ima otrok lahko njim nerazumljive reakcije ob določenih okoliščinah, jih prepoznavajo in mu pomagajo.
- Znajo se primerno soočiti z negativnimi odzivi okolice. Razčistijo s strahovi pred negativnimi odzivi in imajo pripravljene primerne odgovore. Naučijo se pripraviti okolico in šolo na sprejemanje dejstva, da je otrok posvojen. Poleg negativnih odzivov se pojavijo tudi pozitivni in otroka lepo sprejmejo. Odzivi so odvisni od posameznikov, vrednot, predsodkov ...
- Obvezno spregovorijo o posvojitvi in tega ne prikrivajo niti otroku niti okolici. Seznanijo se s tem, kdaj in kako povedati otroku, da je posvojen.
- Naučijo se reševati življenjske situacije, premagovati težave in se pobrati. Izvejo, kje poiskati ustrezno pomoč, če ne zmorejo sami.
- Sprejmejo dejstvo, da ne morejo imeti bioloških otrok. Zavejo se, da si bolečine zaradi tega ne morejo zaceliti z otrokom.
- Dobijo veliko novih življenjskih spoznanj, nov pogled na življenje, širino v odnosu do življenja in sprejemanja različnosti ljudi. Priprava jih notranje preobrazi, saj ne pomeni zgolj pridobivanja znanja.
- Izvejo, da gredo v posvojitev različni otroci (različne razmere, starost, psihično in fizično zdravje ...). Soočijo se z realnostjo, da je na razpolago malo dojenčkov ter obstaja možnost, da posvojijo starejše otroke ... Izvejo, kam se obrniti pri posvojitvi tujih otrok.
- Zmorejo se odločiti tudi za začasno rejništvo. Pred tem otroka želijo za stalno.
- Lažje se odločijo za otroka ter prenehajo dvomiti in razmišljati.
- Udeležujejo se organiziranih srečanj posvojiteljskih družin.

- Slišijo določene stvari in dobijo odgovore na vprašanja glede posvojitve.
- Na koncu opravijo psihološke teste, ki preverijo starševske sposobnosti (pripravo je vodila psihologinja in ne socialni delavec ali socialna delavka).

5.3. Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi

Raziskava je pokazala različne potrebe intervjuvanih parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare. Predlogi izboljšav so navedeni v poglavju predlogi.

- Po posvojitvi je pomanjkanje različnih srečanj parov in družin. Nekatere priprave ne trajajo niti do posvojitve. Srečanj posvojitelskih družin se pred in po najstniškem obdobju udeležijo tudi otroci. V najstniškem obdobju pa ne želijo hoditi, ker nimajo družbe sovrstnikov.
- Po posvojitvi se v večini primerov prekine stik s centrom za socialno delo in socialnimi delavci in socialnimi delavkami. Socialni delavci oz. delavke ne pridejo na obiske.

5.4. Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi na posvojitev

Raziskava je pokazala različne stvari, ki so jih intervjuvani pari pogrešali v pripravi na posvojitev. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare in vse priprave. Predlogi izboljšav so navedeni v poglavju predlogi.

- Na partnerskem odnosu je premajhen poudarek.
- Premalo izvejo o tem, kako se otroci, ki so posvojeni, v najstniškem obdobju začnejo soočati s tem, da so posvojeni, in o otrocih, ki gredo v posvojitev starejši.
- Ne slišijo dovolj (težkih) izkušenj s strani parov, ki so posvojili, in otrok, ki so posvojeni.
- Ne dobijo dovolj informacij o tem, kako negovati dojenčka. Ne gredo v šolo za starše.
- Ne čutijo se dovolj usposobljene za vzgojo, ko bo otrok želel stopiti v stik z biološko družino.
- Na prihod otroka niso pripravljeni, saj po navadi pride na hitro in so v veliki časovni stiski.
- Del nekaterih priprav sta sodelovanje in aktivnost, kar lahko pare odbije.

5.5. Pripovedovanja staršev o otrocih, ki so posvojeni

Raziskava je pokazala različna pripovedovanja intervjuvanih staršev o otrocih, ki so posvojeni. Ne veljajo vsa pripovedovanja oziroma mnenja staršev za vse otroke, ki so posvojeni. Vse trditve se nanašajo zgolj na mnenje in opazovanje staršev.

- Otroci, ki so posvojeni, imajo veliko vprašanj o svoji biološki družini. Možno je, da imajo željo po stiku in želijo spoznati biološko družino ali pa odklanjajo stik z biološko družino.
- Starši, kjer so bili otroci pred posvojitvijo pri njih v rejništvu, so povedali, da večina otrok odklanja rejniška srečanja in ima do njih odpor. Bojijo se socialnih delavcev oz. delavk, saj mislijo, da jih bodo odpeljali. V najstniškem obdobju nasprotujejo rejniškim srečanjem, ker se sramujejo rejništva in posvojitve.
- Življenje pred posvojitvijo otroke, ki so posvojeni, zaznamuje za celo življenje in jih vedno spremlja. Pari za otrokovo preteklost uporabljajo izraz »nahrbtnik, ki so ga prinesli s seboj«. Iz njega prihaja veliko reakcij, ki jih ne razumejo in se morajo kasneje soočiti z njihovimi posledicami. Otroci imajo nekakšno stisko ali travmo, ker so posvojeni.
- Za otroke je vsekakor boljša posvojitev kot pa rejništvo. S posvojitvijo občutijo popolno pripadnost. V rejništvu živijo v stalnem dvomu in strahu, saj so nikogaršnji otroci, ki imajo samo nadomestne starše.
- Veliko otrok predvsem v mladosti doživi negativne odzive s strani okolice. To ni nujno, saj so se pokazali tudi pozitivni odzivi.

5.6. Vloga priprave v življenju otrok, ki so posvojeni

Raziskava je pokazala različna pripovedovanja intervjuvanih staršev o vlogi priprave v življenju otrok, ki so posvojeni. Ne veljajo vsa pripovedovanja oziroma mnenja staršev za vse otroke, ki so posvojeni. Vse trditve se nanašajo zgolj na mnenje in opazovanje staršev.

- Imajo možnost, da se lahko udeležujejo srečanj posvojiteljskih družin, ki se jih po izkušnjah staršev, v nasprotju z rejniškimi srečanji, radi udeležujejo. Med seboj si izmenjajo vsa doživljanja, stiske, čustva ... Srečanja pomagajo pri vključitvi v družbo.

5.7. Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni

Raziskava je pokazala različna pripovedovanja intervjuvanih staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi. Ne veljajo vsa pripovedovanja oziroma mnenja staršev za vse otroke, ki so posvojeni. Vse trditve se nanašajo zgolj na mnenje in opazovanje staršev. Predlogi izboljšav so navedeni v poglavju predlogi.

- Otroci, ki so posvojeni, po mnenju staršev pogrešajo srečanja posvojiteljskih družin. Čutijo potrebo po druženju s sovrstniki, ki so posvojeni. Na obstoječih srečanjih posvojiteljskih družin v najstniškem obdobju nimajo družbe sovrstnikov.

5.8. Mnenja parov o pripravi na posvojitev

Raziskava je pokazala različna mnenja intervjuvanih parov o pripravi na posvojitev. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare. Predlogi izboljšav so navedeni v poglavju predlogi.

- Priprav na posvojitev je premalo. Socialni delavci in socialne delavke slabo poznajo pare, ki jim bodo dali otroka.
- Pari potrebujejo različne oblike in načine izvajanja programa priprave na posvojitev.
- Pari potrebujejo širok razpon časovne opredelitve oziroma trajanja priprave na posvojitev. Od kratkotrajnega obdobja do obdobja treh let.

5.9. Ureditev posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji

Raziskava je pokazala različna mnenja intervjuvanih parov o ureditvi posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji. Ne veljajo vse izkušnje in trditve za vse pare. Predlogi izboljšav so navedeni v poglavju predlogi.

- Priprava na posvojitev ni dovolj finančno in strokovno podprta s strani države, zakonodaje ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Področju priprav na posvojitev je namenjenega premalo denarja in ni dovolj urejeno z ustrezno zakonodajo. Velikokrat je posvojitev odvisna od zavzetosti vsakega posameznega socialnega delavca oz. delavke. Po posvojitvi ni več stika s centrom za socialno delo.

5.10. Pozitivne in negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev

Raziskava je pokazala različne pozitivne izkušnje, za katere intervjuvani pari menijo, da so jih doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk. Da lahko socialni delavci in delavke parom nudijo ustrezno podporo, je potrebno, da imajo o posvojitvi veliko znanja in izkušenj. Vsak par je največ pomoči dobil v svoji pripravi in ne nujno na centru za socialno delo, ki je otroka oddal v posvojitev. Pari imajo različne potrebe, zato je bila nekaterim določena priprava odlična, drugi pa so prav iz te priprave slišali ali pa doživeli negativne izkušnje. Raziskava je poleg pozitivnih izkušenj pokazala tudi veliko več različnih negativnih izkušenj, za katere intervjuvani pari menijo, da so jih doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk. Obe plati kažeta, da je pri delu s posvojitvami zelo veliko odvisno od zavzetosti vsakega posameznega socialnega delavca oz. delavke in centra za socialno delo. Vsak par je svojevrsten, zato imajo različne potrebe in izkušnje s socialnimi delavci. Vsi pa imajo tako pozitivne kot negativne izkušnje. Večje poenotenje pri načinu dela socialnih delavcev in socialnih delavk, ki delajo na področju posvojitve, bi zmanjšalo skrajnosti pozitivnih in negativnih izkušenj, ki jih doživijo pari. Potrebno je delati v smeri pozitivnih odzivov.

6. Predlogi

V predlogih bom iz ugotovitev navedla, kakšne potrebe imajo pari po posvojitvi otroka in kaj vse jim je potrebno ponuditi. Navedla bom stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi na posvojitvev in bi jih bilo potrebno v pripravah uvesti ali dopolniti. Opisala bom pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi. Navedla bom mnenja parov o pripravi na posvojitvev ter v kakšni obliki in koliko časa bi potrebovali pripravo na posvojitvev. Opisala bom, kako menijo, da bi bilo potrebno urediti posvojitve in rejništva v Republiki Sloveniji in zakonodaji. Na koncu pa so negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centrov za socialno delo in socialnih delavcev ter delavk in bi jih bilo potrebno popraviti.

6.1. Potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka

Po posvojitvi so potrebna različna srečanja. Priprave, ki ne trajajo do posvojitve otroka, bi morale trajati do takrat, saj pari potrebujejo srečanja parov tudi od konca priprave do posvojitve – vsaj toliko, da so v stiku. Vsaj leto dni po posvojitvi so potrebna srečanja parov, ki so že posvojili. Kasneje pa so dovolj občasna srečanja. Prav tako po posvojitvi potrebujejo srečanja posvojitelskih družin, ki lahko v obliki druženja potekajo celo življenje. Ta srečanja je potrebno uvesti od vsega začetka, ko so otroci še majhni, da se jih navadijo. Pred in po najstniškem obdobju se jih otroci z veseljem udeležijo. V najstniškem obdobju pa ne želijo hoditi, ker nimajo družbe sovrstnikov. Potrebno je, da se tudi starejšim otrokom zagotovi zanimiv program in se jih spodbuja k udeležbi.

Potrebno je, da centri za socialno delo in socialni delavci ter delavke tudi po posvojitvi s posvojitelskimi družinami ohranjajo stik in jim nudijo podporo. Posvojitelska družina bi se vsaj enkrat na leto morala srečati s centrom za socialno delo. Če jih socialni delavci in delavke ne poznajo več, jim ne morejo nuditi ustrezne pomoči in podpore. Starši potrebujejo nasvete in besedo podpore, da lažje vztrajajo. Center za socialno delo otrok po posvojitvi ne sme prepustiti samo staršem in bi morali vedeti, kaj se dogaja s posvojitelsko družino. Potrebno je, da pridejo na obiske, ki bi morali biti bolj pogosti in nenapovedani, da bi poznali realno sliko družine. Potrebno je, da se to uvede in uredi tudi zakonsko.

6.2. Stvari, ki so jih pari pogrešali v pripravi

V pripravah na posvojitvev je potrebno narediti večji poudarek na partnerskem odnosu.

V pripravi na posvojitve morajo pari izvedeti več o tem, kako se otroci, ki so posvojeni, v najstniškem obdobju začnejo soočati s tem, da so posvojeni. Potrebno je, da se spregovori tudi o otrocih, ki so posvojeni že kot starejši, saj imajo za seboj že nekaj preteklosti. Pari morajo izvedeti, kako ravnati z njimi in prepoznavati njihove znake, ko bi imeli stiske (če bi jih imeli). Socialni delavci in socialne delavke morajo narediti poudarek na tem, kako ravnati s starejšimi otroki.

Priprave na posvojitve morajo obvezno kot goste povabiti par, ki je posvojil, in otroka, ki je posvojen. Pari poleg socialnih delavcev in različnih strokovnjakov predavateljev želijo slišati tudi njihove izkušnje, ki predstavljajo realno življenje. Potrebno je, da slišijo tudi posvojiteljske družine, ki imajo kakšno težko preizkušnjo.

Tudi pari, ki se pripravljajo na posvojitve, bi morali iti v šolo za starše. Socialni delavci oz. delavke bi jih lahko opozorili, da naj gredo v šolo za starše preden bodo dobili otroka. Izvedeti morajo vse o tem, kako skrbeti za otroka in ga kot dojenčka negovati.

Priprava mora vključevati tudi to, kako ravnati, ko bo otrok želel stopiti v stik z biološko družino. Bodoči starši morajo dobiti informacije, kaj mu je takrat najbolj pomembno. Izvedeti morajo, kako in kdaj mu povedati ter ali začeti stike z biološko družino, ki obstaja.

V pripravi jih je potrebno pripraviti na prihod otroka, saj otrok po navadi pride na hitro in so bodoči starši v veliki časovni stiski. Hitro se morajo odločiti, ali ga bodo sprejeli, in imeti pripravljeno opremo.

Priporočljivo je, da v pripravi parov ne silijo v pretirano sodelovanje in aktivnost, saj se nekateri pari ravno zaradi tega niso odločili, da se včlanijo. Nekateri pari pa so povedali, da sta jim ravno aktivnost in vložen trud veliko dala.

6.3. Pripovedovanja staršev o potrebah otrok, ki so posvojeni, po posvojitvi

Otroci, ki so posvojeni, po mnenju staršev potrebujejo srečanja posvojiteljskih družin. Ker nekateri to možnost imajo, nekateri pa ne, je potrebno, da se srečanja uvedejo v vseh pripravih. Otroci lahko čutijo potrebo po druženju s sovrstniki, ki so posvojeni. Priprava mora narediti poudarek na tem, da povabi tudi starejše otroke, ki so v najstniškem obdobju, da bodo imeli družbo sovrstnikov vsi otroci.

6.4. Mnenja parov o pripravi na posvojitev

Predlagam, da se uvede več priprav na posvojitev. Tudi za posvojitev je potrebno imeti izobraževanje. Vsak starš se mora pripraviti na starševstvo in vzgojo otroka, saj je to zahtevna naloga. Še posebno pa na vzgojo otroka, ki je posvojen, saj prihaja iz neznanih okoliščin in z zgodovino, ki je parom tuja. Priprava mora tudi pare, ki posvojijo v tujini, na to zelo dobro pripraviti, tudi v smislu medkulturnih pristopov. S pripravo socialni delavci in socialne delavke spoznajo par, ker drugače ne vedo, komu dajo otroka. Država bi morala urediti, da je priprava na posvojitev na voljo ljudem, ki jo potrebujejo.

Potrebno je, da priprava na posvojitev vsebuje različne oblike in načine izvajanja programa. Potrebna je priprava v skupini, kjer je omogočeno aktivno sodelovanje. Potrebno je, da na priprave vsaj občasno pridejo različni strokovnjaki, ki bi vse skupaj strokovno podkrepili. Izkazala se je predvsem potreba po psihologih – razvojna psihologija otroka. Ena izmed oblik so tudi seminarji in tečaji. Na njih bi dobili konkretne naloge s kočljivimi situacijami, ki jih morajo razrešiti oz. povedati, kaj bi naredili. Izkazala se je potreba tudi po individualnih pogovorih s socialnimi delavci in delavkami, saj nekaterih stvari morda ne uspejo povedati pred celotno skupino. Pomembno je, da priprava vključuje vse navedeno, saj »idealna« priprava predstavlja vsega po malem.

Rezultati so pokazali potrebo po pestri časovni opredelitvi oziroma trajanju priprave na posvojitev. Priprava mora trajati vsaj dve do tri leta, biti mora poglobljena. Priprava lahko traja tudi leto dni, vendar je potrebno, da je strnjena. Obvezno mora potekati do posvojitve otroka. Izkazala se je potreba tudi po kratkotrajni pripravi. Priprava bi morala potekati enkrat na mesec skozi cel čas, da se stvari obnavljajo, lahko pa tudi pogosteje. Pomembno se mi zdi, da je na voljo vsaj kakšno leto priprave, potem pa se par sam odloči, če želi ali ne želi nadaljevati. Menim, da pari zaradi obsežne priprave lahko dobijo odpor.

6.5. Ureditev posvojitve v Republiki Sloveniji in zakonodaji

V Sloveniji je v vsaki regiji potrebno urediti pripravo na posvojitev. Ni potrebno, da jo ima vsak center za socialno delo. Priprava na posvojitev mora biti finančno in strokovno podprta s strani države, zakonodaje ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, zato da je lahko dostopna vsem, ki jo potrebujejo. V Sloveniji je potrebnih več priprav za posvojitev. Področju posvojitve je potrebno nameniti več denarja. Država mora zahtevati pripravo na posvojitev, če spoštuje Deklaracijo Združenih narodov o varstvu otrok, rejništvu

in posvojitvah (1986), ki jo je podpisala. Deklaracija Združenih narodov o varstvu otrok, rejništvu in posvojitvah vsebuje tudi nekaj specifičnih priporočil, kot so: »vlade naj bi predvidevale zakonsko regulativo in učinkovit nadzor za zaščito otrok pri mednarodnih posvojitvah; poskrbeli naj bi za posebne preventivne ukrepe za zaščito otrokovih interesov; priprava na posvojitev je nedvomno preventivna oblika zaščite otrokovega interesa« (Podbevšek, Šolar Meglič 2009: 80). Država bi morala zahtevati dobre posvojiteljske starše za otroke, ki so ostali brez biološke družine. Področje priprav na posvojitev je potrebno urediti oz. preurediti tudi z ustrezno zakonodajo, ker posvojitev ne sme biti odvisna od zavzetosti vsakega posameznega socialnega delavca oz. delavke. Potrebno je, da centri za socialno delo in država poskrbijo za otroke, ki so posvojeni, tudi po posvojitvi in da ni takrat z njihove strani konec. Država je bodočim staršem in otrokom dolžna omogočiti pripravo na posvojitev. Potrebno je, da so socialni delavci in delavke prisotni vedno in ne samo takrat, ko imajo probleme.

6.6. Negativne stvari, ki so jih pari doživeli s strani centra za socialno delo in socialnih delavcev

Potrebno je, da centri za socialno delo in socialni delavci ter delavke razumejo, da so pari, ko se odločajo za sprejem otroka, v časovni stiski in so v šoku. Potrebno je razumeti, da je otrok velika odločitev in jo je potrebno sprejeti po temeljitem premisleku. Par mora imeti dovolj priprave, da lahko sprejme otroka tudi hitro, če je potrebno. Ni primerno, da socialni delavci pare vabijo na ogled otroka, saj to ni igrača, ki se jo izbere.

Center za socialno delo mora tudi po posvojitvi ohranjati stik s posvojiteljsko družino. Potrebno je, da jim socialni delavci in socialne delavke nudijo stalno podporo in pomoč ter jih v življenju spremljajo. Uvesti je potrebno bolj pogoste obiske in klice socialnih delavcev ter delavk. Obiski so lahko tudi nenapovedani. Parom je potrebno zagotoviti občutek, da po posvojitvi niso odvrženi in prepuščeni sami sebi. Nujno je potrebno, da socialni delavci in delavke družino obiščejo večkrat in ne samo enkrat, pa še takrat zaradi uradne dolžnosti. Socialni delavci in socialne delavke se morajo prepričati, ali so otroka dali v dobre razmere, česar pa ne vedo, če z družinami nimajo stika.

Spremeniti je potrebno obiske socialnih delavcev in socialnih delavk para pred posvojitvijo. Potrebno je, da socialni delavci spoznajo odnos med bodočima posvojiteljema. Trenutno, kot o tem povejo pari, ki sem jih intervjuvala, pa jih zanima samo materialno stanje para in

materialni pogoji za namestitev otroka (otroška soba). Pare je potrebno obravnavati kot osebe s čustvi in potrebami. Preprečiti je potrebno, da je skrb za pare zgolj formalna.

Odgovori centrov za socialno delo na prošnje za posvojitev morajo biti obsežnejši in bolj osebni. Potrebna je natančna strokovna utemeljitev razlogov.

Intervjuvani pari so mnenja, da so v socialnem delu pri razumevanju pravic potrebne korenite spremembe. Pari so včasih v dvomu ali strokovne delavke in delavci delajo po principu, da imajo otroci pravico do staršev in ne obratno; to ni pravilno. Spremeniti je potrebno pogled socialnih delavcev in socialnih delavk skozi oči ženske ali moškega in mame ali očeta, ki ne moreta imeti bioloških otrok. Potrebno je, da gledajo na otrokovo korist in ne na korist posvojiteljskih ali pa bioloških staršev. Stroka mora še naprej izpostavljati pravice otrok do ustreznih staršev in ne pomanjkanje otrok za posvojitev ter pravice parov, da bi posvojili otroka. Potrebno je, da socialni delavci in delavke podajo strokovno utemeljitev in navedejo razloge za svojo izbiro para, ki bo posvojil. Ne sme se dogajati, da socialni delavci oz. delavke sprejmejo odločitev za določen par z razlogom, da ta še nima otroka, drugi par pa ga že ima ter zato otroka odvzeti iz okolja, kjer je ljubljen. Pisava nikakor ne sme biti razlog za izbiro para.

Nepravilnosti socialnih delavcev in socialnih delavk pri postopku posvojitve je potrebno ukiniti. Potrebno je, da so socialni delavci in delavke usposobljeni za svoje delo. Sistem posvojitve je potrebno centralizirati. Postopek posvojitve morajo pravilno voditi, spremeniti je potrebno površnost. Obstajati morajo natančna navodila in protokol, kako je potrebno izvesti posvojitev. Socialni delavci morajo parom zagotoviti pravilne informacije in jih obvestiti o pravicah, ki jim po zakonu pripadajo. Otrokov skrbnik iz centra za socialno delo mora obvezno priti na obisk, da se prepriča, kako je otrok. Potrebno je ukiniti, da se biološkim staršem razkrije osebne podatke posvojiteljskih staršev.

Naj omenim še potrebne spremembe v pripravi na posvojitev, ki so motile en par. Socialni delavci oz. delavke parov ne smejo siliti k neprestanemu soočanju z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok. Prednosti ne smejo imeti pari, ki so bolj izobraženi in imajo boljše finančno stanje. Odnos socialnih delavcev ne sme biti pokroviteljski. Parov se ne sme siliti k pripovedovanju o sebi pred celotno skupino, če tega ne želijo.

7. Uporabljena literatura

Bevc, V. (1999). *Posvojitvev otrok: o pogumu in bolečini žensk, ki so oddale otroka v posvojitvev*. Ljubljana: DAG grafika.

Bevc, V. (2002). Kvalitetnejše preživljanje prostega časa udeležencev programa psihosocialne pomoči v zakonski krizi zaradi neplodnosti. *Socialno delo, letnik 41, številka 1, str. 43–55*.

Bevc, V. (2006). Čustveno stanje neplodnih parov pred posvojitvijo otroka. *Socialno delo, letnik 45, številka 1/2, str. 51–59*.

Bevc, V. (2015). *Osebni pogovor*.

Bizant, U. (2013). *Identiteta otroka, ki je bil posvojen*. Ljubljana: diplomska naloga.

Bizant, U. (2014). Dejavniki, ki vplivajo na identiteto posvojenega otroka. *Socialno delo, letnik 53, številka 2, str. 85–96*.

Center za socialno delo Domžale. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.csd-domzale.com/?page_id=158 [21. 6. 2015].

Center za socialno delo Jesenice. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.csd-jesenice.si/index.php/program/skupina-za-pripravo-bodocih-posvojiteljev-gorenjske> [21. 6. 2015].

Center za socialno delo Maribor. Dostopno na spletnem naslovu: <http://csd-mb.si/dejavnosti/varstvo-otrok-in-druzine/posebno-varstvo-otrok-in-mladostnikov/posvojitve/> [21. 6. 2015].

Center za socialno delo Murska Sobota. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.csd-ms.si/?page_id=1762 [21. 6. 2015].

Center za socialno delo Ptuj. Dostopno na spletnem naslovu: <http://csd-ptuj.si/ng/sl/Posvojitve> [21. 6. 2015].

Center za socialno delo Slovenj Gradec. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.csd-slovenjgradec.si/sl/page/view/id/posvojitve> [21. 6. 2015].

Cooper – Hilbert, B. (1999). Kriza neplodnosti (The Infertility Crisis). *Family Therapy Networkwer 23, številka 6 (november – december), str. 65–76*.

Čačinovič Vogrinčič, G. (1989). Rejniška družina – drugačna in pomembna. *Rejniški glasnik, letnik 3, številka 6, str. 17–23.*

Diagnostično terapevtski center Banko. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.dtcbanko.com/skupine-in-seminarji/> [21. 6. 2015].

Društvo posvojiteljskih družin Deteljica (2007). *Za novo upanje: 15 let programa priprave na nadomestno starševstvo.* Ljubljana.

Društvo posvojiteljskih družin Deteljica. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=34 [25. 4. 2015].

Društvo posvojiteljskih družin Deteljica. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.deteljica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=27 [25. 4. 2015].

Klun, M. (2009). Posvojitve v Sloveniji kot oblika socialnega starševstva. *Socialno delo, letnik 48, številka 1/3, str. 35–49, 188, 194.*

Kompan Erzar, K., Rožič, T., Simonič, B. (2011). Vloga in pomen navezanosti pri razvoju otrok v nadomestnih družinah. *Socialno delo, letnik 50, številka 2, str. 103–111, 151–152, 153–154.*

Kralj Salomon. *Osebna zbirka misli.*

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1 – načrtovanje raziskave.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Podbevšek, M., Šolar Meglič, P. (2009). *Priprava na posvojitev v Sloveniji in Evropski uniji.* Ljubljana: diplomska naloga.

Rapoša Tajnšek, P., Milošević Arnold, V., Čačinovič Vogrinčič, G., Rozman, V., Radonjič, N., Bole, M., Kovačec, A., Mikolič, M., Rajšel, S. (2002). Postopki, organizacija in standardi na področju posvojitvev. *Socialno delo, letnik 41, številka 1, str. 1–41.*

Skupnost centrov za socialno delo Slovenije (2014). *Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo.*

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2014). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Inštitut za slovenski jezik.

Sveto pismo stare in nove zaveze: slovenski standardni prevod (2006). Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije. 1 Kr 3,16–28.

Vrlinič, Z. (1993). *Posvojitve: priprava na posvojitev*. Ljubljana: diplomska naloga.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-UPB1). Uradni list RS, št. 69/2004.

Zaviršek, D. et al. (2009). *Postopki, organizacija in standardi na področju posvojitve: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo in Inštitut RS za socialno varstvo.

Zaviršek, D. (2009). Med krvjo in skrbjo. *Socialno delo*, letnik 48, številka 1/3, str. 3–16, 186, 193.

Zaviršek, D. (2012). *Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse: razvijanje novih strokovnih kompetenc v socialnem varstvu*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zupančič, E. (1987). *Posvojen otrok, zaželen in ljubljen*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

8. Priloge

8.1. Izjava o avtorstvu

Univerza v Ljubljani

IZJAVA

Spodaj podpisana Ana Stritar, študentka prvostopenjskega študija Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani, z vpisno številko 06110103, s svojim podpisom izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

»Pomen priprave bodočih staršev na posvojitev otroka«.

S svojim podpisom zagotavljam:

- da je predloženo diplomsko delo rezultat mojega samostojnega raziskovalnega dela ter da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev citirana in navedena v seznamu virov, ki je sestavni del predloženega diplomskega dela;
- da se zavedam, da je plagiatorstvo, ne glede na obliko in način predstavljanja tujega avtorskega dela kot svojega, v nasprotju z akademsko etiko in s pričakovanimi moralnimi prepričanji ter pomeni hujšo kršitev pravil in predpisov, ki urejajo to področje, kot tudi posledic, ki jih ima takšno dejanje za predloženo delo in z njim povezani status;
- da sem seznanjena z določili Pravilnika o diplomskem delu in diplomskem izpitu;
- da je predloženo pisno delo identično elektronski verziji istega dela;
- da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 16/07, 68/08 in 110/13) dovoljujem, da se zgoraj navedeno diplomsko delo objavi v digitalni zbirki eGradiva in repozitoriju UL.

V Ljubljani, julij 2015

Podpis avtorice:

S svojim podpisom:

- dovoljujem knjižnici Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani uporabo svojega rojstnega datuma za namen obdelave diplomskega dela v sistemu COBISS;
- soglašam z objavo svojega diplomskega dela na svetovnem spletu;

V Ljubljani, julij 2015

Podpis avtorice:

8.2. Povzetek

V teoretskem uvodu je povzet pregled problematike na področju posvojitve in priprav na posvojitve otroka. Na začetku je definirana posvojitev in različni načini posvojitve. Navedeni so temeljni mednarodni dokumenti ter slovenska zakonodaja na področju posvojitve. Nato pa so opisane priprave na posvojitve v Sloveniji, ki ne potekajo več, in priprave na posvojitve, ki potekajo še zdaj. Na kratko so predstavljene pomembnejše priprave na posvojitve v tujini. Zelo pomembne so naloge centra za socialno delo pri pripravah na posvojitve, pri delu s posvojitelji, postopku posvojitve, enostranski posvojitvi, posvojitvi, ko so posvojitelji tuji državljani, in pri posvojitvi otroka tujega državljanca. Najpomembnejši del teoretičnega uvoda pa je pomen priprav bodočih staršev na posvojitve otroka za starše in posledično tudi za otroke.

Dejstvo je, da v Sloveniji priprava na posvojitve ni zakonsko obvezna. Strokovni delavci imajo zelo malo možnosti bodočim staršem zagotoviti celovito in poglobljeno pripravo na posvojitve otroka, zato je pri posvojitvah odgovornost socialnih delavcev in socialnih delavk zelo velika. Kljub temu pa potreba otrok in bodočih staršev po pripravi na posvojitve zaradi tega ne sme ostati preslišana. Priprava na posvojitve je pomembna tako za bodoče starše kot tudi za otroke.

Raziskava je kvalitativna, saj sem opravila intervjuje, s katerimi sem pridobila besedne opise. Za merski instrument sem uporabila delno standardizirani intervju. Vir podatkov je šest poglobljenih pogovorov s pari, ki so se pred posvojitvijo otroka udeleževali petih različnih priprav na posvojitve. Želela sem, da so njihovi otroci že nekoliko starejši, saj imajo tako več izkušenj in boljši vpogled v pomen priprave posvojitve otroka skozi celo življenje – tudi otrokovo odraščanje. Podatke oz. empirično gradivo sem zbirala po metodi spraševanja. Na začetku sem izvedla intervjuje in jih zapisala. Analiza podatkov je bila kvalitativna. Naredila sem izbor enot kodiranja. Izjave sem razvrstila s pomočjo kodiranja.

Rezultati so razdeljeni na enajst sklopov. Prvi sklop ugotovitev opisuje izkušnje parov, ki so jih doživljali pred vključitvijo v pripravo na posvojitve, kako so se soočali z dejstvom, da ne morejo imeti bioloških otrok, zakaj so se odločili za posvojitve, kateri so bili razlogi za vključitev v pripravo na posvojitve, kako so doživljali odločanje za otroka, ko so poklicali iz centra za socialno delo ... Drugi sklop ugotovitev opisuje izkušnje, ki so jih pari pridobili s pomočjo priprave na posvojitve. Tretji sklop ugotovitev opisuje potrebe parov, ki jih imajo po posvojitvi otroka. Četrty sklop ugotovitev opisuje vse tisto, kar so pari pogrešali in jim ni bilo

všeč. Peti sklop ugotovitev opisuje neka splošna prepričanja in poglede na otroke, ki so posvojeni. Šesti sklop ugotovitev opisuje tisto, kar so starši pridobili v pripravi in menijo, da je koristno za njihove otroke. Sedmi sklop ugotovitev opisuje potrebe otrok po posvojitvi, kot jih vidijo starši. Osmi sklop ugotovitev opisuje mnenja parov ali je priprava sploh potrebna za posvojitvev otroka, v kakšni obliki naj bi potekala ter koliko časa in na koliko časa naj bi potekala. Deveti sklop ugotovitev opisuje ureditev, ki je in ki bi bila potrebna v Republiki Sloveniji in zakonodaji glede priprav na posvojitvev in glede rejništva. Deseti sklop ugotovitev opisuje pozitivne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine dobili s strani centrov za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk. Zadnji, enajsti sklop ugotovitev pa opisuje negativne stvari, ki so jih pari in posvojiteljske družine doživeli s strani centrov za socialno delo in socialnih delavcev ter socialnih delavk.

8.3. Intervjuji

POGOVOR PAR A – HČI, 22 LET, POSVOJITEV + HČI, 19 LET, BIOLOŠKA

ŽA: Midva sva par, ki sva imela pred posvojitvijo samo splošno pripravo: pogovor s socialno delavko, psihologom, obisk sodelavk centra za socialno delo. To je bila vsa priprava na posvojitev, potem pa sva dobila otroka. Z neplodnostjo sva se soočala sama, kakor sva vedela in znala. Nihče nama ni pomagal, nisva poznala parov s podobno izkušnjo, zato je bilo zelo težko. Za posvojitev sva se odločila, ker sva za vsako ceno hotela otroka. Nepripravljenost se je izkazala v dneh pred posvojitvijo, ker sva se kljub veliki želji težko odločila za otroka, ko so nama ga ponudili. Začutila sva, da to ni enostavna stvar. Za odločitev sva si vzela tri dni. V teh dneh se je izkazal velik manko nepripravljenosti na posvojitev. Na centru niso razumeli, zakaj se sploh odločava. Rekli so, da je vendar vsak otrok ljubeč in ga moraš imeti rad. Ne gre za to. Otroka nimaš rad zato, ker je ljubeč, ampak ker je tega vreden in potreben.

MA: Zaradi slabe izkušnje nepripravljenosti na posvojitev, sva po posvojitvi začutila, da potrebujeva pripravo. Bila sva pobudnika za nastanek bolj učinkovite priprave. Tako je nastala (ime priprave).

ŽA: Socialna delavka je imela program priprave v glavi in je naju ter še nekaj parov povabila k sodelovanju. Nepripravljenost na posvojitev je negativno vplivala na naju. Spoznala sva, da bi se z večjim veseljem in sproščenostjo odločila za otroka, če bi se na to pripravila. Bila sva razdvojena. Najin odnos je bil boljši, ko sva se začela udeleževati priprave. Ob parih s podobno izkušnjo sva začutila potrditev, da sva zmogla ubrati drugačno pot – pot posvojitve. Posvojitev je enakovredna pot, kot biti rodni starš. Glede zrelosti pa mora biti celo kakšno stopničko višje, ker sva morala predelati marsikaj, kar rodnim staršem ni potrebno, in preko priprave dozoreti. Najin odnos do roditeljev je bil spoštljiv, saj so najinemu otroku omogočili življenje. Nisva jih obsojala. Za otroka se nisva odločila iz usmiljenja do njega ali zaradi najine dobrote, ampak, da mu dava možnost odrasti v normalni družini. Naloga otroka ni, da nama zapolni praznino.

MA: Hlepela sva po tem, da bi nama nekdo povedal, kako on doživlja. Spraševala sva se, kaj je narobe, da naju je strah. S pripravo sva gradila odnos do otroka.

ŽA: Po nekaj mesecih priprave sem začutila, da sem z veseljem posvojiteljska mama in sem bila na to ponosna, ker me ni bilo več strah in sem bila sproščena. Razčistila sem strahove in imela pripravljene odgovore na neprijetne odzive okolice. Priprava mi je pomagala pri tem,

kako in kdaj povedati otroku, da je posvojen. Znala sva pripraviti okolico in šolo na sprejemanje dejstva, da je otrok posvojen. S tem sva pri otroku preprečila travme in napade zaradi stigmatizacije sovrstnikov. Doumela sva, da ima pravico do nadomestnih staršev, saj ga rodni starši ne morejo imeti.

MA: Kasnejša priprava na posvojitev je vplivala na to, da sva prepoznavala odzive in vedela kako reagirati, ko nama je rekla, da nisva njena starša. Ker imava še rodnega otroka, je okolica spraševala, katera je najina in katera ni. Povedala sva, da sta obe najini. S tem sva najini posvojenki dala vedeti, da pripada nama tako kot najina rojenka.

ŽA: Sproščeno sva sprejela, da ima otrok druge korenine kot midva, ki jih bo nekoč želela odkriti. Ko je iskala rodne starše, sva jo pri tem podprla in ji stala ob strani. Vsi so nama govorili, da je posvojiti otroka isto kot ga roditi. Skozi vsa leta in pripravo sva spoznala, da je to na zunaj in za druge ljudi res, v resnici, za našo družino, pa še zdaleč ne.

MA: Priprava naju je »oborožila«, da sva se po posvojitvi znala braniti pred okolico.

ŽA: Rodno hči sva pripravila na to, da sta sestri. To, da je njena sestra posvojena, je sprejemala kot dejstvo in ji nisva skrivalo. Dejstvo posvojitve je raslo kot nekaj normalnega, vendar ne tako, kot da ga ni.

ŽA: Življenje je tako zahtevna stvar, da te nobena priprava ne more dovolj obvarovati pred padci, ko pridejo problemi. Priprava nama je pomagala, da sva se znala pobrati. Dobila sva velik krog ljudi, s katerimi sva bila povezana. Veliko so nama dale njihove izkušnje. Dobila sva prave prijatelje, s katerimi sva ostala povezana. Najina posvojena hčerka se je počutila suvereno v krogu sebi enakih otrok. Na srečanjih z ostalimi posvojiteljskimi družinami se je dobro počutila.

MA: Ostale otroke, ki so bili posvojeni, je zelo cenila in so ji veliko pomenili.

ŽA: V pripravi je bil velik poudarek na to, kako ravnati z otrokom prva leta po posvojitvi. V pripravi se mi je zdel premajhen poudarek na odnosu med nama. Premalo sva izvedela, kako ravnati v otrokovi puberteti, saj takrat še ni bilo izkušenj o tem pri parih, s katerimi je društvo delalo. Otrok, ki je posvojen, ima v času pubertete še bolj specifične težave.

MA: Menim, da brez priprav posvojitve ne more biti uspešna.

ŽA: Ne predstavljam si, kako se gredo pari, ki se niso pripravljali skozi vsa težka obdobja v življenju, posvojitelske družine.

MA: Temeljita priprava pomeni, da sprejmeš dejstvo, da ne moreš imeti rodnihi otrok. Pomeni tudi sprejeti otroka z vsemi njegovimi lastnostmi, ki jih je prinesel s seboj posvojen otrok. Naučiti se moraš, kako boš živel z njim. Tretja pomembna stvar pa je temeljita priprava na nevarnosti, ki pretijo na odnos med nama.

ŽA: Pomembna je tudi priprava okolice na posvojenega otroka. Kako skozi vsa obdobja otrokovega razvoja upoštevati tudi razvojno psihologijo otroka. Pogrešala sem kakšnega strokovnjaka s tega področja, še posebej posvojenega otroka.

MA: Veliko informacij o odnosu med posvojitelji in posvojenci nama je podala socialna delavka s CSD. Imela je ogromno izkušenj. Zelo pomemben se mi je zdel poudarek na trojni krog – posvojitelj, posvojiteljica, otrok. Vedela sva, kje je najino mesto, ter da sva midva oče in mati. Naučila sva se, da nisva samo rednika, ampak oče in mama, ki sva vzgajala otroka in sva bila na to ponosna.

ŽA: Začutila sem, da sem lahko prav tako v polnem pomenu mama, čeprav nisem rodila. Včasih sem začutila, da nisva samo nadomestna (neoriginalna) starša, ampak da imava prav tako glavno vlogo.

MA: Vedela sva, da imava svojo vlogo. Zato je tudi posvojitev boljša rešitev, saj otroku nisi zgolj začasni rejnik, ampak si starš.

ŽA: Meni se zdi najboljša skupinska priprava, ker si v skupini aktiven in moraš nekaj dati od sebe. Na predavanju si pasiven in samo nekaj vzameš. Ne rabiš vlagati truda. Osebne izkušnje ostalih članov skupine so zelo dragocene in jih ne moreš dobiti v nobeni literaturi. Tretja najpomembnejša stvar, ki sva jo dobila skozi pripravo, pa so prijateljski stiki s podobnimi pari, ki ostanejo za celo življenje. Odnosi in prijatelji so nama največje bogastvo v življenju. To sva pridobila s tem načinom priprave. Menim, da bi bilo pripravo dobro obogatiti z občasnimi predavatelji, ki bi vse še bolj strokovno podkrepili ter vsaj kakšen obisk seminarja, ki bi bil recimo enkrat na leto. Nekaj takšnih seminarjev smo v pripravi celo imeli. Občasno sva pogrešala malo več individualne priprave. Socialna delavka je bila kadarkoli pripravljena govoriti z nama. Del programa bi lahko vključevalo prav individualno delo z vsakim parom posebej.

MA: Sam bi v »idealno« pripravo vključil skupinski del s strokovno podkrepitevijo in občasno tudi individualni del. Mislim, da mora priprava trajati vsaj dve do tri leta. Par mora vedeti, da si bolečine zaradi dejstva, da ne more imeti bioloških otrok, ne more zaceliti z otrokom.

ŽA: Želela bi poudariti, da priprava na posvojitev ne pomeni pridobivanja znanja. Gre za notranjo preobrazbo posameznika in para. Pridobila sva nov pogled na življenje, kar pa ne gre od danes na jutri, ampak traja dalj časa. Samo predavanja ti ne dajo notranje preobrazbe. Obvezno bi bila vsaj kakšno leto po posvojitvi potrebna nekakšna srečevanja, kasneje pa je dovolj občasno. Odvisno od tega koliko časa je par hodil na pripravo pred posvojitvijo in kakšnega otroka je posvojil.

MA: Rabila sva stalen stik in podporo s strani parov in socialne delavke. Menim, da bi bilo dobro, da bi obstajala tudi organizirana srečanja parov, ki so že posvojili s strani socialnega dela.

ŽA: Posvojiteljska družina bi se vsaj enkrat na leto morala srečati s CSD-jem, da se ohrani kontakt in spremljanje načina njenega življenja. Ko prideš čez leta, nič ne vedo, kaj se je dogajalo z nami, in nam ne znajo pomagati. Če nas ne poznajo več, nam ne morejo nuditi pomoči in podpore. Ne gre za kontrolo, ampak stik. CSD mora vedeti, kaj se dogaja z nami, in bi lahko vsaj enkrat na leto prišel na obisk.

MA: Moje mnenje je, da ne bi bilo potrebno, da se vsak center za socialno delo ukvarja s pripravami na posvojitev. Lahko bi uredili nekaj priprav – npr. v vsakem okrožju Slovenije ena.

ŽA: Stroka bi morala biti v stalnem stiku z družino. Če bi SD poznal družino, bi takoj vedel pomagati. Ali pa bi rekel: Ves čas vidimo, da pri vas to ni v redu, dajte to področje uredit. Če pa npr. 10 let sploh ni kontakta s CSD, potem tudi ne ve, kako se odzvati v danem primeru.

MA: S strani CSD nisva po posvojitvi imela nobenega kontakta in nisva imela nobene podpore oz. spremljanja. Z njimi sva stopila v stik samo takrat, ko je najina posvojena hčerka iskala biološke starše. Drugega kontakta nismo imeli.

ŽA: CSD je svoje delo zaključil s tem, ko sva dobila otroka.

MA: Podpore sva dobila s strani priprave zato, ker sva bila vanjo vključena. Iz istega razloga sva jo dobila tudi od socialne delavke. Mislim, da bi priprava na posvojitve morala biti finančno in strokovno podprta s strani države.

ŽA: Zaradi priprave sva vedela, da bo nekoč iskala svoje korenine. Skozi pubertetno obdobje sva čutila, kako se ji majejo tla pod nogami. Želela sva si, da bi prišla do podatkov o bioloških starših, ker sva vedela, da ji bo to pomagalo. Ni naju bilo strah in nisva bila užaljena.

MA: Škoda, da ni prišlo do stika z roditeljico. Čutiva, da najini posvojenki zaradi tega nekaj manjka.

MA: V Sloveniji je premalo priprav za posvojitve. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bi moralo to podpreti. Prav tako bi morala zakonodaja to podpreti. Več je podpore pri rejništvu kot posvojitvi.

ŽA: Tudi rejniki morajo imeti obvezno pripravo in pridobiti licenco za rejništvo. Večino SD še vedno zanima materialno stanje, ne pa odnos med bodočima posvojiteljema. Ravno kar mi je prijateljica rekla, da imata premajhno stanovanje in sta šla gradit hišo. Saj sama vesta, da imata premajhno stanovanje. Sama čutim brezbržnost države. Za rejništvo je denar, za posvojitev pa ne.

POGOVOR PAR B – HČI, 19 LET, POSVOJITEV

ŽB: Vključenost v program priprave na nadomestno starševstvo je name zelo globoko vplivala. Vsekakor si naše posvojitve ne predstavljam brez vključenosti v program priprave na nadomestno starševstvo pri društvu.

MB: Vključitev v program je tudi meni prinesla kar nekaj novih spoznanj.

ŽB: Ko sva ugotovila, da ne bova mogla imeti rodni otrok, je mož predlagal, da otroka posvojiva. Slišalo se je zelo enostavno. Takoj sva dala vloge za posvojitev na vse CSD-je v Sloveniji ter iskala tudi druge možnosti, da bi našla otroka zase. Najin prijatelj, duhovnik, nama je povedal, da pozna par, ki je vključen v neko društvo, kjer sta dobila in posvojila otroka. Poklicala sva ta par (par A), ki naju je prijazno povabil v svoj dom. Predstavila sta nama delovanje društva ter program. Postaloma je jasno, da društvo ni »skladišče« otrok, ampak da v društvu poteka priprava na sprejem tujega otroka.

Odgovori CSD-jev so naju razočarali, bili so skopi, neosebni. Otrok za posvojitev je zelo malo, je bila rdeča nit vseh. Edino iz CSD (ime) sva dobila nasvet, da se morava na posvojitev pripraviti in zanj dozoriti. Svetovano nama je bilo, naj se obrneva na društvo. V tistem času sva se še enkrat srečala z delom društva. Na televiziji je bil prispevek v oddaji Obzorja duha o društvu in njegovem delu. Vse to naju je spodbudilo, da sva napisala prošnjo za pogovor na društvo. Strokovna sodelavka v programu naju je povabila na razgovor in nama predlagala, da se vključiva v novo skupino, ki bo začela s pripravo na nadomestno starševstvo jeseni tistega leta.

MB: Sam nisem bil najbolj navdušen nad vključitvijo v skupino, vendar sva vseeno sklenila, da greva na prvo srečanje. Ko sem ugotovil, da bo potrebno kar veliko sodelovati, brati, pisati utrinke, pa je bilo moje pripravljenosti za vključitev hitro konec.

ŽB: Vzela sva si čas do naslednjega srečanja, da razmisliha, ali je priprava tisto, kar želiva. Obenem sem želela, da se mož sam odloči, ali greva v to, saj sem vedela, da je meni lažje govoriti osebne stvari pred praktično tujimi ljudmi kot njemu.

MB: Na koncu sem vseeno predlagal, da greva na naslednje srečanje. Začutil sem, da je to edina možnost, da prideva do otroka.

ŽB: Meni osebno je društvo dalo ogromno, poleg same priprave, tudi osebno. Odprli so se mi novi pogledi na življenje in srečala sem se s temami, o katerih prej nisem razmišljala. V tem času sem, poleg »obvezne« literature, prebrala ogromno knjig za osebno rast. Še danes znova preberem katero od teh knjig ter v njih najdem kakšen nov pogled na življenje. Delo v društvu mi je dalo širino v odnosu do življenja, sprejemanja ljudi. Nisem več videla samo črno – belo.

MB: Že po prvih mesecih vključitve v program nama je postalo jasno, da nisva več primerna za dojenčka, saj sva bila med starejšimi pari v skupini. V programu so nas soočili z realnostjo, da je na razpolago malo dojenčkov ter pokazali možnost, da morda posvojimo večje otroke, ki so trenutno v rejništvu, ki so večji, s posebnimi potrebami, iz težkih razmer ... Slišala sva tudi pričevanja ostalih, kar nama je zelo pomagalo.

ŽB: V programu se je veliko govorilo o tem, da je treba preseči neplodnost. Že pred vključitvijo v pripravo sem se odločila, da ne želim umetne oploditve. Vedela sem, da je zato zame edina možnost, da sprejem tujega otroka. Čeprav se mi je zdelo, da me neplodnost ni preveč zaznamovala, sem kljub temu čutila, da tudi jaz zaradi tega trpim. Prav v tem času je

bila moja najmlajša sestra noseča in mi jo je bilo zelo boleče gledati. Spraševala sem se, kaj sem naredila narobe, da ima ona lahko otroka, jaz pa ne.

MB: Že februarja, po vključitvi v program, so nama ponudili sprejem otroka v rejništvo. Šlo je za brata in sestro, ki sta nujno potrebovala takojšnje, vendar kratkotrajno rejništvo. Zaradi čustvene podhranjenosti obeh otrok so strokovni delavci na CSD ocenili, da otroka potrebujeta ločeno rejništvo, zato so predlagali namestitev v ločenih družinah, ki pa bi morali imeti stike. Nama so predlagali sprejem dve leti in pol stare deklice, deček pa bi bil nameščen k drugemu paru iz naše skupine.

ŽB: Odločitev za to rejništvo ni bila lahka, saj je bilo predvideno začasno rejništvo za tri mesece. Brez priprave tega ne bi zmogla, saj sva otroka želela za stalno. Delo v programu me je pripeljalo do tega, da sem prišla do sklepa, da lahko otroku ponudim dom tudi začasno. Če bi mi vse to nekdo pred vključitvijo v pripravo samo omenil, bi mu rekla, da je zmešan. Kljub temu je bila noč, preden sva šla zjutraj po otroka, najdaljša in najbolj naporna v mojem življenju. Kljub temu, da smo se že dogovorili, da vzameva otroka v rejništvo, so se tik pred zdajci nenadoma pojavili zadržki.

MB: Sam imam dva otroka iz prvega zakona in želel sem ženi dopovedati, da sprejem otroka ni pravljica, ampak velika odgovornost, sploh, ker je zaradi službe veliko od doma. O otroku, ki sva ga bila pripravljena sprejeti, pa nisva vedela praktično nič. Tudi ena od strokovnih delavk v programu je dan pred prihodom otroka imela pomisleke zaradi dejstva, da je bilo predvideno kratkotrajno rejništvo, čeprav je strokovna služba na otrokovem CSD ocenjevala, da je malo verjetnosti, da bi se otroka po treh mesecih vrnila v matično družino.

ŽB: Sem samozaposlena, imam računovodski servis in takrat smo delali zaključne račune še do konca februarja. Otrok pa je prihajal k nam 5. februarja. Res je bila težka situacija. Resnično nisem vedela, kako se bo vse končalo, saj sem tiste dni delala cele dneve. In ko mi je zvečer pred prihodom otroka še mož izrazil svoje pomisleke, me je čisto zlomilo.

MB: Umaknil sem se v delavnico, ker sem čutil, da mora biti sama, se sama dokončno odločiti. Saj sem bil pripravljen maksimalno pomagati, vendar pa sem želel, da je njena odločitev zavestna in ne čustvena.

ŽB: Skoraj celo noč sem prejokala. Mož je bil v delavnici, slišala sem, da nekaj dela. Molila sem in jokala in približno ob petih zjutraj mi je postalo jasno, da morava vzeti tega otroka. Bil

nama je namenjen. Kmalu potem je tudi mož prišel iz delavnice in vedela sva, da sva se vsak zase res odločila za tega otroka. Zgodaj zjutraj me je klicala še mama, spet s kupom dvomov glede skrbi za otroka, glede podjetja ... Rekla sem ji, da me to ne zanima več. In sva šla po otroka.

MB: Do tega sklepa verjetno ne bi prišla, če ne bi bila precej dobro pripravljena. V programu so se nama odpirale oči.

ŽB: Ko nama je strokovna delavka iz otrokovega CSD predlagala, naj prideva otroka najprej pogledat, sva to odklonila. Vedela sem, da otrok ni iz trgovine z igračami, ki jih greš gledat in izbirat. Pojavil se je otrok, ki nama je namenjen. Danes vem, da sem tisto noč preden sva šla po otroka, v svojem srcu rodila tega otroka. Ni bilo več pomembno, kakšen je ta otrok in koliko časa bo pri nama. Pripravljena sem bila na vse. Pa tudi, če bo pri nama samo tri mesece. Mati bom temu otroku tri mesece. Bolje tako, kot nobenemu nikoli.

MB: Vse se je lepo izteklo. Otrok se je zelo hitro prilagodil na življenje z nama, ženina starša sta veliko pomagala, da je žena lahko delala, saj nama zaradi rejništva ni pripadal posvojiteljski dopust.

ŽB: Pravzaprav se ne spomnim, da bi imela na začetku kakšne posebne težave. Gotovo tudi zato, ker sva še naprej hodila v program in ker sva imela možnosti kadarkoli poklicati strokovni sodelavki na društvu, ali pa sva se lahko pogovorila s kakšnim parom iz društva, ki je že imel posvojenega otroka. Bilo mi je lahko pri srcu, saj sem lahko vse probleme, povezane z deklico, predelala v programu. Na srečanju smo si vedno vse povedali. Vedela sem, da je še nekdo s podobno izkušnjo, ki mi lahko pomaga. Lažje je, ko veš, da nisi sam. Ko sva po prihodu deklice urejala papirje, sva morala po potrdilo na matični CSD, kjer so naju spraševali po hiši, službi ... Nihče naju ni obravnaval kot osebi. Vsi so se ukvarjali s tem, kaj imava. Ne predstavljam si, da nimaš priprave, da te obravnavajo samo površinsko, potem pa se morda znajdeš v težavah. Kako naj prosim pomoč na centru, če mi oni niso nudili nobene pomoči in priprave.

MB: Na matičnem CSD so jih res zanimale samo finance in materialno stanje. Na pripravi pa sva slišala stvari, ki niso bile materialnega značaja, ampak čustva, premagovanje težav. In ko smo s hčerko hodili na srečanja in pohode, se je tudi ona začela srečevati z drugimi otroki, kar je pomagalo pri njeni vključitvi v družbo.

ŽB: Nobena šola ali izobraževanje ti ne da odgovorov na vse, ker ti življenje prinese nepredvidljive situacije. Šola pa te lahko pripravi. Mislim, da sva v pripravi dobila dovolj informacij in širokega znanja, da sva lahko prebrodila težave. Če sva potrebovala pomoč, sva jo znala poiskati. Vse, kar sem dobila v programu, mi je pomagalo tudi, da sem prepoznavala stiske, ki jih je otrok doživljal. Nisem bila v zadregi, ko smo se pogovarjali o njenem izvoru. Da jo je rodila neka druga mama, sem ji skušala povedati že kmalu po prihodu v najino skupnost. Na pripravah smo govorili o tem, da je o vsem treba govoriti odprto in da je že majhnemu otroku treba povedati, da je posvojen ali v rejništvu. Sama sem si izmišljevala pravlјice, skozi katere sem ji govorila o tem, kako in zakaj je prišla v našo družino. Otrok mora od prvega dne vedeti, da je posvojen, mu pomagat, da to sprejme. Kasneje je zato manj problemov.

MB: Pri nas sploh nismo mogli skriti, da smo malo drugačna družina. Glede na to, da je bil otrok v reji, sva imela predvsem obveznosti, morala sva sodelovati z otrokovim CSD. Sva pa kmalu ugotovila, da se otrok zelo boji, kadar smo šli na CSD.

ŽB: Nekajkrat smo bili na srečanjih rejniških družin, ki jih je prirejal otrokov CSD. Na enem srečanju smo šli na neko goro. Na poti nazaj sta nama socialni delavki ponudili prevoz z avtom. Jaz sem se želela peljati, saj je bila pot še kar dolga. Odprla sem vrata in hčerko želela potisniti v avto. Hčerka je zavreščala in mi skočila v naročje. Bilo je popolnoma jasno, da se boji, da jo bom pustila pri njih.

MB: Srečanj rejniških otrok ni marala. Takoj, ko smo ji povedali, da bomo šli na CSD, je bila slabe volje. Ko se je usedla v avto in smo se odpeljali na srečanje, je otrpnila ter ni govorila. Ko pa smo šli domov, je oživela. Mislila je, da jo bova tam pustila. Prav travma, ki jo je otrok doživljal ob vsakokratnem srečanju na CSD, nama je dala misliti, da res ni potrebno, da takoj tečeva na CSD, ko naju pokličejo. V programu sva se namreč naučila, da je treba najprej gledati koristi otroka.

ŽB: Prav to, kar sva se naučila v programu, nama je pomagalo, da sva dolžnosti, ki sva jih imela kot rejnika, spremenila v pravice. Dolžnost in pravica, da zaščitim otroka, če je potrebno. V programu sem dobila to moč, odločnost, suverenost.

Po treh mesecih rejništva je postalo jasno, da to ne bo kratkotrajno rejništvo. Po izteku treh mesecev smo imeli na CSD srečanje z biološkimi starši. Kasneje je otrokova matična družina

dokončno razpadla, starša sta se strinjala s posvojitvijo in otrok je bil posvojen, ko je bil star šest let.

MB: Živo se spominjam tega srečanja z biološkimi starši. Prisotnost policije, saj je oče grozil, da hoče deklico nazaj, midva pa naj v zameno vzameva njunega novorojenega otroka. Res nisem vedel, koga naj mirim ali tolažim. Otrok je bilo čisto apatičen, oklepal se je žene in ni želel k biološkimi staršem, čeprav sva ji doma povedala, da gremo samo na obisk, da bo šla z nama nazaj. Zelo se mi je smilila biološka mati, ki je ves čas jokala, saj ni mogla razumeti, zakaj njen otrok noče k njej. To je bilo tudi edino srečanje z biološkimi starši. Biološki oče je umrl, bili smo na njegovem pogrebu, mame pa hčerka ni videla od tistega srečanja. Vemo, da si mama sedaj, ko si je sama uredila življenje z novim partnerjem, želi, da bi se srečali. Nekajkrat je preko CSD in z najinim dovoljenjem hčerki pisala in ji poslala svojo sliko. Vendar hčerka ne želi imeti stikov z njo.

ŽB: Ko sem dojela, da je matična družina mojega otroka razpadla, sem želela dobiti vsaj nekaj spominov iz njene preteklosti. S pomočjo CSD smo od biološkega očeta dobili nekaj fotografij, tako da ima najin otrok vsaj nekaj spominov iz življenja v matični družini. V programu smo govorili o pomembnosti življenjske knjige otroka in bilo bi mi zelo žal, če ji teh fotografij ne bi zbrala v trenutku, ko sem do njih še lahko prišla, saj je to edina sled njenih prvih dveh let in pol. S hčerko se sedaj, ko ima tudi sama otroka, velikokrat pogovarjava o rodni mami. Spodbujam jo, da o njej govori, saj želim, da bi bolje razumela, da je bila njena biološka mama takrat v stiski in jo je zato oddala. Mislila sem, da bo privolila v srečanje, ko bo sama postala mati, vendar čutim, da je prav rojstvo otroka poglobilo v njej odločitev, da srečanje z biološko mamo odklanja. Jaz sem sicer mnenja, da bi bilo koristno, da se sreča z njo, da se z njo pogovori. Vem, da bi ji to pomagalo na poti do dobre samopodobe. V sebi nosi slabo samopodobo, ki pa se je začela izboljševati odkar ima otroka, saj vidi, kako lepemu bitju je bila sposobna dati življenje. Sem pa prepričana, da bo čas naredil svoje in da bo tudi sama začutila stisko rodne matere ter ji tako pustila do svojega srca.

MB: Temeljita priprava ti pomaga v takih situacijah. Ne nauči te, kako menjati plenice in otroka nahraniti. Priprava te nauči prepoznavati življenjske situacije in jih primerno reševati.

ŽB: Otrok ni vreča krompirja in ga ne moreš postavljati, kakor se ti zljubi. Ni igrača iz trgovine. Še posebno pa otrok, ki je že začutil zavrnitev. Zato menim, da nihče ne bi smel posvojiti brez priprave. Za vsako delo imaš izobraževanje, za posvojitev se pa kar samo po sebi razume, da se potrebuje samo dobra materialna osnova. Tudi tisti, ki rodijo otroka, bi se

morali pripraviti na vzgojo. Pri posvojitvi pa dobiš otroka, ki ga ne poznaš, iz neznanih okoliščin in z zgodovino, ki ti je tuja. Delo v programu me je pripravilo na to, da ima lahko otrok čudne reakcije ob določenih okoliščinah. Naučila sem se prepoznavati, zakaj tako reagira. Vem, da je s seboj prinesla poln »nahrbtnik« skrivnosti. Skušam ji pomagati, da težave premaga in gre lahko naprej. Tudi hčerkin otrok, ki ga je rodila zelo mlada, je posledica njenega »nahrbtnika«, potreba po biti še bolj ljubljen. Počasi to odvisnost prerašča, stojiva ji ob strani in sva ji vedno na razpolago, čeprav ne živi več z nama. Skušava ji pomagati, da bo odložila težko popotnico, ki jo nosi s seboj. Včasih razmišljam, da sva bila na vse skupaj celo premalo pripravljena. Temeljita priprava ti da vedeti, da ti noben otrok ni dan za vedno in da ni tvoj. Dan ti je za določen čas, da zraste in potem živi svoje življenje. Pomembno je, da otroku pomagaš odložiti »nahrbtnik«, da samozavestno stopi v življenje. To je smisel vsake vzgoje.

ŽB: Preden sva se vključila v program in sva dobila otroka, sva se spraševala, zakaj sploh potrebujeva pripravo. Samoumevno je, da dobiš otroka in si ga pripravljen vzgojiti, vendar to ni res. Kot je obvezna osnovna šola, bi država morala predpisati, da je za posvojitev potrebna priprava na starševstvo. Meni je blizu oblika, ki smo jo imeli na pripravi, in bi jo priporočala. Priprava mi je veliko dala, čeprav je od mene zahtevala veliko energije. Marsičemu sem se morala prilagoditi, ampak mi je odprla oči. Bistvo priprave je, da sprejemem otroka in ga vzgojim v normalnega, zdravega človeka. Otroku ne more biti obliž na bolečino moje neplodnosti. Ne želim posploševati, ampak glede na moje izkušnje, je napaka našega socialnega dela v tem, da se na posvojitve gleda skozi oči ženske in slovenske matere – Cankarjeve mame. Sedanji sistem posvojitvev, ki je razpršen po vseh CSD-jih, dovoljuje, da delajo na posvojitvah socialni delavci s premalo izkušnjami in usposobljenosti. Prav zato se socialne delavke lahko zelo hitro identificirajo z bolečino neplodne ženske, ki ne more imeti otroka, ali pa biološke mame, ki trpi, ker ne more več videti svojega otroka. In potem se vsi skupaj gnetemo v lažnem samopomilovanju in s tem delamo največjo škodo prav otrokom.

Socialna delavka, ki ima gotovo največ izkušenj s posvojitvami v Sloveniji, vztraja, da mora trajati priprava približno tri leta. Osebno sem mnenja, da je potrebno toliko časa, da se v tebi premakne nekaj temeljnega. Zato je to lahko tudi več let. Vsak človek ne čuti potrebe po pripravi, saj smo si ljudje različni. Vendar menim, da bi država to morala zahtevati, če govorimo, da spoštujemo Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala tudi naša država. Torej bi prav država morala zahtevati dobre nadomestne starše za otroke, ki izgubijo matično družino. To pa ne more biti brez temeljite priprave potencialnih parov.

Sama sem tudi aktivno delala v društvu, bila sem predsednica 8 let. Imela sem stike v zvezi s posvojitvami na različnih nivojih. Najbolj težko mi je bilo, ko sem imela stike z otroki, ki se o svoji posvojitvi niso mogli odkrito pogovarjati s posvojitelji, ali pa ko so posvojenci pripovedovali, kako jih posvojitelji ali okolica zaničujejo zaradi njihovega izvora. To je vse posledica popolne nepripravljenosti. Poleg tega sem vedno znova doživljala popolno nerazumevanje javnosti, tudi strokovne, ko sem se udeleževala snemanj in intervjujev, kjer se je vedno izpostavljalo samo pomanjkanje otrok za posvojitev ter pravice parov, da bi posvojili otroka.

MB: Čeprav sam nisem bil tako aktiven pri delu v pripravi kot žena, sem jo podpiral in ji pomagal po svojih močeh. Tudi jaz sem želel, da dava tudi midva nekaj generacijam parov, ki so prihajali za nama. Zato sem bil vedno pripravljen sodelovati pri kakšnem snemanju naše celotne družine, kjer smo lahko predstavili delo društva.

ŽB: Priprava je kot razširjena družina. Zato smo se vedno skušali udeleževati prireditev, ki so bile pripravljene v okviru društva. Hčerka je sicer kasneje, ko je bila že najstnica, v društvu pogrešala družbo svojih let. Zato smo včasih s seboj vzeli kar kakšno njeno prijateljico samo zato, da je šla na prireditev. Priprava bi morala spodbujati starše, da se tudi starejši otroci udeležujejo srečanj. Obiska posvojiteljskih dogodkov ne bi smeli dojemati kot stigmo. Na teh srečanjih ima vsak posvojenec možnost, da spozna otroke, ki imajo podobne izkušnje.

MB: Sedaj, ko sva sama, se skušava udeležiti še kakšnega srečanja, na srečanje v Preddvor pa greva vedno. Upava, da se nama letos pridruži tudi hčerka s svojo hčerko.

ŽB: Od matične CSD sva dobila samo potrdilo, da imava materialne pogoje za namestitvev otroka. Vprašali so naju samo po stanovanju, službi, kakšne dohodke imava. Hčerka je bila nameščena iz CSD, kjer je delovala (ime socialne delavke). Imeli smo srečo, da smo imeli njo. Imela je ogromno izkušenj na področju posvojitve, znala je pomagati, povedati, svetovati. Jaz osebno pa sem se vseeno največ obračala na (ime socialne delavke). Čeprav cenim skupinsko delo, menim, da so individualni pogovori zelo pomembni, saj nekaterih stvari morda ne moreš povedati pred celotno skupino. Zato mora biti vseeno možnost, da se z nekom individualno pogovoriš. Z gotovostjo lahko trdim, da tako dobrih in poglobljenih priprav, kot so na društvu, ni na nivoju CSD. Za tako občutljivo področje, kot je sprejem tujega otroka, bi morali uvesti poglobljene priprave in ne samo tečaje in predavanja. Mogoče bi bila priprava tudi krajša kot tri leta.

MB: Vsaj eno leto. Obvezno.

ŽB: V enem letu se lahko vsaj delno prepoznaš. Sedaj je veliko posvojitev iz Rusije in tudi iz Afrike. Kolikor vem, celo Rusi zahtevajo potrdilo o opravljeni pripravi na posvojitev. Nekoč sem na internetu brala članek o tem, kako je Američanka posvojila otroka iz Rusije. Čez nekaj časa ga je z letalom poslala nazaj v Rusijo, ker je bil problematičen in ga ni mogla več obvladovati. Zame je to samo dokaz o nepripravljenosti. Tisti, ki posvojijo v Rusiji ali Afriki, bi se morali dobro pripraviti, saj so ti otroci iz zelo težkih razmer. Sedaj, ko so majhni, je čudovito, ko pa bodo odrasli, pa ne vem, če bo še tako idealno.

MB: V pripravi lahko tudi ugotoviš, da otroka ne potrebuješ. Ugotoviš, da sta drug drugemu dovolj in da otroka ne potrebujeta. Ali pa se sprostiš in potem rodiš svojega otroka.

ŽB: Vsak bi se moral pripraviti na starševstvo, ker je to zahtevna naloga. Vedno znova lahko vidimo, da veliko ljudi na to ni pripravljenih. Otroka moraš sprejeti, kakršen je, ne sme biti samo obliž na rano. Moj otrok je s seboj prinesel velik »nahrbtnik« z vso svojo preteklostjo. Kar me je delo v programu društva naučilo je, da v težavnih trenutkih nisem nikoli razmišljala, da ima otrok težave zaradi svojega izvora. Ker to ni res. Raje sem razmišljala o tem, kje nisem bila dovolj pozorna, ali sem bila premalo pripravljena, da bi pravočasno prepoznala stisko otroka in mu primerno pomagala.

Morda še to. Veliko parov čaka na otroke, nekateri jih gredo iskat v tujino. Ob tem pa si zatiskamo oči pred množico slovenskih, ki so in ostajajo v trajnem rejništvu. Sama sem bila rejnica in verjetno bi najin otrok tudi lahko ostal v trajnem rejništvu po razpadu matične družine. Vendar smo s strokovno pomočjo delavk na CSD uspeli dati moji hčerki in njenima bratoma tople in trajen dom. Ko sva hčerki povedala, da bo posvojena, da bo postala najina prava hčerka z istim priimkom kot midva, je rekla: »O mami, oči, čestitam!« Bila je zelo vesela in umirjena. Tudi ko je mož zamujal na svečano posvojitev, je bila mirna, saj je vedela, da bo prišel: »Mami, saj veš, da vedno zamuja.« Začutila sem v njej globoko umirjenost. Ni je bilo strah, saj je vedela, da smo mi njeni in ona naša.

POGOVOR PAR C – SIN, 7 LET, POSVOJITEV

ŽC: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti otrok, sva se odločila, da bova posvojila. Od nekdaj sem čutila, da ne bova imela rodnihih otrok. Ne vem zakaj. Možnosti zdravljenja ni bilo. Bila je možnost posvojitve ali umetne oploditve. Umetne oploditve nisva želela, ker bi imela

preveč vprašanj, kako otroku povedati, ali mu povedati ali ne. Ko sva šla k zdravniku za umetno oploditev, sva ga vprašala, kako povedati otroku. Rekel je, da mu ne povedati. Z njim sva takoj zaključila, saj se ne strinjava s tem. Zato je bila edina opcija posvojitve.

MC: Pri umetni oploditvi nisva na istem. V tem primeru bi nekdo bil biološki starš, drugi pa ne.

ŽC: V življenju pridejo različne stvari in lahko bi se skregala. Takrat lahko pridejo nehote očitki, čigav je otrok. O posvojitvi nisva imela predsodkov in ni bilo veliko dilem.

ŽC: Ko sva šla na CSD, da bi želela posvojiti, nama je SD predlagala pripravo. Imeli smo jo enkrat na mesec na različnih CSD-jih. Menjavanje krajev nama ni bil noben problem. Priprava se mi je zdela super. Imela sva stik z drugimi, videla sva, kako se oni soočajo s tem. Imeli smo različne delavnice. Karkoli smo lahko vprašali. Po pripravi sva čisto pozabila na to, da sva v postopku. 5 let po pripravi, so naju poklicali, da imajo za naju otroka. Od nekdanj sem čutila, da ne bova mogla imeti rodni otrok. Ne vem zakaj. Kar nekako vem, da mora biti točno ta otrok pri nama. S tem, da ne moreva imeti rodni otrok, sva se morala soočiti sama, ker takrat ni bilo nikogar od strokovnih delavcev, ki bi nama pomagal. Pripravo ne posvojitve sva imela kasneje, ko je bil prvi šok glede neplodnosti že mimo. Zdravstvo se je ob preiskavah za neplodnost do naju vedlo zelo birokratsko. Nihče nama ni povedal, na kaj sumijo. Ob različnih pregledih naju je po naključju ena medicinska sestra vprašala, če veva, na kaj sumijo kot vzrok za neplodnost. Rekla sva ji, da ne. Povedala nama je, da sumijo, da gre za genetsko napako, kar se je kasneje izkazalo kot potrjeno. Nihče od zdravnikov nama tega prej ni omenil. V pripravi na posvojitve mi je bilo vseč, da so odgovorili na vsa vprašanja. Slabih odzivov iz okolice nisva doživela. Zoprno mi je bilo edino to, da so naju vsi spraševali, kaj še čakava, zakaj nimava otrok. Mislili so, da želim zaključiti študij. Nisem želela prikrivati posvojitve in tega, da ne moreva imeti otrok. Osredotočala sem se na to, kaj narediti v trenutni situaciji. V pripravi smo govorili o tem, kako in kdaj otroku povedati, da je posvojen. Prišli so tudi gostje (psihologi), ki so govorili o različnih temah, ki smo jih obravnavali. Pogrešala sem izkušnjo para, ki je posvojil, in posvojenca. Oni bi govorili o tem, kakšno je realno življenje, ne samo teorijo. Takrat nisem vedela, kaj vse vprašati. Sedaj pa bi potrebovala kakšen nasvet, vendar ga nimam. Moti me prekinitev odnosa s SD. Po pripravi smo izgubili stik. Nihče nama ni povedal, kdaj bo prišel otrok. Lahko bi naju poklicali, da sva naslednja na vrsti za posvojitve. Poklicali so naju po petih letih priprave in vse se je zgodilo zelo hitro. Tega sploh nisva pričakovala. Bila sva sicer zelo vesela, ker sva vedela, da bova

posvojila dojenčka, vendar se je vse zgodilo tako na hitro. Socialna delavka naju je poklicala in rekla, da naj popoldne prideva k njej. Mislila sva, da bodo kakšne formalnosti. Ko je povedala, da ima otroka, je bil za naju to velik šok. Sicer izredno vesela novica, vendar na drugi strani šok. Ničesar nisva imela, v službi sem morala praktično čez noč oditi na porodniško. Bilo me je strah, da ne bom znala skrbeti za otroka. Takrat se ti v glavi mešajo izredno lepi občutki, ker je končno prišel ta trenutek posvojitve, hkrati pa skrb, če bo vse v redu, če sva primerna starša. Doma seveda nisva imela ničesar – ne plenice, ne hrane, ne obleke za malčka ... Spomnim se, da sem na začetku previjala na pisalni mizi, ker sploh nisva imela previjalne mize. Ko sem šla v trgovino po obleke, me je prodajalka vprašala, koliko je velik otrok, jaz pa sem ji odgovorila, da ne vem. Bilo mi je zelo nerodno, ampak pač nisem vedela. Imela sva samo en dan, da sva premislila in se odločila, če ga vzameva. Morali bi nama povedati, da prihaja otrok. Dva dni sem lahko bila z njim v porodnišnici, kar je bilo odlično. Manjkalo mi pa je postopek, kako delati z otrokom. To so nama vse razložili kar v porodnišnici. Sestre so bile zelo prijazne. Na hitro sem šla kar na tečaj k ženi od sodelavca, ki je ravno imela novorojenčka. Tudi tisti pari, ki se pripravljajo na posvojitve, bi lahko šli na tečaj starševstva. V postopku, ki ga je vodila SD, je bilo kar nekaj nepravilnosti. Na primer, na CSD-ju nama niso povedali, da že ima ime. Bilo je zelo nerodno, ker sva ga v porodnišnici poimenovala po svoje, potem pa sva izvedela, da ima ime.

MC: Tudi meni je SD rekla, da imam pravico do očetovskega dopusta, potem pa sem izvedel, da ga nimam.

ŽC: Meni je bilo fino na srečanjih, ker sva takrat določene stvari slišala in dobila odgovore na najina vprašanja. Vendar je od takrat pa do trenutka, ko sva dobila otroka, preteklo toliko časa, da sva veliko podrobnosti že pozabila. Zato sedaj, ko imava otroka, težko rečem, da nama je priprava veliko pomagala.

MC: Najbolj se spomnim, da je na pripravo prišla psihologinja, ki je povedala, kako otroku povedati, da je posvojen. To je sedaj najbolj uporabno.

ŽC: Priprava je bila za takrat zelo koristna, vendar nama sedaj ne pomaga dovolj. Pogrešala sva, da bi nama povedali, kako skrbeti za otroka. Ko sva dobila otroka, mi je manjkalo, da bi mi povedali, kako npr. previti. Ko sva posvojila, sva s CSD-jem urejala samo birokracijo. Sin je do enega leta imel skrbnico iz CSD-ja, ki je morala dati dovoljenje za vsako stvar – tudi odhod v tujino. Zmotilo pa me je, da ga npr. nikoli ni prišla pogledat k nam na obisk. Menim,

da bi se skrbnica otroka morala prepričati, kako je otrok. Lahko bi bila npr. alkoholika in ne bi skrbela za otroka.

MC: SD je prišla k nam samo enkrat in še takrat napovedano.

ŽC: Lahko bi npr. zanemarjala otroka. Obiski bi morali biti bolj pogosti, saj SD ne pozna realne slike. Mislim, da bi obiski morali biti nenapovedani. To bi morali zakonsko urediti. Meni je bilo super, da mi ni nihče težil, vendar je moje mnenje, da bi morali bolj skrbeti za otrokovo dobro. Ob napovedanem obisku, bi lahko imela vse urejeno. Ob nenapovedanem pa bi lahko bilo vse razmetano, otrok bi lahko bil zanemarjen ... To se mi zdi čisto narobe. Da ga skrbnica ni videla, je pa »van pameti«, sploh ne bom komentirala! Morala bi priti na obisk. Bilo je vse preveč birokratsko. Po enem leti izgubiš stik s CSD-jem. Če ne bi sama šla tja, bi izgubili stik. Tja smo šli 2x, 3x pogledat SD, ker se mi je zdelo prav, da vidi, kako se otrok razvija in da mu ni nič hudega.

MC: Zmotilo me je, da se je pohvalila, da se že 20 let ukvarja s posvojitvami. Sploh na koncu je naredila nekaj katastrofalnih napak. Z odločbo sva čakala samo kdaj bo kaj narobe. Bila sva jezna.

ŽC: Kakor se spomnim iz priprave, mi je bila ona najbolj prijetna izmed SD. Je zelo prijazna, vendar je naredila nekaj velikih napak.

MC: Verjetno morajo obstajati neki protokoli, kako mora biti, ne moreš kar po svoje.

ŽC: V odločbi so bili napačni datumi, pa tudi nekaj drugih, manj pomembnih napak. Zahtevala sem, da so v odločbi pravilni datumi, in ji ni bilo prav, da jih je morala popraviti. Ni hotela razumeti, da ne dovolim, ker je to uradna stvar. Potem je naredila, kot je treba.

MC: Tudi objave ni bilo dolgo časa na internetu, ko poteče 15-dnevni rok za ugovor na to.

ŽC: Dokument, ki ga je treba podpisati pred posvojitvijo, da je otrok pri nama, je poslala vsem, kar se mi zdi prav. Ni pa prav, da je mami poslala dokument z vsemi najinimi podatki. Mame ne pozna in bi se lahko zgodilo karkoli. Menim, da zakonsko ni prav, da se pošiljajo najini podatki roditeljici, preden sva posvojila. Imela sva neprijeten občutek.

MC: Prepričan sem, da bo sin želel videti roditeljico, brata in sestro.

ŽC: Skrbi me, da se mama ne bo želela srečati z njim. Ne vem, kaj je otroku, ko išče biološke starše, pomembno. Enkrat se je zgodilo, da je prišel domov iz vrtca in rekel, da mu je punčka rekla, da se ni rodil. Razložila sem mu, da se je rodil, vendar ga nisem jaz rodila, ampak ga je ena druga mamica. To je sicer že vedel, vendar ga je punčkina izjava prizadela. Pričakujeva tudi, da ga bodo kasneje zmerjali ali kaj podobnega. Fino bi bilo, da bi poznal sovrstnike, ki so posvojeni, da bi rastle s tem. Mogoče se bo nekatera vprašanja lažje pogovoril s sovrstnikom, ker bo imel ista vprašanja kot on. Po posvojitvi bi lahko imeli neformalna druženja s temi družinami – npr. piknike, kjer bi se spoznavali in družili. Ko mu bi bilo hudo, bi jih lahko poklical in vprašal, kako oni o tem razmišljajo. Večkrat bi se dobivali.

MC: Vsega se verjetno ne bo želel pogovoriti z nama. Verjetno bo hotel, da bi imel prijatelje, ki bi ga razumeli na tem področju. Da bo videl, da so tudi drugi taki. Tudi midva sva šele na pripravi videla, koliko ljudi ima takšne probleme.

ŽC: Nikoli nisem skrivala, da ne moreva imeti rodni otrok. Ampak šele, ko sva posvojila, se mi je odprl nov svet. Kar naenkrat sva zvedela, koliko ljudi nima otrok in ima težave z zanositvijo. Do takrat nisem vedela, da ima tudi sodelavec posvojenega otroka. Takrat sem videla, da ima večina določene težave. Pred tem se ljudje niso odprli. Priprava mora po moje, tako kot smo imeli, trajati enkrat na mesec 10 mesecev do eno leto, da je strnjeno in se stvari predelajo. Takrat to rabiš. Po tem obdobju do posvojitve pa manjkrat. Mislim, da ne rabiš več enkrat na mesec. Mogoče na dva, tri mesece. Toliko, da obnavljaš in si malo v tem stiku, premisliš, vprašaš.

MC: Morali bi slišati tudi pare, ki so že posvojili.

ŽC: Sama bi raje poslušala pare, ki so posvojili, kot pa psihologe. Z njimi ni nič narobe. Lahko bi poslušali pare, oni pa bi dali svoje mnenje. Potrebovala bi realne izkušnje. Nihče nama ni povedal, da bo to tak šok, ko bova dobila otroka in bo v enem tednu vse postavljeno na glavo. Po eni strani je bil prijeten šok, po drugi strani pa strah, da ne bova znala skrbeti za otroka. Po moje sem se prve dni počutila, kot da imam poporodno depresijo.

MC: Meni je bilo težko, ker nisva imela šole za starše. Nisem vedel niti, kako ga bom držal.

ŽC: Na začetku me je bilo strah, potem je bilo dobro, ko sem videla, da gre. Skrbelo me je, če bom znala skrbeti za otroka, če bom vedela, kaj potrebuje, ko bo zajokal ... Nisem imela priprave 9 mesecev, saj je vse prišlo iznenada. Prekinila sem vse nasvete, kako naj delam in

napovedi, kaj šele bo, ker mi je bilo že v tistem trenutku grozno. Samo povečali so mi strah. Ko pa sem videla, da je otrok sit, da mirno spi, da znava skrbeti zanj, sem se umirila. Čas porodniške mi je bil potem eno najlepših obdobj v mojem življenju. Mislim, da bi morala biti priprava na posvojitve obvezna. Vsak par bi lahko to naredil. Prav se mi zdi, da nas CSD spozna, ker drugače ne vedo, komu dajo otroka.

MC: SD je samo enkrat prišla na obisk, ko je prišla pogledat, v kakšnem okolju živiva. Gledala je materialne stvari.

ŽC: Ko sva se preselila, sva bila toliko pravična, da sva jo poklicala, da naj pride še enkrat pogledat. Vprašala je tudi to, kje bo otrok, če pride. Ja, bova že preuredila delovno sobo, ko bo prišel. Ne bova imela kar otroške sobe in lahko sploh nikoli ne bi dobila otroka. Ko jo je bilo treba narediti, sva že preuredila. Prav je, da pridejo pogledat.

ŽC: Za pripravo sva zvedela na CSD, ker nam je SD povedala, da obstaja neobvezna priprava.

MC: Rekla je, da je priporočljiva in da je boljša osnova za naprej.

ŽC: Menim, da bi morala biti priprava obvezna. Meni je bilo dovolj 1x na mesec. Nisem rabila še česa drugega. Predstavili so določene teme, na katerih smo dobili osnovo.

MC: Govorili so o tipih posvojitve, rejništvu. Najbolj sem si zapomnil, ko so povedali, kako otroku povedati, da je posvojen. Dobili smo tudi pripravljeno gradivo.

ŽC: To je bilo super. Povedali so tudi, kam se obrniti pri posvojitvi v tujini. Vsakič smo obdelali eno temo. Imeli smo tudi možnost vprašati. Na to pripravo nimam nobenih pripomb. Bila je ravno prav pogosto – 1x na mesec. Pogrešava pa kasnejšo pripravo in pripravo na sam postopek. Niso nama povedali, da bo vse tako na hitro.

MC: Rekli so nama, da traja okoli mesec dni, pa je bilo dosti hitreje.

ŽC: Pogrešava, da bi šli skozi osnovne stvari, kako ravnati z otrokom (kaj rabi tako majhen otrok, previjanje ...). Socialni delavci bi nas lahko opozorili, da bi šli v šolo za starše pred tem, ko sva dobila otroka. Vem, da bi se lahko tudi midva sama pozanimala, vendar ko so nama povedali, nisva imela več časa, saj je bilo vse zelo hitro.

MC: Kasneje so nama vse razložile babice v porodnišnici.

ŽC: Ne spomnim se, da smo se na pripravi pogovarjali o otrocih, ki so starejši – npr. 2, 3 leta. Midva sva sicer imela srečo in sva dobila dojenčka. Ne predstavljam si, če bi posvojila 3, 4-letnika, ki ima za sabo že svojo zgodovino, ki najbrž ni prijetna. Težje bi se odločila za starejšega otroka, pa ne zato, ker ga ne bi hotela, ampak, ker ne vem, če bi znala delati z njim, prepoznala njegove znake, ko bi imel stisko. Zdaj najbrž bi. Mislim, da bi SD morali narediti poudarek tudi na tem področju, kako delati s takim otrokom. Triletni otrok ne zna vsega povedati z besedami, če ga nekaj teži, ampak te bo lahko udaril oz. svojo tesnobo izražal na nek drug način. Pomembno je, da bi povedali, kako delati s takim otrokom. To je težko povedati na enem srečanju, vendar bi vseeno morali postaviti ene smernice. Opažam, da sin potrebuje zelo veliko telesnega stika, bližine, objema.

ŽC: Odzivi okolice, ko sva povedala, da sva dobila dojenčka, so bili fenomenalni. Od ljudi sva čutila veliko ljubezni, topline. Od vseh ljudi. Čistilka v bloku nama je spletla copatke. Prinesli so nama obleke, voziček. Vsi so nama čestitali in bili iskreno veseli z nama. Tudi tisti, s katerimi si nismo ravno najbolj blizu. To mi je bilo zelo lepo.

MC: Ljudje so zelo prijazni. Velikokrat rečejo, da sva si podobna.

ŽC: Sin ni edini otrok te biološke mame, ki je posvojen. Ne veva, kaj narediti na tem področju. Sina ne bova silila v srečanje z brati oz. sestrami, če ne bo sam želel. Ne vem, ali bi bilo boljše, da bi sedaj navezala stike z njimi, ali naj počakava, da bo sin izrazil to željo. Ve, da ga nisem rodila in da je posvojen. To sva mu povedali skozi zgodbe, igro. Nisva pa mu povedala, da ima brate in sestre. Ne vem, kako in kdaj mu to povedati, in ali sploh začeti stike. Skrbi me, da bi mu naredila travmo, če bi mu to povedala prezgodaj, ko še ni dovolj zrel. Razume že, da ga nisem rodila. Sin bi mogoče lažje preživel stiske, če bo imel stik z brati in sestrami. Zdaj, ko otrok raste, bi bila srečanja na CSD dobrodošla. Podobno kot priprava, samo da bi se družili pari, ki smo posvojili.

ŽC: Roditeljice ne obsojava, ker ne veva, kakšno življenje ima. Nama je spremenila življenje na boljše. Lahko ji rečem samo hvala. Ni najina pristojnost, da jo obsojava. Vsak ima svoje skrbi, trpljenje. Spoštujeva, da se je odločila roditi otroka in ga dati v posvojitev.

POGOVOR PAR Č – SIN, 18 LET, POSVOJITEV + HČI, 13 LET, POSVOJITEV + SIN, 11 LET, REJNIŠTVO + SIN, 3 LETA, REJNIŠTVO

ŽČ: Midva nisva bila nič posebno žalostna, ker nisva imela svojih otrok. Zaradi tega nisva trpela. Bila sva vključena v različne dejavnosti. Otroka sva si želela, vendar to ni bila glavna stvar.

MČ: O tej možnosti, da ne bo otrok, sva se pogovarjala tudi pred poroko. Tega nisva pričakovala, nisva pa bila presenečena nad tem, da ne moreva imeti otrok.

ŽČ: Vsak mesec sem bila razočarana. 8 let sva bila brez otrok. Zame to ni bila velika bolečina, nisem se jokala. Ko nisva imela otrok, sva na izlete jemala nečake. Sklepala sva, da če so oni radi z nama, bodo tudi tuji otroci.

MČ: Osem let nama ni bilo nič hudega, ker sva bila sama, vendar sva oba čutila, da sva zmožna in tudi dolžna storiti kaj več. Na CSD so nama povedali, da je do posvojitve dolga doba. Ponudili so nama rejništvo z možnostjo posvojitve. Odločila sva se za rejništvo, stvari so se odvijale spontano. Okolica ni bila naklonjena temu, vendar se s tem nisva obremenjevala.

ŽČ: Nama ni bilo nujno, da posvojiva. Želela sva otroka, ker sva rada z njimi, imava veliko prostora ... V našem kraju so bili vsi posvojeni otroci problematični. Posvojitelji so imeli z njimi velike težave (zdravstvene in vedenjske). Vsi so nama rekli, zakaj rineva v to. Prijatelja sva bila s parom, ki sta v rejništvo vzela problematičnega otroka. Videla sva, da se je pri njih izboljšalo stanje. Ko sva gledala njiju, sva se odločila, da greva v to. Šla sva na CSD, kjer sva imela pripravo na rejništvo. Imeli smo približno 8 srečanj, kjer so nam predavali SD, psihologi. Imeli smo jih skupaj z rejniki in posvojitelji. Povedali so nam, kako ravnati s temi otroki. Mi pa smo povedali, kakšnega otroka si želimo. Posebej sva imela sestanke s psihologinjo, kjer sva reševala probleme. Eno leto sva čakala na otroka. Obljubili so nama otroka, ki ga starši ne bodo vzeli takoj – dolgotrajno rejništvo.

MČ: Priprava je bila v redu. Manjkalo pa je to, da bi bilo bolj realno predstavljeno, več bi moralo biti predstavljenega težjega dela. Vse je bilo poglajeno. Šele skozi leta se zaveš, kaj vse posvojitev potegne za sabo. Posvojitev ni to, kaj boš kot posvojitelj storil za otroka, ampak kaj bomo posvojitelj in posvojenec skupaj naredili za naše prihodnje življenje.

ŽČ: Na CSD enega 14-letnega fanta nihče ni želel vzeti v rejništvo, zato ga je vzela psihologinja, ki nam je predavala in svetovala. Njen mož je bil zdravnik. Rekla je, da je šele takrat videla, kako je to težko. Mislila je, da rejnice pretiravajo. Delal je same neumnosti:

vabil v stanovanje prijatelje, da so kadili travo, pokvaril njene otroke. Rekla je, da je komaj čakala, da bo polnoleten, da je potem odšel. Ko sva dobila prvega sina (4 leta), sem začela 1x na mesec hoditi na rejniško skupino. Tam slišim zelo podobne zgodbe. Hodim prostovoljno, saj nisva poklicna rejnika. Ženske, ki imajo 3 otroke v rejništvu in so zaposlene kot rejnice, morajo obvezno hoditi. Zraven sta psiholog in SD, ki komentirata probleme, ki jih povemo. Na CSD-ju je 6 skupin po 20 ljudi. Skupine so fine.

MČ: Najbolj temeljita priprava na posvojitve je rejništvo. Na posvojitve iz tujine (Rusija) se ni mogoče pripraviti samo teoretično. Posvojitve je bližje rejništvu kot primarni družini, ker sprejemaš popolnega tujca (drugi geni, zgodovina, ranjena psiha, izruvanost iz domačega okolja ...). Otroci, ki so posvojeni ali v rejništvu, imajo posebne potrebe.

ŽČ: Posvojitve ni takšen problem pri majhnemu otroku. Midva sva se z majhnimi takoj ujela, nismo imeli problemov.

MČ: Najstarejši sin je k nama prišel pri 4-ih letih. Pred tem je živel pri brezdomcih. Bila je velika razlika. Težje naju je sprejel, ker se je že oblikoval. Čutil je razočaranje, bolečino, zavrženost, zanemarjenost. To se odraža na vseh področjih v življenju. Z njim je drugače kot z ostalimi tremi, ki so prišli kot dojenčki. Najtežje je sprejeti, da trud ne gre v tisto smer, kot pričakuješ in v katero vlagaš. Z ostalimi otroki imamo več telesnega stika kot z njim, ker je prišel spontano, saj so prišli kot dojenčki. Vidiiva, da tudi on hrepeni po telesnem stiku, vendar ima neko barikado.

ŽČ: Ko je bilo težko in situacije nisva več obvladala (razbil šipo, zlomil nož), sva klicala SD. Na rejniški skupini se pogovarjam tudi o sinu in hčeri, ki sta posvojena, ker imata veliko problemov in to potrebujem. Predlagali so nam, h kateremu psihologu naj gremo. SD nama je skopirala veliko stvari. Odzvali so se nam, kljub temu da je najstarejši sin posvojen. SD je sama rekla, da bo prišla kar na dom. Od vsakega otroka, ki je v rejništvu, pride njegova SD 1x na leto na dom. 1x na leto imamo individualno projektno skupino, kjer sta poleg psiholog in SD. Niso naju nadzorovali. Za hči, ki je posvojena, je SD iz CSD poklicala samo 1x, kakšno leto po posvojitvi. Pri njej sva dobila občutek, da sva bila kot rejnika v redu, ko pa je bila hči stara 2 leti in je prišlo do posvojitve, je otroka hotela dati drugemu paru. Pritožila sva se na CSD, da nisva samo rejnika, ampak je pri nama v rejništvu z namenom posvojitve. Psihologinja iz CSD je potegnila z nama, da je hči ostala pri nama. Občutek sva imela, da imajo zanjo pripravljen drug par.

MČ: Rekla je, da oni čakajo na posvojitev že veliko let, midva pa že imava 2 v rejništvu – zakaj bi pa rada še njo, saj imava dovolj 2. SD je delala uslugo paru.

ŽČ: Predstavljala sem si, da je zmenjeno, komu je hči namenjena in da je vse skupaj podkupljeno.

MČ: Socialna delavka naju je obravnavala samo kot rejnika, ki bova ob prvi priliki pač dobila drugega otroka. Dejstvo, da sva otroka prvenstveno želela posvojiti, je povsem zanemarila ali o tem sploh ni bila obveščena. Takrat sva zarobantila, da naj par, ki želi otroka v posvojitev, vzame nekoga v rejništvo tako kot midva, da se jima bo lažje odprla pot do posvojitve. Rejništvo ima med ljudmi zelo negativen prizvok. Že beseda ni posrečena in je, kot da pitamo živali. Nama je takrat SD dala jasno vedeti, da če se odločiš za rejništvo, se pojavi tudi kakšna priložnost za posvojitev. Ko nama je rekla to, sva se lažje odločila za rejništvo.

ŽČ: Veliko ljudi noče sprejeti rodni staršev poleg otroka in tveganja, da bo lahko nekoč odšel.

MČ: Menim, da s tem, ker poznaš rodne starše, lahko vidiš povezavo med otrokom in njimi ter lažje razumeš otrokovo ravnanje ali pa lastnost, ki ti je tuja. Vidiš, da ni drugačen zaradi vzgoje, okolja. Vidiš, zakaj je čisto mimo tega, za kar si se trudil. Menim, da je priprava absolutno potrebna in da mora biti zelo realna brez olepšav.

ŽČ: Na pripravo bi morali priti pari, ki imajo izkušnje – težke izkušnje.

MČ: V teh 8 srečanjih se je vsaj nekaj odprlo.

ŽČ: Rejniki imamo 3x na leto seminarje, kamor prideta psiholog in SD. Obravnavata 2 temi, potem pa so skupinski pogovori. Nato poročamo celi skupini. Običajno slišimo dobre zgodbe.

MČ: Meni je bilo na seminarjih zoprno, nerodno. Vseeno mi je bilo všeč, ker smo dobili konkretne naloge s kočljivimi situacijami, ki smo jih morali razrešiti oz. povedati, kaj bi naredili. Srečanja z ostalimi družinami s posvojenimi otroki si ne predstavljam, ker otroci zelo nasprotujejo temu. Mislijo, da jim piše na čelu, da so posvojeni in da so takšni otroci čudni.

ŽČ: Mi imamo rejniška srečanja. Priredijo se različne dejavnosti (piknik, Miklavž). Do 13. leta gredo radi na rejniška srečanja, potem pa ne več. Ne gredo radi, ker so videli, da je tam veliko prizadetih otrok, čudno se obnašajo, ni jih prijetno videti.

MČ: Nama so všeč, ker sva to predelala in veva, da smo si ljudje različni. Srčna lepota se ne meri po zunanjih lastnostih in materialnem premoženju ter stvareh, ki so ti bile v življenju navržene brez tvoje krivde ali zasluge.

ŽČ: Otroci pravijo, da ne bodo šli med te ljudi. Najstarejši sin sploh ne želi hoditi med posvojene otroke in otroke, ki so v rejništvu, ker meni, da je on boljši, bolj normalen.

MČ: SD nama je rekla, da kolikor časa je otrok v slabem stanju, traja 7x dalj časa, da se izboljša. Nikoli pa se ne nadomesti manka. Se ga samo preoblikuje. Priprava bi morala potekati 1x na mesec skozi cel čas, da se obnavlja. Ni dovolj samo enkratni tečaj in potem končaš. Vse stvari v življenju je treba obnavljati. Obnavljati je treba v intervalih, da si lahko olajšaš dušo in napolniš z močjo. Nama veliko pomagajo rejniška srečanja.

ŽČ: Priprava 1x na leto ni dovolj, ker se z ljudmi ne poznaš.

MČ: 1x na mesec je potrebno iti na skupino.

ŽČ: Na srečanja bi morali hoditi od vsega začetka z majhnimi otroki, da se na to navadijo. Rejniška srečanja so mi nadomestila srečanja družin s posvojenimi otroki. Čeprav so zame neobvezna, grem, ker jih rabim.

MČ: Če ne bi imela 2 otrok v rejništvu, bi bila suša s strani CSD, razen, če bi sam poiskal pomoč. Srečanja morajo biti, da naravnavamo kompas in se ne izgubimo v težavah. Dobro je, da je prisoten tudi zunanji opazovalec, ker lahko stvar bolj realno umiri, ko se ti zdi pretežka. Če imaš srečanja, nimaš občutka, da si prepuščen sam sebi.

ŽČ: Priprava mora trajati toliko časa, dokler imaš otroke pri sebi.

MČ: Dobila sva dovolj podpore s strani SD. Bili so pripravljeni pomagati in prisluhniti.

ŽČ: SD je prišla na dom in svetovala, kaj narediti, ko smo imeli težave. Ko so bili nasilni, je rekla, da morava imeti pripravljeno stvar, kjer se lahko sprostijo in dajo jezo ven iz sebe.

MČ: Najstarejši sin je zadnjič zlomil nož, ker je bil jezen, ko mu je žena omenila šolo. V sebi nosi veliko frustracij. Vsaka misel na šolo mu je neznosno težka. Bodoči posvojitelji bi morali obvezno na začetku poskusiti rejništvo, ker dobiš otroka, ki je tujec, njegove potrebe so ti popolna neznanka.

ŽČ: Vedela sem za eno izmed priprav, vendar sva od več ljudi slišala negativne izkušnje, zato se nisva odločila za to pripravo. Ni mi bilo všeč, da je treba pisati utrinke in sodelovati na način, kot so ga opisali nekateri pari, ki so tam sodelovali.

MČ: Midva nisva občutila velike žalosti, da ni otrok, kot jo nekateri. Nama je bilo to dejstvo, ki nama je dano z določenim razlogom. Ni se nama zdelo tragično. Če ena stvar ne gre, bova pa drugače. Iz tega nisva delala drame.

ŽČ: Rekli so nama, da v pripravi nekateri čakajo več let, ker se tam odločijo, kateri par jim je všeč oz. se jim zdi primeren in bo dobil otroka. Vem, da ne more iti po vrstnemu redu, vendar vseeno. Drugih društev nisva iskala. Šla sva direktno na CSD, ker je v naši občini veliko rejniških družin. Lepo so naju sprejeli.

MČ: K nama pride veliko parov, ki želijo posvojiti. Vidiva, da si posvojitev predstavljajo nerealno. Po tolikih letih izkušenj vidiva, da je potrebno pozabiti na svoje predstave ter sprejeti dejansko stanje in otroka takšnega, kot je. Na začetku sva si predstavljala, da bova lahko nadoknadila stvari, za katere je bil prikrajšan (pravlјice, obiski, igra, delo, praznovanja ...). Kmalu sva videla, da se tega ne da prinašat noter, ampak je treba graditi naprej od tam, kjer je sedaj. Priprava bi morala bodoče starše postaviti na realna tla, pričakovanja in sanjarjenja se morajo posloviti. Večkrat sem si želel, da bi SD prišli k nama – lahko tudi nenapovedano, zato, da nimaš občutka, da si odvržen, ko si dobil otroka in se moraš sam ukvarjati z njim, kakor veš in znaš. Če je ob tebi nekdo, ki se ukvarja s tem profesionalno, imaš večjo gotovost. Ne samo, da pride 1x na leto zaradi uradne dolžnosti. Seveda pa je to odvisno od posameznega SD. Področje posvojitve in rejništva bi moralo biti bolj organizirano. Stvari bi se morale natančno določiti.

ŽČ: V rejništvu je tako, da se SD oglasijo, če so problemi z otroki. Večje probleme imajo, več so prisotni.

MČ: Nekateri posvojitelji in rejniki so se pritoževali, da socialna samo štrene meša. Stvari niso urejene z zakonodajo, zato je od vsakega posameznega SD odvisno, koliko je karakterno sposoben hitrega razmišljanja in odločanja, ko pride do težkih situacij. Na CSD smo že imeli SD, za katero smo bili zelo veseli, da je šla v pokoj, ker je bila destruktivna. Ko je bila dobre volje, se je ukvarjala z otroki, kot da je njihova vrstnica, ko pa je bila slabe, se ni. Otrokom in rejnikom je naredila škodo in otežila vzgojo, ker je podprla nepravilno ravnanje otrok. Rejnikom ni pomagala postavljati jasnih mej. Trenutna SD je dobra, ker na hitro in ostro

odreagira. Zoži manevrski prostor tistemu, ki dela probleme. Posvojitev se prepusti staršem, ker se jih enači z rodno družino. Mislim, da so družine, ki posvojijo, tako posebne kot rejniške družine.

ŽČ: Posvojeni otroci se počutijo enako, kot tisti v rejništvu, in imajo podobne probleme.

MČ: Posvojeni otroci so jezni, ker so porinjeni v to situacijo. Radovedni in negotovi zaradi bioloških staršev. V glavi imajo veliko če-jev. CSD in država ne poskrbita dovolj za posvojene otroke. Samo dejstvo, da je posvojen, otroku ne zaceli nobene dušne rane.

ŽČ: Sam se moraš truditi ter si poiskati psihologa in ustrezno pomoč, če je potrebna.

MČ: Najstarejši sin ne funkcionira normalno in ima veliko težav. Čuti se drugačnega od ostalih otrok. Država misli, da je s posvojitvijo vse urejeno, vendar ni tako. Verjetno bi bilo tudi, če bi imela rodne otroke, veliko vprašanj. Zelo bi bilo dobrodošlo, da se poskrbi za starše, ki posvojijo, ker rabijo obnavljati moč in znanje. Potrebno je nekaj narediti, da se stvar premakne v želeno smer. Za državo je s posvojitvijo konec, vendar ni res. To je v resnici šele začetek.

ŽČ: Posvojitev je boljša kot rejništvo, ker ni več direktnega vpliva bioloških staršev, ki samo obljublajo, uresničijo pa zelo malo ali skoraj nič. Na primer obljubijo, da bodo prišli, potem pa jih ni. Otroci so razočarani. V odkupnino jim nosijo cenene igrače in sladkarije.

MČ: Po posvojitvi ostaneš samo ti, starš, ki si trdi, nesramen, nerazumevajoč in brezsrčen, postavljaš meje, ne sadiš rožic. Otroke skušaš pripraviti na velikokrat trdo vsakdanjost. Otrokom nisva prijatelja, ampak vzgojitelja, ki jim naravnava smer. Tudi starši rabimo besedo podpore, da lažje vztrajamo. CSD se z bistvenimi stvarmi ne ukvarja in jih prepušča iznajdljivosti posameznika. Priprava na posvojitev bi morala biti obvezna, kot je osnovna šola.

ŽČ: Midva imava srečo, ker imava še rejništvo in podporo dobiva tam, drugače bi bila prepuščena sama sebi.

POGOVOR PAR D – SIN, 13 LET, POSVOJITEV + HČI, 9 LET, POSVOJITEV + HČI, 8 LET, POSVOJITEV

ŽD: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti rodnih otrok, sva poskusila z umetno oploditvijo, vendar ni bilo uspeha. Rekla sva, da nama otroci niso namenjeni. S tem sva se sprijaznila,

čeprav sva imela zmeraj veliko željo imeti družino – že ko sva se poročila. Brala sva v Ognjišču, videla na TV, koliko je zapuščenih otrok, ki jih zaradi stiske mame ne morejo preživeti. Pogovarjala sva se, da bi posvojila v tujini. V Sloveniji sva poskusila, ampak je bilo za čakat 8 let. Ko sva začela razmišljati o posvojitvi, sem bila stara 32 let. Šele pri 40-ih letih imeti dojenčka, mi ni bilo ravno prav. S tem bi zamudila določeno življenjsko obdobje. Po poroki sva delala hišo, potem sva videla, da je treba iti naprej – imeti otroke. V Sloveniji je veliko rejništev. Jaz sem proti rejništvu. Zame je najboljša zaščita otroka, da gre čim prej v normalno družino in da nima več stikov z rodnimi starši, ker se samo rane odpirajo. V Ukrajini mami, ki zaide iz različnih razlogov, dajo možnost, da se popravi. Odvzamejo ji otroka in ji dajo 6 mesecev, da se popravi. Vsak dan se mora javiti pri njih. Tisti, ki ne uspe, odvzamejo otroka in ga dajo v sirotišnico. Če ima srečo, dobi starše, če ne pa tam odraste, kar je vseeno boljše, kot da bi bil v nenormalnih razmerah. Stiki z rodno družino se morajo ustaviti. Šla sva na CSD in rekla, naj nama predstavijo rejništvo. SD nama je rekla, da dobiva otroka in potem lahko gre. Moti me, da dobiš otroka, se navežeš, čez pol leta ti ga vzamejo – meni bi se zmešalo. Zdaj slišim, da starši, ki otroka dobijo v rejništvo, vrnejo, če jim ni všeč, in vzamejo drugega. Družina ni samo igrati srečno družino. Na tem, da nimava otrok, sva zorela 5 let. Potolazila sva se, ko sva od papeža Frančiška slišala, koliko je zapuščenih otrok. Na CSD sva rekla, da bi posvojila iz Afrike. SD je rekla, da to ni enostavno in da se v Sloveniji čaka do 8 let za posvojitev. Lahko pa vzameva v rejništvo, ampak morava narediti priprave, da sva sposobna biti rejnika. Rejništva zaradi naveze na otroka nisva hotela. Hotela sva svoje otroke. Odločila sva se, da posvojiva v Ukrajini, ker sta v kraju posvojena otroka iz Rusije in Ukrajine. Šla sva do teh posvojiteljev. Ona nama je rekla, da je tam veliko otrok. Na CSD-ju nama je dala zgibanko o (pripravi), da tam narediva priprave. O tem sva pogledala na internetu, slišala sva pozitivne in negativne stvari. Odločila sva se, da greva tja, ker ni drugih ustanov, ki bi nudile pripravo. Šla sva na srečanja in ni bilo tega, kar sem pričakovala, da bo. Ko so se predstavljali pari, so se nama začele odpirati rane, ker nimava otrok. Bilo mi je kot pogrevanje ran za nazaj. To so težke stvari, zato sem prišla domov izmučena, psihično ubita, zato se s tem nisem strinjala. Videla sem starejše pare, ki hodijo na (pripravo) že 5, 6 let in še niso posvojili. Jaz sem bila takoj odločena, da sem lahko mama, in konec. Tukaj so si odpirali rane, jokali, bili žalostni. Ni mi delovalo pozitivno. Po 4 obiskih sva se odločila, da nehava. Povedala sva voditeljici. Rekla nama je, da brez priprave ne bova dobra starša in da nama je ravno mislila dati 12-letnega fantka, ki je ravno za naju. Vzela naj bi ga za 6 mesecev v rejo. Vmes bodo uredili, da gre v posvojitev. Zame je bila zelo nestrokovna. Vprašala sem jo, kako je logično, da nama po 4 obiskih, ker jo je strah, da odideva, obljubi 12-letnega fanta s hudimi

motnjami. Prepričana je, da sva zanj dobra starša. Vprašala sem jo, kako da ga ne da tistim, ki so na pripravah že 6 let. Ni imela odgovora. Rekla je, da lahko greva in privlečeva ukrajinske otroke. Zelo me je šokiralo. Bila sem sesuta. Povedala sva SD na najinem CSD-ju. Ne vem, če je povedala naprej. Midva sigurno nisva bila primerna, da rešiva tega revčka. Zanj je boljše, da je v zavodu, ker znajo delati z njim, ne da gre v rejništvo, posvojitev. Dobila sva prevajalko, ki nama je rekla, da morava za Ukrajino obvezno imeti 50 ur priprav na posvojitev. Rabila sva potrdilo, da sva primerna. Potem sledi urejanje dokumentov. Šla sva k psihologinji v (kraj). Bili smo samo mi trije. Šele sedaj sva v skupini s posvojiteljskimi pari, rejniki. Srečanje imamo 1x na mesec. Sama želiva hoditi tja, ni obvezno. Od psihologinje sva izvedela veliko dobrih stvari. To je bila priprava za celo življenje, ker je mož odprl rane iz otroštva, ki mu jih je pozdravila. Bila je enkratna priprava. Nanjo sva hodila 2x na teden po 2 do 3 ure. Na koncu naju je testirala. Zelo dobro sva opravila teste. Rekla je, da bova krasna starša in da ima 26 let delovnih izkušenj ter še nima slabih izkušenj s posvojitelji, posvojenci. Bila je pozitivna. (Socialna delavka) je socialna delavka, ni dobra psihologinja. Razlika je med SD in psihologom. Pri njej me je zmotilo, da je govorila, da se ona odloča, kam bo šel kateri otrok – njen ego. Na CSD so nama pomagali, da sva zbrala dokumente. Počutila sva se dovolj pripravljena za starševstvo. V pripravi nisva nič pogrešala. Priprava na posvojitev je definitivno potrebna. Pomembno je, da psiholog opravi teste in te prebere. Pri testih se ne da igrati dobre mame, ampak moraš znati odgovoriti na vprašanja. Psiholog te pripravi in te spozna ter ti pove, kako bo naprej – jaz imam vodilno vlogo. Razložila nama je moško, žensko naravo. Temeljita priprava je, da se sam odločiš, da boš posvojil. Nekdo te samo še izpili, testira ali si res dober ali se igraš srečno družino. Ne pove samo lepe plati, ampak tudi kaj te lahko doleti. Dobila sva dovolj podpore s strani SD, ker sva dobila dobro SD. Nimam pripomb čez CSD. Vse je bilo kot mora biti. Bilo me je strah zbiranja dokumentov, vendar je šlo kot po maslu s pomočjo prevajalke. V Ukrajini naju je bilo strah – jezik, denar, papirji. V Ukrajini sva šla na CSD, kjer so testirali veljavnost dokumentov. Priprave na starševstvo nisva rabila, ker smatrajo, da to že imaš. Vprašali so naju, kaj si želiva, pričakujeva glede otroka. Izbrati ga moraš iz fascikla. Bila sva proti temu načinu. SD je rekla, da večjih otrok nihče ne vzame. Prevajalka nama je rekla, da naj rečeva, da si želiva čim manjšega otroka. Želela sem, da SD odloči, katerega otroka. Mož je položil roko na list v fasciklu in te otroke sva izbrala. Mislila sva, da sva padla v past, ker sva morala izbrati otroka kot iz kataloga. Ko sem slišala, da je par pred nama vzel 4 otroke z Downovim sindromom, sem bila čisto iz sebe. Način izbiranja otrok po sistemu kot iz kataloga mi je bil nor. Potem sem videla, da ne gre drugače. Tudi če rodiš, ne moreš izbirati, kaj boš rodil, zato sva šla iz »natur stvari«. Mož je

rekel, da greva in ne bova izbirala otroka. Nisva bila pripravljena za to. SD je rekla, da je tam, kjer se je možu ustavila roka, čuden fant z 2 sestrama, ki ga nihče noče. Rekla sva si, da bova vzela otroka, ki ga nihče noče. SD naju je vprašala, če sva prepričana, da ne bova nič pogledala. Rekla sva, da sva prepričana. Fant in ena punca sta bila primerna z vsemi dokumenti. Druga punca ni bila primerna, ker je bilo napisano, da jo redno obiskujeta oče in babica. Ko se bo ati ozdravil alkohola, bo šla nazaj k njemu. Ko sva videla otroke, sva se v njih zaljubila na prvi pogled. To je bilo to, kar nama je Bog poslal. Na CSD-ju sva dobila vse, kar je bilo potrebno. Povedali so nama vse glede dokumentov. Psihološke priprave ti ne more dati SD na CSD. SD rešuje iz socialnega vidika. K nama je prišla pregledat sobe, kamor naj bi prišli otroci, dvorišče, hišo, šolo. Razložila nama je, katere dokumente rabiva, formalnosti. Vprašala naju je, zakaj se odločava za posvojitev. Povedala sva ji svojo zgodbo. Rekla je, da posvojiti ni enostavno in se bova morala pripraviti, ter da misli, da nama bo to šlo. Svetovala je, da naj poskusiva na društvu (priprava) ali kje drugje. Rekla je, da bova rabila psihološko-socialno poročilo. Socialno je, kam bodo otroci prišli, psihološko je, kako si pripravljen biti starš, koliko si psihološko razvit. Posvojitev je, da enemu pomagaš in omogočiš življenje. To sva dobila pri psihologinji. Tukaj nisem ničesar pogrešala. Ko smo prišli v Slovenijo, so se začele težave, zato hodiva na skupino. Otroci so veliki in so prinesli nahrbtnik problemov s seboj. Otroci ne razumejo, kaj pomeni posvojitev. Razložila sva jim, da jih nisva rodila in sva jih šla iskat. Počutijo se ljubljene, sproščene. Tam so bili trpinčeni, videli so, kako se je mama prodajala. Temu so bili priče in vse se jim meša po glavi. Sin je že v puberteti in je bil uporniški, zato sva poklicala psihologinjo, če bi lahko prišla na par razgovorov z njo. Nisva vedela, kako sedaj, ko imava 3 otroke. CSD v Ukrajini je pomagal, da je hči pridobila vse dokumente, ki jih ni imela. Tam je bilo napačno zapisano, da jo obiskujeta oče, babica. Odkar je bila v sirotišnici, je nihče ni obiskoval. Niti 1x samkrat ne. Postopek so pospešili, ker sva izrazila željo, da vzameva vse 3, čeprav imajo različne očete. Na CSD nama je SD še tisto popoldne, ko sva prišla v Slovenijo, pripravila vso dokumentacijo in jo poslala v Kijev, kar je zelo pohvalno. Koliko časa naj bi priprava na posvojitev trajala, ne morem časovno opredeliti. Odvisno je od vsakega posameznika. (Socialna delavka) je videla po 4 obiskih, da sva primerna posvojitelja ali rejnika za 12 let starega fanta, ki ga je »ponujala« še 12-im parom, ki so bili na pripravah po 6 let in več. To je skregano z logiko. Midva sploh nisva vedela, kaj je (priprava). Videla sem, da je to zgrešena ustanova. Definitivno ni to, kar rabi posvojitelj. To je društvo, kjer si drug drugemu jokajo, kako so ubogi, kako je bilo hudo na umetni oploditvi. Jaz to vem in to vsak zase ve, da so to neprijetne stvari. Ko se odločiš za posvojitev, je to korak naprej in ne moreš narediti koraka nazaj in jokati, ker umetna oploditev ni uspela.

Toliko časa, kolikor sva imela to pripravo, mi je bilo čisto dovolj. Več kot 50 ur bi bilo preveč. Nimaš več kaj predelati od te snovi. Psihologinja nama je povedala, da imava urejen partnerski odnos, vendar bova vsekakor imela probleme pri vzgoji in naj jo pokličeva. Kar se je zamudilo v sirotišnici, bomo poskušali nadoknaditi. Razložila je, da je razvoj otroka do treh let za vse življenje. Kar si zamudil, lahko popraviš v puberteti in ko dobiš partnerja. Pri najinih otrocih sva do treh let vse zamudila, sedaj pa so v puberteti. Prvi divja, najmlajša pa je še kar vodljiva. Fino je, da te stvari sproti rešuješ. Pripravo na posvojitev sva imela 2x na teden, saj sva se dogovorila, kot je nama odgovarjalo. Rekla sva, da želiva priprave narediti čim prej, da se ne izgublja čas in da takoj realno pove, ali sva ali nisva primerna starša, in da greš naprej. Za to sva se odločila, ker sva na (pripravi) spoznala par, ki sta rekla, da sta izmučena, ker sta v vrsti za posvojitev in rejništvo v Sloveniji že 8 let. Za tujino nimata denarja. Najbrž je socialna delavka ocenila, da nista primerna. Ne vem pa na podlagi česa. Na internetu sem pogledala, kakšni so pari v (pripravi). Ta par, ki je čakal na posvojitev že 8 let, ima nižjo izobrazbo. Poleg pa je bil par, ki je bil v pripravi 2 leti in je dobil otroka, saj imata višjo izobrazbo in več denarja. Opazila sem, da imajo prednost močnejši glede na izobrazbo in denar. Psihologinja naju ni vprašala, kaj sva po izobrazbi in kakšno hišo imava. V (pripravi) nisem začutila nobene pozitivne priprave na starševstvo, ampak je odpiranje ran in spoznavanje parov. Pari so imeli napisane cele liste, ko so se predstavili. Jaz sem povedala, da se lahko takoj predstavim in da ne rabim nič pisat. Midva sva starša komaj 10 mesecev in smo radi sami, ker se še spoznavamo. Otroke sva morala naučiti čisto vse – osebna higiena, prehranjevanje ... Tega ti nihče ne more razložiti. Ne SD, ne psiholog. Lahko da samo nasvet po telefonu. V skupini se nas 1x na mesec dobiva 6 parov. Povemo probleme, ki so se nam zgodili tisti mesec in nato jih skupaj rešujemo. Vidiš, da imajo ljudje še hujše probleme in jim skušaš pomagati. Sedaj vidiva, kakšna je razlika med posvojiteljskimi in rejniškimi starši. Če otroke posvojiš, so popolnoma tvoji in se drugače razvijajo. Pride do trajne naveze, v rejništvu pa tega ni. Rejništvo je kot koruzništvo, posvojitev pa je kot zakon in tega ne moreš prekiniti. Zgodilo se mi je, da sem obžalovala, da sva vzela otroke, ker je sin nagajal. Možu sem rekla, kaj mi je bilo treba tega, ko pa sva 15 let živela v miru. Psihologinji sem povedala, kaj sem rekla in da sem sebična. Rekla je, da je to normalna reakcija, kasneje sem se sinu opravičila. Eni rejniki vzamejo otroke samo zaradi denarja, ker je ženska doma. Vzamejo 3 v rejo in si mislijo, da bodo že preživeli. Na otroke v rejništvu ne dajo nič, nobene kvalitete jim ne dajo. Hočem, da bodo najini otroci 3-je dobri ljudje. Srečanja parov po posvojitvi so lahko vse življenje. Srečanja niso samo pogovor. To je druženje, prijateljske vezi. Trenutno se kaj več ne družimo s temi pari, ker nimamo časa. Ko imamo čas, smo radi sami, gremo ven, se

spoznavamo. Priprava na posvojitev mora biti obvezna. Dobila sva dovolj podpore s strani SD. Težko rečem glede tega, če je dovolj priprav, ker sploh ne vem, kje še potekajo poleg (priprave). Razlika je, kdaj je otrok posvojen. Moje mnenje je, da če je otrok dojenček, da se mu takoj pove, da je posvojen. Lahko se mu pove že pri treh letih, čim prej. Napačno je, ko starši to skrivajo. Zgrešeno je, če mu povedo pri 10-ih letih. To bo hudo. Pravim, da kri ni voda in je ena vez. Povedo in pokažejo nama, kaj vse je delala njihova prva mama. Na sodišču me je sodnica vprašala, kakšno mnenje imam o njej, ker je prostitutka, alkoholičarka, narkomanka. Da je vse to troje v življenju, ni dobro. Ker pa je rodila 3 otroke in naju je Bog pripeljal sem, da jih dobiva, je za naju boginja. Zelo naju je osrečila. Če drugega v življenju ni naredila, je rodila 3 otroke. Tudi to ni enostavno, prestatati je morala porodne bolečine. Jaz jo spoštujem. Otroke vzgajava v tem, da ne bi gojili sovraštva do mame in babice. Razložim, da je zašla v slabo družbo, in jim rečem, da naj gledajo, da oni ne bodo. Sinu lažje dopovem, da če bo kadil s prijatelji, bo to vodilo tja, kjer je njegova roditeljica. Vprašali so, če bomo šli še kdaj v Ukrajino. Rekla sem jim, da bomo 100 % šli. (Priprava) bi morala iti z neko noviteto naprej. Odpirati rane je brez veze. Ne moreš živeti za preteklost. Treba je živeti za sedanjost. V društvo za pripravo na posvojitev moraš priti predelan s temi ranami, da ne moreš imeti rodni otrok. Moraš priti odločen za posvojitev. Fino mi je bilo, ko sva bila sama s psihologinjo. Ko sem tam slišala zgodbo punce, ki ne more imeti otrok, sem vse skupaj podoživela. Tudi jaz sem sanjala in si želela, da bom rodila, šla z vozičkom na sprehod, kako bo otrok shodil ... Ko nimaš svojih otrok in čakaš in čakaš, je za znoret. Slej ko prej zgrizeš to jabolko in greš naprej. Vidiš, da tako je in je treba s tem živeti ter iti naprej. Odpiranje ran je brez veze in ni dobro. Zgodba se začne: vi ste pač neploden par. Potem pa kakšne otroke si želita, kaj si želita, si želita rejništvo ... V skupini je par, ki ima otroka v rejništvu, mama pa je na zdravljenju zaradi drog. Kliče jih, da bo vzela otroka, potem pa, da jima ga da. Končno sta srečna, da bo otrok samo njun, in si spet premisli. Otrok raste, starši pa trpijo in tratijo energijo, ker ne vedo, ali bo prišla po otroka ali ne. Namesto da bi živeli sproščeno, brez bremena. Sem zelo proti rejništvu. Tisti mami, ki zaide, bi morali odvzeti otroka. Otrok v rejništvu je enkrat tam, drugič drugje in ima 100 načinov vzgajanja. Včasih je boljše, da je ena vzgoja, tudi če je slaba. Bolje je kot 10 različnih načinov vzgoje.

POGOVOR PAR E – HČI, 18 LET, POSVOJITEV

ŽE: Za posvojitev sva se odločila dosti enotno.

ME: Veliko sva naredila, da bi prišla do svojih otrok. Ko ni bilo več upanja in bi samo še škodovalo zdravju, sva začela razmišljati v smeri posvojitve.

ŽE: Za posvojitev sva se odločila, da si popestriva življenje, da se nekaj dogaja, da lahko nekemu pomagava, da lahko za nekoga skrbiva.

ME: Če bi morala biti sama, bi bila tudi, vendar se nama je zdelo, da bo tako življenje bolj polno. Če bi bila sama, bi bilo prazno, in bi morala z drugo aktivnostjo, dejavnostjo to nadomestiti. Slišala sva, da je to možno. Kako se posvoji, pa sva dobila informacijo od enega para.

ŽE: Poznava samo še en par, ki ima posvojena dva otroka.

ME: Od para, ki nama je dal informacijo o posvojitvi, sva izvedela, kako je treba urediti papirje. Nikoli nisva bila člana posvojiteljskih društev.

ŽE: Po celi Sloveniji sva dala približno 15 prošenj, vlog. Po 7 mesecih sva dobila klic SD iz CSD. Rekla je, če imava prošnjo. Mislila sem, da kliče zaradi priprave, vendar je rekla, da ima otroka na voljo. Tisti trenutek sva bila nepripravljena. Takoj sva se odločila, da greva.

ME: Vprašal sem, če je otrok zdrav. Če bi bil bolan, ga ne bi vzela, ker nisem imel namena biti negovalec. SD je rekla, da ima dobro oceno in da je brez posebnosti.

ŽE: Za spol nisva nič vprašala. No, ne spomniva se, ali sva ali nisva. V porodnišnici so mi pokazali, kako jo umiti, nahraniti. To je bilo vse, kar je bilo od SD, potem jih ni bilo več. Pred posvojitvijo je samo 1x prišla pogledat. Po 7-ih mesecih je prišla pogledat, kako se imamo, po 9-ih mesecih smo imeli pa posvojitev. Točno na dan posvojitve so poklicali iz CSD, da bi prišli pogledat, kako skrbiva za otroka. Povedala sem jim, da imamo danes posvojitev. Potem niso prišli. To, da nisva imela svojih otrok, ni bistveno vplivalo. Na to, ko so spraševali, kdaj bova imela otroke, se nisva ozirala. Z drugimi se nisva obremenjevala. Ker nisva imela otroka, sva imela malo stiske, razočaranja. 7 let sva bila brez otrok. Nisva mislila, da bo konec sveta.

ME: Tudi posvojiti nisva želela na vsak način, na silo. Nisva pričakovala, da bova tako hitro posvojila. Še več otrok si nisva želela. Edino, da nisva vedela, kako bomo skupaj z otrokom funkcionirali.

ŽE: Rekla sva si, da je še veliko parov, ki čaka otroka – ne bova midva še enega vzela. Marsikdo si ga želi. Zakaj ne bi bil še nekdo drug srečen?

ME: Ne pred, ne po posvojitvi nisva imela strahov.

ŽE: Strahov nisva imela, ker nisva pričakovala, da naju bodo poklicali. Niti nisva imela časa za to.

ME: Nama se ni zdelo, da bi bile priprave potrebne. Imela sva vse za otroka. Materialno sva bila sposobna. Vzela sva jo takšno, kot je. Tudi če bi se kasneje pokazala bolezen, je to del tveganja, ki ga moraš vzeti v zakup. Tudi pri svojem otroku.

ŽE: V vlogo sva napisala, da si želiva dojenčka. Starejšega nisva bila pripravljena vzeti.

ME: Zdelo se nama je veliko težje, če bi dobila nekoga z nahrbtnikom, ki ga nosi s sabo. Pričakovala sva, da bova imela več težav.

ŽE: Imeti dojenčka je lažji način.

ME: Mi nimamo več težav kot običajne rodne družine. Živimo, kot da je najina hčerka. Ne delava razlike, ker je posvojena. Ne čutiva, da ni najin otrok. O posvojitvi ne govorimo veliko. Hčerka ve, da je posvojena. Naj ji poveva, nama je svetovala SD iz CSD, ki nama jo je dala tudi v posvojitev. Na srce nama je položila, da morava biti odkrita takoj, ko bo otrok vprašal. Povedala je tudi slabe izkušnje tistih, ki so to prikrivali, in so izvedeli kasneje. Če naju ne bi opozorila, ne bi vedela, kdaj je primeren čas. Primeren čas je takoj, ko te prvič vpraša.

ŽE: Hčerka je videla nosečnico in me je vprašala, če je bila tudi ona v mojem trebuhu. Rekla sem, da ne in da jo je rodila druga mamica. Potem o tem ni več vprašala nekaj let. Rekla je, da je huda, ker je nisem rodila jaz.

ME: Ko je vprašala, zakaj je posvojena, sva ji povedala, da je mami ni mogla obdržati in da se je ni hotela znebiti. To je vprašala šele, ko je bila že v šoli.

ŽE: Roditeljice nisva postavljala v slab položaj. Rekla sva ji, da je imela težave in je ni mogla obdržati, drugače bi jo.

ME: Mi se o tem nikoli ne pogovarjamo.

ŽE: Vedno sem ji rekla, da ima lahko stike z njo, če želi. Drugi otroci ji ne pokažejo, da je kaj drugačna.

ME: Tudi če bi ji otroci kaj rekli, je ne bi prizadelo, ker ve, da ji nisva rodna starša. Če tega ne bi vedela, bi bilo to zanjo travma.

ŽE: Ona ne kaže tega, da je posvojena. O tem ne govorimo.

ME: Nimamo občutka, da je posvojena. Od sorodnikov, vseh je bila sprejeta.

ŽE: V šoli sva povedala razredničarki, da je posvojena. Več o tem nismo govorili. Nam je posvojitve naravna in nismo pogrešali nobene SD. Če bi imela težave, bi se obrnili na CSD po pomoč.

ME: Ne glede na vse ji bova poskušala pomagati. O tem, da nisva sposobna biti starša, nisva nikoli dvomila. V postopku posvojitve nisva nič pogrešala. Od para sva dobila dobro informacijo, kaj je potrebno priložit vlogi, saj sta že posvojila in sta to vedela. Bila sta aktivna v društvih. Povedala sta, kako napisati vlogo, življenjepis, katere dokumente priložiti, da bo popolno. Mislim, da je SD rekla, da ji je bila všeč pisava. To je bil tudi eden od argumentov, da sva bila izbrana. Očitno imajo neke prioritete.

ŽE: SD nas je 2x poklicala. To je bilo vse. Nam je bilo dovolj. Če bi rabili pomoč, pa bi že poklicali sami. Prišla je samo 1x. Res pa je, da bi lahko zgrešila par.

ME: Očitno je imela čut in merila za izbiranje posvojiteljev. Rekla je, da je bil en par pred nama in nista imela časa, da bi takrat posvojila, zato je poklicala naju, ker sva bila 2. na seznamu. Nisva imela nobenih težav.

ŽE: Midva nisva imela časa, da naju bi bilo strah, ker sva se morala v minuti odločiti, če vzameva otroka ali ne.

ME: Nama je bilo to dovolj časa, ker sva bila v sebi že odločena za ta korak.

ŽE: Dobro je, da sva se morala odločiti tisti hip. Če bi imela čas en teden razmišljati, potem pa vprašanje, kako bi bilo. Meni je bilo fino. Na pripravah mogoče šele začneš razmišljati o tem in te začne biti strah.

ME: Mislim, da pri nas priprava ni bila potrebna. Ne rečem pa, da na splošno ni potrebna, saj smo si ljudje zelo različni.

ŽE: Mogoče se nekomu to zdi dobro in jo rabi. Mogoče bi sedaj drugače govorila, če bi imela priliko in bi naju poklicali na priprave.

ME: Če bi naju poklicali na priprave, bi šla, ker bi to čutila kot pogoj, da sva kandidata.

ŽE: Najina izkušnja nama ni pokazala, da bi jo rabila. Nekdo drug pa mogoče ja. Ljudje smo si različni.

ME: Mislim, da priprave ne bi rabile biti obvezne. Bile bi na voljo.

ŽE: Če se v sebi odločiš, ne rabiš priprave. To je isto, kot če zanosiš – ali boš rodil ali naredil splav. Jaz tega ne čutim čisto nič drugače.

ME: Tveganje je zmeraj in povsod prisotno. Če ne tvegaš, nič ne dobiš. Dobiš kar ti ni in kar ti je vseč. Vse skupaj. Nemogoče je predvideti naprej, kako bodo stvari tekle. V temeljito pripravo mora biti vključeno tudi to, da se pove vse informacije. Na začetku nisva vedela, da to, ko dobiš otroka, še ne pomeni, da je za vedno tvoj. To nama je povedal posvojiteljski par ne SD, ki pa bi morala. Govoriti, kako se previja, da je otrok lahko težaven karakter, je brez veze. Na to moraš biti pripravljen. Tisti, ki namerava posvojiti mora vstopiti v stik s SD, kjer bi mu moral SD predstaviti, kaj je potrebno za vlogo, nujne informacije. Če bi par izrazil željo po pripravah, bi mu jih morali omogočiti. Meni se ne zdi potrebna ne vem kakšna priprava. Je tveganje, potem pa sprejmeš ali pa ne.

ŽE: Midva misliva, da je potrebna individualna priprava.

ME: Individualno zato, ker ti stvari povejo. Potem pa, če ima kandidat kakšno potrebo po pripravi, se organizira tečaj, seminar za več. Ta tečaj ne bi rabil trajat prav dolgo. Dovolj je par ur v 1 sklopu. Vsak, ki ne more zanositi, bi moral imeti že pri zdravstvenih postopkih pogovor. Tam povedo informacije. Potem pa, če si par želi še kaj več, CSD organizira tečaj in določi vsebino. Tam se odpre razprava in lahko ljudje vprašajo, kar jih zanima. Ne sme trajati predolgo, ker če je nekdo odločen posvojiti, ne rabi posebnih priprav.

ŽE: Najbolj so pomembne pravno-formalne informacije.

ME: Ko se pojavijo vedenjske težave, moraš imeti možnost, da se na nekoga obrneš. Mi nismo nikoli hodili na posvete. Ni se nam zdelo potrebno, ker je teklo vse, kot da je najin otrok. Nisva čutila nobene potrebe po tem. Hči ni kazala potreb, ker se dojema kot enaka ostalim. Od okolice ni imela občutka, da je manj vredna, ožigosana. Najbolj je pomembno, da

ko otrok prvič vpraša, če je posvojen, dobi resnično informacijo. To je formula, ki ima dolgoročne posledice. Če izgubi zaupanje v svoje starše, ni dobro. Mislim, da ni večjega razočaranja kot to. Midva tega takrat nisva vedela, vendar naju je SD opozorila na to, da je to lahko največja napaka, ki jo naredi posvojitelj.

ŽE: Če bi hči iskala biološke starše, bi ji pomagala, da jih spozna.

ME: Nikoli ne bi branila, da vzpostavi odnos z njimi. Otroka ne vidim kot lastnino. Ker sva skrbela zanjo, ne rabi biti privržena nama. Tega ne moreš izsiliti. Ne moreš preprečiti, če bi hotela živeti pri svojih starših.

ŽE: Če bi hotela živeti pri svojih starših, bi naju motilo.

ME: To bi sprejela, vendar nimava občutka, da bi si to želela – oditi, naju prizadeti. Živela bo, kot bo hotela. Dejstva, da je posvojena ne moremo spremeniti. Ne moti je, da je posvojena.

ŽE: Hči bi rada videla, da sva njena roditelja. Neko travmo sigurno ima. Imava jo rada. Dejstva ne moreva spremeniti.

ME: To bolečino mora sama predelati. Lahko ji nudiva okolje, kjer se lahko razvija.

ŽE: Ne veva, zakaj bi sploh bila potrebna srečanja po posvojitvi.

ME: Mogoče, da bi si izmenjavali izkušnje. Te potrebe nisva čutila. Zaradi tega, ker je posvojena, ni imela težav. Nismo imeli kaj razpravljati.

ŽE: Če bi imeli probleme, bi iskali pomoč na CSD. Nikoli ne rečem, da bi mogoče tega ne rabili. Če bi kaj rabila, sva ji rekla, da naj pove nama in bomo uredili.

ME: Za to kolikor sva rabila, sva dobila dovolj podpore s strani SD. Pogovor po posvojitvi pri SD je trajal pol ure. Opozorjena sva bila, da takoj še ni najina in da je šele po posvojitvi. SD je 1x hčerki poslala medvedke.

ŽE: Ne veva, koliko je ponudbe na področju priprav na posvojitev.

ME: Kar sva od SD rabila, sva dobila.

ŽE: Priprava bi morala obstajati za tiste, ki si to želijo. Bila bi kratkotrajna. Povedali bi konkretne stvari, ne da ti perejo možgane.

8.4. Izjave

POGOVOR PAR A – HČI, 22 LET, POSVOJITEV + HČI, 19 LET, BIOLOŠKA

A1: Midva sva par, ki sva imela pred posvojitvijo samo splošno pripravo – pogovor s socialno delavko, psihologom, obisk sodelavk centra za socialno delo. To je bila vsa priprava na posvojitev, potem pa sva dobila otroka.

A2: Z neplodnostjo sva se soočala sama, kakor sva vedela in znala. Nihče nama ni pomagal, nisva poznala parov s podobno izkušnjo, zato je bilo zelo težko.

A3: Za posvojitev sva se odločila, ker sva za vsako ceno hotela otroka.

A4: Nepripravljenost se je izkazala v dneh pred posvojitvijo, ker sva se kljub veliki želji, težko odločila za otroka, ko so ga nama ponudili.

A5: Začutila sva, da to ni enostavna stvar.

A6: Za odločitev sva si vzela tri dni. V teh dneh se je izkazal velik manko nepripravljenosti na posvojitev.

A7: Na centru niso razumeli, zakaj se sploh odločava. Rekli so, da je vendar vsak otrok ljubeč in ga moraš imeti rad. Ne gre za to.

A8: Otroka nimaš rad zato, ker je ljubeč, ampak ker je tega vreden in potreben.

A9: Zaradi slabe izkušnje nepripravljenosti na posvojitev, sva po posvojitvi začutila, da potrebujeva pripravo.

A10: Bila sva pobudnika za nastanek bolj učinkovite priprave. Tako je nastala (priprava). Socialna delavka je imela program priprave v glavi in je naju ter še nekaj parov povabila k sodelovanju.

A11: Nepripravljenost na posvojitev je negativno vplivala na naju.

A12: Spoznala sva, da bi se z večjim veseljem in sproščenostjo odločila za otroka, če bi se na to pripravila.

A13: Bila sva razdvojena.

A14: Najin odnos je bil boljši, ko sva se začela udeleževati priprave.

A15: Ob parih s podobno izkušnjo sva začutila potrditev, da sva zmogla ubrati drugačno pot – pot posvojitve.

A16: Posvojitev je enakovredna pot, kot biti rodni starš. Glede zrelosti pa mora biti celo kakšno stopničko višje, ker sva morala predelati marsikaj, kar rodnim staršem ni potrebno, in preko priprave dozoreti.

A17: Najin odnos do roditeljev je bil spoštljiv, saj so najinemu otroku omogočili življenje. Nisva jih obsojala.

A18: Za otroka se nisva se odločila iz usmiljenja do njega ali zaradi najine dobrote, ampak da mu dava možnost odrasti v normalni družini. Naloga otroka ni, da nama zapolni praznino.

A19: Hlepela sva po tem, da bi nama nekdo povedal, kako on doživlja.

A20: Spraševala sva se, kaj je narobe, da naju je strah.

A21: S pripravo sva gradila odnos do otroka.

A22: Po nekaj mesecih priprave sem začutila, da sem z veseljem posvojiteljska mama in sem bila na to ponosna, ker me ni bilo več strah in sem bila sproščena.

A23: Razčistila sem strahove in imela pripravljene odgovore na neprijetne odzive okolice.

A24: Priprava mi je pomagala pri tem, kako in kdaj povedati otroku, da je posvojen.

A25: Znala sva pripraviti okolico in šolo na sprejemanje dejstva, da je otrok posvojen. S tem sva pri otroku preprečila travme in napade zaradi stigmatizacije sovrstnikov.

A26: Doumela sva, da ima pravico do nadomestnih staršev, saj ga rodni starši ne morejo imeti.

A27: Kasnejša priprava na posvojitev je vplivala na to, da sva prepoznavala odzive in vedela, kako reagirati, ko nama je rekla, da nisva njena starša.

A28: Ker imava še rodnega otroka, je okolica spraševala, katera je najina in katera ni. Povedala sva, da sta obe najini. S tem sva najini posvojenki dala vedeti, da pripada nama tako kot najina rojenka.

A29: Sproščeno sva sprejela, da ima otrok druge korenine kot midva, ki jih bo nekoč želela odkriti.

A30: Ko je iskala rodne starše, sva jo pri tem podprla in ji stala ob strani.

A31: Vsi so nama govorili, da je posvojiti otroka isto, kot ga roditi. Skozi vsa leta in pripravo sva spoznala, da je to na zunaj in za druge ljudi res, v resnici, za našo družino, pa še zdaleč ne.

A32: Priprava naju je »oborožila«, da sva se po posvojitvi znala braniti pred okolico.

A33: Rodno hči sva pripravila na to, da sta sestri. To, da je njena sestra posvojena, je sprejemala kot dejstvo in ji nisva skrivala.

A34: Dejstvo posvojitve je raslo kot nekaj normalnega, vendar ne tako, kot da ga ni.

A35: Življenje je tako zahtevna stvar, da te nobena priprava ne more dovolj obvarovati pred padci, ko pridejo problemi.

A36: Priprava nama je pomagala, da sva se znala pobrati.

A37: Dobila sva velik krog ljudi, s katerimi sva bila povezana. Veliko so nama dale njihove izkušnje. Dobila sva prave prijatelje, s katerimi sva ostala povezana.

A38: Najina posvojena hčerka se je počutila suvereno v krogu sebi enakih otrok. Na srečanjih z ostalimi posvojiteljskimi družinami se je dobro počutila.

- A39: Ostale otroke, ki so bili posvojeni, je zelo cenila in so ji veliko pomenili.
- A40: V pripravi je bil velik poudarek nato, kako ravnati z otrokom prva leta po posvojitvi.
- A41: V pripravi se mi je zdel premajhen poudarek na odnosu med nama.
- A42: Premalo sva izvedela, kako ravnati v otrokovi puberteti, saj takrat še ni bilo izkušenj o tem pri parih, s katerimi je društvo delalo. Otrok, ki je posvojen ima v času pubertete še bolj specifične težave.
- A43: Menim, da brez priprav posvojitev ne more biti uspešna.
- A44: Ne predstavljam si, kako se gredo pari, ki se niso pripravljali skozi vsa težka obdobja v življenju, posvojitelske družine.
- A45: Temeljita priprava pomeni, da sprejmeš dejstvo, da ne moreš imeti rodnihih otrok.
- A46: Pomeni tudi sprejeti otroka z vsemi njegovimi lastnostmi, ki jih je prinesel s seboj posvojen otrok. Naučiti se moraš, kako boš živel z njim.
- A47: Tretja pomembna stvar pa je temeljita priprava na nevarnosti, ki pretijo na odnos med nama.
- A48: Pomembna je tudi priprava okolice na posvojenega otroka.
- A49: Kako skozi vsa obdobja otrokovega razvoja upoštevati tudi razvojno psihologijo otroka. Pogrešala sem kakšnega strokovnjaka s tega področja, še posebej posvojenega otroka.
- A50: Veliko informacij o odnosu med posvojitelji in posvojenci nama je podala socialna delavka s CSD. Imela je ogromno izkušenj. Zelo pomemben se mi je zdel poudarek na trojni krog – posvojitelj, posvojiteljica, otrok.
- A51: Vedela sva, kje je najino mesto ter da sva midva oče in mati. Naučila sva se, da nisva samo rednika, ampak oče in mama, ki sva vzgajala otroka in sva bila na to ponosna.
- A52: Začutila sem, da sem lahko prav tako v polnem pomenu mama, čeprav nisem rodila.
- A53: Včasih sem začutila, da nisva samo nadomestna (neoriginalna) starša, ampak da imava prav tako glavno vlogo.
- A54: Vedela sva, da imava svojo vlogo. Zato je tudi posvojitev boljša rešitev, saj otroku nisi zgolj začasni rejnik, ampak si starš.
- A55: Meni se zdi najboljša skupinska priprava, ker si v skupini aktiven in moraš nekaj dati od sebe. Na predavanju si pasiven in samo nekaj vzameš. Ne rabiš vlagati truda.
- A56: Osebne izkušnje ostalih članov skupine so zelo dragocene in jih ne moreš dobiti v nobeni literaturi.
- A57: Tretja najpomembnejša stvar, ki sva jo dobila skozi pripravo, pa so prijateljski stiki s podobnimi pari, ki ostanejo za celo življenje.

A58: Odnosi in prijatelji so nama največje bogastvo v življenju. To sva pridobila s tem načinom priprave.

A59: Menim, da bi bilo pripravo dobro obogatiti z občasnimi predavatelji, ki bi vse še bolj strokovno podkrepili, ter vsaj kakšen obisk seminarja, ki bi bil recimo enkrat na leto. Nekaj takšnih seminarjev smo v pripravi celo imeli.

A60: Občasno sva pogrešala malo več individualne priprave. Socialna delavka je bila kadarkoli pripravljena govoriti z nama. Del programa bi lahko vključevalo prav individualno delo z vsakim parom posebej.

A61: Sam bi v »idealno« pripravo vključil skupinski del s strokovno podkrepitvijo in občasno tudi individualni del.

A62: Mislim, da mora priprava trajati vsaj dve do tri leta.

A63: Par mora vedeti, da si bolečine zaradi dejstva, da ne more imeti bioloških otrok, ne more zaceliti z otrokom.

A64: Želela bi poudariti, da priprava na posvojitev ne pomeni pridobivanja znanja. Gre za notranjo preobrazbo posameznika in para.

A65: Pridobila sva nov pogled na življenje, kar pa ne gre od danes na jutri, ampak traja dalj časa. Samo predavanja ti ne dajo notranje preobrazbe.

A66: Obvezno bi bila vsaj kakšno leto po posvojitvi potrebna nekakšna srečevanja, kasneje pa je dovolj občasno. Odvisno od tega koliko časa je par hodil na pripravo pred posvojitvijo in kakšnega otroka je posvojil.

A67: Rabila sva stalen stik in podporo s strani parov in socialne delavke.

A68: Menim, da bi bilo dobro, da bi obstajala tudi organizirana srečanja parov, ki so že posvojili, s strani socialnega dela.

A69: Posvojiteljska družina bi se vsaj enkrat na leto morala srečati s CSD-jem, da se ohrani kontakt in spremljanje načina njenega življenja. Ko prideš čez leta, nič ne vedo, kaj se je dogajalo z nami in nam ne znajo pomagati. Če nas ne poznajo več, nam ne morejo nuditi pomoči in podpore.

A70: Ne gre za kontrolo, ampak stik. CSD mora vedeti, kaj se dogaja z nami in bi lahko vsaj enkrat na leto prišel na obisk.

A71: Moje mnenje je, da ne bi bilo potrebno, da se vsak center za socialno delo ukvarja s pripravami na posvojitev. Lahko bi uredili nekaj priprav – npr. v vsakem okrožju Slovenije ena.

A72: Stroka bi morala biti v stalnem stiku z družino.

A73: Če bi SD poznal družino, bi takoj vedel pomagati. Ali pa bi rekel: Ves čas vidimo, da pri vas to ni v redu, dajte to področje uredit. Če pa npr. 10 let sploh ni kontakta s CSD, potem tudi ne ve, kako se odzvati v danem primeru.

A74: S strani CSD nisva po posvojitvi imela nobenega kontakta in nisva imela nobene podpore oz. spremljanja.

A75: Z njimi sva stopila v stik samo takrat, ko je najina posvojena hčerka iskala biološke starše. Drugega kontakta nismo imeli.

A76: CSD je svoje delo zaključil s tem, ko sva dobila otroka.

A77: Podporo sva dobila s strani priprave zato, ker sva bila vanjo vključena. Iz istega razloga sva jo dobila tudi od socialne delavke.

A78: Mislim, da bi priprava na posvojitev morala biti finančno in strokovno podprta s strani države.

A79: Zaradi priprave sva vedela, da bo nekoč iskala svoje korenine.

A80: Skozi pubertetno obdobje sva čutila, kako se ji majejo tla pod nogami. Želela sva si, da bi prišla do podatkov o bioloških starših, ker sva vedela, da ji bo to pomagalo.

A81: Ni naju bilo strah in nisva bila užaljena.

A82: Škoda, da ni prišlo do stika z roditeljico. Čutiva, da najini posvojenki zaradi tega nekaj manjka.

A83: V Sloveniji je premalo priprav za posvojitve.

A84: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bi moralo to podpreti.

A85: Prav tako bi morala zakonodaja to podpreti.

A86: Več je podpore pri rejništvu kot posvojitvi.

A87: Tudi rejniki morajo imeti obvezno pripravo in pridobiti licenco za rejništvo.

A88: Večino SD še vedno zanima materialno stanje, ne pa odnos med bodočima posvojiteljema. Ravno kar mi je prijateljica rekla, da imata premajhno stanovanje in sta šla gradit hišo. Saj sama vesta, da imata premajhno stanovanje.

A89: Sama čutim brezbržnost države. Za rejništvo je denar, za posvojitev pa ne.

POGOVOR PAR B – HČI, 19 LET, POSVOJITEV

B1: Vključenost v program priprave na nadomestno starševstvo je name zelo globoko vplivala. Vsekakor si naše posvojitve ne predstavljam brez vključenosti v program priprave na nadomestno starševstvo pri društvu.

B2: Vključitev v program je tudi meni prinesla kar nekaj novih spoznanj.

B3: Ko sva ugotovila, da ne bova mogla imeti rodni otrok, je mož predlagal, da otroka posvojiva. Slišalo se je zelo enostavno.

B4: Predstavila sta nama delovanje društva ter program. Postalo nama je jasno, da društvo ni »skladišče« otrok, ampak da v društvu poteka priprava na sprejem tujega otroka.

B5: Odgovori CSD-jev so naju razočarali, bili so skopi, neosebni. Otrok za posvojitev je zelo malo, je bila rdeča nit vseh.

B6: Edino iz enega CSD sva dobila nasvet, da se morava na posvojitev pripraviti in zanj dozoriti. Svetovano nama je bilo, naj se obrneva na društvo.

B7: V tistem času sva se še enkrat srečala z delom društva. Na televiziji je bil prispevek v oddaji Obzorja duha, o društvu in njegovem delu. Vse to naju je spodbudilo, da sva napisala prošnjo za pogovor na društvo.

B8: Strokovna sodelavka v programu naju je povabila na razgovor in nama predlagala, da se vključiva v novo skupino, ki bo začela s pripravo na nadomestno starševstvo jeseni tistega leta.

B9: Sam nisem bil najbolj navdušen nad vključitvijo v skupino, vendar sva vseeno sklenila, da greva na prvo srečanje. Ko sem ugotovil, da bo potrebno kar veliko sodelovati, brati, pisati utrinke, pa je bilo moje pripravljenosti za vključitev hitro konec.

B10: Vzela sva si čas do naslednjega srečanja, da razmisliiva, ali je ta priprava tisto, kar želiva. Obenem sem želela, da se mož sam odloči, ali greva v to, saj sem vedela, da je meni lažje govoriti osebne stvari pred praktično tujimi ljudmi kot njemu.

B11: Na koncu sem vseeno predlagal, da greva na naslednje srečanje. Začutil sem, da je to edina možnost, da prideva do otroka.

B12: Meni osebno je društvo dalo ogromno, poleg same priprave, tudi osebno. Odprli so se mi novi pogledi na življenje in srečala sem se s temami, o katerih prej nisem razmišljala.

B13: V tem času sem poleg »obvezne« literature prebrala ogromno knjig za osebno rast. Še danes znova preberem katero od teh knjig ter v njih najdem kakšen nov pogled na življenje.

B14: Delo v društvu mi je dalo širino v odnosu do življenja, sprejemanja ljudi. Nisem več videla samo črno – belo.

B15: Že po prvih mesecih vključitve v program nama je postalo jasno, da nisva več primerna za dojenčka, saj sva bila med starejšimi pari v skupini.

B16: V programu so nas soočili z realnostjo, da je na razpolago malo dojenčkov, ter pokazali možnost, da morda posvojimo večje otroke, ki so trenutno v rejništvu, ki so večji, s posebnimi potrebami, iz težkih razmer ...

B17: Slišala sva tudi pričevanja ostalih, kar nama je zelo pomagalo.

B18: V programu se je veliko govorilo o tem, da je treba preseči neplodnost.

B19: Že pred vključitvijo v pripravo sem se odločila, da ne želim umetne oploditve. Vedela sem, da je zato zame edina možnost, da sprejem tujega otroka.

B20: Čeprav se mi je zdelo, da me neplodnost ni preveč zaznamovala, sem kljub temu čutila, da tudi jaz zaradi tega trpim. Prav v tem času je bila moja najmlajša sestra noseča in mi jo je bilo zelo boleče gledati. Spraševala sem se, kaj sem naredila narobe, da ima ona lahko otroka, jaz pa ne.

B21: Odločitev za to rejništvo ni bila lahka, saj je bilo predvideno začasno rejništvo za tri mesece. Brez priprave tega ne bi zmogla, saj sva otroka želela za stalno.

B22: Delo v programu me je pripeljalo do tega, da sem prišla do sklepa, da lahko otroku ponudim dom tudi začasno. Če bi mi vse to nekdo pred vključitvijo v pripravo samo omenil, bi mu rekla, da je zmešan.

B23: Kljub temu je bila noč, preden sva šla zjutraj po otroka, najdaljša in najbolj naporna v mojem življenju. Kljub temu da smo se že dogovorili, da vzameva otroka v rejništvo, so se tik pred zdajci nenadoma pojavili zadržki.

B24: Sam imam dva otroka iz prvega zakona in želel sem ženi dopovedati, da sprejem otroka ni pravljica, ampak velika odgovornost, sploh, ker je zaradi službe veliko od doma. O otroku, ki sva ga bila pripravljena sprejeti, pa nisva vedela praktično nič.

B25: Tudi ena od strokovnih delavk v programu je, dan pred prihodom otroka, imela pomisleke zaradi dejstva, da je bilo predvideno kratkotrajno rejništvo, čeprav je strokovna služba na otrokovem CSD ocenjevala, da je malo verjetnosti, da bi se otroka po treh mesecih vrnila v matično družino.

B26: Sem samozaposlena, imam računovodski servis in takrat smo delali zaključne račune še do konca februarja. Otrok pa je prihajal k nam 5. februarja. Res je bila težka situacija. Resnično nisem vedela, kako se bo vse končalo, saj sem tiste dni delala cele dneve. In ko mi je, zvečer pred prihodom otroka, še mož izrazil svoje pomisleke, me je čisto zlomilo.

B27: Umaknil sem se v delavnico, ker sem čutil, da mora biti sama, se sama dokončno odločiti. Saj sem bil pripravljen maksimalno pomagati, vendar pa sem želel, da je njena odločitev zavestna in ne čustvena.

B28: Skoraj celo noč sem prejokala. Mož je bil v delavnici, slišala sem, da nekaj dela. Molila sem in jokala, in približno ob petih zjutraj mi je postalo jasno, da morava vzeti tega otroka. Bil nama je namenjen. Kmalu potem je tudi mož prišel iz delavnice in vedela sva, da sva se vsak zase res odločila za tega otroka.

B29: Zgodaj zjutraj me je klicala še mama, spet z kupom dvomov glede skrbi za otroka, glede podjetja... Rekla sem ji, da me to ne zanima več. In sva šla po otroka. Do tega sklepa verjetno ne bi prišla, če ne bi bila precej dobro pripravljena. V programu so se nama odpirale oči.

B30: Ko nama je strokovna delavka iz otrokovega CSD predlagala, naj prideva otroka najprej pogledat, sva to odklonila. Vedela sem, da otrok ni iz trgovine z igračami, ki jih greš gledat in izbirat. Pojavil se je otrok, ki nama je namenjen.

B31: Danes vem, da sem tisto noč, preden sva šla po otroka, v svojem srcu rodila tega otroka. Ni bilo več pomembno, kakšen je ta otrok in koliko časa bo pri nama. Pripravljena sem bila na vse. Pa tudi, če bo pri nama samo tri mesece. Mati bom temu otroku tri mesece. Bolje tako, kot nobenemu nikoli.

B32: Pravzaprav se ne spomnim, da bi imela na začetku kakšne posebne težave. Gotovo tudi zato, ker sva še naprej hodila v program in ker sva imela možnosti kadarkoli poklicati strokovni sodelavki na društvu, ali pa sva se lahko pogovorila s kakšnim parom iz društva, ki je že imel posvojenega otroka.

B33: Bilo mi je lahko pri srcu, saj sem lahko vse probleme povezane z deklico predelala v programu. Na srečanju smo si vedno vse povedali.

B34: Vedela sem, da je še nekdo s podobno izkušnjo, ki mi lahko pomaga. Lažje je, ko veš, da nisi sam.

B35: Ko sva po prihodu deklice urejala papirje, sva morala po potrdilo na matični CSD, kjer so naju spraševali po hiši, službi ... Nihče naju ni obravnaval kot osebi. Vsi so se ukvarjali s tem, kaj imava.

B36: Ne predstavljam si, da nimaš priprave, da te obravnavajo samo površinsko, potem pa se morda znajdeš v težavah. Kako naj prosim pomoč na centru, če mi oni niso nudili nobene pomoči in priprave.

B37: Na matičnem CSD so jih res zanimale samo finance in materialno stanje.

B38: V pripravi pa sva slišala stvari, ki niso bile materialnega značaja, ampak čustva, premagovanje težav.

B39: In ko smo s hčerko hodili na srečanja in pohode, se je tudi ona začela srečevati z drugimi otroki, kar je pomagalo pri njeni vključitvi v družbo.

B40: Nobena šola ali izobraževanje ti ne da odgovorov na vse, ker ti življenje prinese nepredvidljive situacije. Šola pa te lahko pripravi.

B41: Mislim, da sva v pripravi dobila dovolj informacij in širokega znanja, da sva lahko prebrodila težave. Če sva potrebovala pomoč, sva jo znala poiskati.

B42: Vse, kar sem dobila v programu, mi je pomagalo tudi, da sem prepoznavala stiske, ki jih je otrok doživljal.

B43: Nisem bila v zadregi, ko smo se pogovarjali o njenem izvoru. Da jo je rodila neka druga mama, sem ji skušala povedati že kmalu po prihodu v najino skupnost. Na pripravah smo govorili o tem, da je o vsem treba govoriti odprto in da je že majhnemu otroku treba povedati, da je posvojen ali v rejništvu.

B44: Sama sem si izmišljevala pravljice, skozi katere sem ji govorila o tem, kako in zakaj je prišla v našo družino. Otrok mora od prvega dne vedeti, da je posvojen, mu pomagat, da to sprejme. Kasneje je zato manj problemov.

B45: Pri nas sploh nismo mogli skriti, da smo malo drugačna družina. Glede na to, da je bil otrok v reji, sva imela predvsem obveznosti, morala sva sodelovati z otrokovim CDS. Sva pa kmalu ugotovila, da se otrok zelo boji, kadar smo šli na CSD.

B46: Nekajkrat smo bili na srečanjih rejniški družin, ki jih je prirejal otrokov CSD. Na enem srečanju smo šli na neko goro. Na poti nazaj sta nama socialni delavki ponudili prevoz z avtom. Jaz sem se želela peljati, saj je bila pot še kar dolga. Odprla sem vrata in hčerko želela potisniti v avto. Hčerka je zavreščala in mi skočila v naročje. Bilo je popolnoma jasno, da se boji, da jo bom pustila pri njih.

B47: Srečanj rejniških otrok ni marala. Takoj ko smo ji povedali, da bomo šli na CSD, je bila slabe volje. Ko se je usedla v avto in smo se odpeljali na srečanje, je otrpnila ter ni govorila. Ko pa smo šli domov, je oživela. Mislila je, da jo bova tam pustila. Prav travma, ki jo je otrok doživljal ob vsakokratnem srečanju na CSD, nama je dala misliti, da res ni potrebno, da takoj tečeva na CSD, ko naju pokličejo. V programu sva se namreč naučila, da je treba najprej gledati koristi otroka.

B48: Prav to, kar sva se naučila v programu, nama je pomagalo, da sva dolžnosti, ki sva jih imela kot rejnika, spremenila v pravice. Dolžnost in pravica, da zaščitim otroka, če je potrebno. V programu sem dobila to moč, odločnost, suverenost.

B49: V programu smo govorili o pomembnosti življenjske knjige otroka in bilo bi mi zelo žal, če ji teh fotografij ne bi zbrala v trenutku, ko sem do njih še lahko prišla, saj je to edina sled njenih prvih dveh let in pol.

B50: S hčerko se sedaj, ko ima tudi sama otroka, velikokrat pogovarjava o rodni mami. Spodbujam jo, da o njej govoriva, saj želim, da bi bolje razumela, da je bila njena biološka mama takrat v stiski in jo je zato oddala. Mislila sem, da bo privolila v srečanje, ko bo sama postala mati, vendar čutim, da je prav rojstvo otroka poglobilo v njej odločitev, da srečanje z biološko mamo odklanja.

B51: Jaz sem sicer mnenja, da bi bilo koristno, da se sreča z njo, da se z njo pogovori. Vem, da bi ji to pomagalo na poti do dobre samopodobe. V sebi nosi slabo samopodobo, ki pa se je začela izboljševati odkar ima otroka, saj vidi, kako lepemu bitju je bila sposobna dati življenje. Sem pa prepričana, da bo čas naredil svoje in da bo tudi sama začutila stisko rodne matere ter ji tako pustila do svojega srca.

B52: Temeljita priprava ti pomaga v takih situacijah. Ne nauči te, kako menjati plenice in otroka nahraniti. Priprava te nauči prepoznavati življenjske situacije in jih primerno reševati.

B53: Otrok ni vreča krompirja in ga ne moreš postavljati, kakor se ti zljubi. Ni igrača iz trgovine. Še posebno pa otrok, ki je že začutil zavrnitev. Zato menim, da nihče ne bi smel posvojiti brez priprave.

B54: Za vsako delo imaš izobraževanje, za posvojitev se pa kar samo po sebi razume, da se potrebuje samo dobra materialna osnova. Tudi tisti, ki rodijo otroka, bi se morali pripraviti na vzgojo. Pri posvojitvi pa dobiš otroka, ki ga ne poznaš, iz neznanih okoliščin in z zgodovino, ki ti je tuja.

B55: Delo v programu me je pripravilo na to, da ima lahko otrok čudne reakcije ob določenih okoliščinah. Naučila sem se prepoznavati, zakaj tako reagira.

B56: Vem, da je s seboj prinesla poln »nahrbtnik« skrivnosti. Skušam ji pomagati, da težave premaga in gre lahko naprej.

B57: Tudi hčerkin otrok, ki ga je zelo mlada rodila, je posledica njenega »nahrbtnika«, potreba po biti še bolj ljubljen. Počasi to odvisnost prerašča, stojiva ji ob strani in sva ji vedno na razpolago, čeprav ne živi več z nama. Skušava ji pomagati, da bo odložila težko popotnico, ki jo nosi s seboj.

B58: Včasih razmišljam, da sva bila na vse skupaj celo premalo pripravljena. Temeljita priprava ti da vedeti, da ti noben otrok ni dan za vedno in da ni tvoj. Dan ti je za določen čas, da zraste in potem živi svoje življenje.

B59: Pomembno je, da otroku pomagaš odložiti »nahrbtnik«, da samozavestno stopi v življenje. To je smisel vsake vzgoje.

B60: Preden sva se vključila v program in sva dobila otroka, sva se spraševala, zakaj sploh potrebujeva pripravo. Samoumevno je, da dobiš otroka in si ga pripravljen vzgojiti, vendar to ni res. Kot je obvezna osnovna šola, bi država morala predpisati, da je za posvojitev potrebna priprava na starševstvo.

B61: Meni je blizu oblika, ki smo jo imeli na pripravi in bi jo priporočala.

B62: Priprava mi je veliko dala, čeprav je od mene zahtevala veliko energije. Marsičemu sem se morala prilagoditi, ampak mi je odprla oči.

B63: Bistvo priprave je, da sprejemem otroka in ga vzgojim v normalnega, zdravega človeka.

B64: Otrok ne more biti obliž na bolečino moje neplodnosti.

B65: Ne želim posploševati, ampak glede na moje izkušnje, je napaka našega socialnega dela v tem, da se na posvojitve gleda skozi oči ženske in slovenske matere – Cankarjeve mame.

B66: Sedanji sistem posvojitvev, ki je razpršen po vseh CSD-jih, dovoljuje, da delajo na posvojitvah socialni delavci s premalo izkušnjami in usposobljenosti.

B67: Prav zato se socialne delavke lahko zelo hitro identificirajo z bolečino neplodne ženske, ki ne more imeti otrok, ali pa biološke mame, ki trpi, ker ne more več videti svojega otroka. In potem se vsi skupaj gnetemo v lažnem samopomilovanju in s tem delamo največjo škodo prav otrokom.

B68: Socialna delavka, ki ima gotovo največ izkušenj s posvojitvami v Sloveniji, vztraja, da mora trajati priprava približno tri leta.

B69: Osebnostno mnenje, da je potrebno toliko časa, da se v tebi premakne nekaj temeljnega. Zato je to lahko tudi več let.

B70: Vsak človek ne čuti potrebe po pripravi, saj smo si ljudje različni. Vendar menim, da bi država to morala zahtevati, če govorimo, da spoštujemo Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala tudi naša država.

B71: Torej bi prav država morala zahtevati dobre nadomestne starše za otroke, ki izgubijo matično družino. To pa ne more biti brez temeljite priprave potencialnih parov.

B72: Sama sem tudi aktivno delala v društvu, bila sem predsednica 8 let. Imela sem stike v zvezi s posvojitvami na različnih nivojih. Najbolj težko mi je bilo, ko sem imela stike z otroki, ki se o svoji posvojitvi niso mogli odkrito pogovarjati s posvojitelji, ali pa ko so posvojenci pripovedovali, kako jih posvojitelji ali okolica zaničujejo zaradi njihovega izvora. To je vse posledica popolne nepripravljenosti.

B73: Poleg tega sem vedno znova doživljala popolno nerazumevanje javnosti, tudi strokovne, ko sem se udeleževala snemanj in intervjujev, kjer se je vedno izpostavljalo samo pomanjkanje otrok za posvojitve ter pravice parov, da bi posvojili otroka.

B74: Priprava je kot razširjena družina. Zato smo se vedno skušali udeleževati prireditev, ki so bile pripravljene v okviru društva.

B75: Hčerka je sicer kasneje, ko je bila že najstnica, v društvu pogrešala družbo svojih let. Zato smo včasih s seboj vzeli kar kakšno njeno prijateljico samo zato, da je šla na prireditev.

B76: Priprava bi morala spodbujati starše, da se tudi starejši otroci udeležujejo srečanj.

B77: Obiska posvojiteljskih dogodkov ne bi smeli dojemati kot stigmo. Na teh srečanjih ima vsak posvojenec možnost, da spozna otroke, ki imajo podobne izkušnje.

B78: Sedaj, ko sva sama, se skušava udeležiti še kakšnega srečanja, na srečanje v Preddvor pa greva vedno. Upava, da se nama letos pridruži tudi hčerka s svojo hčerko.

B79: Od matične CSD sva dobila samo potrdilo, da imava materialne pogoje za namestitev otroka. Vprašali so naju samo po stanovanju, službi, kakšne dohodke imava.

B80: Hčerka je bila nameščena iz CSD (kraj), kjer je delovala (socialna delavka). Imeli smo srečo, da smo imeli njo. Imela je ogromno izkušenj na področju posvojitev, znala je pomagati, povedati, svetovati.

B81: Jaz osebno pa sem se vseeno največ obračala na (socialno delavko).

B82: Čeprav cenim skupinsko delo, menim, da so individualni pogovori zelo pomembni, saj nekaterih stvari morda ne moreš povedati pred celotno skupino. Zato mora biti vseeno možnost, da se z nekom individualno pogovoriš.

B83: Z gotovostjo lahko trdim, da tako dobrih in poglobljenih priprav, kot so na društvu, ni na nivoju CSD. Za tako občutljivo področje, kot je sprejem tujega otroka, bi morali uvesti poglobljene priprave in ne samo tečaje in predavanja.

B84: Mogoče bi bila priprava tudi krajša kot tri leta.

B85: Vsaj eno leto. Obvezno.

B86: V enem letu se lahko vsaj delno prepoznaš.

B87: Sedaj je veliko posvojitev iz Rusije in tudi iz Afrike. Kolikor vem, celo Rusi zahtevajo potrdilo o opravljeni pripravi na posvojitev. Nekoč sem na internetu brala članek o tem, kako je Američanka posvojila otroka iz Rusije. Čez nekaj časa ga je z letalom poslala nazaj v Rusijo, ker je bil problematičen in ga ni mogla več obvladovati. Zame je to samo dokaz o nepripravljenosti. Tisti, ki posvojijo v Rusiji ali Afriki, bi se morali dobro pripraviti, saj so ti otroci iz zelo težkih razmer. Sedaj, ko so majhni, je čudovito, ko pa bodo odrasli, pa ne vem, če bo še tako idealno.

B88: V pripravi lahko tudi ugotoviš, da otroka ne potrebuješ. Ugotoviš, da sta drug drugemu dovolj in da otroka ne potrebujeta. Ali pa se sprostiš in potem rodiš svojega otroka.

B89: Vsak bi se moral pripraviti na starševstvo, ker je to zahtevna naloga. Vedno znova lahko vidimo, da veliko ljudi na to ni pripravljenih. Otroka moraš sprejeti, kakršen je, ne sme biti samo obliž na rano.

B90: Moj otrok je s seboj prinesel velik »nahrbtnik« z vso svojo preteklostjo. Kar me je delo v programu društva naučilo je, da v težavnih trenutkih nisem nikoli razmišljala, da ima otrok težave zaradi svojega izvora. Ker to ni res. Raje sem razmišljala o tem, kje nisem bila dovolj pozorna, ali sem bila premalo pripravljena, da bi pravočasno prepoznala stisko otroka in mu primerno pomagala.

B91: Morda še to. Veliko parov čaka na otroke, nekateri jih gredo iskat v tujino. Ob tem pa si zatiskamo oči pred množico slovenskih, ki so in ostajajo v trajnem rejništvu.

B92: Sama sem bila rejnica in verjetno bi najin otrok tudi lahko ostal v trajnem rejništvu po razpadu matične družine. Vendar smo s strokovno pomočjo delavk na CSD uspeli dati moji hčerki in njenima bratoma topel in trajen dom.

B93: Ko sva hčerki povedala, da bo posvojena, da bo postala najina prava hčerka z istim priimkom kot midva, je rekla: »O mami, oči, čestitam!« Bila je zelo vesela in umirjena.

B94: Tudi ko je mož zamujal na svečano posvojitve, je bila mirna, saj je vedela, da bo prišel. »Mami, saj veš, da vedno zamuja.« Začutila sem v njej globoko umirjenost. Ni je bilo strah, saj je vedela, da smo mi njeni in ona naša.

POGOVOR PAR C – SIN, 7 LET, POSVOJITEV

C1: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti otrok, sva se odločila, da bova posvojila. Od nekdaj sem čutila, da ne bova imela rodnihih otrok. Ne vem zakaj. Možnosti zdravljenja ni bilo. Bila je možnost posvojitve ali umetne oploditve. Umetne oploditve nisva želela, ker bi imela preveč vprašanj, kako otroku povedati, ali mu povedati ali ne. Ko sva šla k zdravniku za umetno oploditev, sva ga vprašala, kako povedati otroku. Rekel je, da mu ne povedati. Z njim sva takoj zaključila, saj se ne strinjava s tem. Zato je bila edina opcija posvojitve.

C2: Pri umetni oploditvi nisva na istem. V tem primeru bi nekdo bil biološki starš, drugi pa ne.

C3: V življenju pridejo različne stvari in lahko bi se skregala. Takrat lahko pridejo nehote očitki, čigav je otrok. O posvojitvi nisva imela predsodkov in ni bilo veliko dilem.

C4: Ko sva šla na CSD, da bi želela posvojiti, nama je SD predlagala pripravo.

C5: Imeli smo jo enkrat na mesec na treh različnih CSD-jih. Menjavanje krajev nama ni bil noben problem. Priprava se mi je zdela super. Imela sva stik z drugimi, videla sva, kako se oni soočajo s tem. Imeli smo različne delavnice. Karkoli smo lahko vprašali.

C6: Od nekdaj sem čutila, da ne bova mogla imeti rodnihih otrok. Ne vem zakaj. Kar nekako vem, da mora biti točno ta otrok pri nama. S tem, da ne moreva imeti rodnihih otrok, sva se morala soočiti sama, ker takrat ni bilo nikogar od strokovnih delavcev, ki bi nama pomagal. Pripravo ne posvojitve sva imela kasneje, ko je bil prvi šok glede neplodnosti že mimo.

C7: V pripravi na posvojitve mi je bilo všeč, da so odgovorili na vsa vprašanja.

C8: Slabih odzivov iz okolice nisva doživela. Zoprno mi je bilo edino to, da so naju vsi spraševali, kaj še čakava, zakaj nimava otrok. Mislili so, da želim zaključiti študij. Nisem

želela prikrivati posvojitve in tega, da ne moreva imeti otrok. Osredotočala sem se na to, kaj narediti v trenutni situaciji.

C9: V pripravi smo govorili o tem, kako in kdaj otroku povedati, da je posvojen.

C10: Prišli so tudi gostje (psihologi), ki so govorili o različnih temah, ki smo jih obravnavali.

C11: Pogrešala sem izkušnjo para, ki je posvojil, in posvojenca. Oni bi govorili o tem, kakšno je realno življenje, ne samo teorijo. Takrat nisem vedela, kaj vse vprašati.

C12: Sedaj pa bi potrebovala kakšen nasvet, vendar ga nimam. Moti me prekinitev odnosa s SD. Po pripravi smo izgubili stik. Nihče nama ni povedal, kdaj bo prišel otrok. Lahko bi naju poklicali, da sva naslednja na vrsti za posvojitev.

C13: Poklicali so naju po petih letih priprave in vse se je zgodilo zelo hitro. Tega sploh nisva pričakovala. Bila sva sicer zelo vesela, ker sva vedela, da bova posvojila dojenčka, vendar se je vse zgodilo tako na hitro. Socialna delavka naju je poklicala in rekla, da naj popoldne prideva k njej. Mislila sva, da bodo kakšne formalnosti. Ko je povedala, da ima otroka, je bil za naju to velik šok. Sicer izredno vesela novica, vendar na drugi strani šok.

C14: Ničesar nisva imela, v službi sem morala praktično čez noč oditi na porodniško. Bilo me je strah, da ne bom znala skrbeti za otroka. Takrat se ti v glavi mešajo izredno lepi občutki, ker je končno prišel ta trenutek posvojitve, hkrati pa skrb, če bo vse v redu, če sva primerna starša. Doma seveda nisva imela ničesar – ne plenice, ne hrane, ne obleke za malčka ... Spomnim se, da sem na začetku previjala na pisalni mizi, ker sploh nisva imela previjalne mize. Ko sem šla v trgovino po obleke, me je prodajalka vprašala, koliko je velik otrok, jaz pa sem ji odgovorila, da ne vem. Bilo mi je zelo nerodno, ampak pač nisem vedela.

C15: Imela sva samo en dan, da sva premislila in se odločila, če ga vzameva. Morali bi nama povedati, da prihaja otrok.

C16: Dva dni sem lahko bila z njim v porodnišnici, kar je bilo odlično. Manjkal mi pa je postopek, kako delati z otrokom. To so nama vse razložili kar v porodnišnici. Sestre so bile zelo prijazne. Na hitro sem šla kar na tečaj k ženi od sodelavca, ki je ravno imela novorojenčka. Tudi tisti pari, ki se pripravljajo na posvojitev, bi lahko šli na tečaj starševstva.

C17: V postopku, ki ga je vodila SD, je bilo kar nekaj nepravilnosti. Na primer, na CSD-ju nama niso povedali, da že ima ime. Bilo je zelo nerodno, ker sva ga v porodnišnici poimenovala po svoje, potem pa sva izvedela, da ima ime.

C18: Tudi meni je SD rekla, da imam pravico do očetovskega dopusta, potem pa sem izvedel, da ga nimam.

C19: Meni je bilo fino na srečanjih, ker sva takrat določene stvari slišala in dobila odgovore na najina vprašanja. Vendar je od takrat pa do trenutka, ko sva dobila otroka, preteklo toliko

časa, da sva veliko podrobnosti že pozabila. Zato sedaj, ko imava otroka, težko rečem, da nama je priprava veliko pomagala.

C20: Najbolj se spomnim, da je na pripravo prišla psihologinja, ki je povedala, kako otroku povedati, da je posvojen. To je sedaj najbolj uporabno.

C21: Priprava je bila za takrat zelo koristna, vendar nama sedaj ne pomaga dovolj. Pogrešala sva, da bi nama povedali, kako skrbeti za otroka. Ko sva dobila otroka, mi je manjkalo, da bi mi povedali, kako npr. previti. Ko sva posvojila, sva s CSD-jem urejala samo birokracijo.

C22: Sin je do enega leta imel skrbnico iz CSD-ja, ki je morala dati dovoljenje za vsako stvar – tudi odhod v tujino. Zmotilo pa me je, da ga npr. nikoli ni prišla pogledat k nam na obisk. Menim, da bi se skrbnica otroka morala prepričati, kako je otrok. Lahko bi bila npr. alkoholika in ne bi skrbela za otroka.

C23: SD je prišla k nam samo enkrat in še takrat napovedano.

C24: Lahko bi npr. zanemarjala otroka. Obiski bi morali biti bolj pogosti, saj SD ne pozna realne slike. Mislim, da bi obiski morali biti nenapovedani. To bi morali zakonsko urediti. Meni je bilo super, da mi ni nihče težil, vendar je moje mnenje, da bi morali bolj skrbeti za otrokovo dobro. Ob napovedanem obisku, bi lahko imela vse urejeno. Ob nenapovedanem pa bi lahko bilo vse razmetano, otrok bi lahko bil zanemarjen ... To se mi zdi čisto narobe.

C25: Da ga skrbnica ni videla, je pa »van pameti«, sploh ne bom komentirala! Morala bi priti na obisk. Bilo je vse preveč birokratsko.

C26: Po enem leti izgubiš stik s CSD-jem. Če ne bi sama šla tja, bi izgubili stik. Tja smo šli 2x, 3x pogledat SD, ker se mi je zdelo prav, da vidi, kako se otrok razvija in da mu ni nič hudega.

C27: Zmotilo me je, da se je pohvalila, da se že 20 let ukvarja s posvojitvami. Sploh na koncu je naredila nekaj katastrofalnih napak. Z odločbo sva čakala samo, kdaj bo kaj narobe. Bila sva jezna.

C28: Kakor se spomnim iz priprave, mi je bila ona najbolj prijetna izmed SD. Je zelo prijazna, vendar je naredila nekaj velikih napak.

C29: Verjetno morajo obstajati neki protokoli, kako mora biti, ne moreš kar po svoje.

C30: V odločbi so bili napačni datumi, pa tudi nekaj drugih, manj pomembnih napak. Zahtevala sem, da so v odločbi pravilni datumi, in ji ni bilo prav, da jih je morala popraviti. Ni hotela razumeti, da ne dovolim, ker je to uradna stvar. Potem je naredila, kot je treba.

C31: Tudi objave ni bilo dolgo časa na internetu, ko poteče 15-dnevni rok za ugovor na to.

C32: Dokument, ki ga je treba podpisati pred posvojitvijo, da je otrok pri nama, je poslala vsem, kar se mi zdi prav. Ni pa prav, da je mami poslala dokument z vsemi najinimi podatki.

Mame ne pozna in bi se lahko zgodilo karkoli. Menim, da zakonsko ni prav, da se pošiljajo najini podatki roditeljici, preden sva posvojila. Imela sva neprijeten občutek.

C33: Prepričan sem, da bo sin želel videti roditeljico, brata in sestro.

C34: Skrbi me, da se mama ne bo želela srečati z njim. Ne vem, kaj je otroku, ko išče biološke starše pomembno.

C35: Enkrat se je zgodilo, da je prišel domov iz vrtca in rekel, da mu je punčka rekla, da se ni rodil. Razložila sem mu, da se je rodil, vendar ga nisem jaz rodila, ampak ga je ena druga mamica. To je sicer že vedel, vendar ga je punčkina izjava prizadela. Pričakujeva tudi, da ga bodo kasneje zmerjali ali kaj podobnega.

C36: Fino bi bilo, da bi poznal sovrstnike, ki so posvojeni, da bi rastle s tem. Mogoče se bo nekatera vprašanja lažje pogovoril s sovrstnikom, ker bo imel ista vprašanja kot on. Po posvojitvi bi lahko imeli neformalna druženja s temi družinami – npr. piknike, kjer bi se spoznavali in družili. Ko mu bi bilo hudo, bi jih lahko poklical in vprašal, kako oni o tem razmišljajo. Večkrat bi se dobivali.

C37: Vsega se verjetno ne bo želel pogovoriti z nama. Verjetno bo hotel, da bi imel prijatelje, ki bi ga razumeli na tem področju. Da bo videl, da so tudi drugi taki.

C38: Tudi midva sva šele na pripravi videla, koliko ljudi ima takšne probleme.

C39: Nikoli nisem skrivala, da ne moreva imeti rodni otrok. Ampak šele, ko sva posvojila, se mi je odprl nov svet. Kar naenkrat sva zvedela, koliko ljudi nima otrok in ima težave z zanositvijo. Do takrat nisem vedela, da ima tudi sodelavec posvojenega otroka. Takrat sem videla, da ima večina določene težave. Pred tem se ljudje niso odprli.

C40: Priprava mora po moje, tako kot smo imeli, trajati enkrat na mesec 10 mesecev do eno leto, da je strnjeno in se stvari predelajo. Takrat to rabiš.

C41: Po tem obdobju do posvojitve pa manjkrat. Mislim, da ne rabiš več enkrat na mesec. Mogoče na dva, tri mesece. Toliko, da obnavljaš in si malo v tem stiku, premisliš, vprašaš.

C42: Morali bi slišati tudi pare, ki so že posvojili.

C43: Sama bi raje poslušala pare, ki so posvojili, kot pa psihologe. Z njimi ni nič narobe. Lahko bi poslušali pare, oni pa bi dali svoje mnenje. Potrebovala bi realne izkušnje.

C44: Nihče nama ni povedal, da bo to tak šok, ko bova dobila otroka in bo v enem tednu vse postavljeno na glavo. Po eni strani je bil prijeten šok, po drugi strani pa strah, da ne bova znala skrbeti za otroka. Po moje sem se prve dni počutila, kot da imam poporodno depresijo.

C45: Meni je bilo težko, ker nisva imela šole za starše. Nisem vedel niti, kako ga bom držal.

C46: Na začetku me je bilo strah, potem je bilo dobro, ko sem videla, da gre. Skrbelo me je, če bom znala skrbeti za otroka, če bom vedela, kaj potrebuje, ko bo zajokal ... Nisem imela

priprave 9 mesecev, saj je vse prišlo iznenada. Prekinila sem vse nasvete, kako naj delam, in napovedi, kaj šele bo, ker mi je bilo že v tistem trenutku grozno. Samo povečali so mi strah. Ko pa sem videla, da je otrok sit, da mirno spi, da znava skrbeti zanj, sem se umirila. Čas porodniške mi je bil potem eno najlepših obdobj v mojem življenju.

C47: Mislim, da bi morala biti priprava na posvojitev obvezna. Vsak par bi lahko to naredil. Prav se mi zdi, da nas CSD spozna, ker drugače ne vedo, komu dajo otroka.

C48: SD je samo enkrat prišla na obisk, ko je prišla pogledat, v kakšnem okolju živiva. Gledala je materialne stvari.

C49: Ko sva se preselila, sva bila toliko pravična, da sva jo poklicala, da naj pride še enkrat pogledat. Vprašala je tudi to, kje bo otrok, če pride. Ja, bova že preuredila delovno sobo, ko bo prišel. Ne bova imela kar otroške sobe in lahko sploh nikoli ne bi dobila otroka. Ko jo je bilo treba narediti, sva že preuredila. Prav je, da pridejo pogledat.

C50: Za pripravo sva zvedela na CSD, ker nam je SD povedala, da obstaja neobvezna priprava.

C51: Rekla je, da je priporočljiva in da je boljša osnova za naprej.

C52: Menim, da bi morala biti priprava obvezna. Meni je bilo dovolj 1x na mesec. Nisem rabila še česa drugega. Predstavili so določene teme, na katerih smo dobili osnovo.

C53: Govorili so o tipih posvojitve, rejništvu. Najbolj sem si zapomnil, ko so povedali, kako otroku povedati, da je posvojen. Dobili smo tudi pripravljeno gradivo.

C54: To je bilo super. Povedali so tudi, kam se obrniti pri posvojitvi v tujini. Vsakič smo obdelali eno temo. Imeli smo tudi možnost vprašati. Na to pripravo nimam nobenih pripomb.

C55: Bila je ravno prav pogosto – 1x na mesec.

C56: Pogrešava pa kasnejšo pripravo in pripravo na sam postopek. Niso nama povedali, da bo vse tako na hitro.

C57: Rekli so nama, da traja okoli mesec dni, pa je bilo dosti hitreje.

C58: Pogrešava, da bi šli skozi osnovne stvari, kako ravnati z otrokom (kaj rabi tako majhen otrok, previjanje ...). Socialni delavci bi nas lahko opozorili, da bi šli v šolo za starše pred tem, ko sva dobila otroka. Vem, da bi se lahko tudi midva sama pozanimala, vendar ko so nama povedali, nisva imela več časa, saj je bilo vse zelo hitro.

C59: Ne spomnim se, da smo se na pripravi pogovarjali o otrocih, ki so starejši – npr. 2, 3 leta. Midva sva sicer imela srečo in sva dobila dojenčka. Ne predstavljam si, če bi posvojila 3, 4-letnika, ki ima za sabo že svojo zgodovino, ki najbrž ni prijetna. Težje bi se odločila za starejšega otroka, pa ne zato, ker ga ne bi hotela, ampak, ker ne vem, če bi znala delati z njim, prepoznala njegove znake, ko bi imel stisko. Zdaj najbrž bi.

C60: Mislim, da bi SD morali narediti poudarek tudi na tem področju, kako delati s takim otrokom. Triletni otrok ne zna vsega povedati z besedami, če ga nekaj teži, ampak te bo lahko udaril, oz. svojo tesnobo izražal na nek drug način. Pomembno je, da bi povedali, kako delati s takim otrokom. To je težko povedati na enem srečanju, vendar bi vseeno morali postaviti ene smernice. Opažam, da sin potrebuje zelo veliko telesnega stika, bližine, objema.

C61: Odzivi okolice, ko sva povedala, da sva dobila dojenčka, so bili fenomenalni. Od ljudi sva čutila veliko ljubezni, topline. Od vseh ljudi. Čistilka v bloku nama je spletla copatke. Prinesli so nama obleke, voziček. Vsi so nama čestitali in bili iskreno veseli z nama. Tudi tisti, s katerimi si nismo ravno najbolj blizu. To mi je bilo zelo lepo.

C62: Ljudje so zelo prijazni. Velikokrat rečejo, da sva si podobna.

C64: Sin ni edini otrok te biološke mame, ki je posvojen. Ne veva, kaj narediti na tem področju. Sina ne bova silila v srečanje z brati oz. sestrami, če ne bo sam želel. Ne vem, ali bi bilo boljše, da bi sedaj navezala stike z njimi, ali naj počakava, da bo sin izrazil to željo.

C65: Ve, da ga nisem rodila in da je posvojen. To sva mu povedali skozi zgodbe, igro.

C66: Nisva pa mu povedala, da ima brate in sestre. Ne vem, kako in kdaj mu to povedati, in ali sploh začeti stike. Skrbi me, da bi mu naredila travmo, če bi mu to povedala prezgodaj, ko še ni dovolj zrel. Razume že, da ga nisem rodila. Sin bi mogoče lažje preživel stiske, če bo imel stik z brati in sestrami.

C67: Zdaj, ko otrok raste, bi bila srečanja na CSD dobrodošla. Podobno kot priprava, samo da bi se družili pari, ki smo posvojili.

C68: Roditeljice ne obsojava, ker ne veva, kakšno življenje ima. Nama je spremenila življenje na boljše. Lahko ji rečem samo hvala. Ni najina pristojnost, da jo obsojava. Vsak ima svoje skrbi, trpljenje. Spoštujeva, da se je odločila roditi otroka in ga dati v posvojitev.

POGOVOR PAR Č – SIN, 18 LET, POSVOJITEV + HČI, 13 LET, POSVOJITEV + SIN, 11 LET, REJNIŠTVO + SIN, 3 LETA, REJNIŠTVO

Č1: Midva nisva bila nič posebno žalostna, ker nisva imela svojih otrok. Zaradi tega nisva trpela. Bila sva vključena v različne dejavnosti. Otroka sva si želela, vendar to ni bila glavna stvar.

Č2: O tej možnosti, da ne bo otrok, sva se pogovarjala tudi pred poroko. Tega nisva pričakovala, nisva pa bila presenečena nad tem, da ne moreva imeti otrok.

Č3: Vsak mesec sem bila razočarana. 8 let sva bila brez otrok. Zame to ni bila velika bolečina, nisem se jokala. Ko nisva imela otrok, sva na izlete jemala nečake. Sklepala sva, da če so oni radi z nama, bodo tudi tuji otroci.

Č4: Osem let nama ni bilo nič hudega, ker sva bila sama, vendar sva oba čutila, da sva zmožna in tudi dolžna storiti kaj več.

Č5: Na CSD so nama povedali, da je do posvojitve dolga doba. Ponudili so nama rejništvo z možnostjo posvojitve. Odločila sva se za rejništvo, stvari so se odvijale spontano.

Č6: Okolica ni bila naklonjena temu, vendar se s tem nisva obremenjevala.

Č7: Nama ni bilo nujno, da posvojiva. Želela sva otroka, ker sva rada z njimi, imava veliko prostora ...

Č8: V našem kraju so bili vsi posvojeni otroci problematični. Posvojitelji so imeli z njimi velike težave (zdravstvene in vedenjske). Vsi so nama rekli, zakaj rineva v to. Prijatelja sva bila s parom, ki sta v rejništvo vzela problematičnega otroka. Videla sva, da se je pri njih izboljšalo stanje. Ko sva gledala njiju, sva se odločila, da greva v to.

Č9: Šla sva na CSD, kjer sva imela pripravo na rejništvo. Imeli smo približno 8 srečanj, kjer so nam predavali SD, psihologi. Imeli smo jih skupaj z rejniki in posvojitelji. Povedali so nam, kako ravnati s temi otroki. Mi pa smo povedali, kakšnega otroka si želimo.

Č10: Posebej sva imela sestanke s psihologinjo, kjer sva reševala probleme.

Č11: Eno leto sva čakala na otroka. Obljubili so nama otroka, ki ga starši ne bodo vzeli takoj – dolgotrajno rejništvo.

Č12: Priprava je bila v redu. Manjkalo pa je to, da bi bilo bolj realno predstavljeno, več bi moralo biti predstavljenega težjega dela. Vse je bilo poglajeno. Šele skozi leta se zaveš, kaj vse posvojitve potegne za sabo.

Č13: Posvojitev ni to, kaj boš kot posvojitelj storil za otroka, ampak, kaj bomo posvojitelja in posvojenec skupaj naredili za naše prihodnje življenje.

Č14: Na CSD enega 14-letnega fanta nihče ni želel vzeti v rejništvo, zato ga je vzela psihologinja, ki nam je predavala in svetovala. Njen mož je bil zdravnik. Rekla je, da je šele takrat videla, kako je to težko. Mislila je, da rejnice pretiravajo. Delal je same neumnosti: vabil v stanovanje prijatelje, da so kadili travo, pokvaril njene otroke. Rekla je, da je komaj čakala, da bo polnoleten, da je potem odšel.

Č15: Ko sva dobila prvega sina (4 leta), sem začela 1x na mesec hoditi na rejniško skupino. Tam slišim zelo podobne zgodbe. Hodim prostovoljno, saj nisva poklicna rejnika. Ženske, ki imajo 3 otroke v rejništvu in so zaposlene kot rejnice, morajo obvezno hoditi. Zraven sta psiholog in SD, ki komentirata probleme, ki jih povemo. Na CSD je 6 skupin po 20 ljudi. Skupine so fine.

Č16: Najbolj temeljita priprava na posvojitev je rejništvo. Na posvojitve iz tujine (Rusija) se ni mogoče pripraviti samo teoretično. Posvojitev je bližje rejništvu kot primarni družini, ker

sprejemaš popolnega tujca (drugi geni, zgodovina, ranjena psiha, izruvanost iz domačega okolja ...). Otroci, ki so posvojeni ali v rejništvu, imajo posebne potrebe.

Č17: Posvojitev ni takšen problem pri majhnemu otroku. Midva sva se z majhnimi takoj ujela, nismo imeli problemov.

Č18: Najstarejši sin je k nama prišel pri 4 letih. Pred tem je živel pri brezdomcih. Bila je velika razlika. Težje naju je sprejel, ker se je že oblikoval. Čutil je razočaranje, bolečino, zavrženost, zanemarjenost. To se odraža na vseh področjih v življenju. Z njim je drugače kot z ostalimi tremi, ki so prišli kot dojenčki.

Č19: Najtežje je sprejeti, da trud ne gre v tisto smer, kot pričakuješ in v katero vlagaš. Z ostalimi otroki imamo več telesnega stika kot z njim, ker je prišel spontano, saj so prišli kot dojenčki. Vidiva, da tudi on hrepeni po telesnem stiku, vendar ima neko barikado.

Č20: Ko je bilo težko in situacije nisva več obvladala (razbil šipo, zlomil nož), sva klicala SD. Na rejniški skupini se pogovarjam tudi o sinu in hčeri, ki sta posvojena, ker imata veliko problemov in to potrebujem.

Č21: Predlagali so nam, h kateremu psihologu naj gremo. SD nama je skopirala veliko stvari. Odzvali so se nama, kljub temu da je najstarejši sin posvojen.

Č22: SD je sama rekla, da bo prišla kar na dom. Od vsakega otroka, ki je v rejništvu, pride njegova SD 1x na leto na dom.

Č23: 1x na leto imamo individualno projektno skupino, kjer sta poleg psiholog in SD.

Č24: Niso naju nadzorovali. Za hči, ki je posvojena, je SD iz CSD poklicala samo 1x, kakšno leto po posvojitvi.

Č25: Pri njej sva dobila občutek, da sva bila kot rejnika v redu, ko pa je bila hči stara 2 leti in je prišlo do posvojitve, je otroka hotela dati drugemu paru. Pritožila sva se na CSD, da nisva samo rejnika, ampak je pri nama v rejništvu z namenom posvojitve. Psihologinja iz CSD je potegnila z nama, da je hči ostala pri nama. Občutek sva imela, da imajo zanjo pripravljen drug par.

Č26: Rekla je, da oni čakajo na posvojitev že veliko let, midva pa že imava 2 v rejništvu – zakaj bi pa rada še njo, saj imava dovolj 2. SD je delala uslugo paru.

Č27: Predstavljala sem si, da je zmenjeno, komu je hči namenjena, in da je vse skupaj podkupljeno.

Č28: Socialna delavka naju je obravnavala samo kot rejnika, ki bova ob prvi priliki pač dobila drugega otroka. Dejstvo, da sva otroka prvenstveno želela posvojiti, je povsem zanemarila ali o tem sploh ni bila obveščena. Takrat sva zarobantila, da naj par, ki želi otroka v posvojitev, vzame nekoga v rejništvo, tako kot midva, da se jima bo laže odprla pot do posvojitve.

Č29: Rejništvo ima med ljudmi zelo negativen prizvok. Že beseda ni posrečena in je, kot da pitamo živali.

Č30: Nama je takrat SD dala jasno vedeti, da če se odločiš za rejništvo, se pojavi tudi kakšna priložnost za posvojitev. Ko nama je rekla to, sva se lažje odločila za rejništvo.

Č31: Veliko ljudi noče sprejeti rodni staršev poleg otroka in tveganja, da bo lahko nekoč odšel.

Č32: Menim, da s tem, ker poznaš rodne starše, lahko vidiš povezavo med otrokom in njimi ter lažje razumeš otrokovo ravnanje ali pa lastnost, ki ti je tuja. Vidiš, da ni drugačen zaradi vzgoje, okolja. Vidiš, zakaj je čisto mimo tega, za kar si se trudil.

Č33: Menim, da je priprava absolutno potrebna in da mora biti zelo realna brez olepšav.

Č34: Na pripravo bi morali priti pari, ki imajo izkušnje – težke izkušnje.

Č35: V teh 8 srečanjih se je vsaj nekaj odprlo.

Č36: Rejniki imamo 3x na leto seminarje, kamor prideta psiholog in SD. Obravnavata 2 temi, potem pa so skupinski pogovori. Nato poročamo celi skupini. Običajno slišimo dobre zgodbe.

Č37: Meni je bilo na seminarjih zoprno, nerodno. Vseeno mi je bilo všeč, ker smo dobili konkretne naloge s kočljivimi situacijami, ki smo jih morali razrešiti oz. povedati, kaj bi naredili.

Č38: Srečanja z ostalimi družinami s posvojenimi otroki si ne predstavljam, ker otroci zelo nasprotujejo temu. Mislijo, da jim piše na čelu, da so posvojeni in da so takšni otroci čudni.

Č39: Mi imamo rejniška srečanja. Priredijo se različne dejavnosti (piknik, Miklavž). Do 13-ega leta gredo radi na rejniška srečanja, potem pa ne več. Ne gredo radi, ker so videli, da je tam veliko prizadetih otrok, čudno se obnašajo, ni jih prijetno videti.

Č40: Nama so všeč, ker sva to predelala in veva, da smo si ljudje različni. Srčna lepota se ne meri po zunanjih lastnostih in materialnem premoženju ter stvareh, ki so ti bile v življenju navržene brez tvoje krivde ali zasluge.

Č41: Otroci pravijo, da ne bodo šli med te ljudi. Najstarejši sin sploh ne želi hoditi med posvojene otroke in otroke, ki so v rejništvu, ker meni, da je on boljši, bolj normalen.

Č42: SD nama je rekla, da kolikor časa je otrok v slabem stanju, traja 7x dalj časa, da se izboljša. Nikoli pa se ne nadomesti manka. Se ga samo preoblikuje.

Č43: Priprava bi morala potekati 1x na mesec skozi cel čas, da se obnavlja. Ni dovolj samo enkratni tečaj in potem končaš. Vse stvari v življenju je treba obnavljati. Obnavljati je treba v intervalih, da si lahko olajšaš dušo in napolniš z močjo.

Č44: Nama veliko pomagajo rejniška srečanja.

Č45: Priprava 1x na leto ni dovolj, ker se z ljudmi ne poznaš.

Č46: 1x na mesec je potrebno iti na skupino.

Č47: Na srečanja bi morali hoditi od vsega začetka z majhnimi otroki, da se na to navadijo. Rejniška srečanja so mi nadomestila srečanja družin s posvojenimi otroki. Čeprav so zame neobvezna, grem, ker jih rabim.

Č48: Če ne bi imela 2 otrok v rejništvu, bi bila suša s strani CSD, razen, če bi sam poiskal pomoč.

Č49: Srečanja morajo biti, da naravnavamo kompas in se ne izgubimo v težavah. Dobro je, da je prisoten tudi zunanji opazovalec, ker lahko stvar bolj realno umiri, ko se ti zdi pretežka. Če imaš srečanja, nimaš občutka, da si prepuščen sam sebi.

Č50: Priprava mora trajati toliko časa, dokler imaš otroke pri sebi.

Č51: Dobila sva dovolj podpore s strani SD. Bili so pripravljeni pomagati in prisluhniti.

Č52: SD je prišla na dom in svetovala, kaj narediti, ko smo imeli težave. Ko so bili nasilni, je rekla, da morava imeti pripravljeno stvar, kjer se lahko sprostijo in dajo jezo ven iz sebe.

Č53: Najstarejši sin je zadnjič zlomil nož, ker je bil jezen, ko mu je žena omenila šolo. V sebi nosi veliko frustracij. Vsaka misel na šolo mu je neznosno težka.

Č54: Bodoči posvojitelji bi morali obvezno na začetku poskusiti rejništvo, ker dobiš otroka, ki je tujec, njegove potrebe so ti popolna neznanka.

Č55: Vedela sem za eno izmed priprav, vendar sva od več ljudi slišala negativne izkušnje, zato se nisva odločila za to pripravo. Ni mi bilo všeč, da je treba pisati utrinke in sodelovati na način, kot so ga opisali nekateri pari, ki so tam sodelovali.

Č56: Midva nisva občutila velike žalosti, da ni otrok, kot jo nekateri. Nama je bilo to dejstvo, ki nama je dano z določenim razlogom. Ni se nama zdelo tragično. Če ena stvar ne gre, bova pa drugače. Iz tega nisva delala drame.

Č57: Rekli so nama, da v tej pripravi nekateri čakajo več let, ker se tam odločijo, kateri par jim je všeč oz. se jim zdi primeren in bo dobil otroka. Vem, da ne more iti po vrstnemu redu, vendar vseeno. Drugih društev nisva iskala. Šla sva direktno na CSD, ker je v naši občini veliko rejniških družin. Lepo so naju sprejeli.

Č58: K nama pride veliko parov, ki želijo posvojiti. Vidiva, da si posvojitev predstavljajo nerealno. Po tolikih letih izkušenj vidiva, da je potrebno pozabiti na svoje predstave ter sprejeti dejansko stanje in otroka takšnega, kot je.

Č59: Na začetku sva si predstavljala, da bova lahko nadoknadila stvari, za katere je bil prikrajšan (pravljičice, obiski, igra, delo, praznovanja ...). Kmalu sva videla, da se tega ne da prinašat noter, ampak je treba graditi naprej od tam, kjer je sedaj.

Č60: Priprava bi morala bodoče starše postaviti na realna tla, pričakovanja in sanjarjenja se morajo posloviti.

Č61: Večkrat sem si želel, da bi SD prišli k nama – lahko tudi nenapovedano, zato, da nimaš občutka, da si odvržen, ko si dobil otroka, in se moraš sam ukvarjati z njim, kakor veš in znaš. Če je ob tebi nekdo, ki se ukvarja s tem profesionalno, imaš večjo gotovost. Ne samo, da pride 1x na leto zaradi uradne dolžnosti. Seveda pa je to odvisno od posameznega SD.

Č62: Področje posvojitve in rejništva bi moralo biti bolj organizirano. Stvari bi se morale natančno določiti.

Č63: V rejništvu je tako, da se SD oglasijo, če so problemi z otroki. Večje probleme imajo, več so prisotni.

Č64: Nekateri posvojitelji in rejniki so se pritoževali, da socialna samo štrene meša. Stvari niso urejene z zakonodajo, zato je od vsakega posameznega SD odvisno, koliko je karakterno sposoben hitrega razmišljanja in odločanja, ko pride do težkih situacij.

Č65: Na CSD smo že imeli SD, za katero smo bili zelo veseli, da je šla v pokoj, ker je bila destruktivna. Ko je bila dobre volje, se je ukvarjala z otroki, kot da je njihova vrstnica, ko pa je bila slabe, se ni. Otrokom in rejnikom je naredila škodo in otežila vzgojo, ker je podprla nepravilno ravnanje otrok. Rejnikom ni pomagala postavljati jasnih mej.

Č66: Trenutna SD je dobra, ker na hitro in ostro odreagira. Zoži maneverski prostor tistemu, ki dela probleme.

Č67: Posvojitev se prepusti staršem, ker se jih enači z rodno družino. Mislim, da so družine, ki posvojijo, tako posebne kot rejniške družine.

Č68: Posvojeni otroci se počutijo enako kot tisti v rejništvu in imajo podobne probleme.

Č69: Posvojeni otroci so jezni, ker so porinjeni v to situacijo. Radovedni in negotovi zaradi bioloških staršev. V glavi imajo veliko če-jev.

Č70: CSD in država ne poskrbita dovolj za posvojene otroke. Samo dejstvo, da je posvojen, otroku ne zaceli nobene dušne rane.

Č71: Sam se moraš truditi ter si poiskati psihologa in ustrezno pomoč, če je potrebna.

Č72: Najstarejši sin ne funkcionira normalno in ima veliko težav. Čuti se drugačnega od ostalih otrok.

Č73: Država misli, da je s posvojitvijo vse urejeno, vendar ni tako. Verjetno bi bilo tudi, če bi imela rodne otroke, veliko vprašanj. Zelo bi bilo dobrodošlo, da se poskrbi za starše, ki posvojijo, ker rabijo obnavljati moč in znanje.

Č74: Potrebno je nekaj narediti, da se stvar premakne v zeleno smer. Za državo je s posvojitvijo konec, vendar ni res. To je v resnici šele začetek.

Č75: Posvojitev je boljša kot rejništvo, ker ni več direktnega vpliva bioloških staršev, ki samo obljublajo, uresničijo pa zelo malo ali skoraj nič. Na primer obljubijo, da bodo prišli, potem pa jih ni. Otroci so razočarani. V odkupnino jim nosijo cenene igrače in sladkarije.

Č76: Po posvojitvi ostaneš samo ti, starš, ki si trdi, nesramen, nerazumevajoč in brezsrčen, postavljaš meje, ne sadiš rožic. Otroke skušaš pripraviti na velikokrat trdo vsakdanjost. Otrokom nisva prijatelja, ampak vzgojitelja, ki jim naravnavava smer. Tudi starši rabimo besedo podpore, da lažje vztrajamo.

Č77: CSD se z bistvenimi stvarmi ne ukvarja in jih prepušča iznajdljivosti posameznika.

Č78: Priprava na posvojitev bi morala biti obvezna, kot je osnovna šola.

Č79: Midva imava srečo, ker imava še rejništvo in podporo dobiva tam, drugače bi bila prepuščena sama sebi.

POGOVOR PAR D – SIN, 13 LET, POSVOJITEV + HČI, 9 LET, POSVOJITEV + HČI, 8 LET, POSVOJITEV

D1: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti rodnihih otrok, sva poskusila z umetno oploditvijo, vendar ni bilo uspeha.

D2: Rekla sva, da nama otroci niso namenjeni. S tem sva se sprijaznila, čeprav sva imela zmeraj veliko željo imeti družino – že ko sva se poročila.

D3: Brala sva v Ognjišču, videla na TV, koliko je zapuščenih otrok, ki jih zaradi stiske mame ne morejo preživeti. Pogovarjala sva se, da bi posvojila v tujini. V Sloveniji sva poskusila, ampak je bilo za čakat 8 let. Ko sva začela razmišljati o posvojitvi, sem bila stara 32 let. Šele pri 40-ih letih imeti dojenčka mi ni bilo ravno prav. S tem bi zamudila določeno življenjsko obdobje. Po poroki sva delala hišo, potem sva videla, da je treba iti naprej – imeti otroke.

D4: V Sloveniji je veliko rejništev. Jaz sem proti rejništvu. Zame je najboljša zaščita otroka, da gre čim prej v normalno družino in da nima več stikov z rodniimi starši, ker se samo rane odpirajo.

D5: V Ukrajini mami, ki zaide iz različnih razlogov, dajo možnost, da se popravi. Odvzamejo ji otroka in ji dajo 6 mesecev, da se popravi. Vsak dan se mora javiti pri njih. Tisti, ki ne uspe, odvzamejo otroka in ga dajo v sirotišnico. Če ima srečo dobi starše, če ne pa tam odraste, kar je vseeno boljše, kot da bi bil v nenormalnih razmerah. Stiki z rodno družino se morajo ustaviti.

D6: Šla sva na CSD in rekla, naj nama predstavijo rejništvo. SD nama je rekla, da dobiva otroka in potem lahko gre. Moti me, da dobiš otroka, se navežeš, čez pol leta ti ga vzamejo –

meni bi se zmešalo. Zdaj slišim, da starši, ki otroka dobijo v rejništvo, vrnejo, če jim ni všeč in vzamejo drugega. Družina ni samo igrati srečno družino.

D7: Na tem, da nimava otrok, sva zorela 5 let. Potolažila sva se, ko sva od papeža Frančiška slišala, koliko je zapuščenih otrok.

D8: Na CSD sva rekla, da bi posvojila iz Afrike. SD je rekla, da to ni enostavno in da se v Sloveniji čaka do 8 let za posvojitev. Lahko pa vzameva v rejništvo, ampak morava narediti priprave, da sva sposobna biti rejnika. Rejništva zaradi naveze na otroka nisva hotela. Hotela sva svoje otroke.

D9: Odločila sva se, da posvojiva v Ukrajini, ker sta v kraju posvojena otroka iz Rusije in Ukrajine. Šla sva do teh posvojiteljev. Ona nama je rekla, da je tam veliko otrok.

D10: Na CSD-ju nama je dala zgibanko o društvu, da tam narediva priprave. O tem sva pogledala na internetu, slišala sva pozitivne in negativne stvari. Odločila sva se, da greva tja, ker ni drugih ustanov, ki bi nudile pripravo.

D11: Šla sva na srečanja in ni bilo tega, kar sem pričakovala, da bo. Ko so se predstavljali pari, so se nama začele odpirati rane, ker nimava otrok. Bilo mi je kot pogrevanje ran za nazaj. To so težke stvari, zato sem prišla domov izmučena, psihično ubita, zato se s tem nisem strinjala.

D12: Videla sem starejše pare, ki hodijo na to pripravo že 5, 6 let in še niso posvojili. Jaz sem bila takoj odločena, da sem lahko mama in konec.

D13: Tukaj so si odpirali rane, jokali, bili žalostni. Ni mi delovalo pozitivno.

D14: Po 4 obiskih sva se odločila, da nehava. Povedala sva voditeljici. Rekla nama je, da brez priprave ne bova dobra starša in da nama je ravno mislila dati 12-letnega fantka, ki je ravno za naju. Vzela naj bi ga za 6 mesecev v rejo. Vmes bodo uredili, da gre v posvojitev. Zame je bila zelo nestrokovna. Vprašala sem jo, kako je logično, da nama po 4 obiskih, ker jo je strah, da odideva, obljubi 12-letnega fanta s hudimi motnjami. Prepričana je, da sva zanj dobra starša. Vprašala sem jo, kako, da ga ne da tistim, ki so na pripravah že 6 let. Ni imela odgovora.

D15: Rekla je, da lahko greva in privlečeva ukrajinske otroke. Zelo me je šokiralo. Bila sem sesuta. Povedala sva SD na najinem CSD-ju. Ne vem, če je povedala naprej.

D16: Midva sigurno nisva bila primerna, da rešiva tega revčka. Zanj je boljše, da je v zavodu, ker znajo delati z njim, ne da gre v rejništvo, posvojitev.

D17: Dobila sva prevajalko, ki nama je rekla, da morava za Ukrajino obvezno imeti 50 ur priprav na posvojitev. Rabila sva potrdilo, da sva primerna. Potem sledi urejanje dokumentov.

D18: Šla sva k psihologinji. Bili smo samo mi trije.

D19: Šele sedaj sva v skupini s posvojitelskimi pari, rejniki. Srečanje imamo 1x na mesec. Sama želiva hoditi tja, ni obvezno.

D20: Od psihologinje sva izvedela veliko dobrih stvari. To je bila priprava za celo življenje, ker je mož odprl rane iz otroštva, ki mu jih je pozdravila. Bila je enkratna priprava.

D21: Nanjo sva hodila 2x na teden po 2 do 3 ure.

D22: Na koncu naju je testirala. Zelo dobro sva opravila teste. Rekla je, da bova krasna starša in da ima 26 let delovnih izkušenj ter še nima slabih izkušenj s posvojitelji, posvojenci. Bila je pozitivna.

D23: (Socialna delavka) je socialna delavka, ni dobra psihologinja. Razlika je med SD in psihologom. Pri (socialni delavki) me je zmotilo, da je govorila, da se ona odloča, kam bo šel kateri otrok – njen ego.

D24: Na CSD so nama pomagali, da sva zbrala dokumente.

D25: Počutila sva se dovolj pripravljena za starševstvo. V pripravi nisva nič pogrešala.

D26: Priprava na posvojitev je definitivno potrebna. Pomembno je, da psiholog opravi teste in te prebere. Pri testih se ne da igrati dobre mame, ampak moraš znati odgovoriti na vprašanja.

D27: Psiholog te pripravi in te spozna ter ti pove, kako bo naprej – jaz imam vodilno vlogo. Razložila nama je moško, žensko naravo.

D28: Temeljita priprava je, da se sam odločiš, da boš posvojil. Nekdo te samo še izpili, testira ali si res dober ali se igraš srečno družino. Ne pove samo lepe plati, ampak tudi kaj te lahko doleti.

D29: Dobila sva dovolj podpore s strani SD, ker sva dobila dobro SD. Nimam pripomb čez CSD. Vse je bilo, kot mora biti.

D30: Bilo me je strah zbiranja dokumentov, vendar je šlo kot po maslu s pomočjo prevajalke. V Ukrajini naju je bilo strah – jezik, denar, papirji. V Ukrajini sva šla na CSD, kjer so testirali veljavnost dokumentov. Priprave na starševstvo nisva rabila, ker smatrajo, da to že imaš.

D31: Vprašali so naju, kaj si želiva, pričakujeva glede otroka. Izbrati ga moraš iz fascikla. Bila sva proti temu načinu.

D32: SD je rekla, da večjih otrok nihče ne vzame. Prevajalka nama je rekla, da naj rečeva, da si želiva čim manjšega otroka. Želela sem, da SD odloči katerega otroka. Mož je položil roko na list v fasciklu in te otroke sva izbrala. Mislila sva, da sva padla v past, ker sva morala izbrati otroka kot iz kataloga.

D33: Ko sem slišala, da je par pred nama vzel 4 otroke z downovim sindromom, sem bila čisto iz sebe. Način izbiranja otrok po sistemu kot iz kataloga mi je bil nor. Potem sem videla, da ne gre drugače.

D34: Tudi, če rodiš, ne moreš izbirati, kaj boš rodil, zato sva šla iz natur stvari. Mož je rekel, da greva in ne bova izbirala otroka. Nisva bila pripravljena za to.

D35: SD je rekla, da je tam, kjer se je možu ustavila roka čuden fant z 2 sestrama, ki ga nihče noče. Rekla sva si, da bova vzela otroka, ki ga nihče noče. SD naju je vprašala, če sva prepričana, da ne bova nič pogledala. Rekla sva, da sva prepričana.

D36: Fant in ena punca sta bila primerna z vsemi dokumenti. Druga punca ni bila primerna, ker je bilo napisano, da jo redno obiskujeta oče in babica. Ko se bo ati ozdravil alkohola, bo šla nazaj k njemu. Ko sva videla otroke, sva se v njih zaljubila na prvi pogled. To je bilo to, kar nama je Bog poslal.

D37: Na CSD-ju sva dobila vse, kar je bilo potrebno. Povedali so nama vse glede dokumentov.

D38: Psihološke priprave ti ne more dati SD na CSD. SD rešuje iz socialnega vidika. K nama je prišla pregledat sobe, kamor naj bi prišli otroci, dvorišče, hišo, šolo. Razložila nama je, katere dokumente rabiva, formalnosti.

D39: Vprašala naju je, zakaj se odločava za posvojitev. Povedala sva ji svojo zgodbo. Rekla je, da posvojiti ni enostavno in se bova morala pripraviti, ter da misli, da nama bo to šlo. Svetovala je, da naj poskusiva na društvu ali kje drugje.

D40: Rekla je, da bova rabila psihološko-socialno poročilo. Socialno je, kam bodo otroci prišli, psihološko je, kako si pripravljen biti starš, koliko si psihološko razvit.

D41: Posvojitev je, da enemu pomagaš in omogočiš življenje. To sva dobila pri psihologinji. Tukaj nisem ničesar pogrešala.

D42: Ko smo prišli v Slovenijo, so se začele težave, zato hodiva na skupino.

D43: Otroci so veliki in so prinesli nahrbtnik problemov s seboj. Otroci ne razumejo, kaj pomeni posvojitev. Razložila sva jim, da jih nisva rodila in sva jih šla iskat.

D44: Počutijo se ljubljene, sproščene. Tam so bili so trpinčeni, videli so, kako se je mama prodajala. Temu so bili priče in vse se jim meša po glavi.

D45: Sin je že v puberteti in je bil uporniški, zato sva poklicala psihologinjo, če bi lahko prišla na par razgovorov z njo. Nisva vedela, kako sedaj, ko imava 3 otroke.

D46: CSD v Ukrajini je pomagal, da je hči pridobila vse dokumente, ki jih ni imela. Tam je bilo napačno zapisano, da jo obiskujeta oče, babica. Odkar je bila v sirotišnici, je nihče ni obiskoval. Niti 1x samkrat ne.

D47: Postopek so pospešili, ker sva izrazila željo, da vzameva vse 3, čeprav imajo različne očete. Na CSD nama je še tisto popoldne, ko sva prišla v Slovenijo, pripravila vso dokumentacijo in jo poslala v Kijev, kar je zelo pohvalno.

D48: Koliko časa naj bi priprava na posvojitev trajala, ne morem časovno opredeliti. Odvisno je od vsakega posameznika.

D49: (Socialna delavka) je videla po 4 obiskih, da sva primerna posvojitelja ali rejnika za 12 let starega fanta, ki ga je »ponujala« še 12-im parom, ki so bili na pripravah po 6 let in več. To je skregano z logiko.

D50: Midva sploh nisva vedela, kaj je (priprava). Videla sem, da je to zgrešena ustanova. Definitivno ni to, kar rabi posvojitelj. To je društvo, kjer si drug drugemu jokajo, kako so ubogi, kako je bilo hudo na umetni oploditvi.

D51: Jaz to vem in to vsak zase ve, da so to neprijetne stvari. Ko se odločiš za posvojitev, je to korak naprej in ne moreš narediti koraka nazaj in jokati, ker umetna oploditev ni uspela.

D52: Toliko časa, kolikor sva imela to pripravo, mi je bilo čisto dovolj. Več kot 50 ur bi bilo preveč. Nimaš več kaj predelati od te snovi.

D53: Psihologinja nama je povedala, da imava urejen partnerski odnos, vendar bova vsekakor imela probleme pri vzgoji in naj jo pokličeva.

D54: Kar se je zamudilo v sirotišnici, bomo poskušali nadoknaditi. Razložila je, da je razvoj otroka do 3 let za vse življenje. Kar si zamudil, lahko v puberteti popraviš in ko dobiš partnerja.

D55: Pri najinih otrocih sva do 3 let vse zamudila, sedaj pa so v puberteti. Prvi divja, najmlajša pa je še kar vodljiva. Fino je, da te stvari sproti rešuješ.

D56: Pripravo na posvojitev sva imela 2x na teden, saj sva se dogovorila, kot je nama odgovarjalo. Rekla sva, da želiva priprave narediti čim prej, da se ne izgublja čas in da takoj realno pove, ali sva ali nisva primerna starša, in da greš naprej.

D57: Za to sva se odločila, ker sva na (pripravi) spoznala par, ki sta rekla, da sta izmučena, ker sta v vrsti za posvojitev in rejništvo v Sloveniji že 8 let. Za tujino nimata denarja. Najbrž je (socialna delavka) ocenila, da nista primerna. Ne vem pa na podlagi česa.

D58: Na internetu sem pogledala, kakšni so pari v (pripravi). Ta par, ki je čakal na posvojitev že 8 let, ima nižjo izobrazbo. Poleg pa je bil par, ki je bil v pripravi 2 leti in je dobil otroka, saj imata višjo izobrazbo in več denarja. Opazila sem, da imajo prednost močnejši glede na izobrazbo in denar.

D59: Psihologinja naju ni vprašala, kaj sva po izobrazbi in kakšno hišo imava.

D60: V (pripravi) nisem začutila nobene pozitivne priprave na starševstvo, ampak je odpiranje ran in spoznavanje parov.

D61: Pari so imeli napisane cele liste, ko so se predstavili. Jaz sem povedala, da se lahko takoj predstavim in da ne rabim nič pisat.

D62: Midva sva starša komaj 10 mesecev in smo radi sami, ker se še spoznavamo. Otroke sva morala naučiti čisto vse – osebna higiena, prehranjevanje ... Tega ti nihče ne more razložiti. Ne SD, ne psiholog. Lahko da samo nasvet po telefonu.

D63: V skupini se nas 1x na mesec dobiva 6 parov. Povemo probleme, ki so se nam zgodili tisti mesec, in nato jih skupaj rešujemo. Vidiš, da imajo ljudje še hujše probleme in jim skušaj pomagati.

D64: Sedaj vidiva, kakšna je razlika med posvojiteljskimi in rejniškimi starši. Če otroke posvojiš, so popolnoma tvoji in se drugače razvijajo. Pride do trajne naveze, v rejništvu pa tega ni. Rejništvo je kot koruzništvo. Posvojitev pa je kot zakon in tega ne moreš prekiniti.

D65: Zgodilo se mi je, da sem obžalovala, da sva vzela otroke, ker je sin nagajal. Možu sem rekla, kaj mi je bilo treba tega, ko pa sva 15 let živela v miru. Psihologinji sem povedala, kaj sem rekla in da sem sebična. Rekla je, da je to normalna reakcija, kasneje sem se sinu opravičila.

D66: Eni rejniki vzamejo otroke samo zaradi denarja, ker je ženska doma. Vzamejo 3 v rejo in si mislijo, da bodo že preživeli. Na otroke v rejništvu ne dajo nič, nobene kvalitete jim ne dajo.

D67: Hočem, da bodo najini otroci 3-je dobri ljudje.

D68: Srečanja parov po posvojitvi so lahko vse življenje. Srečanja niso samo pogovor. To je druženje, prijateljske vezi. Trenutno se kaj več ne družimo s temi pari, ker nimamo časa. Ko imamo čas, smo radi sami, gremo ven, se spoznavamo.

D69: Priprava na posvojitev mora biti obvezna.

D70: Dobila sva dovolj podpore s strani SD.

D71: Težko rečem glede tega, če je dovolj priprav, ker sploh ne vem, kje še potekajo poleg (priprave).

D72: Razlika je, kdaj je otrok posvojen. Moje mnenje je, da če je otrok dojenček, da se mu takoj pove, da je posvojen. Lahko se mu pove že pri 3 letih, čim prej. Napačno je, ko starši to skrivajo. Zgrešeno je, če mu povedo pri 10-ih letih. To bo hudo.

D73: Pravim, da kri ni voda in je ena vez. Povedo in pokažejo nama, kaj vse je delala njihova prva mama.

D74: Na sodišču me je sodnica vprašala, kakšno mnenje imam o njej, ker je prostitutka, alkoholičarka, narkomanka. Da je vse to troje v življenju, ni dobro. Ker pa je rodila 3 otroke in naju je Bog pripeljal sem, da jih dobiva, je za naju boginja. Zelo naju je osrečila. Če drugega v življenju ni naredila, je rodila 3 otroke. Tudi to ni enostavno, prestatati je morala porodne bolečine. Jaz jo spoštujem.

D75: Otroke vzgajava v tem, da ne bi gojili sovraštva do mame in babice. Razložim, da je zašla v slabo družbo, in jim rečem, da naj gledajo, da oni ne bodo. Sinu lažje dopovem, da če bo kadil s prijatelji, bo to vodilo tja, kjer je njegova roditeljica. Vprašali so, če bomo šli še kdaj v Ukrajino. Rekla sem jim, da bomo 100 % šli.

D76: (Priprava) bi morala iti z neko noviteto naprej. Odpirati rane je brez veze. Ne moreš živeti za preteklost. Treba je živeti za sedanjost

D78: V društvo za pripravo na posvojitve moraš priti predelan s temi ranami, da ne moreš imeti rodni otrok. Moraš priti odločen za posvojitve.

D79: Fino mi je bilo, ko sva bila sama s psihologinjo.

D80: Ko sem tam slišala zgodbo punce, ki ne more imeti otrok, sem vse skupaj podoživela.

D81: Tudi jaz sem sanjala in si želela, da bom rodila, šla z vozičkom na sprehod, kako bo otrok shodil ... Ko nimaš svojih otrok in čakaš in čakaš, je za znoret. Slej ko prej zgrizeš to jabolko in greš naprej. Vidiš, da tako je in je treba s tem živeti ter iti naprej. Odpiranje ran je brez veze in ni dobro.

D82: Zgodba se začne: vi ste pač neploden par. Potem pa kakšne otroke si želita, kaj si želita, si želita rejništvo ...

D83: V skupini je par, ki ima otroka v rejništvu, mama pa je na zdravljenju zaradi drog. Kliče jih, da bo vzela otroka, potem pa, da jima ga da. Končno sta srečna, da bo otrok samo njun, in si spet premisli. Otrok raste, starši pa trpijo in tratijo energijo, ker ne vedo, ali bo prišla po otroka ali ne. Namesto, da bi živeli sproščeno, brez bremena.

D84: Sem zelo proti rejništvu. Tisti mami, ki zaide, bi morali odvzeti otroka. Otrok v rejništvu je enkrat tam, drugič drugje in ima 100 načinov vzgajanja. Včasih je boljše, da je ena vzgoja, tudi, če je slaba. Bolje je kot 10 različnih načinov vzgoje.

POGOVOR PAR E – HČI, 18 LET, POSVOJITEV

E1: Za posvojitve sva se odločila dosti enotno.

E2: Veliko sva naredila, da bi prišla do svojih otrok. Ko ni bilo več upanja in bi samo še škodovalo zdravju, sva začela razmišljati v smeri posvojitve.

E3: Za posvojitve sva se odločila, da si popestriva življenje, da se nekaj dogaja, da lahko nekomu pomagava, da lahko za nekoga skrbiva.

E4: Če bi morala biti sama, bi bila tudi, vendar se nama je zdelo, da bo tako življenje bolj polno. Če bi bila sama, bi bilo prazno in bi morala z drugo aktivnostjo, dejavnostjo to nadomestiti. Slišala sva, da je to možno. Kako se posvoji, pa sva dobila informacijo od enega para.

E5: Poznava samo še en par, ki ima posvojena dva otroka.

E6: Od para, ki nama je dal informacijo o posvojitvi, sva izvedela, kako je treba urediti papirje. Nikoli nisva bila člana posvojiteljskih društev.

E7: Po celi Sloveniji sva dala približno 15 prošenj, vlog. Po 7 mesecih sva dobila klic SD iz CSD. Rekla je, če imava prošnjo. Mislila sem, da kliče zaradi priprave, vendar je rekla, da ima otroka na voljo. Tisti trenutek sva bila nepripravljena. Takoj sva se odločila, da greva.

E8: Vprašal sem, če je otrok zdrav. Če bi bil bolan, ga ne bi vzela, ker nisem imel namena biti negovalec. SD je rekla, da ima dobro oceno in da je brez posebnosti.

E9: Za spol nisva nič vprašala. No, ne spomniva se ali sva ali nisva. V porodnišnici so mi pokazali, kako jo umiti, nahraniti. To je bilo vse, kar je bilo od SD, potem jih ni bilo več. Pred posvojitvijo je samo 1x prišla pogledat. Po 7-ih mesecih je prišla pogledat, kako se imamo, po 9-ih mesecih smo imeli pa posvojitev. Točno na dan posvojitve so poklicali iz CSD, da bi prišli pogledat, kako skrbiva za otroka. Povedala sem jim, da imamo danes posvojitev. Potem niso prišli.

E10: To, da nisva imela svojih otrok, ni bistveno vplivalo. Na to, ko so spraševali, kdaj bova imela otroke, se nisva ozirala. Z drugimi se nisva obremenjevala.

E11: Ker nisva imela otroka, sva imela malo stiske, razočaranja. 7 let sva bila brez otrok. Nisva mislila, da bo konec sveta.

E12: Tudi posvojiti nisva želela na vsak način, na silo. Nisva pričakovala, da bova tako hitro posvojila. Še več otrok si nisva želela. Edino, da nisva vedela, kako bomo skupaj z otrokom funkcionirali.

E13: Rekla sva si, da je še veliko parov, ki čaka otroka – ne bova midva še enega vzela. Marsikdo si ga želi. Zakaj ne bi bil še nekdo drug srečen?

E14: Ne pred, ne po posvojitvi nisva imela strahov.

E15: Strahov nisva imela, ker nisva pričakovala, da naju bodo poklicali. Niti nisva imela časa za to.

E16: Nama se ni zdelo, da bi bile priprave potrebne. Imela sva vse za otroka. Materialno sva bila sposobna. Vzela sva jo takšno, kot je. Tudi če bi se kasneje pokazala bolezen, je to del tveganja, ki ga moraš vzeti v zakup. Tudi pri svojem otroku.

E17: V vlogo sva napisala, da si želiva dojenčka. Starejšega nisva bila pripravljena vzeti.

E18: Zdelo se nama je veliko težje, če bi dobila nekoga z nahrbtnikom, ki ga nosi s sabo. Pričakovala sva, da bova imela več težav.

E19: Imeti dojenčka je lažji način.

E20: Mi nimamo več težav kot običajne rodne družine. Živimo, kot da je najina hčerka. Ne delava razlike, ker je posvojena. Ne čutiva, da ni najin otrok. O posvojitvi ne govorimo veliko.

E21: Hčerka ve, da je posvojena. Naj ji poveva, nama je svetovala SD iz CSD, ki nama jo je dala tudi v posvojitev. Na srce nama je položila, da morava biti odkrita takoj, ko bo otrok vprašal. Povedala je tudi slabe izkušnje tistih, ki so to prikrivali in so izvedeli kasneje. Če naju ne bi opozorila, ne bi vedela, kdaj je primeren čas. Primeren čas je takoj, ko te prvič vpraša.

E22: Hčerka je videla nosečnico in me je vprašala, če je bila tudi ona v mojem trebuhu. Rekla sem, da ne in da jo je rodila druga mamica. Potem o tem ni več vprašala nekaj let. Rekla je, da je huda, ker je nisem rodila jaz.

E23: Ko je vprašala, zakaj je posvojena, sva ji povedala, da je mami ni mogla obdržat in da se je ni hotela znebiti. To je vprašala šele, ko je bila že v šoli.

E24: Roditeljice nisva postavljala v slab položaj. Rekla sva ji, da je imela težave in je ni mogla obdržat, drugače bi jo.

E25: Mi se o tem nikoli ne pogovarjamo.

E26: Vedno sem ji rekla, da ima lahko stike z njo, če želi.

E27: Drugi otroci ji ne pokažejo, da je kaj drugačna.

E28: Tudi če bi ji otroci kaj rekli, je ne bi prizadelo, ker ve, da ji nisva rodna starša. Če tega ne bi vedela, bi bilo to zanjo travma.

E29: Ona ne kaže tega, da je posvojena. O tem ne govorimo.

E30: Nimamo občutka, da je posvojena. Od sorodnikov, vseh je bila sprejeta.

E31: V šoli sva povedala razredničarki, da je posvojena. Več o tem nismo govorili.

E32: Nam je posvojitev naravna in nismo pogrešali nobene SD. Če bi imela težave, bi se obrnili na CSD po pomoč.

E33: Ne glede na vse ji bova poskušala pomagati. O tem, da nisva sposobna biti starša nisva nikoli dvomila.

E34: V postopku posvojitve nisva nič pogrešala. Od para sva dobila dobro informacijo, kaj je potrebno priložiti vlogi, saj sta že posvojila in sta to vedela. Bila sta aktivna v društvih. Povedala sta, kako napisati vlogo, življenjepis, katere dokumente priložiti, da bo popolno.

E35: Mislim, da je SD rekla, da ji je bila všeč pisava. To je bil tudi eden od argumentov, da sva bila izbrana. Očitno imajo neke prioritete.

E36: SD nas je 2x poklicala. To je bilo vse. Nam je bilo dovolj. Če bi rabili pomoč, pa bi že poklicali sami. Prišla je samo 1x. Res pa je, da bi lahko zgrešila par.

E37: Očitno je imela čut in merila za izbiranje posvojiteljev. Rekla je, da je bil en par pred nama in nista imela časa, da bi takrat posvojila, zato je poklicala naju, ker sva bila 2. na seznamu. Nisva imela nobenih težav.

E38: Midva nisva imela časa, da naju bi bilo strah, ker sva se morala v minuti odločiti, če vzameva otroka ali ne.

E39: Nama je bilo to dovolj časa, ker sva bila v sebi že odločena za ta korak.

E40: Dobro je, da sva se morala odločiti tisti hip. Če bi imela čas en teden za razmišljati, potem pa vprašanje, kako bi bilo. Meni je bilo fino. Na pripravah mogoče šele začneš razmišljati o tem in te začne biti strah.

E41: Mislim, da pri nas priprava ni bila potrebna. Ne rečem pa, da na splošno ni potrebna, saj smo si ljudje zelo različni.

E42: Mogoče se nekomu to zdi dobro in jo rabi. Mogoče bi sedaj drugače govorila, če bi imela priliko in bi naju poklicali na priprave.

E43: Če bi naju poklicali na priprave, bi šla, ker bi to čutila kot pogoj, da sva kandidata.

E44: Najina izkušnja nama ni pokazala, da bi jo rabila. Nekdo drug pa mogoče ja. Ljudje smo si različni.

E45: Mislim, da priprave ne bi rabile biti obvezne. Bile bi na voljo.

E46: Če se v sebi odločiš, ne rabiš priprave. To je isto, kot če zanosiš – ali boš rodil ali naredil splav. Jaz tega ne čutim čisto nič drugače.

E47: Tveganje je zmeraj in povsod prisotno. Če ne tvegaš, nič ne dobiš. Dobiš, kar ti ni in kar ti je všeč. Vse skupaj. Nemogoče je predvideti naprej, kako bodo stvari tekle.

E48: V temeljito pripravo mora biti vključeno tudi to, da se pove vse informacije. Na začetku nisva vedela, da to, ko dobiš otroka, še ne pomeni, da je za vedno tvoj. To nama je povedal posvojiteljski par ne SD, ki pa bi morala. Govoriti, kako se previja, da je otrok lahko težaven karakter, je brez veze. Na to moraš biti pripravljen. Tisti, ki namerava posvojiti, mora vstopiti v stik s SD, kjer bi mu moral SD predstaviti, kaj je potrebno za vlogo, nujne informacije.

E49: Če bi par izrazil željo po pripravah, bi mu jih morali omogočiti. Meni se ne zdi potrebna ne vem kakšna priprava. Je tveganje, potem pa sprejmeš ali pa ne.

E50: Midva misliva, da je potrebna individualna priprava.

E51: Individualno zato, ker ti stvari povejo.

E52: Potem pa, če ima kandidat kakšno potrebo po pripravi, se organizira tečaj, seminar za več.

E53: Ta tečaj ne bi rabil trajat prav dolgo. Dovolj je par ur v 1 sklopu.

E54: Vsak, ki ne more zanositi, bi moral imeti že pri zdravstvenih postopkih pogovor. Tam povedo informacije. Potem pa, če si par želi še kaj več, CSD organizira tečaj in določi vsebino. Tam se odpre razprava in lahko ljudje vprašajo, kar jih zanima.

E55: Ne sme trajati predolgo, ker, če je nekdo odločen posvojiti, ne rabi posebnih priprav.

E56: Najbolj so pomembne pravno-formalne informacije.

E57: Ko se pojavijo vedenjske težave, moraš imeti možnost, da se na nekoga obrneš. Mi nismo nikoli hodili na posvete. Ni se nam zdelo potrebno, ker je teklo vse, kot da je najin otrok. Nisva čutila nobene potrebe po tem. Hči ni kazala potreb, ker se dojema kot enaka ostalim.

E58: Od okolice ni imela občutka, da je manjvredna, ožigosana.

E59: Najbolj je pomembno, da ko otrok prvič vpraša, če je posvojen, dobi resnično informacijo. To je formula, ki ima dolgoročne posledice. Če izgubi zaupanje v svoje starše, ni dobro. Mislim, da ni večjega razočaranja kot to. Midva tega takrat nisva vedela, vendar naju je SD opozorila na to, da je to lahko največja napaka, ki jo naredi posvojitelj.

E60: Če bi hči iskala biološke starše, bi ji pomagala, da jih spozna.

E61: Nikoli ne bi branila, da vzpostavi odnos z njimi. Otroka ne vidim kot lastnino. Ker sva skrbela zanjo, ne rabi biti privržena nama. Tega ne moreš izsiliti. Ne moreš preprečiti, če bi hotela živeti pri svojih starših.

E62: Če bi hotela živeti pri svojih starših, bi naju motilo.

E63: To bi sprejela, vendar nimava občutka, da bi si to želela – oditi, naju prizadeti. Živela bo, kot bo hotela. Dejstva, da je posvojena ne moremo spremeniti. Ne moti je, da je posvojena.

E64: Hči bi rada videla, da sva njena roditelja. Neko travmo sigurno ima. Imava jo rada. Dejstva ne moreva spremeniti.

E65: To bolečino mora sama predelati. Lahko ji nudiva okolje, kjer se lahko razvija.

E66: Ne veva, zakaj bi sploh bila potrebna srečanja po posvojitvi.

E67: Mogoče, da bi si izmenjavali izkušnje. Te potrebe nisva čutila. Zaradi tega, ker je posvojena ni imela težav. Nismo imeli kaj razpravljati.

E68: Če bi imeli probleme, bi iskali pomoč na CSD. Nikoli ne rečem, da bi mogoče tega ne rabili. Če bi kaj rabila, sva ji rekla, da naj pove nama in bomo uredili.

E69: Za to kolikor sva rabila, sva dobila dovolj podpore s strani SD. Pogovor po posvojitvi pri SD je trajal pol ure. Opozorjena sva bila, da takoj še ni najina in da je šele po posvojitvi. SD je 1x hčerki poslala medvedke.

E70: Ne veva, koliko je ponudbe na področju priprav na posvojitve.

E71: Kar sva od SD rabila, sva dobila.

E72: Priprava bi morala obstajati za tiste, ki si to želijo.

E73: Bila bi kratkotrajna. Povedali bi konkretne stvari, ne da ti perejo možgane.

8.5. Kodiranje

IZKUŠNJE PAROV, KI SO JIH DOŽIVLJALI PRED VKLJUČITVIJO V PRIPRAVO NA POSVOJITEV

SOOČANJE Z DEJSTVOM, DA NE MORETA IMETI BIOLOŠKIH OTROK OSAMLJENOST, BOLEČINA

- A2: Z neplodnostjo sva se soočala sama, kakor sva vedela in znala. Nihče nama ni pomagal, nisva poznala parov s podobno izkušnjo, zato je bilo zelo težko.
- B20: Čeprav se mi je zdelo, da me neplodnost ni preveč zaznamovala, sem kljub temu čutila, da tudi jaz zaradi tega trpim. Prav v tem času je bila moja najmlajša sestra noseča in mi jo je bilo zelo boleče gledati. Spraševala sem se, kaj sem naredila narobe, da ima ona lahko otroka, jaz pa ne.
- C6: Od nekdanj sem čutila, da ne bova mogla imeti rodni otrok. Ne vem zakaj. Kar nekako vem, da mora biti točno ta otrok pri nama. S tem, da ne moreva imeti rodni otrok, sva se morala soočiti sama, ker takrat ni bilo nikogar od strokovnih delavcev, ki bi nama pomagal. Pripravo ne posvojitev sva imela kasneje, ko je bil prvi šok glede neplodnosti že mimo.
- D7: Na tem, da nimava otrok, sva zorela 5 let. Potolažila sva se, ko sva od papeža Frančiška slišala, koliko je zapuščenih otrok.
- D51: Jaz to vem in to vsak zase ve, da so to neprijetne stvari. Ko se odločiš za posvojitev, je to korak naprej in ne moreš narediti koraka nazaj in jokati, ker umetna oploditev ni uspela.
- D80: Ko sem tam slišala zgodbo punce, ki ne more imeti otrok, sem vse skupaj podoživela.
- D81: Tudi jaz sem sanjala in si želela, da bom rodila, šla z vozičkom na sprehod, kako bo otrok shodil ... Ko nimaš svojih otrok in čakaš in čakaš, je za znoret. Slej ko prej zgrizeš to jabolko in greš naprej. Vidiš, da tako je in je treba s tem živeti ter iti naprej. Odpiranje ran je brez veze in ni dobro.

NI BOLEČINA

- Č1: Midva nisva bila nič posebno žalostna, ker nisva imela svojih otrok. Zaradi tega nisva trpela. Bila sva vključena v različne dejavnosti. Otroka sva si želela, vendar to ni bila glavna stvar.
- Č2: O tej možnosti, da ne bo otrok, sva se pogovarjala tudi pred poroko. Tega nisva pričakovala, nisva pa bila presenečena nad tem, da ne moreva imeti otrok.

- Č3: Vsak mesec sem bila razočarana. 8 let sva bila brez otrok. Zame to ni bila velika bolečina, nisem se jokala. Ko nisva imela otrok, sva na izlete jemala nečake. Sklepala sva, da če so oni radi z nama, bodo tudi tuji otroci.
- Č4: Osem let nama ni bilo nič hudega, ker sva bila sama, vendar sva oba čutila, da sva zmožna in tudi dolžna storiti kaj več.
- Č56: Midva nisva občutila velike žalosti, da ni otrok, kot jo nekateri. Nama je bilo to dejstvo, ki nama je dano z določenim razlogom. Ni se nama zdelo tragično. Če ena stvar ne gre, bova pa drugače. Iz tega nisva delala drame.
- E10: To, da nisva imela svojih otrok, ni bistveno vplivalo. Na to, ko so spraševali, kdaj bova imela otroke, se nisva ozirala. Z drugimi se nisva obremenjevala.
- E11: Ker nisva imela otroka, sva imela malo stiske, razočaranja. 7 let sva bila brez otrok. Nisva mislila, da bo konec sveta.

RAZLOG ZA VKLJUČITEV V PRIPRAVO

NEPRIPRAVLJENOST NA POSVOJITEV

- A5: Začutila sva, da to ni enostavna stvar.
- A9: Zaradi slabe izkušnje nepripravljenosti na posvojitev, sva po posvojitvi začutila, da potrebujeva pripravo.
- A11: Nepripravljenost na posvojitev je negativno vplivala na naju.
- A12: Spoznala sva, da bi se z večjim veseljem in sproščenostjo odločila za otroka, če bi se na to pripravila.
- A13: Bila sva razdvojena.
- A20: Spraševala sva se, kaj je narobe, da naju je strah.

ŽELJA PO TEM, DA BI SLIŠALA PARE S PODOBNO IZKUŠNJO

- A19: Hlepela sva po tem, da bi nama nekdo povedal, kako on doživlja.

NASVET PAROV S PODOBNO IZKUŠNJO IN SD

- A10: Bila sva pobudnika za nastanek bolj učinkovite priprave. Tako je nastala priprava. Socialna delavka je imela program priprave v glavi in je naju ter še nekaj parov povabila k sodelovanju.
- B4: Predstavila sta nama delovanje društva ter program. Postalo nama je jasno, da društvo ni »skladišče« otrok, ampak da v društvu poteka priprava na sprejem tujega otroka.
- B6: Edino iz enega CSD sva dobila nasvet, da se morava na posvojitev pripraviti in zanjo dozoreti. Svetovano nama je bilo, naj se obrneva na društvo.

- B7: V tistem času sva se še enkrat srečala z delom društva. Na televiziji je bil prispevek v oddaji Obzorja Duha, o društvu in njegovem delu. Vse to naju je spodbudilo, da sva napisala prošnjo za pogovor na društvo.
- B8: Strokovna sodelavka v programu naju je povabila na razgovor in nama predlagala, da se vključiva v novo skupino, ki bo začela s pripravo na nadomestno starševstvo jeseni tistega leta.
- C50: Za pripravo sva zvedela na CSD, ker nam je SD povedala, da obstaja neobvezna priprava.
- D10: Na CSD-ju nama je dala zgibanko o društvu, da tam narediva priprave. O tem sva pogledala na internetu, slišala sva pozitivne in negativne stvari. Odločila sva se, da greva tja, ker ni drugih ustanov, ki bi nudile pripravo.
- D39: Vprašala naju je, zakaj se odločava za posvojitev. Povedala sva ji svojo zgodbo. Rekla je, da posvojiti ni enostavno in se bova morala pripraviti, ter da misli, da nama bo to šlo. Svetovala je, da naj poskusiva na društvu ali kje drugje.

BOLJŠA MOŽNOST ZA POSVOJITEV

- B11: Na koncu sem vseeno predlagal, da greva na naslednje srečanje. Začutil sem, da je to edina možnost, da prideva do otroka.
- C51: Rekla je, da je priporočljiva in da je boljša osnova za naprej.

OBVEZNE REJNIŠKE SKUPINE

- Č57: Rekli so nama, da v eni izmed priprav nekateri čakajo več let, ker se tam odločijo, kateri par jim je všeč oz. se jim zdi primeren in bo dobil otroka. Vem, da ne more iti po vrstnemu redu, vendar vseeno. Drugih društev nisva iskala. Šla sva direktno na CSD, ker je v naši občini veliko rejniških družin. Lepo so naju sprejeli.

OBVEZA

- D17: Dobila sva prevajalko, ki nama je rekla, da morava za Ukrajino obvezno imeti 50 ur priprav na posvojitev. Rabila sva potrdilo, da sva primerna. Potem sledi urejanje dokumentov.
- D40: Rekla je, da bova rabila psihološko-socialno poročilo. Socialno je, kam bodo otroci prišli, psihološko je, kako si pripravljen biti starš, koliko si psihološko razvit.
- E43: Če bi naju poklicali na priprave, bi šla, ker bi to čutila kot pogoj, da sva kandidata.

ODLOČITEV ZA POSVOJITEV

ŽELJA PO OTROKU

- A3: Za posvojitev sva se odločila, ker sva za vsako ceno hotela otroka.
- B3: Ko sva ugotovila, da ne bova mogla imeti rodni otrok, je mož predlagal, da otroka posvojiva. Slišalo se je zelo enostavno.
- D2: Rekla sva, da nama otroci niso namenjeni. S tem sva se sprijaznila, čeprav sva imela zmeraj veliko željo imeti družino – že ko sva se poročila.
- E1: Za posvojitev sva se odločila dosti enotno.
- E3: Za posvojitev sva se odločila, da si popestriva življenje, da se nekaj dogaja, da lahko komu pomagava, da lahko za nekoga skrbiva.

PROTI UMETNI OPLODITVI

- B19: Že pred vključitvijo v pripravo sem se odločila, da ne želim umetne oploditve. Vedela sem, da je zato zame edina možnost, da sprejem tujega otroka.
- C1: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti otrok, sva se odločila, da bova posvojila. Od nekaj sem čutila, da ne bova imela rodni otrok. Ne vem zakaj. Možnosti zdravljenja ni bilo. Bila je možnost posvojitve ali umetne oploditve. Umetne oploditve nisva želela, ker bi imela preveč vprašanj, kako otroku povedati, ali mu povedati ali ne. Ko sva šla k zdravniku za umetno oploditev, sva ga vprašala, kako povedati otroku. Rekel je, da mu ne povedati. Z njim sva takoj zaključila, saj se ne strinja s tem. Zato je bila edina opcija posvojitev.
- C2: Pri umetni oploditvi nisva na istem. V tem primeru bi nekdo bil biološki starš, drugi pa ne.
- C3: V življenju pridejo različne stvari in lahko bi se skregala. Takrat lahko pridejo nehote očitki, čigav je otrok. O posvojitvi nisva imela predsodkov in ni bilo veliko dilem.
- E2: Veliko sva naredila, da bi prišla do svojih otrok. Ko ni bilo več upanja in bi samo še škodovalo zdravju, sva začela razmišljati v smeri posvojitve.

NEUSPEŠNA UMETNA OPLODITEV

- D1: Ko sva videla, da ne bova mogla imeti rodni otrok, sva poskusila z umetno oploditvijo, vendar ni bilo uspeha.

OTROK NI NUJA

- Č7: Nama ni bilo nujno, da posvojiva. Želela sva otroka, ker sva rada z njimi, imava veliko prostora ...

- E4: Če bi morala biti sama, bi bila tudi, vendar se nama je zdelo, da bo tako življenje bolj polno. Če bi bila sama, bi bilo prazno in bi morala z drugo aktivnostjo, dejavnostjo to nadomestiti. Slišala sva, da je to možno. Kako se posvoji, pa sva dobila informacijo od enega para.
- E12: Tudi posvojiti nisva želela na vsak način, na silo. Nisva pričakovala, da bova tako hitro posvojila. Še več otrok si nisva želela. Edino, da nisva vedela, kako bomo skupaj z otrokom funkcionirali.
- E13: Rekla sva si, da je še veliko parov, ki čaka otroka – ne bova midva še enega vzela. Marsikdo si ga želi. Zakaj ne bi bil še nekdo drug srečen?

TUJINA

- D3: Brala sva v Ognjišču, videla na TV, koliko je zapuščenih otrok, ki jih zaradi stiske mame ne morejo preživeti. Pogovarjala sva se, da bi posvojila v tujini. V Sloveniji sva poskusila, ampak je bilo za čakati 8 let. Ko sva začela razmišljati o posvojitvi, sem bila stara 32 let. Šele pri 40-ih letih imeti dojenčka mi ni bilo ravno prav. S tem bi zamudila določeno življenjsko obdobje. Po poroki sva delala hišo, potem sva videla, da je treba iti naprej – imeti otroke.
- D9: Odločila sva se, da posvojiva v Ukrajini, ker sta v kraju posvojena otroka iz Rusije in Ukrajine. Šla sva do teh posvojiteljev. Ona nama je rekla, da je tam veliko otrok.

PROTI REJNIŠTVU

- D6: Šla sva na CSD in rekla, naj nama predstavijo rejništvo. SD nama je rekla, da dobiva otroka in potem lahko gre. Moti me, da dobiš otroka, se navežeš, čez pol leta ti ga vzamejo – meni bi se zmešalo. Zdaj slišim, da starši, ki otroka dobijo v rejništvo vrnejo, če jim ni všeč, in vzamejo drugega. Družina ni samo igrati srečno družino.
- D8: Na CSD sva rekla, da bi posvojila iz Afrike. SD je rekla, da to ni enostavno in da se v Sloveniji čaka do 8 let za posvojitev. Lahko pa vzameva v rejništvo, ampak morava narediti priprave, da sva sposobna biti rejnika. Rejništva zaradi naveze na otroka nisva hotela. Hotela sva svoje otroke.

ODLOČANJE ZA OTROKA, KO SO POKLICALI IZ CSD

TEŽKO, ŠOK, ČASOVNA STISKA

- A4: Nepripravljenost se je izkazala v dneh pred posvojitvijo, ker sva se kljub veliki želji težko odločila za otroka, ko so ga nama ponudili.

- A6: Za odločitev sva si vzela tri dni. V teh dneh se je izkazal velik manko nepripravljenosti na posvojitev.
- B23: Kljub temu je bila noč, preden sva šla zjutraj po otroka, najdaljša in najbolj naporna v mojem življenju. Kljub temu da smo se že dogovorili, da vzameva otroka v rejništvo, so se tik pred zdajci nenadoma pojavili zadržki.
- B24: Sam imam dva otroka iz prvega zakona in želel sem ženi dopovedati, da sprejem otroka ni pravljica, ampak velika odgovornost, sploh, ker je zaradi službe veliko od doma. O otroku, ki sva ga bila pripravljena sprejeti, pa nisva vedela praktično nič.
- B25: Tudi ena od strokovnih delavk v programu je dan pred prihodom otroka imela pomisleke zaradi dejstva, da je bilo predvideno kratkotrajno rejništvo, čeprav je strokovna služba na otrokovem CSD ocenjevala, da je malo verjetnosti, da bi se otroka po treh mesecih vrnila v matično družino.
- B26: Sem samozaposlena, imam računovodski servis in takrat smo delali zaključne račune še do konca februarja. Otrok pa je prihajal k nam 5. februarja. Res je bila težka situacija. Resnično nisem vedela, kako se bo vse končalo, saj sem tiste dni delala cele dneve. In ko mi je zvečer pred prihodom otroka še mož izrazil svoje pomisleke, me je čisto zlomilo.
- B27: Umaknil sem se v delavnico, ker sem čutil, da mora biti sama, se sama dokončno odločiti. Saj sem bil pripravljen maksimalno pomagati, vendar pa sem želel, da je njena odločitev zavestna in ne čustvena.
- B28: Skoraj celo noč sem prejkala. Mož je bil v delavnici, slišala sem, da nekaj dela. Molila sem in jokala in približno ob petih zjutraj mi je postalo jasno, da morava vzeti tega otroka. Bil nama je namenjen. Kmalu potem je tudi mož prišel iz delavnice in vedela sva, da sva se vsak zase res odločila za tega otroka.
- B31: Danes vem, da sem tisto noč preden sva šla po otroka, v svojem srcu rodila tega otroka. Ni bilo več pomembno, kakšen je ta otrok in koliko časa bo pri nama. Pripravljena sem bila na vse. Pa tudi, če bo pri nama samo tri mesece. Mati bom temu otroku tri mesece. Bolje tako kot nobenemu nikoli.
- C13: Poklicali so naju po petih letih priprave in vse se je zgodilo zelo hitro. Tega sploh nisva pričakovala. Bila sva sicer zelo vesela, ker sva vedela, da bova posvojila dojenčka, vendar se je vse zgodilo tako na hitro. Socialna delavka naju je poklicala in rekla, da naj popoldne prideva k njej. Mislila sva, da bodo kakšne formalnosti. Ko je

povedala, da ima otroka, je bil za naju to velik šok. Sicer izredno vesela novica, vendar na drugi strani šok.

- C14: Ničesar nisva imela, v službi sem morala praktično čez noč oditi na porodniško. Bilo me je strah, da ne bom znala skrbeti za otroka. Takrat se ti v glavi mešajo izredno lepi občutki, ker je končno prišel ta trenutek posvojitve, hkrati pa skrb, če bo vse v redu, če sva primerna starša. Doma seveda nisva imela ničesar – ne plenice, ne hrane, ne oblek za malčka ... Spomnim se, da sem na začetku previjala na pisalni mizi, ker sploh nisva imela previjalne mize. Ko sem šla v trgovino po obleke, me je prodajalka vprašala, koliko je velik otrok, jaz pa sem ji odgovorila, da ne vem. Bilo mi je zelo nerodno, ampak pač nisem vedela.
- C15: Imela sva samo en dan, da sva premislila in se odločila, če ga vzameva. Morali bi nama povedati, da prihaja otrok.
- C44: Nihče nama ni povedal, da bo to tak šok, ko bova dobila otroka in bo v enem tednu vse postavljeno na glavo. Po eni strani je bil prijeten šok, po drugi strani pa strah, da ne bova znala skrbeti za otroka. Po moje sem se prve dni počutila, kot da imam poporodno depresijo.
- E7: Po celi Sloveniji sva dala približno 15 prošenj, vlog. Po 7 mesecih sva dobila klic SD iz CSD. Rekla je, če imava prošnjo. Mislila sem, da kliče zaradi priprave, vendar je rekla, da ima otroka na voljo. Tisti trenutek sva bila nepripravljena. Takoj sva se odločila, da greva.
- E14: Ne pred, ne po posvojitvi nisva imela strahov.
- E15: Strahov nisva imela, ker nisva pričakovala, da naju bodo poklicali. Niti nisva imela časa za to.
- E38: Midva nisva imela časa, da naju bi bilo strah, ker sva se morala v minuti odločiti, če vzameva otroka ali ne.
- E39: Nama je bilo to dovolj časa, ker sva bila v sebi že odločena za ta korak.
- E40: Dobro je, da sva se morala odločiti tisti hip. Če bi imela čas en teden za razmišljati, potem pa vprašanje, kako bi bilo. Meni je bilo fino. Na pripravah mogoče šele začneš razmišljati o tem in te začne biti strah.

ZDRAVJE

- E8: Vprašal sem, če je otrok zdrav. Če bi bil bolan, ga ne bi vzela, ker nisem imel namena biti negovalec. SD je rekla, da ima dobro oceno in da je brez posebnosti.

IZ FASCIKLA

- D31: Vprašali so naju, kaj si želiva, pričakujeva glede otroka. Izbrati ga moraš iz fascikla. Bila sva proti temu načinu.
- D32: SD je rekla, da večjih otrok nihče ne vzame. Prevajalka nama je rekla, da naj rečeva, da si želiva čim manjšega otroka. Želela sem, da SD odloči, katerega otroka. Mož je položil roko na list v fasciklu in te otroke sva izbrala. Mislila sva, da sva padla v past, ker sva morala izbrati otroka kot iz kataloga.
- D33: Ko sem slišala, da je par pred nama vzel 4 otroke z downovim sindromom, sem bila čisto iz sebe. Način izbiranja otrok po sistemu kot iz kataloga mi je bil nor. Potem sem videla, da ne gre drugače.
- D34: Tudi, če rodiš, ne moreš izbirati, kaj boš rodil, zato sva šla iz natur stvari. Mož je rekel, da greva in ne bova izbirala otroka. Nisva bila pripravljena za to.
- D35: SD je rekla, da je tam, kjer se je možu ustavila roka, čuden fant z 2 sestrama, ki ga nihče noče. Rekla sva si, da bova vzela otroka, ki ga nihče noče. SD naju je vprašala, če sva prepričana, da ne bova nič pogledala. Rekla sva, da sva prepričana.

IZKUŠNJE, KI SO JIH PARI PRIDOBILI S POMOČJO PRIPRAVE NA POSVOJITEV

PARTNERSKI ODNOS

- A14: Najin odnos je bil boljši, ko sva se začela udeleževati priprave.
- A47: Tretja pomembna stvar pa je temeljita priprava na nevarnosti, ki pretijo na odnos med nama.
- B88: V pripravi lahko tudi ugotoviš, da otroka ne potrebuješ. Ugotoviš, da sta drug drugemu dovolj in da otroka ne potrebujeta. Ali pa se sprostiš in potem rodiš svojega otroka.
- D53: Psihologinja nama je povedala, da imava urejen partnerski odnos, vendar bova vsekakor imela probleme pri vzgoji in naj jo pokličeva.

PARI S PODOBNO IZKUŠNJO

- A15: Ob parih s podobno izkušnjo sva začutila potrditev, da sva zmogla ubrati drugačno pot – pot posvojitve.
- A37: Dobila sva velik krog ljudi, s katerimi sva bila povezana. Veliko so nama dale njihove izkušnje. Dobila sva prave prijatelje, s katerimi sva ostala povezana.
- A56: Osebne izkušnje ostalih članov skupine so zelo dragocene in jih ne moreš dobiti v nobeni literaturi.

- A57: Tretja najpomembnejša stvar, ki sva jo dobila skozi pripravo, pa so prijateljski stiki s podobnimi pari, ki ostanejo za celo življenje.
- A58: Odnosi in prijatelji so nama največje bogastvo v življenju. To sva pridobila s tem načinom priprave.
- B17: Slišala sva tudi pričevanja ostalih, kar nama je zelo pomagalo.
- B32: Pravzaprav se ne spomnim, da bi imela na začetku kakšne posebne težave. Gotovo tudi zato, ker sva še naprej hodila v program in ker sva imela možnosti kadarkoli poklicati strokovni sodelavki na društvu, ali pa sva se lahko pogovorila s kakšnim parom iz društva, ki je že imel posvojenega otroka.
- B33: Bilo mi je lahko pri srcu, saj sem lahko vse probleme, povezane z deklco, predelala v programu. Na srečanju smo si vedno vse povedali.
- B34: Vedela sem, da je še nekdo s podobno izkušnjo, ki mi lahko pomaga. Lažje je, ko veš, da nisi sam.
- C5: Imeli smo jo enkrat na mesec na treh različnih CSD-jih. Menjavanje krajev nama ni bil noben problem. Priprava se mi je zdela super. Imela sva stik z drugimi, videla sva, kako se oni soočajo s tem. Imeli smo različne delavnice. Karkoli smo lahko vprašali.
- C38: Tudi midva sva šele na pripravi videla, koliko ljudi ima takšne probleme.
- C39: Nikoli nisem skrivala, da ne moreva imeti rodni otrok. Ampak šele, ko sva posvojila, se mi je odprl nov svet. Kar naenkrat sva zvedela, koliko ljudi nima otrok in ima težave z zanositvijo. Do takrat nisem vedela, da ima tudi sodelavec posvojenega otroka. Takrat sem videla, da ima večina določene težave. Pred tem se ljudje niso odprli.
- Č15: Ko sva dobila prvega sina (4 leta), sem začela 1x na mesec hoditi na rejniško skupino. Tam slišim zelo podobne zgodbe. Hodim prostovoljno, saj nisva poklicna rejnika. Ženske, ki imajo 3 otroke v rejništvu in so zaposlene kot rejnice, morajo obvezno hoditi. Zraven sta psiholog in SD, ki komentirata probleme, ki jih povemo. Na CSD je 6 skupin po 20 ljudi. Skupine so fine.
- E5: Poznava samo še en par, ki ima posvojena dva otroka.
- E6: Od para, ki nama je dal informacijo o posvojitvi, sva izvedela, kako je treba urediti papirje. Nikoli nisva bila člana posvojiteljskih društev.
- E34: V postopku posvojitve nisva nič pogrešala. Od para sva dobila dobro informacijo, kaj je potrebno priložiti vlogi, saj sta že posvojila in sta to vedela. Bila sta

aktivna v društvih. Povedala sta, kako napisati vlogo, življenjepis, katere dokumente priložiti, da bo popolno.

BIOLOŠKA DRUŽINA

- A17: Najin odnos do roditeljev je bil spoštljiv, saj so najinemu otroku omogočili življenje. Nisva jih obsojala.
- A29: Sproščeno sva sprejela, da ima otrok druge korenine kot midva, ki jih bo nekoč želela odkriti.
- A30: Ko je iskala rodne starše, sva jo pri tem podprla in ji stala ob strani.
- A79: Zaradi priprave sva vedela, da bo nekoč iskala svoje korenine.
- A80: Skozi pubertetno obdobje sva čutila, kako se ji majejo tla pod nogami. Želela sva si, da bi prišla do podatkov o bioloških starših, ker sva vedela, da ji bo to pomagalo.
- A81: Ni naju bilo strah in nisva bila užaljena (iskanje bioloških staršev).
- C68: Roditeljice ne obsojava, ker ne veva, kakšno življenje ima. Nama je spremenila življenje na boljše. Lahko ji rečem samo hvala. Ni najina pristojnost, da jo obsojava. Vsak ima svoje skrbi, trpljenje. Spoštujeva, da se je odločila roditi otroka in ga dati v posvojitev.
- Č31: Veliko ljudi noče sprejeti rodni staršev poleg otroka in tveganja, da bo lahko nekoč odšel.
- D74: Na sodišču me je sodnica vprašala, kakšno mnenje imam o njej, ker je prostitutka, alkoholičarka, narkomanka. Da je vse to troje v življenju, ni dobro. Ker pa je rodila 3 otroke in naju je Bog pripeljal sem, da jih dobiva, je za naju boginja. Zelo naju je osrečila. Če drugega v življenju ni naredila, je rodila 3 otroke. Tudi to ni enostavno, prestatu je morala porodne bolečine. Jaz jo spoštujem.
- D75: Otroke vzgajava v tem, da ne bi gojili sovraštva do mame in babice. Razložim, da je zašla v slabo družbo in jim rečem, da naj gledajo, da oni ne bodo. Sinu lažje dopovem, da če bo kadil s prijatelji, bo to vodilo tja, kjer je njegova roditeljica. Vprašali so, če bomo šli še kdaj v Ukrajino. Rekla sem jim, da bomo 100 % šli.
- E24: Roditeljice nisva postavljala v slab položaj. Rekla sva ji, da je imela težave in je ni mogla obdržat, drugače bi jo.
- E26: Vedno sem ji rekla, da ima lahko stike z njo, če želi.
- E60: Če bi hči iskala biološke starše, bi ji pomagala, da jih spozna.

- E61: Nikoli ne bi branila, da vzpostavi odnos z njimi. Otroka ne vidim kot lastnino. Ker sva skrbela zanjo, ne rabi biti privržena nama. Tega ne moreš izsiliti. Ne moreš preprečiti, če bi hotela živeti pri svojih starših.
- E62: Če bi hotela živeti pri svojih starših, bi naju motilo.

OTROK

- A8: Otroka nimaš rad zato, ker je ljubeč, ampak ker je tega vreden in potreben.
- A18: Za otroka se nisva se odločila iz usmiljenja do njega ali zaradi najine dobrote, ampak, da mu dava možnost odrasti v normalni družini. Naloga otroka ni, da nama zapolni praznino.
- A21: S pripravo sva gradila odnos do otroka.
- A26: Doumela sva, da ima pravico do nadomestnih staršev, saj ga rodni starši ne morejo imeti.
- A40: V pripravi je bil velik poudarek nato, kako ravnati z otrokom prva leta po posvojitvi.
- A46: Pomeni tudi sprejeti otroka z vsemi njegovimi lastnostmi, ki jih je prinesel s seboj posvojen otrok. Naučiti se moraš, kako boš živel z njim.
- B42: Vse, kar sem dobila v programu, mi je pomagalo tudi, da sem prepoznavala stiske, ki jih je otrok doživljal.
- B49: V programu smo govorili o pomembnosti življenjske knjige otroka in bilo bi mi zelo žal, če ji teh fotografij ne bi zbrala v trenutku, ko sem do njih še lahko prišla, saj je to edina sled njenih prvih dveh let in pol.
- B56: Vem, da je s seboj prinesla poln »nahrbtnik« skrivnosti. Skušam ji pomagati, da težave premaga in gre lahko naprej.
- B90: Moj otrok je s seboj prinesel velik »nahrbtnik« z vso svojo preteklostjo. Kar me je delo v programu društva naučilo je, da v težavnih trenutkih nisem nikoli razmišljala, da ima otrok težave zaradi svojega izvora. Ker to ni res. Raje sem razmišljala o tem, kje nisem bila dovolj pozorna, ali sem bila premalo pripravljena, da bi pravočasno prepoznala stisko otroka in mu primerno pomagala.
- Č9: Šla sva na CSD (kraj), kjer sva imela pripravo na rejništvo. Imeli smo približno 8 srečanj, kjer so nam predavali SD, psihologi. Imeli smo jih skupaj z rejniki in posvojitelji. Povedali so nam, kako ravnati s temi otroki. Mi pa smo povedali, kakšnega otroka si želimo.

- Č14: Na CSD enega 14-letnega fanta nihče ni želel vzeti v rejništvo, zato ga je vzela psihologinja, ki nam je predavala in svetovala. Njen mož je bil zdravnik. Rekla je, da je šele takrat videla, kako je to težko. Mislila je, da rejnice pretiravajo. Delal je same neumnosti: vabil v stanovanje prijatelje, da so kadili travo, pokvaril njene otroke. Rekla je, da je komaj čakala, da bo polnoleten, da je potem odšel.
- Č16: Najbolj temeljita priprava na posvojitev je rejništvo. Na posvojitve iz tujine (Rusija) se ni mogoče pripraviti samo teoretično. Posvojitev je bližje rejništvu kot primarni družini, ker sprejemaš popolnega tujca (drugi geni, zgodovina, ranjena psiha, izruvanost iz domačega okolja ...). Otroci, ki so posvojeni ali v rejništvu, imajo posebne potrebe.
- Č17: Posvojitev ni takšen problem pri majhnemu otroku. Midva sva se z majhnimi takoj ujela, nismo imeli problemov.
- Č18: Najstarejši sin je k nama prišel pri 4 letih. Pred tem je živel pri brezdomcih. Bila je velika razlika. Težje naju je sprejel, ker se je že oblikoval. Čutil je razočaranje, bolečino, zavrženost, zanemarjenost. To se odraža na vseh področjih v življenju. Z njim je drugače kot z ostalimi tremi, ki so prišli kot dojenčki.
- Č32: Menim, da s tem, ker poznaš rodne starše, lahko vidiš povezavo med otrokom in njimi ter lažje razumeš otrokovo ravnanje ali pa lastnost, ki ti je tuja. Vidiš, da ni drugačen zaradi vzgoje, okolja. Vidiš, zakaj je čisto mimo tega, za kar si se trudil.
- Č42: SD nama je rekla, da kolikor časa je otrok v slabem stanju, traja 7x dalj časa, da se izboljša. Nikoli pa se ne nadomesti manka. Se ga samo preoblikuje.
- Č58: K nama pride veliko parov, ki želijo posvojiti. Vidiva, da si posvojitev predstavljajo nerealno. Po tolikih letih izkušenj vidiva, da je potrebno pozabiti na svoje predstave ter sprejeti dejansko stanje in otroka takšnega, kot je.
- Č59: Na začetku sva si predstavljala, da bova lahko nadoknadila stvari, za katere je bil prikrajšan (pravljičice, obiski, igra, delo, praznovanja ...). Kmalu sva videla, da se tega ne da prinašati noter, ampak je treba graditi naprej od tam, kjer je sedaj.
- D41: Posvojitev je, da enemu pomagaš in omogočiš življenje. To sva dobila pri psihologinji. Tukaj nisem ničesar pogrešala.
- D43: Otroci so veliki in so prinesli nahrbtnik problemov s seboj. Otroci ne razumejo, kaj pomeni posvojitev. Razložila sva jim, da jih nisva rodila in sva jih šla iskat.

- D54: Kar se je zamudilo v sirotišnici, bomo poskušali nadoknaditi. Razložila je, da je razvoj otroka do 3 let za vse življenje. Kar si zamudil, lahko v puberteti popraviš, in ko dobiš partnerja.
- D62: Midva sva starša komaj 10 mesecev in smo radi sami, ker se še spoznavamo. Otroke sva morala naučiti čisto vse – osebna higiena, prehranjevanje ... Tega ti nihče ne more razložiti. Ne SD, ne psiholog. Lahko da samo nasvet po telefonu.
- D67: Hočem, da bodo najini otroci 3-je dobri ljudje.
- E16: Nama se ni zdelo, da bi bile priprave potrebne. Imela sva vse za otroka. Materialno sva bila sposobna. Vzela sva jo takšno, kot je. Tudi če bi se kasneje pokazala bolezen, je to del tveganja, ki ga moraš vzeti v zakup. Tudi pri svojem otroku.

STARŠEVSTVO

- A22: Po nekaj mesecih priprave sem začutila, da sem z veseljem posvojiteljska mama in sem bila na to ponosna, ker me ni bilo več strah in sem bila sproščena.
- A27: Kasnejša priprava na posvojitev je vplivala na to, da sva prepoznavala odzive in vedela, kako reagirati, ko nama je rekla, da nisva njena starša.
- A51: Vedela sva, kje je najino mesto ter da sva midva oče in mati. Naučila sva se, da nisva samo rednika, ampak oče in mama, ki sva vzgajala otroka in sva bila na to ponosna.
- A52: Začutila sem, da sem lahko prav tako v polnem pomenu mama, čeprav nisem rodila.
- A53: Včasih sem začutila, da nisva samo nadomestna (neoriginalna) starša, ampak da imava prav tako glavno vlogo.
- B55: Delo v programu me je pripravilo na to, da ima lahko otrok čudne reakcije ob določenih okoliščinah. Naučila sem se prepoznavati, zakaj tako reagira.
- B58: Včasih razmišljam, da sva bila na vse skupaj celo premalo pripravljena. Temeljita priprava ti da vedeti, da ti noben otrok ni dan za vedno in da ni tvoj. Dan ti je za določen čas, da zraste in potem živi svoje življenje.
- B59: Pomembno je, da otroku pomagaš odložiti »nahrbtnik«, da samozavestno stopi v življenje. To je smisel vsake vzgoje.
- B63: Bistvo priprave je, da sprejemem otroka in ga vzgojim v normalnega, zdravega človeka.

- Č13: Posvojitev ni to, kaj boš kot posvojitelj storil za otroka, ampak, kaj bomo posvojitelja in posvojenec skupaj naredili za naše prihodnje življenje.
- Č19: Najtežje je sprejeti, da trud ne gre v tisto smer, kot pričakuješ in v katero vlagaš. Z ostalimi otroki imamo več telesnega stika kot z njim, ker je prišel spontano, saj so prišli kot dojenčki. Vidiva, da tudi on hrepeni po telesnemu stiku, vendar ima neko barikado.
- D25: Počutila sva se dovolj pripravljena za starševstvo. V pripravi nisva nič pogrešala.
- E33: Ne glede na vse ji bova poskušala pomagati. O tem, da nisva sposobna biti starša, nisva nikoli dvomila.

OKOLICA

NEGATIVNO

- A23: Razčistila sem strahove in imela pripravljene odgovore na neprijetne odzive okolice.
- A25: Znala sva pripraviti okolico in šolo na sprejemanje dejstva, da je otrok posvojen. S tem sva pri otroku preprečila travme in napade zaradi stigmatizacije sovrstnikov.
- A28: Ker imava še rodnega otroka, je okolica spraševala, katera je najina in katera ni. Povedala sva, da sta obe najini. S tem sva najini posvojenki dala vedeti, da pripada nama tako, kot najina rojenka.
- A32: Priprava naju je »oborožila«, da sva se po posvojitvi znala braniti pred okolico.
- A48: Pomembna je tudi priprava okolice na posvojenega otroka.
- Č6: Okolica ni bila naklonjena temu, vendar se s tem nisva obremenjevala.
- Č8: V našem kraju so bili vsi posvojeni otroci problematični. Posvojitelji so imeli z njimi velike težave (zdravstvene in vedenjske). Vsi so nama rekli, zakaj rineva v to. Prijatelja sva bila s parom, ki sta v rejništvo vzela problematičnega otroka. Videla sva, da se je pri njih izboljšalo stanje. Ko sva gledala njiju, sva se odločila, da greva v to.

POZITIVNO

- C8: Slabih odzivov iz okolice nisva doživela. Zoprno mi je bilo edino to, da so naju vsi spraševali, kaj še čakava, zakaj nimava otrok. Mislili so, da želim zaključiti študij. Nisem želela prikrivati posvojitve in tega, da ne moreva imeti otrok. Osredotočala sem se na to, kaj narediti v trenutni situaciji.
- C61: Odzivi okolice, ko sva povedala, da sva dobila dojenčka, so bili fenomenalni. Od ljudi sva čutila veliko ljubezni, topline. Od vseh ljudi. Čistilka v bloku nama je spletla

copatke. Prinesli so nama obleke, voziček. Vsi so nama čestitali in bili iskreno veseli z nama. Tudi tisti, s katerimi si nismo ravno najbolj blizu. To mi je bilo zelo lepo.

- C62: Ljudje so zelo prijazni. Velikokrat rečejo, da sva si podobna.
- E30: Nimamo občutka, da je posvojena. Od sorodnikov, vseh je bila sprejeta.

SPREGOVORITI O POSVOJITVI

- A24: Priprava mi je pomagala pri tem, kako in kdaj povedati otroku, da je posvojen.
- A33: Rodno hči sva pripravila na to, da sta sestri. To, da je njena sestra posvojena, je sprejemala kot dejstvo in ji nisva skrivala.
- B43: Nisem bila v zadregi, ko smo se pogovarjali o njenem izvoru. Da jo je rodila neka druga mama, sem ji skušala povedati že kmalu po prihodu v najino skupnost. Na pripravah smo govorili o tem, da je o vsem treba govoriti odprto in da je že majhnemu otroku treba povedati, da je posvojen ali v rejništvu.
- C9: V pripravi smo govorili o tem, kako in kdaj otroku povedati, da je posvojen.
- C20: Najbolj se spomnim, da je na pripravo prišla psihologinja, ki je povedala, kako otroku povedati, da je posvojen. To je sedaj najbolj uporabno.
- C53: Govorili so o tipih posvojitve, rejništvu. Najbolj sem si zapomnil, ko so povedali, kako otroku povedati, da je posvojen. Dobili smo tudi pripravljeno gradivo.
- D72: Razlika je, kdaj je otrok posvojen. Moje mnenje je, da če je otrok dojenček, da se mu takoj pove, da je posvojen. Lahko se mu pove že pri 3 letih, čim prej. Napačno je, ko starši to skrivajo. Zgrešeno je, če mu povedo pri 10-ih letih. To bo hudo.
- E21: Hčerka ve, da je posvojena. Naj ji poveva, nama je svetovala SD iz CSD, ki nama jo je dala tudi v posvojitev. Na srce nama je položila, da morava biti odkrita takoj, ko bo otrok vprašal. Povedala je tudi slabe izkušnje tistih, ki so to prikrivali in so izvedeli kasneje. Če naju ne bi opozorila, ne bi vedela, kdaj je primeren čas. Primeren čas je takoj, ko te prvič vpraša.
- E23: Ko je vprašala, zakaj je posvojena, sva ji povedala, da je mami ni mogla obdržati in da se je ni hotela znebiti. To je vprašala šele, ko je bila že v šoli.
- E31: V šoli sva povedala razredničarki, da je posvojena. Več o tem nismo govorili.
- E59: Najbolj je pomembno, da ko otrok prvič vpraša, če je posvojen, dobi resnično informacijo. To je formula, ki ima dolgoročne posledice. Če izgubi zaupanje v svoje starše, ni dobro. Mislim, da ni večjega razočaranja kot to. Midva tega takrat nisva vedela, vendar naju je SD opozorila na to, da je to lahko največja napaka, ki jo naredi posvojitelj.

NAČIN

- B44: Sama sem si izmišljevala pravljice, skozi katere sem ji govorila o tem, kako in zakaj je prišla v našo družino. Otrok mora od prvega dne vedeti, da je posvojen, mu pomagat, da to sprejme. Kasneje je zato manj problemov.
- C65: Ve, da ga nisem rodila in da je posvojen. To sva mu povedali skozi zgodbe, igro.
- E22: Hčerka je videla nosečnico in me je vprašala, če je bila tudi ona v mojem trebuhu. Rekla sem, da ne in da jo je rodila druga mamica. Potem o tem ni več vprašala nekaj let. Rekla je, da je huda, ker je nisem rodila jaz.

REŠEVANJE ŽIVLJENJSKIH SITUACIJ

- A36: Priprava nama je pomagala, da sva se znala pobrati.
- B38: Na pripravi pa sva slišala stvari, ki niso bile materialnega značaja, ampak čustva, premagovanje težav.
- B41: Mislim, da sva v pripravi dobila dovolj informacij in širokega znanja, da sva lahko prebrodila težave. Če sva potrebovala pomoč, sva jo znala poiskati.
- B52: Temeljita priprava ti pomaga v takih situacijah. Ne nauči te, kako menjati plenice in otroka nahraniti. Priprava te nauči prepoznavati življenjske situacije in jih primerno reševati.
- Č10: Posebej sva imela sestanke s psihologinjo, kjer sva reševala probleme.
- Č20: Ko je bilo težko in situacije nisva več obvladala (razbil šipo, zlomil nož), sva klicala SD. Na rejniški skupini se pogovarjam tudi o sinu in hčeri, ki sta posvojena, ker imata veliko problemov in to potrebujem.

SPREJETI DEJSTVO, DA NE MORETA IMETI BIOLOŠKIH OTROK

- A45: Temeljita priprava pomeni, da sprejmeš dejstvo, da ne moreš imeti rodni otrok.
- A63: Par mora vedeti, da si bolečine zaradi dejstva, da ne more imeti bioloških otrok, ne more zaceliti z otrokom.
- B18: V programu se je veliko govorilo o tem, da je treba preseči neplodnost.
- B64: Otrok ne more biti obliž na bolečino moje neplodnosti.
- D78: V društvo za pripravo na posvojitev moraš priti predelan s temi ranami, da ne moreš imeti rodni otrok. Moraš priti odločen za posvojitev.
- D82: Zgodba se začne: vi ste pač neploden par. Potem pa kakšne otroke si želite, kaj si želite, si želite rejništvo ...

NOVA ŽIVLJENJSKA SPOZNANJA

- A64: Želela bi poudariti, da priprava na posvojitev ne pomeni pridobivanja znanja. Gre za notranjo preobrazbo posameznika in para.
- A65: Pridobila sva nov pogled na življenje, kar pa ne gre od danes na jutri, ampak traja dalj časa. Samo predavanja ti ne dajo notranje preobrazbe.
- B2: Vključitev v program je tudi meni prinesla kar nekaj novih spoznanj.
- B12: Meni osebno je društvo dalo ogromno, poleg same priprave, tudi osebno. Odprli so se mi novi pogledi na življenje in srečala sem se s temami, o katerih prej nisem razmišljala.
- B13: V tem času sem, poleg »obvezne« literature, prebrala ogromno knjig za osebno rast. Še danes znova preberem katero od teh knjig ter v njih najdem kakšen nov pogled na življenje.
- B14: Delo v društvu mi je dalo širino v odnosu do življenja, sprejemanja ljudi. Nisem več videla samo črno – belo.
- B62: Priprava mi je veliko dala, čeprav je od mene zahtevala veliko energije. Marsičemu sem se morala prilagoditi, ampak mi je odprla oči.
- D20: Od psihologinje sva izvedela veliko dobrih stvari. To je bila priprava za celo življenje, ker je mož odprl rane iz otroštva, ki mu jih je pozdravila. Bila je enkratna priprava.

RAZLIČNI OTROCI

STAREJŠI

- B15: Že po prvih mesecih vključitve v program nama je postalo jasno, da nisva več primerna za dojenčka, saj sva bila med starejšimi pari v skupini.
- B16: V programu so nas soočili z realnostjo, da je na razpolago malo dojenčkov ter pokazali možnost, da morda posvojimo večje otroke, ki so trenutno v rejništvu, ki so večji, s posebnimi potrebami, iz težkih razmer ...

TUJI

- C54: To je bilo super. Povedali so tudi, kam se obrniti pri posvojitvi v tujini. Vsakič smo obdelali eno temo. Imeli smo tudi možnost vprašati. Na to pripravo nimam nobenih pripomb.

REJNIŠTVO

- B21: Odločitev za to rejništvo ni bila lahka, saj je bilo predvideno začasno rejništvo za tri mesece. Brez priprave tega ne bi zmogla, saj sva otroka želela za stalno.

- B22: Delo v programu me je pripeljalo do tega, da sem prišla do sklepa, da lahko otroku ponudim dom tudi začasno. Če bi mi vse to nekdo pred vključitvijo v pripravo samo omenil, bi mu rekla, da je zmešan.
- B48: Prav to, kar sva se naučila v programu, nama je pomagalo, da sva dolžnosti, ki sva jih imela kot rejnika, spremenila v pravice. Dolžnost in pravica, da zaščitim otroka, če je potrebno. V programu sem dobila to moč, odločnost, suverenost.

POT DO POSVOJITVE

- Č5: Na CSD so nama povedali, da je do posvojitve dolga doba. Ponudili so nama rejništvo z možnostjo posvojitve. Odločila sva se za rejništvo, stvari so se odvijale spontano.
- Č11: Eno leto sva čakala na otroka. Obljubili so nama otroka, ki ga starši ne bodo vzeli takoj – dolgotrajno rejništvo.
- Č30: Nama je takrat SD dala jasno vedeti, da če se odločiš za rejništvo, se pojavi tudi kakšna priložnost za posvojitev. Ko nama je rekla to, sva se lažje odločila za rejništvo.

ODLOČITEV ZA OTROKA

- B29: Zgodaj zjutraj me je klicala še mama spet s kupom dvomov glede skrbi za otroka, glede podjetja ... Rekla sem ji, da me to ne zanima več. In sva šla po otroka. Do tega sklepa verjetno ne bi prišla, če ne bi bila precej dobro pripravljena. V programu so se nama odpirale oči.

SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN

- B74: Priprava je kot razširjena družina. Zato smo se vedno skušali udeleževati prireditve, ki so bile pripravljene v okviru društva.
- B78: Sedaj, ko sva sama, se skušava udeležiti še kakšnega srečanja, na srečanje v Preddvor pa greva vedno. Upava, da se nama letos pridruži tudi hčerka s svojo hčerko.
- Č40: Nama so všeč, ker sva to predelala in veva, da smo si ljudje različni. Srčna lepota se ne meri po zunanjih lastnostih in materialnem premoženju ter stvareh, ki so ti bile v življenju navržene brez tvoje krivde ali zasluge.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

- C7: V pripravi na posvojitev mi je bilo všeč, da so odgovorili na vsa vprašanja.
- C19: Meni je bilo fino na srečanjih, ker sva takrat določene stvari slišala in dobila odgovore na najina vprašanja. Vendar je od takrat pa do trenutka, ko sva dobila otroka, preteklo toliko časa, da sva veliko podrobnosti že pozabila. Zato sedaj, ko imava otroka, težko rečem, da nama je priprava veliko pomagala.

PSIHOLOŠKI TESTI

- D22: Na koncu naju je testirala. Zelo dobro sva opravila teste. Rekla je, da bova krasna starša in da ima 26 let delovnih izkušenj ter še nima slabih izkušenj s posvojitelji, posvojenci. Bila je pozitivna.
- D26: Priprava na posvojitve je definitivno potrebna. Pomembno je, da psiholog opravi teste in te prebere. Pri testih se ne da igrati dobre mame, ampak moraš znati odgovoriti na vprašanja.
- D27: Psiholog te pripravi in te spozna ter ti pove, kako bo naprej – jaz imam vodilno vlogo. Razložila nama je moško, žensko naravo.
- D28: Temeljita priprava je, da se sam odločiš, da boš posvojil. Nekdo te samo še izpili, testira ali si res dober ali se igraš srečno družino. Ne pove samo lepe plati, ampak tudi, kaj te lahko doleti.

MOLK O POSVOJITVI

- E20: Mi nimamo več težav kot običajne rodne družine. Živimo kot, da je najina hčerka. Ne delava razlike, ker je posvojena. Ne čutiva, da ni najin otrok. O posvojitvi ne govorimo veliko.
- E25: Mi se o tem nikoli ne pogovarjamo.
- E29: Ona ne kaže tega, da je posvojena. O tem ne govorimo.

POTREBE PAROV, KI JIH IMAJO PO POSVOJITVI OTROKA

SREČANJA

PAROV OD KONCA PRIPRAVE DO POSVOJITVE

- C41: Po tem obdobju do posvojitve pa manjkrat. Mislim, da ne rabiš več enkrat na mesec. Mogoče na dva, tri mesece. Toliko, da obnavljaš in si malo v tem stiku, premisliš, vprašaš.

PAROV PO POSVOJITVI

- A66: Obvezno bi bila vsaj kakšno leto po posvojitvi potrebna nekakšna srečevanja, kasneje pa je dovolj občasno. Odvisno od tega, koliko časa je par hodil na pripravo pred posvojitvijo in kakšnega otroka je posvojil.
- A68: Menim, da bi bilo dobro, da bi obstajala tudi organizirana srečanja parov, ki so že posvojili, s strani socialnega dela.
- C67: Zdaj, ko otrok raste, bi bila srečanja na CSD dobrodošla. Podobno kot priprava, samo da bi se družili pari, ki smo posvojili.
- Č44: Nama veliko pomagajo rejniška srečanja.

- D19: Šele sedaj sva v skupini s posvojitelskimi pari, rejniki. Srečanje imamo 1x na mesec. Sama želiva hoditi tja, ni obvezno.
- D42: Ko smo prišli v Slovenijo, so se začele težave, zato hodiva na skupino.
- D63: V skupini se nas 1x na mesec dobiva 6 parov. Povemo probleme, ki so se nam zgodili tisti mesec, in nato jih skupaj rešujemo. Vidiš, da imajo ljudje še hujše probleme in jim skušam pomagati.
- D68: Srečanja parov po posvojitvi so lahko vse življenje. Srečanja niso samo pogovor. To je druženje, prijateljske vezi. Trenutno se kaj več ne družimo s temi pari, ker nimamo časa. Ko imamo čas, smo radi sami, gremo ven, se spoznavamo.

POSVOJITELJSKIH DRUŽIN

- B76: Priprava bi morala spodbujati starše, da se tudi starejši otroci udeležujejo srečanj.
- B77: Obiska posvojitelskih dogodkov ne bi smeli dojemati kot stigmo. Na teh srečanjih ima vsak posvojenec možnost, da spozna otroke, ki imajo podobne izkušnje.
- Č47: Na srečanja bi morali hoditi od vsega začetka z majhnimi otroki, da se na to navadijo. Rejniška srečanja so mi nadomestila srečanja družin s posvojenimi otroki. Čeprav so zame neobvezna, grem, ker jih rabim.

NISO POTREBNA

- E66: Ne veva, zakaj bi sploh bila potrebna srečanja po posvojitvi.
- E67: Mogoče, da bi si izmenjavali izkušnje. Te potrebe nisva čutila. Zaradi tega, ker je posvojena, ni imela težav. Nismo imeli kaj razpravljati.

STIK, PODPORA CSD/SD

- A67: Rabila sva stalen stik in podporo s strani parov in socialne delavke.
- A69: Posvojitelska družina bi se vsaj enkrat na leto morala srečati s CSD-jem, da se ohrani kontakt in spremljanje načina njenega življenja. Ko prideš čez leta, nič ne vedo, kaj se je dogajalo z nami in nam ne znajo pomagati. Če nas ne poznajo več, nam ne morejo nuditi pomoči in podpore.
- A72: Stroka bi morala biti v stalnem stiku z družino.
- A73: Če bi SD poznal družino, bi takoj vedel pomagati. Ali pa bi rekel: Ves čas vidimo, da pri vas to ni v redu, dajte to področje urediti. Če pa npr. 10 let sploh ni kontakta s CSD, potem tudi ne ve, kako se odzvati v danem primeru.
- C12: Sedaj pa bi potrebovala kakšen nasvet, vendar ga nimam. Moti me prekinitev odnosa s SD. Po pripravi smo izgubili stik. Nihče nama ni povedal, kdaj bo prišel otrok. Lahko bi naju poklicali, da sva naslednja na vrsti za posvojitev.

- C26: Po enem letu izgubiš stik s CSD-jem. Če ne bi sama šla tja, bi izgubili stik. Tja smo šli 2x, 3x pogledat SD, ker se mi je zdelo prav, da vidi, kako se otrok razvija in da mu ni nič hudega.
- Č67: Posvojitev se prepusti staršem, ker se jih enači z rodno družino. Mislim, da so družine, ki posvojijo, tako posebne kot rejniške družine.
- Č71: Sam se moraš truditi ter si poiskati psihologa in ustrezno pomoč, če je potrebna.
- Č76: Po posvojitvi ostaneš samo ti, starš, ki si trd, nesramen, nerazumevajoč in brezsrčen, postavljaš meje, ne sadiš rožic. Otroke skušaš pripraviti na velikokrat trdo vsakdanjost. Otrokom nisva prijatelja, ampak vzgojitelja, ki jim naravnavava smer. Tudi starši rabimo besedo podpore, da lažje vztrajamo.
- Č77: CSD se z bistvenimi stvarmi ne ukvarja in jih prepušča iznajdljivosti posameznika.
- Č79: Midva imava srečo, ker imava še rejništvo in podporo dobiva tam, drugače bi bila prepuščena sama sebi.
- D55: Pri najinih otrocih sva do 3 let vse zamudila, sedaj pa so v puberteti. Prvi divja, najmlajša pa je še kar vodljiva. Fino je, da te stvari sproti rešuješ.
- D65: Zgodilo se mi je, da sem obžalovala, da sva vzela otroke, ker je sin nagajal. Možu sem rekla, kaj mi je bilo treba tega, ko pa sva 15 let živela v miru. Psihologinji sem povedala, kaj sem rekla in da sem sebična. Rekla je, da je to normalna reakcija, kasneje sem se sinu opravičila.

OBISKI

- A70: Ne gre za kontrolo, ampak stik. CSD mora vedeti, kaj se dogaja z nami in bi lahko vsaj enkrat na leto prišel na obisk.
- C24: Lahko bi npr. zanemarjala otroka. Obiski bi morali biti bolj pogosti, saj SD ne pozna realne slike. Mislim, da bi obiski morali biti nenapovedani. To bi morali zakonsko urediti. Meni je bilo super, da mi ni nihče težil, vendar je moje mnenje, da bi morali bolj skrbeti za otrokovo dobro. Ob napovedanem obisku, bi lahko imela vse urejeno. Ob nenapovedanem pa bi lahko bilo vse razmetano, otrok bi lahko bil zanemarjen ... To se mi zdi čisto narobe.

STVARI, KI SO JIH PARI POGREŠALI V PRIPRAVI NA POSVOJITEV

PARTNERSKI ODNOS

- A41: V pripravi se mi je zdel premajhen poudarek na odnosu med nama.

OTROK

PUBERTETA

- A42: Premalo sva izvedela, kako ravnati v otrokovi puberteti, saj takrat še ni bilo izkušenj o tem pri parih, s katerimi je društvo delalo. Otrok, ki je posvojen, ima v času pubertete še bolj specifične težave.
- D45: Sin je že v puberteti in je bil uporniški, zato sva poklicala psihologinjo, če bi lahko prišla na par razgovorov z njo. Nisva vedela, kako sedaj, ko imava 3 otroke.

STAREJŠI

- C59: Ne spomnim se, da smo se na pripravi pogovarjali o otrocih, ki so starejši – npr. 2, 3 leta. Midva sva sicer imela srečo in sva dobila dojenčka. Ne predstavljam si, če bi posvojila 3, 4-letnika, ki ima za sabo že svojo zgodovino, ki najbrž ni prijetna. Težje bi se odločila za starejšega otroka, pa ne zato, ker ga ne bi hotela, ampak, ker ne vem, če bi znala delati z njim, prepoznala njegove znake, ko bi imel stisko. Zdaj najbrž bi.
- C60: Mislim, da bi SD moral narediti poudarek tudi na tem področju, kako delati s takim otrokom. Triletni otrok ne zna vsega povedati z besedami, če ga nekaj teži, ampak te bo lahko udaril oz. svojo tesnobo izražal na nek drug način. Pomembno je, da bi povedali, kako delati s takim otrokom. To je težko povedati na enem srečanju, vendar bi vseeno morali postaviti ene smernice. Opažam, da sin potrebuje zelo veliko telesnega stika, bližine, objema.

IZKUŠNJE PAROV IN OTROK

- C11: Pogrešala sem izkušnjo para, ki je posvojil, in posvojenca. Oni bi govorili o tem, kakšno je realno življenje, ne samo teorijo. Takrat nisem vedela, kaj vse vprašati.
- C42: Morali bi slišati tudi pare, ki so že posvojili.
- C43: Sama bi raje poslušala pare, ki so posvojili, kot pa psihologe. Z njimi ni nič narobe. Lahko bi poslušali pare, oni pa bi dali svoje mnenje. Potrebovala bi realne izkušnje.
- Č12: Priprava je bila v redu. Manjkalo pa je to, da bi bilo bolj realno predstavljeno, več bi moralo biti predstavljenega težjega dela. Vse je bilo poglajeno. Šele skozi leta se zaveš, kaj vse posvojitev potegne za sabo.
- Č34: Na pripravo bi morali priti pari, ki imajo izkušnje – težke izkušnje.
- Č60: Priprava bi morala bodoče starše postaviti na realna tla, pričakovanja in sanjarjenja se morajo posloviti.

ŠOLA ZA STARŠE

- C16: Dva dni sem lahko bila z njim v porodnišnici, kar je bilo odlično. Manjkal mi pa je postopek, kako delati z otrokom. To so nama vse razložili kar v porodnišnici. Sestre so bile zelo prijazne. Na hitro sem šla kar na tečaj k ženi od sodelavca, ki je ravno imela novorojenčka. Tudi tisti pari, ki se pripravljajo na posvojitev, bi lahko šli na tečaj starševstva.
- C21: Priprava je bila za takrat zelo koristna, vendar nama sedaj ne pomaga dovolj. Pogrešala sva, da bi nama povedali, kako skrbeti za otroka. Ko sva dobila otroka, mi je manjkalo, da bi mi povedali, kako npr. previti. Ko sva posvojila, sva s CSD-jem urejala samo birokracijo.
- C45: Meni je bilo težko, ker nisva imela šole za starše. Nisem vedel niti, kako ga bom držal.
- C58: Pogrešava, da bi šli skozi osnovne stvari, kako ravnati z otrokom (kaj rabi tako majhen otrok, previjanje ...). Socialni delavci bi nas lahko opozorili, da bi šli v šolo za starše pred tem, ko sva dobila otroka. Vem, da bi se lahko tudi midva sama pozanimala, vendar ko so nama povedali, nisva imela več časa, saj je bilo vse zelo hitro.

BIOLOŠKA DRUŽINA

- C34: Skrbi me, da se mama ne bo želela srečati z njim. Ne vem, kaj je otroku, ko išče biološke starše, pomembno.
- C64: Sin ni edini otrok te biološke mame, ki je posvojen. Ne veva, kaj narediti na tem področju. Sina ne bova silila v srečanje z brati oz. sestrami, če ne bo sam želel. Ne vem, ali bi bilo boljše, da bi sedaj navezala stike z njimi, ali naj počakava, da bo sin izrazil to željo.
- C66: Nisva pa mu povedala, da ima brate in sestre. Ne vem, kako in kdaj mu to povedati in ali sploh začeti stike. Skrbi me, da bi mu naredila travmo, če bi mu to povedala prezgodaj, ko še ni dovolj zrel. Razume že, da ga nisem rodila. Sin bi mogoče lažje preživel stiske, če bo imel stik z brati in sestrami.

PRIHOD OTROKA

- C56: Pogrešava pa kasnejšo pripravo in pripravo na sam postopek. Niso nama povedali, da bo vse tako na hitro.

SODELOVANJE

- Č55: Vedela sem za eno izmed priprav, vendar sva od več ljudi slišala negativne izkušnje, zato se nisva odločila za to pripravo. Ni mi bilo všeč, da je treba pisati utrinke in sodelovati na način, kot so ga opisali nekateri pari, ki so tam sodelovali.

PRIPOVEDOVANJA STARŠEV O OTROCIH, KI SO POSVOJENI

BIOLOŠKA DRUŽINA

ŽELJA PO STIKU

- A82: Škoda, da ni prišlo do stika z roditeljico. Čutiva, da najini posvojenki zaradi tega nekaj manjka.
- C33: Prepričan sem, da bo sin želel videti roditeljico, brata in sestro.

ODKLANJANJE STIKA

- B50: S hčerko se sedaj, ko ima tudi sama otroka, velikokrat pogovarjava o rodni mami. Spodbujam jo, da o njej govoriva, saj želim, da bi bolje razumela, da je bila njena biološka mama takrat v stiski in jo je zato oddala. Mislila sem, da bo privolila v srečanje, ko bo sama postala mati, vendar čutim, da je prav rojstvo otroka poglobilo v njej odločitev, da srečanje z biološko mamo odklanja.
- B51: Jaz sem sicer mnenja, da bi bilo koristno, da se sreča z njo, da se z njo pogovori. Vem, da bi ji to pomagalo na poti do dobre samopodobe. V sebi nosi slabo samopodobo, ki pa se je začela izboljševati odkar ima otroka, saj vidi, kako lepemu bitju je bila sposobna dati življenje. Sem pa prepričana, da bo čas naredil svoje in da bo tudi sama začutila stisko rodne matere ter ji tako pustila do svojega srca.

REJNIŠKA SREČANJA

- B46: Nekajkrat smo bili na srečanjih rejniških družin, ki jih je prirejal otrokov CSD. Na enem srečanju smo šli na neko goro. Na poti nazaj sta nama socialni delavki ponudili prevoz z avtom. Jaz sem se želela peljati, saj je bila pot še kar dolga. Odprla sem vrata in hčerko želela potisniti v avto. Hčerka je zavreščala in mi skočila v naročje. Bilo je popolnoma jasno, da se boji, da jo bom pustila pri njih.
- B47: Srečanj rejniških otrok ni marala. Takoj, ko smo ji povedali, da bomo šli na CSD, je bila slabe volje. Ko se je usedla v avto in smo se odpeljali na srečanje, je otrpnila ter ni govorila. Ko pa smo šli domov, je oživila. Mislila je, da jo bova tam pustila. Prav travma, ki jo je otrok doživljal ob vsakokratnem srečanju na CSD, nama je dala misliti, da res ni potrebno, da takoj tečeva na CSD, ko naju pokličejo. V programu sva se namreč naučila, da je treba najprej gledati koristi otroka.

- Č38: Srečanja z ostalimi družinami s posvojenimi otroki si ne predstavljam, ker otroci zelo nasprotujejo temu. Mislijo, da jim piše na čelu, da so posvojeni in da so takšni otroci čudni.
- Č39: Mi imamo rejniška srečanja. Priredijo se različne dejavnosti (piknik, Miklavž). Do 13-ega leta gredo radi na rejniška srečanja, potem pa ne več. Ne gredo radi, ker so videli, da je tam veliko prizadetih otrok, čudno se obnašajo, ni jih prijetno videti.
- Č41: Otroci pravijo, da ne bodo šli med te ljudi. Najstarejši sin sploh ne želi hoditi med posvojene otroke in otroke, ki so v rejništvu, ker meni, da je on boljši, bolj normalen.

ŽIVLJENJE PRED POSVOJITVIJO

PRETEKLOST

- B57: Tudi hčerkin otrok, ki ga je zelo mlada rodila, je posledica njenega »nahrbtnika«, potreba po biti še bolj ljubljen. Počasi to odvisnost prerašča, stojiva ji ob strani in sva ji vedno na razpolago, čeprav ne živi več z nama. Skušava ji pomagati, da bo odložila težko popotnico, ki jo nosi s seboj.
- D73: Pravim, da kri ni voda in je ena vez. Povedo in pokažejo nama, kaj vse je delala njihova prva mama.

BOLEČINA, DRUGAČNOST

- Č53: Najstarejši sin je zadnjič zlomil nož, ker je bil jezen, ko mu je žena omenila šolo. V sebi nosi veliko frustracij. Vsaka misel na šolo mu je neznosno težka.
- Č68: Posvojeni otroci se počutijo enako kot tisti v rejništvu in imajo podobne probleme.
- Č72: Najstarejši sin ne funkcionira normalno in ima veliko težav. Čuti se drugačnega od ostalih otrok.
- E64: Hči bi rada videla, da sva njena roditelja. Neko travmo sigurno ima. Imava jo rada. Dejstva ne moreva spremeniti.
- E65: To bolečino mora sama predelati. Lahko ji nudiva okolje, kjer se lahko razvija.

POSVOJITEV

- B93: Ko sva hčerki povedala, da bo posvojena, da bo postala najina prava hčerka z istim priimkom kot midva, je rekla: »O mami, oči, čestitam!« Bila je zelo vesela in umirjena.

- B94: Tudi ko je mož zamujal na svečano posvojitve, je bila mirna, saj je vedela, da bo prišel. »Mami, saj veš, da vedno zamuja.«. Začutila sem v njej globoko umirjenost. Ni je bilo strah, saj je vedela, da smo mi njeni in ona naša.
- D44: Počutijo se ljubljene, sproščene. Tam so bili trpinčeni, videli so, kako se je mama prodajala. Temu so bili priče in vse se jim meša po glavi.
- E63: To bi sprejela, vendar nimava občutka, da bi si to želela – oditi, naju prizadeti. Živela bo, kot bo hotela. Dejstva, da je posvojena, ne moremo spremeniti. Ne moti je, da je posvojena.

OKOLICA

NEGATIVNO

- C35: Enkrat se je zgodilo, da je prišel domov iz vrtca in rekel, da mu je punčka rekla, da se ni rodil. Razložila sem mu, da se je rodil, vendar ga nisem jaz rodila, ampak ga je ena druga mamica. To je sicer že vedel, vendar ga je punčkina izjava prizadela. Pričakujeva tudi, da ga bodo kasneje zmerjali ali kaj podobnega.

POZITIVNO

- E27: Drugi otroci ji ne pokažejo, da je kaj drugačna.
- E28: Tudi če bi ji otroci kaj rekli, je ne bi prizadelo, ker ve, da ji nisva rodna starša. Če tega ne bi vedela, bi bilo to zanjo travma.
- E58: Od okolice ni imela občutka, da je manjvredna, ožigosana.

VLOGA PRIPRAVE V ŽIVLJENJU OTROK, KI SO POSVOJENI

SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN

- A38: Najina posvojena hčerka se je počutila suvereno v krogu sebi enakih otrok. Na srečanjih z ostalimi posvojiteljskimi družinami se je dobro počutila.
- A39: Ostale otroke, ki so bili posvojeni, je zelo cenila in so ji veliko pomenili.
- B39: In ko smo s hčerko hodili na srečanja in pohode, se je tudi ona začela srečevati z drugimi otroki, kar je pomagalo pri njeni vključitvi v družbo.

PRIPOVEDOVANJA STARŠEV O POTREBAH OTROK, KI SO POSVOJENI, PO POSVOJITVI

SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN

- C36: Fino bi bilo, da bi poznal sovrstnike, ki so posvojeni, da bi rastel s tem. Mogoče se bo nekatera vprašanja lažje pogovoril s sovrstnikom, ker bo imel ista vprašanja kot on. Po posvojitvi bi lahko imeli neformalna druženja s temi družinami – npr. piknike,

kjer bi se spoznavali in družili. Ko mu bi bilo hudo, bi jih lahko poklical in vprašal, kako oni o tem razmišljajo. Večkrat bi se dobivali.

SOVRSTNIKI

- B75: Hčerka je sicer kasneje, ko je bila že najstnica, v društvu pogrešala družbo svojih let. Zato smo včasih s seboj vzeli kar kakšno njeno prijateljico, samo zato, da je šla na prireditev.
- C37: Vsega se verjetno ne bo želel pogovoriti z nama. Verjetno bo hotel, da bi imel prijatelje, ki bi ga razumeli na tem področju. Da bo videl, da so tudi drugi taki.

MNENJA PAROV O PRIPRAVI NA POSVOJITEV

POTREBNA

OBVEZNA

- A43: Menim, da brez priprav posvojitve ne more biti uspešna.
- A44: Ne predstavljam si, kako se gredo pari, ki se niso pripravljali skozi vsa težka obdobja v življenju, posvojitelske družine.
- B1: Vključenost v program priprave na nadomestno starševstvo je name zelo globoko vplivala. Vsekakor si naše posvojitve ne predstavljam brez vključenosti v program priprave na nadomestno starševstvo pri društvu.
- B53: Otrok ni vreča krompirja in ga ne moreš postavljati, kakor se ti zljubi. Ni igrača iz trgovine. Še posebno pa otrok, ki je že začutil zavrnitev. Zato menim, da nihče ne bi smel posvojiti brez priprave.
- B54: Za vsako delo imaš izobraževanje, za posvojitev se pa kar samo po sebi razume, da se potrebuje samo dobra materialna osnova. Tudi tisti, ki rodijo otroka, bi se morali pripraviti na vzgojo. Pri posvojitvi pa dobiš otroka, ki ga ne poznaš, iz neznanih okoliščin in z zgodovino, ki ti je tuja.
- B60: Preden sva se vključila v program in sva dobila otroka, sva se spraševala, zakaj sploh potrebujeva pripravo. Samoumevno je, da dobiš otroka in si ga pripravljen vzgajati, vendar to ni res. Kot je obvezna osnovna šola, bi država morala predpisati, da je za posvojitev potrebna priprava na starševstvo.
- B72: Sama sem tudi aktivno delala v društvu, bila sem predsednica 8 let. Imela sem stike v zvezi s posvojitvami na različnih nivojih. Najbolj težko mi je bilo, ko sem imela stike z otroki, ki se o svoji posvojitvi niso mogli odkrito pogovarjati s posvojitelji, ali pa ko so posvojenci pripovedovali, kako jih posvojitelji ali okolica zaničujejo zaradi njihovega izvora. To je vse posledica popolne nepripravljenosti.

- B87: Sedaj je veliko posvojitev iz Rusije in tudi iz Afrike. Kolikor vem, celo Rusi zahtevajo potrdilo o opravljeni pripravi na posvojitev. Nekoč sem na internetu brala članek o tem, kako je Američanka posvojila otroka iz Rusije. Čez nekaj časa ga je z letalom poslala nazaj v Rusijo, ker je bil problematičen in ga ni mogla več obvladovati. Zame je to samo dokaz o nepripravljenosti. Tisti, ki posvojijo v Rusiji ali Afriki, bi se morali dobro pripraviti, saj so ti otroci iz zelo težkih razmer. Sedaj, ko so majhni, je čudovito, ko pa bodo odrasli, pa ne vem, če bo še tako idealno.
- B89: Vsak bi se moral pripraviti na starševstvo, ker je to zahtevna naloga. Vedno znova lahko vidimo, da veliko ljudi na to ni pripravljenih. Otroka moraš sprejeti, kakršen je, ne sme biti samo obliž na rano.
- C47: Mislim, da bi morala biti priprava na posvojitev obvezna. Vsak par bi lahko to naredil. Prav se mi zdi, da nas CSD spozna, ker drugače ne vedo, komu dajo otroka.
- C52: Menim, da bi morala biti priprava obvezna. Meni je bilo dovolj 1x na mesec. Nisem rabila še česa drugega. Predstavili so določene teme, na katerih smo dobili osnovo.
- Č33: Menim, da je priprava absolutno potrebna in da mora biti zelo realna brez olupšav.
- Č49: Srečanja morajo biti, da naravnavamo kompas in se ne izgubimo v težavah. Dobro je, da je prisoten tudi zunanji opazovalec, ker lahko stvar bolj realno umiri, ko se ti zdi pretežka. Če imaš srečanja, nimaš občutka, da si prepuščen sam sebi.

NA VOLJO

- E32: Nam je posvojitev naravna in nismo pogrešali nobene SD. Če bi imela težave, bi se obrnili na CSD po pomoč.
- E41: Mislim, da pri nas priprava ni bila potrebna. Ne rečem pa, da na splošno ni potrebna, saj smo si ljudje zelo različni.
- E42: Mogoče se nekomu to zdi dobro in jo rabi. Mogoče bi sedaj drugače govorila, če bi imela priliko in bi naju poklicali na priprave.
- E44: Najina izkušnja nama ni pokazala, da bi jo rabila. Nekdo drug pa mogoče ja. Ljudje smo si različni.
- E45: Mislim, da priprave ne bi rabile biti obvezne. Bile bi na voljo.
- E46: Če se v sebi odločiš, ne rabiš priprave. To je isto, kot če zanosiš – ali boš rodil ali naredil splav. Jaz tega ne čutim čisto nič drugače.

- E57: Ko se pojavijo vedenjske težave moraš imeti možnost, da se na nekoga obrneš. Mi nismo nikoli hodili na posvete. Ni se nam zdelo potrebno, ker je teklo vse, kot da je najin otrok. Nisva čutila nobene potrebe po tem. Hči ni kazala potreb, ker se dojema kot enaka ostalim.

OBLIKA

SKUPINA

- A55: Meni se zdi najboljša skupinska priprava, ker si v skupini aktiven in moraš nekaj dati od sebe. Na predavanju si pasiven in samo nekaj vzameš. Ne rabiš vlagati truda.
- A61: Sam bi v »idealno« pripravo vključil skupinski del s strokovno podkrepitevijo in občasno tudi individualni del.
- B61: Meni je blizu oblika, ki smo jo imeli na pripravi, in bi jo priporočala.

STROKOVNJAKI

- A49: Kako skozi vsa obdobja otrokovega razvoja upoštevati tudi razvojno psihologijo otroka. Pogrešala sem kakšnega strokovnjaka s tega področja, še posebej posvojenega otroka.
- C10: Prišli so tudi gostje (psihologi), ki so govorili o različnih temah, ki smo jih obravnavali.
- Č23: 1x na leto imamo individualno projektno skupino, kjer sta poleg psiholog in SD.

SEMINAR, TEČAJ

- A59: Menim, da bi bilo pripravo dobro obogatiti z občasnimi predavatelji, ki bi vse še bolj strokovno podkrepili ter vsaj kakšen obisk seminarja, ki bi bil recimo enkrat na leto. Nekaj takšnih seminarjev smo v pripravi celo imeli.
- Č36: Rejniki imamo 3x na leto seminarje, kamor prideta psiholog in SD. Obravnavata 2 temi, potem pa so skupinski pogovori. Nato poročamo celi skupini. Običajno slišimo dobre zgodbe.
- Č37: Meni je bilo na seminarjih zoprno, nerodno. Vseeno mi je bilo všeč, ker smo dobili konkretne naloge s kočljivimi situacijami, ki smo jih morali razrešiti oz. povedati, kaj bi naredili.
- E52: Potem pa, če ima kandidat kakšno potrebo po pripravi, se organizira tečaj, seminar za več.

INDIVIDUALNO

- A60: Občasno sva pogrešala malo več individualne priprave. (Socialna delavka) je bila kadarkoli pripravljena govoriti z nama. Del programa bi lahko vključevalo prav individualno delo z vsakim parom posebej.
- B82: Čeprav cenim skupinsko delo, menim, da so individualni pogovori zelo pomembni, saj nekaterih stvari morda ne moreš povedati pred celotno skupino. Zato mora biti vseeno možnost, da se z nekom individualno pogovoriš.
- D18: Šla sva k psihologinji. Bili smo samo mi trije.
- D79: Fino mi je bilo, ko sva bila sama s psihologinjo.
- E50: Midva misliva, da je potrebna individualna priprava.
- E51: Individualno zato, ker ti stvari povejo.

REJNIŠTVO

- Č54: Bodoči posvojitelji bi morali obvezno na začetku poskusiti rejništvo, ker dobiš otroka, ki je tujec, njegove potrebe so ti popolna neznanka.

TRAJANJE

3 LETA

- A62: Mislim, da mora priprava trajati vsaj dve do tri leta.
- B68: Socialna delavka, ki ima gotovo največ izkušenj s posvojitvami v Sloveniji, vztraja, da mora trajati priprava približno tri leta.

DO TEMELJNEGA PREMIKA

- B69: Osebno sem mnenja, da je potrebno toliko časa, da se v tebi premakne nekaj temeljnega. Zato je to lahko tudi več let.
- Č35: V teh 8 srečanjih se je vsaj nekaj odprlo.

POGLOBLJENO

- B83: Z gotovostjo lahko trdim, da tako dobrih in poglobljenih priprav, kot so na društvu, ni na nivoju CSD. Za tako občutljivo področje, kot je sprejem tujega otroka, bi morali uvesti poglobljene priprave in ne samo tečaje in predavanja.

1 LETO

- B84: Mogoče bi bila priprava tudi krajša kot tri leta.
- B85: Vsaj eno leto. Obvezno.
- B86: V enem letu se lahko vsaj delno prepoznaš.
- C40: Priprava mora po moje, tako kot smo imeli, trajati enkrat na mesec 10 mesecev do eno leto, da je strnjeno in se stvari predelajo. Takrat to rabiš.

DOKLER NE DOBIJO OTROK

- Č50: Priprava mora trajati toliko časa, dokler imaš otroke pri sebi.

KRATKOTRAJNO

- E53: Ta tečaj ne bi rabil trajat prav dolgo. Dovolj je par ur v 1 sklopu.
- E55: Ne sme trajati predolgo, ker če je nekdo odločen posvojiti, ne rabi posebnih priprav.
- E73: Bila bi kratkotrajna. Povedali bi konkretne stvari, ne da ti perejo možgane.

PO POTREBI

- D48: Koliko časa naj bi priprava na posvojitev trajala ne morem časovno opredeliti. Odvisno je od vsakega posameznika.

50 UR

- D52: Toliko časa, kolikor sva imela to pripravo, mi je bilo čisto dovolj. Več kot 50 ur bi bilo preveč. Nimaš več kaj predelati od te snovi.

VSAJ 1x NA MESEC

- C55: Bila je ravno prav pogosto – 1x na mesec.
- Č43: Priprava bi morala potekati 1x na mesec skozi cel čas, da se obnavlja. Ni dovolj samo enkratni tečaj in potem končaš. Vse stvari v življenju je treba obnavljati. Obnavljati je treba v intervalih, da si lahko olajšaš dušo in napolniš z močjo.
- Č45: Priprava 1x na leto ni dovolj, ker se z ljudmi ne poznaš.
- Č46: 1x na mesec je potrebno iti na skupino.

2x NA TEDEN

- D21: Nanjo sva hodila 2x na teden po 2 do 3 ure.
- D56: Pripravo na posvojitev sva imela 2x na teden, saj sva se dogovorila, kot je nama odgovarjalo. Rekla sva, da želiva priprave narediti čim prej, da se ne izgublja čas in da takoj realno pove, ali sva ali nisva primerna starša, in da greš naprej.

UREDITEV POSVOJITVE IN REJNIŠTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN ZAKONODAJI

PRIPRAVA

OKROŽNA

- A71: Moje mnenje je, da ne bi bilo potrebno, da se vsak center za socialno delo ukvarja s pripravami na posvojitev. Lahko bi uredili nekaj priprav – npr. v vsakem okrožju Slovenije ena.

UREDITEV V DRŽAVI

- A78: Mislim, da bi priprava na posvojitve morala biti finančno in strokovno podprta s strani države.
- A83: V Sloveniji je premalo priprav za posvojitve.
- A84: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bi moralo to podpreti.
- A85: Prav tako bi morala zakonodaja to podpreti.
- A89: Sama čutim brezbržnost države. Za rejništvo je denar, za posvojitev pa ne.
- B70: Vsak človek ne čuti potrebe po pripravi, saj smo si ljudje različni. Vendar menim, da bi država to morala zahtevati, če govorimo, da spoštujemo Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala tudi naša država.
- B71: Torej bi prav država morala zahtevati dobre nadomestne starše za otroke, ki izgubijo matično družino. To pa ne more biti brez temeljite priprave potencialnih parov.
- Č64: Nekateri posvojitelji in rejniki so se pritoževali, da socialna samo štrene meša. Stvari niso urejene z zakonodajo, zato je od vsakega posameznega SD odvisno, koliko je karakterno sposoben hitrega razmišljanja in odločanja, ko pride do težkih situacij.
- Č70: CSD in država ne poskrbita dovolj za posvojene otroke. Samo dejstvo, da je posvojen, otroku ne zaceli nobene dušne rane.
- Č73: Država misli, da je s posvojitvijo vse urejeno, vendar ni tako. Verjetno bi bilo tudi, če bi imela rodne otroke, veliko vprašanj. Zelo bi bilo dobrodošlo, da se poskrbi za starše, ki posvojijo, ker rabijo obnavljati moč in znanje.
- Č74: Potrebno je nekaj narediti, da se stvar premakne v zeleno smer. Za državo je s posvojitvijo konec, vendar ni res. To je v resnici šele začetek.
- D71: Težko rečem glede tega, če je dovolj priprav, ker sploh ne vem, kje še potekajo poleg (priprave).

OBVEZNA

- Č78: Priprava na posvojitev bi morala biti obvezna, kot je osnovna šola.
- D69: Priprava na posvojitev mora biti obvezna.

NA VOLJO

- E45: Mislim, da priprave ne bi rabile biti obvezne. Bile bi na voljo.
- E49: Če bi par izrazil željo po pripravah, bi mu jih morali omogočiti. Meni se ne zdi potrebna ne vem kakšna priprava. Je tveganje, potem pa sprejmeš ali pa ne.

- E54: Vsak, ki ne more zanositi, bi moral imeti že pri zdravstvenih postopkih pogovor. Tam povedo informacije. Potem pa, če si par želi še kaj več, CSD organizira tečaj in določi vsebino. Tam se odpre razprava in lahko ljudje vprašajo, kar jih zanima.
- E70: Ne veva, koliko je ponudbe na področju priprav na posvojitev.
- E72: Priprava bi morala obstajati za tiste, ki si to želijo.

REJNIŠTVO

- A54: Vedela sva, da imava svojo vlogo. Zato je tudi posvojitev boljša rešitev, saj otroku nisi zgolj začasni rejnik, ampak si starš.
- B91: Morda še to. Veliko parov čaka na otroke, nekateri jih gredo iskat v tujino. Ob tem pa si zatiskamo oči pred množico slovenskih, ki so in ostajajo v trajnem rejništvu.
- B92: Sama sem bila rejnica in verjetno bi najin otrok tudi lahko ostal v trajnem rejništvu po razpadu matične družine. Vendar smo s strokovno pomočjo delavk na CSD uspeli dati moji hčerki in njenima bratoma topel in trajen dom.
- Č29: Rejništvo ima med ljudmi zelo negativen prizvok. Že beseda ni posrečena in je, kot da pitamo živali.
- Č62: Področje posvojitve in rejništva bi moralo biti bolj organizirano. Stvari bi se morale natančno določiti.
- Č63: V rejništvu je tako, da se SD oglasijo, če so problemi z otroki. Večje probleme imajo, več so prisotni.
- Č75: Posvojitev je boljša kot rejništvo, ker ni več direktnega vpliva bioloških staršev, ki samo obljubljajo, uresničijo pa zelo malo ali skoraj nič. Na primer obljubijo, da bodo prišli, potem pa jih ni. Otroci so razočarani. V odkupnino jim nosijo cenene igrače in sladkarije.
- D4: V Sloveniji je veliko rejništev. Jaz sem proti rejništvu. Zame je najboljša zaščita otroka, da gre čim prej v normalno družino in da nima več stikov z rodnimi starši, ker se samo rane odpirajo.
- D5: V Ukrajini mami, ki zaide iz različnih razlogov, dajo možnost, da se popravi. Odvzamejo ji otroka in ji dajo 6 mesecev, da se popravi. Vsak dan se mora javiti pri njih. Tisti, ki ne uspe, odvzamejo otroka in ga dajo v sirotišnico. Če ima srečo, dobi starše, če ne pa tam odraste, kar je vseeno boljše, kot da bi bil v nenormalnih razmerah. Stiki z rodno družino se morajo ustaviti.
- D64: Sedaj vidiva, kakšna je razlika med posvojenimi in rejniškimi starši. Če otroke posvojiš, so popolnoma tvoji in se drugače razvijajo. Pride do trajne naveze, v

rejništvu pa tega ni. Rejništvo je kot koruzništvo. Posvojitev pa je kot zakon in tega ne moreš prekiniti.

- D66: Eni rejniki vzamejo otroke samo zaradi denarja, ker je ženska doma. Vzamejo 3 v rejo in si mislijo, da bodo že preživeli. Na otroke v rejništvu ne dajo nič, nobene kvalitete jim ne dajo.
- D83: V skupini je par, ki ima otroka v rejništvu, mama pa je na zdravljenju zaradi drog. Kliče jih, da bo vzela otroka, potem pa, da jima ga da. Končno sta srečna, da bo otrok samo njun, in si spet premisli. Otrok raste, starši pa trpijo in tratijo energijo, ker ne vedo, ali bo prišla po otroka ali ne. Namesto, da bi živeli sproščeno, brez bremena.
- D84: Sem zelo proti rejništvu. Tisti mami, ki zaide, bi morali odvzeti otroka. Otrok v rejništvu je enkrat tam, drugič drugje in ima 100 načinov vzgajanja. Včasih je boljše, da je ena vzgoja, tudi če je slaba. Bolje je kot 10 različnih načinov vzgoje.

POZITIVNE STVARI, KI SO JIH PARI DOŽIVELI S STRANI CENTRA ZA SOCIALNO DELO IN SOCIALNIH DELAVCEV

POHVALA

PODPORA

- A50: Veliko informacij o odnosu med posvojitelji in posvojenci nama je podala socialna delavka s CSD. Imela je ogromno izkušenj. Zelo pomemben se mi je zdel poudarek na trojni krog – posvojitelj, posvojiteljica, otrok.
- A77: Podpore sva dobila s strani priprave zato, ker sva bila vanjo vključena. Iz istega razloga sva jo dobila tudi od socialne delavke.
- B80: Hčerka je bila nameščena iz CSD, kjer je delovala (socialna delavka). Imeli smo srečo, da smo imeli njo. Imela je ogromno izkušenj na področju posvojitve, znala je pomagati, povedati, svetovati.
- B81: Jaz osebno pa sem se vseeno največ obračala na (socialno delavko).
- Č21: Predlagali so nam, h kateremu psihologu naj gremo. SD nama je skopirala veliko stvari. Odzvali so se nama, kljub temu, da je najstarejši sin posvojen.
- Č51: Dobila sva dovolj podpore s strani SD. Bili so pripravljeni pomagati in prisluhniti.
- Č66: Trenutna SD je dobra, ker na hitro in ostro odreagira. Zoži manevrski prostor tistemu, ki dela probleme.
- D29: Dobila sva dovolj podpore s strani SD, ker sva dobila dobro SD. Nimam pripomb čez CSD. Vse je bilo, kot mora biti.

- D70: Dobila sva dovolj podpore s strani SD.
- E69: Za to kolikor sva rabila, sva dobila dovolj podpore s strani SD. Pogovor po posvojitvi pri SD je trajal pol ure. Opozorjena sva bila, da takoj še ni najina in da je šele po posvojitvi. SD je 1x hčerki poslala medvedke.
- E71: Kar sva od SD rabila, sva dobila.

OBISK

- Č22: SD je sama rekla, da bo prišla kar na dom. Od vsakega otroka, ki je v rejništvu, pride njegova SD 1x na leto na dom.
- Č52: SD je prišla na dom in svetovala, kaj narediti, ko smo imeli težave. Ko so bili nasilni, je rekla, da morava imeti pripravljeno stvar, kjer se lahko sprostijo in dajo jezo ven iz sebe.

UREJANJE DOKUMENTOV

- D24: Na CSD so nama pomagali, da sva zbrala dokumente.
- D37: Na CSD-ju sva dobila vse, kar je bilo potrebno. Povedali so nama vse glede dokumentov.
- D47: Postopek so pospešili, ker sva izrazila željo, da vzameva vse 3, čeprav imajo različne očete. Na CSD nama je še tisto popoldne, ko sva prišla v Slovenijo, pripravila vso dokumentacijo in jo poslala v Kijev, kar je zelo pohvalno.

NEGATIVNE STVARI, KI SO JIH PARI DOŽIVELI S STRANI CENTRA ZA SOCIALNO DELO IN SOCIALNIH DELAVCEV

PRIHOD OTROKA

NERAZUMEVANJE ODLOČANJA

- A7: Na centru niso razumeli, zakaj se sploh odločava. Rekli so, da je vendar vsak otrok ljubeč in ga moraš imeti rad. Ne gre za to.

OGLED OTROKA

- B30: Ko nama je strokovna delavka iz otrokovega CSD predlagala, naj prideva otroka najprej pogledat, sva to odklonila. Vedela sem, da otrok ni iz trgovine z igračami, ki jih greš gledat in izbirat. Pojavil se je otrok, ki nama je namenjen.

NI STIKA

- A74: S strani CSD nisva po posvojitvi imela nobenega kontakta in nisva imela nobene podpore oz. spremljanja.
- A75: Z njimi sva stopila v stik samo takrat, ko je najina posvojena hčerka iskala biološke starše. Drugega kontakta nismo imeli.

- A76: CSD je svoje delo zaključil s tem, ko sva dobila otroka.
- B36: Ne predstavljam si, da nimaš priprave, da te obravnavajo samo površinsko, potem pa se morda znajdeš v težavah. Kako naj prosim pomoč na centru, če mi oni niso nudili nobene pomoči in priprave.
- C23: SD je prišla k nam samo enkrat in še takrat napovedano.
- Č24: Niso naju nadzorovali. Za hči, ki je posvojena, je SD iz CSD poklicala samo 1x, kakšno leto po posvojitvi.
- Č48: Če ne bi imela 2 otrok v rejništvu, bi bila suša s strani CSD, razen, če bi sam poiskal pomoč.
- Č61: Večkrat sem si želel, da bi SD prišli k nama – lahko tudi nenapovedano, zato da nimaš občutka, da si odvržen, ko si dobil otroka, in se moraš sam ukvarjati z njim, kakor veš in znaš. Če je ob tebi nekdo, ki se ukvarja s tem profesionalno, imaš večjo gotovost. Ne samo, da pride 1x na leto zaradi uradne dolžnosti. Seveda pa je to odvisno od posameznega SD.
- E9: Za spol nisva nič vprašala. No, ne spomniva se, ali sva ali nisva. V porodnišnici so mi pokazali, kako jo umiti, nahraniti. To je bilo vse, kar je bilo od SD, potem jih ni bilo več. Pred posvojitvijo je samo 1x prišla pogledat. Po 7-ih mesecih je prišla pogledat, kako se imamo, po 9-ih mesecih smo imeli pa posvojitev. Točno na dan posvojitve so poklicali iz CSD, da bi prišli pogledat, kako skrbiva za otroka. Povedala sem jim, da imamo danes posvojitev. Potem niso prišli.
- E36: SD nas je 2x poklicala. To je bilo vse. Nam je bilo dovolj. Če bi rabili pomoč, pa bi že poklicali sami. Prišla je samo 1x. Res pa je, da bi lahko zgrešila par.

MATERIALNO STANJE

- A88: Večino SD še vedno zanima materialno stanje, ne pa odnos med bodočima posvojiteljema. Ravnokar mi je prijateljica rekla, da imata premajhno stanovanje in sta šla graditi hišo. Saj sama vesta, da imata premajhno stanovanje.
- B35: Ko sva po prihodu deklice urejala papirje, sva morala po potrdilo na matični CSD, kjer so naju spraševali po hiši, službi ... Nihče naju ni obravnaval kot osebi. Vsi so se ukvarjali s tem, kaj imava.
- B37: Na matičnem CSD so jih res zanimale samo finance in materialno stanje.
- B79: Od matične CSD sva dobila samo potrdilo, da imava materialne pogoje za namestitev otroka. Vprašali so naju samo po stanovanju, službi, kakšne dohodke imava.

- C48: SD je samo enkrat prišla na obisk, ko je prišla pogledat v kakšnem okolju živiva. Gledala je materialne stvari.
- C49: Ko sva se preselila, sva bila toliko pravična, da sva jo poklicala, da naj pride še enkrat pogledat. Vprašala je tudi to, kje bo otrok, če pride. Ja, bova že preuredila delovno sobo, ko bo prišel. Ne bova imela kar otroške sobe in lahko sploh nikoli ne bi dobila otroka. Ko jo je bilo treba narediti, sva že preuredila. Prav je, da pridejo pogledat.
- D38: Psihološke priprave ti ne more dati SD na CSD. SD rešuje iz socialnega vidika. K nama je prišla pregledat sobe, kamor naj bi prišli otroci, dvorišče, hišo, šolo. Razložila nama je, katere dokumente rabiva, formalnosti.

NEOSEBNI ODGOVORI NA PROŠNJE

- B5: Odgovori CSD-jev so naju razočarali, bili so skopi, neosebni. Otrok za posvojitev je zelo malo, je bila rdeča nit vseh.

PRAVICA PARA

- B65: Ne želim posploševati, ampak glede na moje izkušnje je napaka našega socialnega dela v tem, da se na posvojitve gleda skozi oči ženske in slovenske matere – Cankarjeve mame.
- B67: Prav zato se socialne delavke lahko zelo hitro identificirajo z bolečino neplodne ženske, ki ne more imeti otrok, ali pa biološke mame, ki trpi, ker ne more več videti svojega otroka. In potem se vsi skupaj gnetemo v lažnem samopomilovanju in s tem delamo največjo škodo prav otrokom.
- B73: Poleg tega sem vedno znova doživljala popolno nerazumevanje javnosti, tudi strokovne, ko sem se udeleževala snemanj in intervjujev, kjer se je vedno izpostavljalo samo pomanjkanje otrok za posvojitev ter pravice parov, da bi posvojili otroka.
- Č25: Pri njej sva dobila občutek, da sva bila kot rejnika v redu, ko pa je bila hči stara 2 leti in je prišlo do posvojitve, je otroka hotela dati drugemu paru. Pritožila sva se na CSD, da nisva samo rejnika, ampak je pri nama v rejništvu z namenom posvojitve. Psihologinja iz CSD je potegnila z nama, da je hči ostala pri nama. Občutek sva imela, da imajo zanjo pripravljen drug par.
- Č26: Rekla je, da oni čakajo na posvojitev že veliko let, midva pa že imava 2 v rejništvu – zakaj bi pa rada še njo, saj imava dovolj 2. SD je delala uslugo paru.
- Č27: Predstavljala sem si, da je zmenjeno, komu je hči namenjena in da je vse skupaj podkupljeno.

- Č28: Socialna delavka naju je obravnavala samo kot rejnika, ki bova ob prvi priliki pač dobila drugega otroka. Dejstvo, da sva otroka prvenstveno želela posvojiti, je povsem zanemarila ali o tem sploh ni bila obveščena. Takrat sva zarobantila, da naj par, ki želi otroka v posvojitev, vzame nekoga v rejništvo, tako kot midva, da se jima bo lažje odprla pot do posvojitve.

IZBOR PARA

- E35: Mislim, da je SD rekla, da ji je bila všeč pisava. To je bil tudi eden od argumentov, da sva bila izbrana. Očitno imajo neke prioritete.
- E37: Očitno je imela čut in merila za izbiranje posvojiteljev. Rekla je, da je bil en par pred nama in nista imela časa, da bi takrat posvojila, zato je poklicala naju, ker sva bila 2. na seznamu. Nisva imela nobenih težav.

NEPRAVILNOSTI

NEUSPOSOBLJENOST

- B66: Sedanji sistem posvojitve, ki je razpršen po vseh CSD-jih, dovoljuje, da delajo na posvojitvah socialni delavci s premalo izkušnjami in usposobljenosti.
- Č65: Na CSD smo že imeli SD, za katero smo bili zelo veseli, da je šla v pokoj, ker je bila destruktivna. Ko je bila dobre volje, se je ukvarjala z otroki, kot da je njihova vrstnica, ko pa je bila slabe, se ni. Otrokom in rejnikom je naredila škodo in otežila vzgojo, ker je podprla nepravilno ravnanje otrok. Rejnikom ni pomagala postavljati jasnih mej.

POSTOPEK

- C17: V postopku, ki ga je vodila SD, je bilo kar nekaj nepravilnosti. Na primer, na CSD-ju nama niso povedali, da že ima ime. Bilo je zelo nerodno, ker sva ga v porodnišnici poimenovala po svoje, potem pa sva izvedela, da ima ime.
- C27: Zmotilo me je, da se je pohvalila, da se že 20 let ukvarja s posvojitvami. Sploh na koncu je naredila nekaj katastrofalnih napak. Z odločbo sva čakala samo, kdaj bo kaj narobe. Bila sva jezna.
- C28: Kakor se spomnim iz priprave, mi je bila ona najbolj prijetna izmed SD. Je zelo prijazna, vendar je naredila nekaj velikih napak.
- C29: Verjetno morajo obstajati neki protokoli, kako mora biti, ne moreš kar po svoje.
- C30: V odločbi so bili napačni datumi, pa tudi nekaj drugih, manj pomembnih napak. Zahtevala sem, da so v odločbi pravilni datumi, in ji ni bilo prav, da jih je morala

popraviti. Ni hotela razumeti, da ne dovolim, ker je to uradna stvar. Potem je naredila, kot je treba.

- C31: Tudi objave ni bilo dolgo časa na internetu, ko poteče 15-dnevni rok za ugovor na to.

INFORMACIJE

- C18: Tudi meni je SD rekla, da imam pravico do očetovskega dopusta, potem pa sem izvedel, da ga nimam.
- E48: V temeljito pripravo mora biti vključeno tudi to, da se pove vse informacije. Na začetku nisva vedela, da to, ko dobiš otroka, še ne pomeni, da je za vedno tvoj. To nama je povedal posvojiteljski par ne SD, ki pa bi morala. Govoriti, kako se previja, da je otrok lahko težaven karakter, je brez veze. Na to moraš biti pripravljen. Tisti, ki namerava posvojiti, mora vstopiti v stik s SD, kjer bi mu moral SD predstaviti, kaj je potrebno za vlogo, nujne informacije.
- E56: Najbolj so pomembne pravno-formalne informacije.

NI SKRBNICE

- C22: Sin je do enega leta imel skrbnico iz CSD-ja, ki je morala dati dovoljenje za vsako stvar – tudi odhod v tujino. Zmotilo pa me je, da ga npr. nikoli ni prišla pogledat k nam na obisk. Menim, da bi se skrbnica otroka morala prepričati, kako je otrok. Lahko bi bila npr. alkoholika in ne bi skrbela za otroka.
- C25: Da ga skrbnica ni videla, je pa »van pameti«, sploh ne bom komentirala! Morala bi priti na obisk. Bilo je vse preveč birokratsko.

RAZKRITJE OSEBNIH PODATKOV

- C32: Dokument, ki ga je treba podpisati pred posvojitvijo, da je otrok pri nama, je poslala vsem, kar se mi zdi prav. Ni pa prav, da je mami poslala dokument z vsemi najinimi podatki. Mame ne pozna in bi se lahko zgodilo karkoli. Menim, da zakonsko ni prav, da se pošiljajo najini podatki roditeljici, preden sva posvojila. Imela sva neprijeten občutek.

PRIPRAVA NA POSVOJITEV

SOOČANJE Z DEJSTVOM, DA NE MORETA IMETI BIOLOŠKIH OTROK

- D11: Šla sva na srečanja in ni bilo tega, kar sem pričakovala, da bo. Ko so se predstavljali pari, so se nama začele odpirati rane, ker nimava otrok. Bilo mi je kot pogrevanje ran za nazaj. To so težke stvari, zato sem prišla domov izmučena, psihično ubita, zato se s tem nisem strinjala.

- D13: Tukaj so si odpirali rane, jokali, bili žalostni. Ni mi delovalo pozitivno.
- D50: Midva sploh nisva vedela, kaj je (priprava). Videla sem, da je to zgrešena ustanova. Definitivno ni to, kar rabi posvojitelj. To je društvo, kjer si drug drugemu jokajo, kako so ubogi, kako je bilo hudo na umetni oploditvi.
- D60: V (pripravi) nisem začutila nobene pozitivne priprave na starševstvo, ampak je odpiranje ran in spoznavanje parov.
- D76: (Priprava) bi morala iti z neko noviteto naprej. Odpirati rane je brez veze. Ne moreš živeti za preteklost. Treba je živeti za sedanjost.

IZBOR PARA

- D12: Videla sem starejše pare, ki hodijo na (pripravo) že 5, 6 let in še niso posvojili. Jaz sem bila takoj odločena, da sem lahko mama in konec.
- D57: Za to sva se odločila, ker sva na (pripravi) spoznala par, ki sta rekla, da sta izmučena, ker sta v vrsti za posvojitev in rejništvo v Sloveniji že 8 let. Za tujino nimata denarja. Najbrž je socialna delavka ocenila, da nista primerna. Ne vem pa na podlagi česa.
- D58: Na internetu sem pogledala, kakšni so pari v (pripravi). Ta par, ki je čakal na posvojitev že 8 let, ima nižjo izobrazbo. Poleg pa je bil par, ki je bil v pripravi 2 leti in je dobil otroka, saj imata višjo izobrazbo in več denarja. Opazila sem, da imajo prednost močnejši glede na izobrazbo in denar.

ODNOS SD

- D14: Po 4 obiskih sva se odločila, da nehava. Povedala sva voditeljici. Rekla nama je, da brez priprave ne bova dobra starša in da nama je ravno mislila dati 12-letnega fantka, ki je ravno za naju. Vzela naj bi ga za 6 mesecev v rejo. Vmes bodo uredili, da gre v posvojitev. Zame je bila zelo nestrokovna. Vprašala sem jo, kako je logično, da nama po 4 obiskih, ker jo je strah, da odideva, obljubi 12-letnega fanta s hudimi motnjami. Prepričana je, da sva zanj dobra starša. Vprašala sem jo, kako, da ga ne da tistim, ki so na pripravah že 6 let. Ni imela odgovora.
- D15: Rekla je, da lahko greva in privlečeva ukrajinske otroke. Zelo me je šokiralo. Bila sem sesuta. Povedala sva SD na najinem CSD-ju. Ne vem, če je povedala naprej.
- D23: (Socialna delavka) je socialna delavka, ni dobra psihologinja. Razlika je med SD in psihologom. Pri njej me je zmotilo, da je govorila, da se ona odloča, kam bo šel kateri otrok – njen ego.

- D49: Socialna delavka je videla po 4 obiskih, da sva primerna posvojitelja ali rejnika za 12 let starega fanta, ki ga je »ponujala« še 12-im parom, ki so bili na pripravah po 6 let in več. To je skregano z logiko.

PRIPOVEDOVANJE O SEBI

- D61: Pari so imeli napisane cele liste, ko so se predstavili. Jaz sem povedala, da se lahko takoj predstavim in da ne rabim nič pisat.

IZKUŠNJE PAROV, KI SO JIH DOŽIVLJALI PRED VKLJUČITVIJO V PRIPRAVO NA POSVOJITEV

1. SOOČANJE Z DEJSTVOM, DA NE MORETA IMETI BIOLOŠKIH OTROK
 - Osamljenost, bolečina,
 - ni bolečina.
2. RAZLOG ZA VKLJUČITEV V PRIPRAVO
 - Nepripravljenost na posvojitev,
 - želja po tem, da bi slišala pare s podobno izkušnjo,
 - nasvet parov s podobno izkušnjo in socialnih delavcev,
 - boljša možnost za posvojitev,
 - obvezne rejniške skupine,
 - obveza.
3. ODLOČITEV ZA POSVOJITEV
 - Želja po otroku,
 - proti umetni oploditvi,
 - neuspešna umetna oploditev,
 - otrok ni nuja,
 - tujina,
 - proti rejništvu.
4. ODLOČANJE ZA OTROKA, KO SO POKLICALI IZ CSD
 - Težko, šok, časovna stiska,
 - Zdravje,
 - iz fascikla.

IZKUŠNJE, KI SO JIH PARI PRIDOBILI S POMOČJO PRIPRAVE NA POSVOJITEV

1. PARTNERSKI ODNOS,
2. PARI S PODOBNO IZKUŠNJO,
3. BIOLOŠKA DRUŽINA,
4. OTROK,
5. STARŠEVSTVO,
6. OKOLICA:
 - negativno,
 - pozitivno,

7. SPREGOVORITI O POSVOJITVI:

- način,

8. REŠEVANJE ŽIVLJENJSKIH SITUACIJ,

9. SPREJETI DEJSTVO, DA NE MORETA IMETI BIOLOŠKIH OTROK,

10. NOVA ŽIVLJENJSKA SPOZNANJA,

11. RAZLIČNI OTROCI:

- starejši,
- tuji,

12. REJNIŠTVO:

- pot do posvojitve,

13. ODLOČITEV ZA OTROKA,

14. SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN,

15. ODGOVORI NA VPRAŠANJA,

16. PSIHOLOŠKI TESTI,

17. MOLK O POSVOJITVI.

POTREBE PAROV, KI JIH IMAJO PO POSVOJITVI OTROKA

1. SREČANJA:

- parov do konca priprave na posvojitve,
- parov po posvojitvi,
- posvojitelskih družin,
- niso potrebna,

2. STIK, PODPORA CSD/SD:

- Obiski.

STVARI, KI SO JIH PARI POGREŠALI V PRIPRAVI NA POSVOJITEV

1. PARTNERSKI ODNOS,

2. OTROK:

- puberteta,
- starejši,

3. IZKUŠNJE PAROV IN OTROK,

4. ŠOLA ZA STARŠE,

5. BIOLOŠKA DRUŽINA,

6. PRIHOD OTROKA,

7. SODELOVANJE.

PRIPOVEDOVANJA STARŠEV O OTROCIH, KI SO POSVOJENI

1. BIOLOŠKA DRUŽINA:
 - želja po stiku,
 - odklanjanje stika,
2. REJNIŠKA SREČANJA,
3. ŽIVLJENJE PRED POSVOJITVIJO:
 - preteklost,
 - bolečina, drugačnost,
4. POSVOJITEV,
5. OKOLICA:
 - pozitivno,
 - negativno.

VLOGA PRIPRAVE V ŽIVLJENJU OTROK, KI SO POSVOJENI

1. SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN.

PRIPOVEDOVANJA STARŠEV O POTREBAH OTROK, KI SO POSVOJENI, PO POSVOJITVI

1. SREČANJA POSVOJITELJSKIH DRUŽIN:
 - sovrstniki.

MNENJA PAROV O PRIPRAVI NA POSVOJITEV

1. POTREBNA:
 - obvezna,
 - na voljo,
2. OBLIKA:
 - skupina,
 - strokovnjaki,
 - seminar, tečaj,
 - individualno,
 - rejništvo,
3. TRAJANJE:
 - 3 leta,
 - do temeljnega premika,
 - poglobljeno,

- 1 leto,
- dokler imaš otroke,
- kratkotrajno,
- po potrebi,
- 50 ur,
- vsaj 1x na mesec,
- 2x na teden.

UREDITEV POSVOJITVE IN REJNIŠTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN ZAKONODAJI

1. PRIPRAVA:

- okrožna,
- ureditev v državi,
- obvezna,
- na voljo,

2. REJNIŠTVO.

POZITIVNE STVARI, KI SO JIH PARI DOŽIVELI S STRANI CENTRA ZA SOCIALNO DELO IN SOCIALNIH DELAVCEV

1. POHVALA:

- podpora,
- obisk,
- urejanje dokumentov.

NEGATIVNE STVARI, KI SO JIH PARI DOŽIVELI S STRANI CENTRA ZA SOCIALNO DELO IN SOCIALNIH DELAVCEV

1. PRIHOD OTROKA:

- nerazumevanje odločanja,
- ogled otroka,

2. NI STIKA,

3. MATERIALNO STANJE,

4. NEOSEBNI ODGOVORI NA PROŠNJE,

5. PRAVICA PARA:

- izbor para,

6. NEPRAVILNOSTI:

- neusposobljenost,
- postopek,
- informacije,
- ni skrbnice,
- razkritje osebnih podatkov,

7. PRIPRAVA NA POSVOJITEV:

- soočanje z dejstvom, da ne moreta imeti bioloških otrok,
- izbor para,
- odnos socialne delavke,
- pripovedovanje o sebi.